ATEITIS

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

1911 2 1951

40

SUKAKTUVINIS LEIDINYS

TURINYS:

K. Ambrozaitis, Keturiasdešimties metų keliu 25
J. E. Kard. Pizzardo sveikina "Ateitį" 26
SVEIKINIMAI:
Arkiv. J. J. Skvireckas 28
Vysk. Dr. V. Brizgys 28
Vysk. P. P. Būčys, M.I.C. 29
Vysk. V. Padolskis 29
Prof. Dr. J. Meškauskas 30
Kun. Dr. J. Gutauskas 30
Kun. P. M. Juras 30
Z. Ivinskis 30
At-kų Fed. Vyr. Valdyba 31
Ed. Turauskas 32
V. Vaitiekūnas 32
Brazaitis 32
P. Kisielius 32
A. Vasiliauskas 32
Paryžiaus At-kų Draugovė 32
Prel. M. Krupavičius, Lietuvos laisvė, lietuvybė ir ateitininkai 33
Alfa Sušinskas, Dvasiniai švyturiai 34
Prof. Dr. Z. Ivnskis, At-kija keturių dešimtmečių perspektyvoje 35
D. Mickaitė-Mitkienė, Gyvi jūs, eil. 38
Prof. St. Šalkauskis ateitininkų ideologas 43
Ed. Turauskas, Iš pageltusių lapų 44
Vysk. Dr. V. Brizgys, Jaunas ateitininkas ir socialiniai klausimai 45
Leonardas Šitmutis, Ateitininkai ir Amerikos lietuviai 47
Kun. Dr. J. Gutauskas, Švesiuoju idealizmo keliu 48
Prof. St. Kolupaila, Lapas į laurų vainiką 49
Prof. Dr. J. Meškauskas, Studijuojančių prieauglio klausimas 51
Ant. Miškinis, Lietuva, eil. 52
Antanas Maceina, Bažnyčios trėmimas į dykumas 53
Gražina Tulauskaitė-Babrauskienė, Smuikininkas, eil. 55
Paulius Jurkus, Eilėraščiai 56
Leonardas Žitkevičius, Vaivorykštės raštuose, eil. 65
Adolfas Damušis, Gerbkime tai, kas mus skiria 66
Kotryna Grigaitytė-Graudušienė, Eilėraščiai 68
Pranas Delininkaitis 69
Aloyzas Baronas, Namai 71
O. A. Audronė, Teesie, eil. 74
A. Bendorius, Tu privalai 74
Stasys Yla, Ateitį regim tėvynės laimingą 76
Vl. Butėnas, Mano mylimoji, eil. 77
J. Žilevičius, L. M., Česlovas Sasnauskas 78
Al. Vasiliauskas, Vyčiai letuvybės sargyboje 79
Aleksandras Šatas, Ant laimės griuvėsių 79
MERGAITĖMS
J. Jonynienė, Tavo užduotis 80
Liūnė Sūtema, Šalna 80
A. Grinienė, Mergaitės apdaras 81
Ką sako tavo širdis? 82
ATEITIES SPINDULIAI
St. Barzdukas, Pareiga 83
Elena Buračaitė, eil. 84
Birutė Empakerytė, Karvelių pirklys 85
Liūnė Sūtema, Lopšinė, eil. 87
A. Gintautas, Bepročiui, eil. 87
Antulis Pūkulis, Oratorius 87
Romualdas Kisielius, Vizija, eil. 88
A. Gintautas, Palikusiam katinui, eil. 88
GIMTOJI KALBA
L. Dambriūnas, Dėl kai kurių priesagų reikšmės 89
DARBAI IR ŽMONĖS 90
SPORTAS
A. Keturakis, At-kijos vaidmuo Lietuvos sportiniam gyvenime 93
PLAČIAME PASAULYJE 94

Viršelio 1 psl.: "Į laisvę", nuotr. V. Augustino.
Viršelį ir vinjetes piešė dail. P. Lapė.
Psl. 71 ir 73 iliustracijos Marytės Pupiutės.

Nr. 2 (23) VASARIS - FEBRUARY 1951 M.

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

Redaguoja: KAZYS AMBROZAITIS
ANTANAS POCIUS

Leidžia: Pasaulio Moksleivių Ateitininkų Sąjunga.

Redakcijos ir administracijos adresas :
"Ateitis", 417 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. U.S.A.

PRENUMERATA metams: $3.00 pagal U.S. dol. kursą

Garbės prenumerata metams $10.00.

Šio numerio kaina 75 ct.

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association "Ateitis", 417 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.

Subscription $3.00 per year.

Single copy 30 cents.

Entered as second - class matter at the post office at Brooklyn, New York, March 31, 1950 under the Act of March 3, 1897.

ATEITIS

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

1951 METAI VASARIO-FEBRUARY Nr. 2

KETURIASDEŠIMTIES METŲ KELIU

KAZYS AMBROZAITIS

Minint 33-jį kartą Lietuvos Nepriklausmoybės paskelbimą, "Ateitis" jau švenčia 40-ties metų jubiliejų. Tai reikšmingi skaičiai. Palyginus su garbinga lietuvių tautos istorija, šis metų skaičius nedidelis, tačiau lietuvių tautinio atgimimo istorijoj jis reiškia daug.

"Ateitis" gimė tuo metu, kai rusų imperijoj buvo laisvės troškimas pavergtose ir caro prispaustose tautose. Besimokantį lietuvių jaunimą tada nuodijo iš Vakarų Europos per Rusiją einanti nihilizmo ir marksizmo dvasia, juos gundė provoslavinė karjera, juos viliojo svetimybės. Visa tai kaip kirminas graužė jau tautiniai atbudusios lietuvių jaunuomenės dvasią. Kad sustiprinti ir įprasminti tautinį atgimimą, reikėjo dvasinio-religinio atgimimo. Reikėjo švyturio, kuris tamsoje ir ūkanose nušviestų lietuviui moksleiviui kelią, kuriuo jis ruošėsi vesti atbundančią lietuvių tautą į laisvę, ir kuris pačiam gundomam padėtų tvirtai apsispręsti už tėvų tikybą ir kraštą.

"Ateitis" kaip tas degantis fakelas naktį uždegė daugelio moksleivių širdis, o ypač jiems švietė vėliau, kai didelė dalis moksleivių dėl karo atsidūrė Rusijos mokyklose. "Ateitis" paruošė tvirtų idealistų, kurie nors ir savo kairiojo nusistatymo draugų persekiojami ir kalinami (Voroneže ir kitur 1917-18 metais), nesulaikomai pirmieji grįžo į Lietuvą, pirmieji stojo į savanorių eiles, pirmieji į Karo Mokyklą, pirmieji aukojo gyvybes už laisvę ir šviesesnį Lietuvos rytojų. Tai vis rezultatas kovos, kurią skiepijo, palaikė ir stiprino "Ateitis".

Per eilę metų "Ateitis" išaugino ir subrandino daugelį savo skaitytojų-ateitininkų, vėliau tapusių žymiais visuomenės, mokslo, politikos žmonėmis. "Ateityje" kaip veidrodyje atsispindi visa 40-ties metų at-kų veikla. Su "Ateitimi" tampriai surišta ir at-kų veikla. Su "Ateitimi" tampriai surišta ir at-kų istorija.

"Ateities" gimimas. "Ateities" pasirodyme svarbiausią vaidmenį turėjo Adomas Jakštas ir Pranas Dovydaitis. Jos gimimas atžymi ano meto lietuvių jaunimo pasaulėžiūrinius santykius. 1910 metais išėjo Jono Vileišio "Lietuvos Žinių" priedas "Aušrinė", kurią redagavo St. Šilingas, ir kuri buvo tipiškas Rusijos mokyklose besimokančio lietuvių jaunimo, vadinamųjų pažangiųjų ir pirmeivių laikraštis. Jis stovėjo tarp at-kų ir socialistų. Jame bendradarbiavo ir Pr. Dovydaitis. Kai prie jo straipsnio "Tikėjimo elementas žmogaus gyvenime" buvo pridėta redakcijos pastaba, kad "...nereiškia, kad "Aušrinė" yra apsiėmusi spausdint visa tai, ką pagamins draugo Dovydaičio plunksna", paaiškėjo, kad ten nebus vietos daugiau krikščioniškos pasaulėžiūros klausimams. Už poros mėnesių, 1911 metais, vasario mėn. su "Draugijos" 50 nr. Jakštas išleidžia pirmąjį "Ateities" numerį, kaip "Draugijos" priedą. Joje rašo pats Jakštas: "Ateitis" ir jos uždaviniai, toliau seka Dovydaičio straipsnis: Trys pamatiniai klausimai, po to Jakšto eil. "Ateitis", K. Bizausko dvi recenzijos, ištrauka iš moravų kalbininko A. Srbos laiško "Draugijos" redaktoriui ir nepasisakiusio asmens pirmoji 400 frankų auka "Ateičiai."

2/3 "Ateities" pirmojo sąsiuvinio apima Dovydaičio straipsnio "Trys pamatiniai klausimai." Jie yra tokie: 1) kuomi mes save vadiname ir kodėl, 2) ką mes matome aplink save ir 3) mūsų priedermės, siekiai ir keliai prie jų. Po straipsniu pasirašyta "Ateitininkai". Tokiu būdu "Ateities" skaitytojams Pr. Dovydaitis pirmasis davė ateitininkų vardą. Tuo vardu iki Did. karo pabaigos buvo vadinami tik moksleiviai, o vėliau ir visi kiti.

Prof. dr. Z. Ivinskis paduoda faktą, kad Kauno gimnazijos moksleivis K. Bizauskas 1910 metais leido ranka rašytą 'Ateitį". Jai vardas buvo paimtas iš K. Bizauskui žinomo šveicarų kat. jaunimo laikraščio "Die Zukkunft" ir kun. P. Dogeliui žinomo prancūzų jaunimo laikraščio "L'Avenir". Pasirodžius spausdintai "Ateičiai", rankraštinė "Ateitis" pasivadinusi "Mūsų Ateitis", ėjo dar daugiau kaip metus.

Tolimesnis "Ateities" kelias. "Ateitis" yra vienintelis iš priešKarinių liet. laikraščių, kuris nė vienerių metų nepraleido nepasirodęs nuo įsikūrimo pradžios, išskyrus bolševikų ir vokiečių okupacijas (1941-1945). Neturint po ranka pilno "Ateities" komplekto, negali tiksliai apskaičiuoti, kiek per tą 40 metų išėjo "Ateities" sąsiuvinių. Apytikriai skaičiuojant, Lietuvoje išėjo 319 numerių su 15.042 psl. Be to, su 1911 metų Nr. 6-7 pradėjo eiti "Ateities" priedas "Mūsų Tautinės Tvėrybos Žiedai", kuris ėjo iki 1914 metų, iš viso 236 psl. Vėliau "Ateities" nuolatiniu priedu ėjo "Gamtos Draugas".

"Ateitį" redagavo: A. Jakštas, St. Dabušis, L. Bistras, J. Mačiulis, J. Grinius, A. Januševičius, J. Ambrazevičius, A. Vaičiulaitis, K. Bauba, A. Maceina, A. Graževičius, K. Z., K. Bradūnas, K. U., B. K., ir kt. Nuo 1933 metų iki bolševikų okupacijos vyriausiu "Ateities" redaktorium buvo prof. Pr. Dovydaitis. 1919 metais "Ateitį" leisti perėmė Moksleivių At-kų S-ga.

Tai tik skaičiai ir vardai. "Ateitis" gimė visuomeniniam uždaviniams vykdyti. Kaip tas neužtvenkiamas ir nesulaikomas pavasario upokšnis, ji pragraužė ledus, kur sutiko—vertė kalnus, kol išplaukė į Laisvos Lietuvos pie-

LIETUVOS NACIONALINĖ MUZIEJAUS BIBLIOTEKA

JO EMINENCIJA KARDINOLAS PIZZARDO SVEIKINA "ATEITĮ"

Jo Eminencija Kardinolas Pizzardo, Katalikų Akcijos Direktorius Vatikane, 40 metų jubiliejaus proga, atsiuntė "Ateičiai" sekantį sveikinimą:

SU DIDELE PAGUODA MATAU, KAD "ATEITIS" IŠVYSTĖ GERĄ VEIKIMĄ, NEPAISYDAMA TIEK SUNKUMŲ. LAIMINU VISUS TUOS, KURIE JOJE BENDRADARBIAUJA IR JĄ SKAITO.

Roma, 1951 m. vasario 2 d.

G. KARDINOLAS PIZZARDO,
Albano vyskupas

LIETUVIŲ KATALIKŲ JAUNIMO "ATEITIES" FEDERACIJAI

ŠITA LAIMINGA 40 METŲ SUKAKTIES NUO LIETUVIŲ KATALIKŲ JAUNIMO FEDERACIJOS "ATEITIES" ĮSIKŪRIMO PROGA NORIME SIŲSTI KIEKVIENAM ATSKIRAI IR VISIEMS ŠIOS BRANGIOS SĄJUNGOS NARIAMS SAVO SVEIKINIMUS IR GERIAUSIUS LINKĖJIMUS.

MES GILIAI ĮVERTINAM IR GĖRIMĖS VISA TUO, KAS "ATEITIES" BUVO PASIEKTA PER ŠIUOS PASKUTINIUS KETURIASDEŠIMT METŲ, ĮVERTINAM PILNĄ NUOPELNŲ IR NESUINTERESUOTĄ MEILĖS DARBĄ SKAUDŽIAI IŠTIKTAI MOTINAI TĖVYNEI, MYLIMAI KATALIKIŠKAI LIETUVAI, NE TIKTAI AMERIKOJ, BET IR VISOSE PASAULIO DALYSE.

TREMTYJE GILIAI SUJUNGTI TA VIENYBE, KURI VIRŠIJA VISUS PARTINIUS IR ASMENINIUS INTERESUS IR DĖL TO DUODA STIPRYBĖS, JŪS SAVO NUOLATINIU GERU PAVYZDŽIU IR KASDIENINE IŠTIKIMYBE KIEKVIENAS SAVO YPATINGOMS PAREIGOMS, DIEVO MALONEI PADEDANT, NEŠITE AUKŠTAI NEUŽGESINAMĄ ŽIBINTĄ TIKĖJIMO IR VILTIES DIEVIŠKĄJA APVAIZDA, KURI ŠALIŲ LIKIMUS LAIKO SAVO RANKOS DELNE. SU ŠITOKIA VILTIMI JŪS RAMIAI SUTIKSIT ATEITĮ, PASITIKĖDAMI, KAD PO ŠIOS AUDROS IR BANDYMŲ ATEIS LAIMINGESNĖS DIENOS PRISIKĖLUSIAI LIETUVAI, KURIOS AVANGARDAS YRA ATEITININKAI KELYJE Į TEISINGUMĄ, LAISVĘ IR MŪSŲ ŠVENTO TIKĖJIMO SUKURTĄ VIENUOTINĘ TAIKĄ.

IŠ VISOS ŠIRDIES MES TEIKIAME SAVO TĖVIŠKĄ PALAIMINIMĄ.

K A R D I N O L A S P I Z Z A R D O

---

vas. Iš metų į metus "Ateitis" tobulėjo ir sutelkė vis daugiau bendradarbių. Be daugelio ideologinių ir mokslinių straipsnių autorių, "Ateityje" pradėjo pirmuosius kūrybinius žingsnius poetai ir beletristai, kaip J. Aistis, B. Brazdžionis, A. Miškinis, J. Paukštelis, St. Būdavas, K. Bradūnas, L. Žitkevičius, V. Mačernis ir daug kitų. Tik 1940 metais birželio mėn. raudonųjų okupacija sustabdė "Ateitį".

"Ateitis" tremtyje.

Susiorganizavus at-kams Vokietijoj, vėl atsirado reikalas atgaivinti "Ateitį". 1946 metų vasarą Moksl. C. V-ba nutarė išleisti "Ateitį" ir jos redaktorium paskyrė V. Žvirzdį. Jis paruošė "Ateitį" spaudai, kurią buvo pažadėjęs išleisti A. Kairys, kaip "Tremties Mokyklos" priedą. Dėl įvairių aplinkybių ji neišėjo. Tada medžiaga buvo atiduota "Žiburiams", kurie pradėjo leisti priedą "Į Ateitį". Kadangi šis priedas at-kų nepatenkino, 1946 m. lapkričio mėn. buvo apsispręsta išleisti "Ateitį" skyrium. Susitarta su kun. V. Bagdonavičium, kuris 1946 m. gruodžio mėn. išleido pirmą "Ateities" numerį, kaip "N. Gyvenimo" priedą, redaguotą V. Žvirzdžio ir spausdintą Augsburge. Vėliau V. Žvirzdžio redaguojami išėjo 8 numeriai ir P. Jurkaus redaguojami 4 numeriai

"Ateitis" Amerikoje

Kol lietuviai tremtiniai gyveno stovyklose Vokietijoj ir turėjo savo gimnazijas, tol ir at-kų veikimas buvo gyvesnis, ir "Ateitis" turėjo daugiau bendradarbių iš moksleivių tarpo, nors jų visada tremtyje buvo permaža. Tremtiniams išvažinėjus į visas pasaulio šalis, nebeliko lietuviškų mokyklų, neliko kas skatina moksleivių kūrybines nuotaikas. Daugumai at-kų išvažiavus į J. A. Valstybes, 1950 metų sausio mėn. į čia persikėlė ir "Ateitis".

Po visą pasaulį išsisklaidžiusi ateitininkija buvo reikalinga organo, kuris ją apjungtų. Studijuojančių ir gimnazijose besimokančių at-kų liko labai maža, o ir tie patys pavieniai išsisklaidę. At-kiškoji spauda liko beveik vienintelė priemonė, galinti rišti at-kus į vieną šeimą. Todėl jau Vokietijoj buvo apsispręsta "Ateitį" padaryti visų at-kų žurnalu, bet pagrinde pasiliekant prie jaunimo.

"Ateitis", atvažiavusi į Ameriką be kraičio, turėjo vėl iš naujo kurtis, ieškoti bendradarbių ir skaitytojų. Vokietijos "Ateitis" turėjo rūpestį — išjudinti at-kų organizacinį gyvenimą ir jį palaikyti. Amerikos "Ateitis" ideologiškai atbudusį skaitytoją norėjo brandinti ir išlaikyti jame gyvą Lietuvos atminimą šiame dienų bėgime. Kietos ir kol kas neįprastos gyvenimo aplinkybės tiek redakcijai, tiek bendradarbiams maža teduoda laiko nuo tiesioginio darbo, skirtino "Ateičiai." O ir skaitytojai yra toli nuo pirmųjų "Ateities" skaitytojų ir išlepę (nežiūrint įpareigojimų, daugelyje kuopų mažiau nei 50% teprenumeruoja "Ateitį"). Tačiau garbinga "Ateities" praeitis ir jos laimėjimai, lietuvių tautos tragika ir pasaulio dechristianizacijos pavojus bei kasdien nuogėjanti be lietuviškos mokyklos pasilikusiųjų dvasia — verčia įtempti paskutines jėgas, kad "Ateitis" išsilaikytų, tobulėtų ir toliau gaivintų skaitytoją.

Kaip "Ateities" auklėtas jaunimas suvaidino svarbų vaidmenį Lietuvos nepriklausomai valstybei besikuriant, taip jis dar labiau reikalingas vėl jos Nepriklausomybės atstatymui ir lietuviškos kultūros išlaikymui.

Kaip at-kai visuomet buvo jauni ir kūrybiški, taip ir "Ateitis", nors sulaukusi 40 metų, lieka ir toliau jauna.

Savo 40 metų jubiliejaus proga "Ateitis" pareiškia, kad ji ir toliau ragins dalyvauti katalikiškoj akcijoj. Prieš gaivališką plitimą klaidingų idėjų ir aklą jų priėmimą "Ateitis" statys katalikišką susipratimą. Prieš naikinančią barbariškumo bangą—heroišką kovą už katalikiškuosius idealus, prieš destruktyvią propagandą—ateitininkišką budrumą ir apaštalavimo idėją.

"Ateitis" nuolatos primins ideologinį nerangumą ir kovą už Kristų.

Todėl "Ateitis" ir toliau lieka tuo šaukliu už intelektualinį ir dorinį apsiginklavimą esamoj kryžiaus kovoj su dechristianizacija ir Lietuvos naikintojais.

Šio jubiliejaus proga redakcijos linkėjimas skaitytojams būtų — degti tokiu Lietuvos laisvės troškimu, kokiu degė "Ateities" pirmojo numerio skaitytojai, aukotis tiek, kiek jie aukojosi, kiekvieną momentą prisimenant sesių ir brolių kančias ir auką Tėvynėje, — ir intelektualiai pakilti tiek, kad moksleiviai ir studentai galėtų skaityti, rašyti ir diskutuoti tokiais pasaulėžūriniais ir socialiniais klausimais, kaip sugebėjo diskutuoti pirmieji "Ateities" skaitytojai.

Daugiau kaip 90% "Ateities" skaitytojų liko prie Baltijos. Jie neturi laimės laisvi švęsti 40 m. jubiliejaus. Tačiau bendras tikėjimas ateinančia laisve ir tas pat siekimas "visa atnaujinti Kristuje" mus vėl sujungia, o jų kančia mus stiprina.

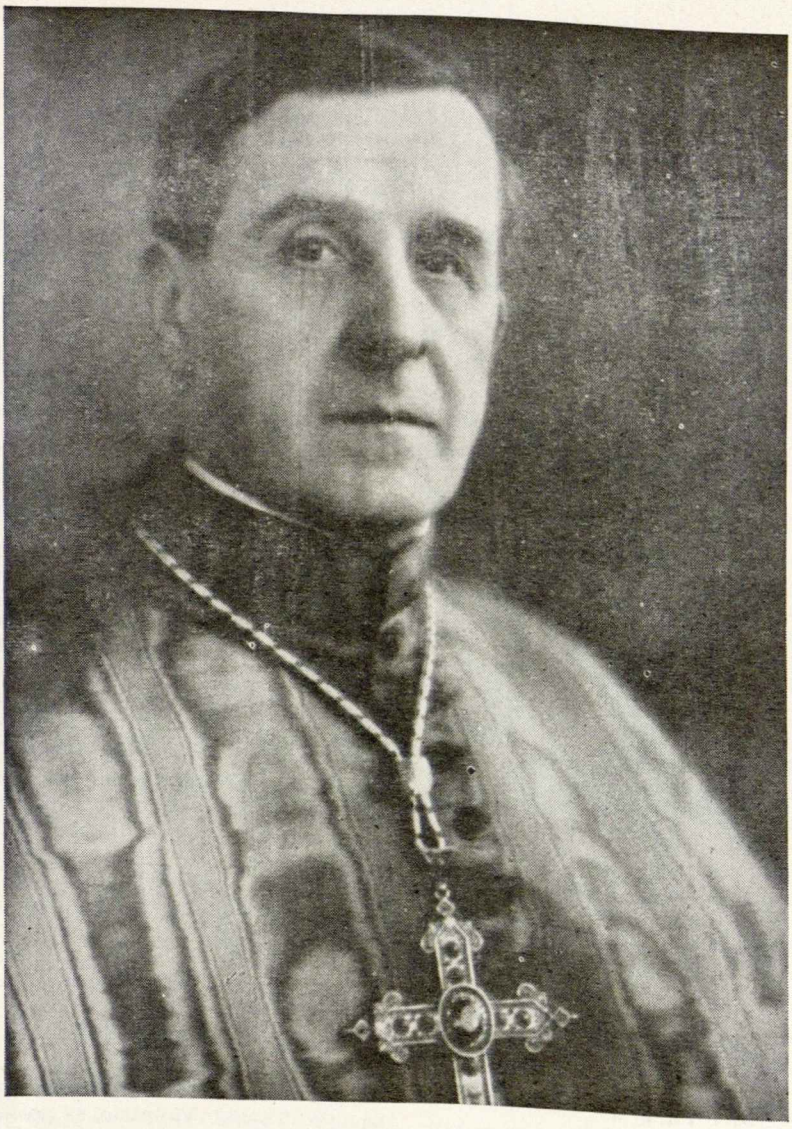

Vedo con molta consolazione che "Ateitis" ha
svolto un buon lavoro, nonostante tante difficoltà.
Benedico tutti quelli che vi collaborano e che lo
leggono

Roma 2 Febbraio 1951

G. Cardinale Pizzardo
Vescovo di Albano

TO THE FEDERATION OF THE CATHOLIC YOUTH OF LITHUANIA "ATEITIS"

In this happy recurrence of the fortieth anniversary of the foundation of the Federation of the Catholic Youth of Lithuania "ATEITIS", we want to send to each and every member of this very dear association our greetings and our best wishes.

We deeply appreciate and admire all that has been accomplished during these past forty years, by "ATEITIS", the meritorious disinterested work of love for the hard pressed Mother country, beloved Catholic Lithuania, not only in America but in all parts of the world.

Deeply united in your exile, with an union which nobly superates all partial and personal interests,—and thereby gives amazing strength,—by your constant good example and daily faithfulness, each one to their particular duty, with God's grace, you will carry high the inextinguishable torch of faith and hope in Divine Providence, Who holds the destines of countries in the palm of His Hand. In this hope, you will calmly face the future, trusting that, after this storm and trial, happier days are in store for a resurrected Lithuania, of which the "ATEITININKAI" are the advance-guard, on the road to justice, liberty and universal peace, brought about by our holy Faith.

With all our heart we impart our paternal benediction.

Gerard. Pizzardo

ROME, FEBRUARY 2nd, 1951

DIEVAS NEPALIKS MŪSŲ

MANO MIELAS PONE REDAKTORIAU,

Malonu buvo gauti iš Tamstos žinią, ar tikriau sakant, priminimą man jau anuomet prieš keturias dešimtis metų vadovaujančiam Lietuvos dvasiniam jaunimui, kad žymus "Ateities" laikraščio laikotarpis yra jau virtęs praeitimi ir kad "Ateitis" toli gražu jau nebe nežinomas ar tebelaukiamas dalykas, bet jau gali švęsti keturių dešimtų metų atsiradimo jubiliejų.

Keturių dešimtų metų sukaktis vieno atskiro žmogaus gyvenime paprastai reiškia, kad tas žmogus yra jau perėjęs visus gyvenimo laipsnius nuo kūdikio iki suaugusiam vyrui ar moteriai, yra atsiradęs tokioje padėtyje, kurios ypatinga, visiems bendra žymė yra tam tikras pastovumas. Tas, kurs buvo vadovaujamas savo tėvo, savo motinos ar daugelio savo jaunų dienų mokytojų, pasiekęs tam tikrą amžių pats kūrė ar pynė ateities planus, turėjo pasisekimų ir nepasisekimų, svyravimų ir abejonių — pagaliau pasiekė vienodo savistovaus gyvenimo kelią, nebelaukdamas naujų atmainų ir nebežadėdamas jų kitiems, rimtai eina savo nustatyta vaga, į kurią jis nuo pat kūdikystės buvo įstatytas jį mylinčios motinos širdies ir išmintingo tėvo sumanumo.

Su tuo keturių dešimtų metų amžiaus gyvenimu galima palyginti ir mūsų ateitininkų gyvenimą bei jų minir siekimų reiškėjos "Ateities" laikraščio kelią.

Ateitininkai ir "Ateitis" pasireiškė mūsų Tėvynėje kada ji tebenešė sunkų svetimųjų jungą. "Ateitis" buvo laukiama ir jai pasirodžius ji buvo visų sutikta su džiaugsmu ir paimta globon ir vadovybėn tų, kurių vardai ir kurių pastangos paliko neišdildomus pėdsakus Ateitininkijos gyvenime.

Ateitininkija savo obalsį VISĄ ATNAUJINTI KRISTUJE pasiėmė iš išrinkto po Leono XIII mirties Šv. Tėvo Pijaus X-jo. Jis iš Apaštalų Sosto augštybių buvo ryžęsis visame, ypač katalikiškume, pasaulyje visą atnaujinti Kristuje.

Ateitininkija, klusni katalikų Eklesijos galvos žodžiams, Kristaus ir Eklezijos ir savo Tėvynės meilės kupinomis širdimis norėjo būti visako naujintoja ne pamokslais ar kalbomis adresuotomis į visą pasaulį, bet pradedant ir grindžiant tą naujinimą savo paties atnaujinimu Jėzuje Kristuje.

Ateitininkijos ir jų "Ateities" veikla neatmezgiamais ryšiais buvo sujungta su Lietuvai brangiais vardais dabar jau A. A. mirusio Prelato A. Jakšto-Dambrausko, kurs buvo ir mūsų pačių jaunose dienose pirmasis kapelionas gimnazijoje ir per visą savo gyvenimą artimiausias siekių bendrininkas, A. A. Prof. Dr. Šalkauskio, tauriausio mūsų bendradarbio, tikrojo Lietuvos katalikų jaunimo rėmėjo Prof. P. Dovydaičio ir daugelio kitų. Iš jų Ateitininkija ir "Ateitis", kaip iš neišsemiamo iždo turėjo gauti ir pasiėmė savo siekimų ir uždavinių idėjas. Savaime suprantama, negausingi pradžioje ateitininkai savo negausingumą padengė savo karštomis širdimis, savo idealų meile, savo pasiaukojimu.

Pirmoji jų pasireiškimo pasėka buvo ta, kad pančiuose tebesanti Lietuva jau galėjo pasisakyti, kad ji jau turi savo organizuotą katalikišką jaunimą. Atėjo sunkūs pirmojo pasaulinio karo laikai, kurie užgniaužė visą kilnesnį gyvenimą ir tarsi ji užslopino. Bet sykį įžiebtos liepsnos visai užgesyti jau nebebuvo galima, nes ji buvo giliai paslėpta jaunųjų širdyse.

Išaušo neužmirština, lyg iš mirusiųjų prisikėlusios nepriklausomos Lietuvos diena. Jauni tebebuvo ateitininkai ir iš naujo turėjo atgimti "Ateitis". Bet jie turėjo jau savo balsą ir savo teises Lietuvos bendruomenėje. Nėjo tas gyvenimas visai lygiu keliu, atsirado daugiau varžytinių, pasireiškė daugiau žmonių kitaip suprantančių Lietuvos idealus, Lietuvos reikalus. Katalikiškam jaunimui didėjo uždaviniai ir kliūtys. Ir deja, jos ėjo iš savųjų tarpo ir ne visuomet siekimai ir darbas buvo lygus pakelbtiesiems obalsiams: Visą atnaujinti Kirstuje!

Atėjo baisiausios paskutiniojo karo dienos. Ateitininkai pasiliko savo idealų sargyboje, bet gyvenimo valanda ne jiems buvo palanki. Tie jaunuoliai, jaunuolės idealistai, karštos širdies jaunimas, pasiryžę už savo Tėvynę ir gyvybę atiduoti, aplinkybių priversti liko išblaškyti į visas puses ir pasiekę keturių dešimtų metų savo amžiaus sukaktį, deja, kad ir po ilgų gyvenimo vargų, dar negali pasakyti, kad jie yra pilnai įsigyvenę į tuos idealus, kurie buvo jų pirmųjų draugų idealai, kurie buvo jiems teikiami pirmųjų jų vadų.

Dievas maloningas, kurio meile Lietuva, ir Lietuvoje, ir Sibire, ir Tremtyje, yra gyva, kuriam ištikimas Lietuvis su psalmininku, žodžiais ar širdies gilumoje nuolat kartoja: **Tavimi, Viešpatie, aš pasitikėjau ir nebūsiu sugėdintas per amžius!** Tas Dievas nepaliks mūsų, jei mes jo nepaliksime, jis nepaliks Lietuvos, jei ji Dievo neatstums nuo savęs. Jis padės savo malonėmis pakelti visas naštas, nugalėti visas kliūtis ir Tėvynėje, ir Sibire, ir Tremtyje! Tos pagalbos esame labiau reikalingi kaip kada, taigi ir stenkimės būti tos pagalbos verti, nuolankiai prašydami galingo užtarimo į dangų Paimtosios Dievo Motinos Marijos ir mūsų danguje esančio Globėjo Šv. Kazimiero, ištikimo gailestingosios Motinos Mylėtojo, globos.

Kauno Arkivyskupas Metropolitas.

† **JUOZAPAS J. SKVIRECKAS**

Z a m s , 20. 1. 1951 m.

BRANGŪS ATEITININKAI,

"Ateities" 40-ies metų sukakties proga teesie man leista išreikšti gilią pagarbą visiems, kurie jai aukojosi per šiuos 40 metų — pradedant jos pirmaisiais kūrėjais ir baigiant šiandieniniais jos redaktoriais bei leidėjais. Kas pajėgs apskaičiuoti ir įvertinti, kiek per tą laiką "Ateitis" davė gero jaunoms sieloms.

Ateitininkai tremtyje ją vertinate ne su mažesne meile, kaip vertino jos pirmuosius numerius ano laiko ateitininkai. Po visą pasaulį pakrikę per "Ateitį" stiprinkite dvasiniai ir tautiniai vieni kitus ir toliau. Per ją vieni kitiems dažnai priminkite, kad mūsų brangioje tėvynėje jūsų laukia dideli uždaviniai. Ten sugrįžę jūs turėsite būti ne tik nualintos šalies atstatytojai, ne tik tautos atgaivintojai, bet ir politikai ir visuomenininkai ir net Dievo žodžio skelbėjai.

Tebūna "Ateitis" jums žvaigždė, vedančia jus visada tais gražiais keliais, kuriuos eiti užsimojo jos kūrėjai.

Dievas teatlygina tiems, kurie šį darbą pradėjo ir iki jūsų tesėjo. Jis telaimina jauną ryžtingumą ir idealizmą tų, kurie ryžtatės tą darbą toliau tesėti.

Jūsų,

† **VYSK. DR. V. BRIZGYS**

BRANGIOJI ATEITININKIJA,

Jau keturiasdešimt metų praėjo nuo to laiko, kada Tu užgimei. Pirmutiniai studentai, išdrįsusieji prisipažinti esą lietuviais ir katalikais, pabrėžt draugams ir visiems savo glaudų sutapimą su katalikiškąja Lietuvos visuma, pasiryžussieji meilingai tarnauti Tėvynei ir Bažnyčiai, kritiškai įžvelgusieji į Markso ir kitų socijalizmą, buvo jauni, drąsūs, veiklūs ir kilnios nuotaikos asmenys. Šiandien jų plaukai pražilę ir pečiai linksta žemyn, nešdami savo amžiaus septintąjį kryželį. Kai kurie jau nebeskaito savo metų, nes jų kūnai guli kapuose. Ir nebežinia kiek kaulelių beliko. O Pranas Dovydaitis, kuris pirmutinis vedė mažą bet drąsų jaunų studentų būrelį, lyg Senojo Įstatymo Gedeonas, į kovą su klaida bei ištižimu, nežinia kokioje plačios Sovdepijos vietoje kenčia priespaudą.

Bet jis nepralošė kovos. Marksistai gali kankyti jo kūną, tačiaus nė visa raudonoji kariuomenė nėra galingesnė už jį, jei komunistai jį ir myniotų, tai bet-gi jis nebūtų žemesnis už juos. Visų amžių genialusis proto švyturys Iponos vyskupas Augustinas teisingai skelbė: "Ne tas žemesnis, kas žemėje kankinamas kūnu, širdim yra įsitvirtinęs danguje" (Liber 1 de Sermone D-ni in monte c. 6). Kankinys visuomet buva aukštesnis už savo žudikus.

Visiems Lietuvoje likusiems at-kams tenka kentėti, bet at-kų dvasios nepasisekė ir nepasiseks panaikinti nė pačioms galingiausioms bedievių jėgoms. Yra ateitininkų likę Vokietijoje, o jų atžala Amerikoje atsirado didelė, stipri ir graži. Tėvynę ir Bažnyčią paneigusis socijalizmas norėtų pražudyti Ateitininkiją, kaip kad kitados caro administracija buvo pasišovusi užgniaužti Katalikybę Lietuvoje. Anykščių Šilelio autorius teisingai tarė:

Kad tu, gude, nesulauktum
Ne taip kaip tu nori,
Bus kaip Dievas duos, ne kaip tavo
Įstatai nedori.

Po rusais daug vargdama išaugo Ateitininkija iki Lietuvai nepriklausomybę atgaunant. Lietuvoje ji vadovavo tautai, demokratijos ir laisvės dėsniais sutvarkydama valstybės gyvenimą. Žlibios politikos, paneigusios demokratiją, laisvę ir idealą metais teko ateitininkams daug kentėti; bet jų nuopelnai tėvynės kultūrai nesumažėjo. Ttauta buvo su Ateitininkais ir su Pavasarininkais, o ne su jų priešais.

Tremties laikai sunkūs ir vargingi, bet pirmiesiems ateitininkams pasenus, jų vieton stojusioji karta naudojasi padėtimi, kurios dar nebuvo prityrusi. Manau ir noriu, ir tikiu, jog iš didelės labai įvairios praeities prityrimų Ateitininkija pasidarys nepaprastai naudinga ir galinga kultūros jėga Lietuvoje.

Sveikindamas šią brangiąją Lietuvos jaunuomenės draugiją ir draugijų Sąjungą, karštai linkiu jai geriausios kloties ir visomis savo sielos jėgomis laiminu ją.

ROMA, via Corsica 1;
19 vasario 1951 m.

† **PETRAS-PRANCIŠKUS BŪČYS, M.I.C.**

Į KOVĄ UŽ KRISTŲ!

DIDŽIAI GERBIAMAS PONE REDAKTORIAU,

Minint 40 metų "Ateities" jubiliejų, noriu pirmiausiai su visu nuoširdumu pasveikinti jos sumanius leidėjus ir artimiausius bendradarbius, o taip pat ir visus mielus jos skaitytojus, pačiai "Ateičiai" linkint būti ir toliau geresnių ir šviesesnių dienų skelbėju bei laidu. Jos pradėtas sąjudis tegu tampa didžiule galinga srove, kuri griauna visa, kas pastoja kelią į mūsų tautos šviesesnį rytojų.

Kai prieš 40 metų į Lietuvos miestus, kaimus ir sodybas buvo mestas šūkis: "Visa atnaujinti Kristuje," ieškąs suburti mokslus einantį katalikišką Lietuvos jaunimą, sąjudžio inicijatorių Lietuvos moksleivijai buvo duotas stiprus paskatinimas orientuotis į Kristų, nuo kurio stengėsi atitraukti iš Rusijos universitetų nihilizmo židinių sklindąs ir į lietuvius religinis indiferentizmas bei bedievybė. Ir ši mintis taip pagavo mūsų jaunimą, kilusį iš katalikiškos šeimos, kad ji dešimtmečiais ne tik neišblėso, bet vis giliau leido šaknis jauno lietuvio kataliko sieloje ir kerojo. Šiandien, po 40 metų organizacinio darbo, šis šūkis skamba jau visose pasaulio dalyse. Kur šiandien At-kų nėra? Galime tik pasidžiaugti ir didžiuotis tokia judria, veržlia ir kūrybinga organizacija, kurios jokios kliutys nepajėgia užslopinti ar užgniaužti. Jai lemta suvaidinti Lietuvos ir lietuvių tautos katalikiško gyvenimo kūrime didelį vaidmenį. Jau daug šioje srityje jos pastangomis atsiekta, bet dar daug lieka padaryti.

Ateitininkija tai katalikiškos lietuvių šviesuomenės elitas ir avangardas. Jų atsakingumas prieš tą šviesuomenę yra didelis. Kaip avangardas, jie pirmieji eina į kovą ir atlaiko sunkiausius priešo puolimus. Suprantama, kad šiam atsakingam uždaviniui jie turi būti gerai pasiruošę, gerai įsisąmoninę savo principuose, užsigrūdinę ir pilni pasiaukojimo dvasios. Ir juo kova sunkesnė, juo geresnis turi būti jų pasiruošimas.

Ypač šiandien mūsų katalikiškos šviesuomenės elitą laukia sunkūs dideli darbai ir uždaviniai. Tai kova ne tik už mūsų tautos tikėjimą, bet ir už pačią lietuvių tautą. Tikrai, šiandien dideliuose pavojuose yra ir pati lietuvių tautą, ne tik jos katalikiškas tikėjimas. Taigi šiandien At-kijai tenka kovoti dviem frontais, kas kovą labiau apsunkina. Štai kodėl At-kijai dabar labiau negu kada nors anksčiau yra reikalingos didžiosios asmenybės, didžios širdys ir gilūs protai.

Kai At-kija veda sunkią kovą už lietuvių tautos ir lietuvybės išlaikymą, ji neturi niekuomet užmiršti ir antrojo fronto: visos lietuvių tautos orientavimo į Kristų. Jų šūkis: "Visa atnaujinti Kristuje" yra jų didysis imperatyvas, jų apaštališkų užsimojimų tikrasis įkvėpėjas. Štai kodėl jie niekuomet neužmirš, kad viso gyvenimo, privatinio ir viešojo, persunkimas Kristaus dvasia yra vienas didžiausiųjų jų uždavinių.

At-kijos kova už Kristų lietuvių tautoje šiandien yra nepaprastai aktuali, nes bedievybės banga kėsinasi į visą pasaulį, į visas tautas. Tai tikra tautų rykštė, nuo kurios apsaugoti lietuvių tautą At-kijai turi labai rūpėti. Gerai žinome iš savo patyrimo kokias baisias kančias užtraukia ant žmonijos neigimas Dievo ir nuvertinimas žmogaus. At-kas negali ramiai žiūrėti kaip šis maras vis labiau plečiasi. Ar tai neturi jį paskatinti su dar didesniu užsidegimu stoti į kovą už Kristų.

Kurdama laisvą ir katalikišką Lietuvą, pirmoji At-kijos karta savo subrendimą yra pakankamai įrodžiusi. Kaip pasirodys jaunoji At-kijos karta? Jos uždaviniai nelengvesni, nes reikės atstatyti visai sunaikintą Lietuvą ir sunaikintą katalikybę joje. Jūsų rankos ir pečiai, mieli At-kai, turi todėl būti labai stiprūs, kad šią didžiulę naštą galėtumėte panešti. Jau dabar grūdinkitės, stiprinkite savo jėgas, jau dabar ruoškitės šiems didiems tėvynės ir religijos Lietuvoje atstatymo darbams!

Jūsų žurnalas "Ateitis", per 40 metų Jums rodęs ateitininkiškojo gyvenimo ir veikimo kelius, telydi Jus gyvenime ir toliau. Jis buvo garbingas ir mielas Jūsų draugas. Jis toks ir pasiliks. Tebūnie jis aukštai iškeltas žiburys, kurs šviečia ir rodo kelią ne tik tiems, kurie juo eina, bet ir tiems, kurie iš jo išklydę. Terodo jis Kristaus kelią visam mūsų jaunimui!

Regensburg'as, 1951 m. sausio 16 d.

† **VYSK. VINCENTAS PADOLSKIS**

MIELAJAI "ATEIČIAI" IR ATEITININKAMS

Vesk mane, šviesa brangioji,
Per supančias tamsas!
Naktis tamsi, namai toli,
Vesk mane!
Kard. J. H. Newman (1801-1890)

Šituos žodžius Kard. J. H. Newman parašė Sicilijoj, sirgdamas, būdamas toli nuo savo tėvynės. Šitais žodžiais prasideda jo garsioji giesmė — Lead Kindly Light. Šitoj poezijoj atsispindi visa jo pasaulėžiūra, visa jo asmenybė.

Kaip tinka ir mums, ateitininkams, šitie Newman žodžiai. Ir mes esame toli nuo savo gimtų namų, toli ir nuo pažadėtosios Viešpaties Padangtės. Ir mūsų kelią supa tamsi pikto naktis. Tik Šviesa iš anapus, tik Žodis iš anapus stiprina mūsų dvasią, paguodą neša širdžiai. Todėl ir per juodą naktį, ir pro rūsčius skausmo debesis mes seksime Dangaus Šviesą ir klausysime Viešpaties Balso. Per 40-tis metų Ateitininkija stengėsi išpažinti Viešpatį, tarnauti Tėvynei, būti naudinga visuomenei, skleisti mokslą, didelėj pagarboj laikyti šeimos židinį. Ji apėmė savo veikloj visas didžiąsias gyvenimo vertybes.

Katalikišką, visuotiną, pilnutinę gyvenimo filosofiją skleidė ir skleidžia ir mūsų mieloji "Ateitis", nepailstantis ateitininkiškojo sąjūdžio šauklys. Dievas ir žmogus, siela ir kūnas, visuomenė ir individas, valstybė ir tauta, Bažnyčia ir žmonija, mokslas ir menas rado vietos jos puslapiuose. Jai rašė ir rašo moksleivis, studentas, profesorius, poetas, beletristas, tiksliųjų mokslų atstovas. Joje šūkauja nerūpestinga jaunystė ir ramiai prakalba subrendusio amžiaus rimtis. Garbė tiems, kurie ją išleidžia į pasaulį taip gražia, taip naudinga.

Geriausios sekmės, mieloji "Ateitie", Viešpaties palaimos, Brangūs Ateitininkai, bežengiant į pusės amžiaus veiklos sukaktį.

KUN. DR. JONAS GUTAUSKAS
Ateitininkų Federacijos Dvasios Vadas

BRANGIEJI,

Ateitininkų organizaciją gyvenimas grūdino per keturis dešimtmečius. Ji gimė priespaudoje, augo tremtyje, suklestėjo — išsiskleidė nepriklausomoje Lietuvoje. O paskui vėl prasidėjo žiaurūs bandymų metai. Tad paskutinis at-kų gyvenimo dešimtmetis yra nužymėtas vėl aukomis, lygiai, kaip ir anas pirmasis, kada At-kai taip kūrybiškai-entuziastiškai įsijungė į iš griuvėsių atstatomos savos valstybės darbą. Tos aukščiausios žemiškos aukos nuskaidrina ir labiau **įprasmina at-ko veikimą,** žengiant į penktąjį dešimtmetį.

O tas veikimas šiandien ne tik turi reikštis stipriu apaštalavimu tarp savo tautiečių, bet jis turi būti drauge uoliomis pastangomis palaikyti tikėjimui į **Lietuvos ateitį.** Šiandien po pasaulį išblaškytieji at-kai turi būti patriotinio susipratimo pijonieriai, tikrasis ir gyvas sąmoningo lietuvio šviesuolio pavyzdys tiems, kurie anksčiau yra palikę lietuvišką žemę.

Tame margame - įvariaspalviame tautų kilime, Apvaizda lietuvių tautai yra leidusi žibėti ir šviesti **sava spalva.** Ją vis įprasmindavo visų ikišiolinių nepriklausomybės kovų ir įvairių okupacijų at-kai savo turiningu veikimu. Šiandieninės kartos at-kai turi visomis jėgomis stengtis neleisti lietuvių tautos savai originaliai katalikiškai-lietuviškai spalvai, prigesti. Tuo būdu bus įprasminamas pats lietuvių tautos pašaukimas, tuo būdu pagaliau at-kas vykdys ir tą didį tikslą, kuris jo vėliavoje tapo įrašytas prieš 40 metų!

ZENONAS IVINSKIS,
Ateitininkų Federacijos Vyr. Tarybos narys.
Vatikanas, 1951 m. sausio 22 d.

"ATEITIS" ATLIKO DIDŽIAUSIĄ UŽDAVINĮ

Didžiai Gerbiamas "Ateities" Redaktoriau!

Su didžiausiu džiaugsmu sveikinu ateitininkų moksleivių žurnalą "Ateitį", švenčiantį savo 40 metų sukaktį. Istorinėj tautų perspektyvoj 40 metų laikas neilgas. Bet mūsų tautos kultūros istorijoj šis periodas yra ypatingai svarbus. "Ateitis" priespaudos laikais gimusi, laisvės periode brendusi, dabar atsidūrė tremtyje. Kaip priespaudos taip ir Lietuvos nepriklausomybės laikais "Ateitis" atliko lietuvių tautai ir Lietuvos kultūrai neįkainuojamą darbą. Ji formavo ne tik Lietuvos kataliką, bet apskritai lietuvį inteligentą ir intelektualą ir ugdė asmenybes. Ateitininkų kuopelių gimnazijose įvairiais vardais leidžiami šapirografuoti laikraštėliai asmenybės formavimą pradėdavo, "Ateitis" jį tęsdavo ir "Židinys" užbaigdavo. Nei kiek nedvejojant reikia pasakyti, kad "Ateitis" atliko visų didžiausią uždavinį.

"Ateičiai" atsidūrus tremtyje uždavinys dar didesnis, nes sąlygos daug sunkesnės, o problemų daug daugiau. Su džiaugsmu tenka konstatuoti, kad 'Ateitis" išsiaugino sau darbininkų, kurie rūpinasi jos gyvavimu ir tobulėjimu. Tas rodo jos pasirinktą tikrą kryptį, aktualumą ir gyvastingumą.

Lietuvių tauta ir būsimoji Nepriklausoma Lietuva laukia tauraus, kultūringo, gražios sielos kataliko inteligento ir intelektualo. Tokį gali išauginti tik "Ateitis". Žengiant "Ateičiai" į 5-tą dešimtmetį linkiu kuo didžiausios sekmės šitame svarbiame ir sunkiame darbe. Trokštu, kad visi moksleiviai ją pamiltų dar daugiau ir kad ji puoštų kiekvieno moksleivio knygynėlį.

Gerbiamam "Ateities" Redaktoriui ir redakcijos kolektyvui reiškiu nuoširdžią padėką už tą kilnų, gražų ir sumanų darbą. Sveikatos ir ištvermės toliau! "Ateitis" yra gražus ir įdomus žurnalas. Mano šeimoj jis yra visados laukiamas svečias ir kada jis mus pasiekia, del jo susipešama, nes visi ji tuojau pat norim matyti, pasidžiaugti ir atsigaivinti.

Jūsų Prof. Dr. Med. J. MEŠKAUSKAS,
Vyriausias Ateitininkų Federacijos Tarybos pirmininkas

HOC FAC ET VIVES

Prieš 40 metų Lietuvoje Dievo Apvaizda leido Katalikų Bažnyčios vynuogyne išdygti ir išbujoti ateitininkijai. Ateitininkų darželyje pražydo religiniai tautinio charakterio skaisčių gėlių asmenyse Dovydaičio, Šalkauskio, Endziulaičio, Dielininkaičio, Lipniūno ir visoj eilėj kitų, kurių vardus tik ateitis amžinybėje teatskleis.

Mokslo siekiantysis jaunimas didžiuojasi savo pirmtakūnais ir džiaugiasi turįs prieš akis narsius kovotojus už amžinuosius idealus, už lietuviškosios sąmonės išlaikymą ir jos ugdymą. Didžiuojasi ateitininkais visa lietuvių tauta ir šiandien savo tragiškoje būklėje ji šaukia ateitininkus į kovą už išlaisvinimą iš ateistinio komunizmo.

Komunizmas ginklu nenugalimas. Prieš pragarinę idėją reikia išeiti su krikščioniškuoju idealizmu, iškeliant dieviškoje šviesoje religines, moralines ir tautines vertybes.

Bėgyje 40-ties metų ateitininkija taip sustiprėjo, kad jau nebegalima abejoti apie jos pajėgumą savo kilniesiems uždaviniams. Bet yra pavojus, kad visos pajėgos gali kartais būti nepanaudotos. Ypač tas pavojus gręsia karo audrų išrautiesiems iš gimtojo krašto ir išblaškytiems po visą pasaulį. Mano, tad, gilus troškimas ir nuoširdžiausias prašymas yra: "Šviečia mums kryžius ant mūs vėliavos. Stokime drąsiai į kovą garbingą — Dirbkime, kovokime dėl Lietuvos."

KUN. P. M. JURAS,
Ateitininkų Dvasios Vadas.

ATEITININKŲ FEDERACIJOS VYRIAUSIOJI VALDYBA

Iš kairės: ADOLFAS DAMUŠIS (Federacijos Vadas), STASYS BARZDUKAS, SIMONAS LANIAUSKAS, VACYS ROCEVIČIUS, PRANAS JOGA

MIELAJAI MŪSŲ "ATEIČIAI"

Ne tik pareiga, bet dar daugiau dėkingumas ir pasididžiavimas skatina mus pasveikinti "Ateitį", sulaukusią garbingos keturiasdešimt metų sukakties. Šitas jau netrumpas laiko tarpas leido "Ateičiai" išvaryti Lietuvos žemėj pažymėtinai gilią ir plačią vagą. Daugiausia skiriama mokslą einančiam lietuvių jaunimui, ji ne tik plėtė jo akiratį įvairiomis žiniomis, bet ypačiai rūpinosi ugdyti jo charakterį. Jai visados rūpėjo, kad jos skaitytojai brėstų tvirtų principų, sveikos dvasios ir pozityvių nusiteikimų asmenybėmis — kad jie turėtų tiesų kelią, nelinktų gyvenimo audrų blaškomi ir būtų taurūs žmonės. Todėl "Ateities" nuopelnai jaunimo ugdymo srityje yra neabejojamai dideli.

Tas vyriausias idealas, kurio "Ateitis" pati laikėsi ir kurį savo puslapiuose nuolat kitiems skelbė, yra "visa atnaujinti Kristuje." Jai rūpėjo Dieviškojo Mokytojo tiesą pažinti ir suprasti, ji siekė pagal ją gyvenimą keisti, ji norėjo žmogiškuosius siekimus ir pastangas jai palenkti ir ją įprasminti. Skelbdama krikščioniškos tiesos būtinybę žmogiškajam gyvenimui pakelti, "Ateitis" lygiai troško, kad žmonių gyvenime ko daugiau būtų ir krikščioniškos meilės, ir gėrio, ir grožio.

"Ateitis" nuo pat savo gimimo dienos tvirtai stojo ir savo Tautos tarnybon. Jos gyvata sutampa su palyginti ilgu tautos istorijos laikotarpiu, tad per tą keturiasdešimt metų ji buvo gyva liudininkė didžiai svarbių ir reikšmingų savo tautos įvykių. Nepriklausomybės aušra, kovos dėl laisvės, laisvo gyvenimo kelias ir vėl tamsiausio negando naktys — visa tai atsispindėjo ir "Ateities" puslapiuose. Ji nuoširdžiai džiaugėsi visais savo tautos laimėjimais bei pasisekimais ir liūdėjo dėl jos kančių ir nelaimių. Skiepydama savo skaitytojų širdyse tėvynės meilės jausmus, ragindama aukotis jos gerovei ir labui, pageidaudama savo tautai dvasinės didybės, "Ateitis" pakėlė ir bendrąjį tautinį susipratimą ir prisidėjo prie nepriklausomo gyvenimo prasmės išryškinimo. Todėl savo skaitytojų eilėse ji turėjo ir tokių, kurie tėvynės meilę įrodė ir savo gyvybės auka.

Pagaliau "Ateitis" daug dėmesio skyrė ir tautos kultūros reikalui. Savo straipsniais ji kėlė lietuvių mokslo reikšmę, rūpinosi lietuvių literatūros ir kitų meno šakų pažanga, ugdė gimtąją kalbą, domėjosi liaudies kūrybos lobiais ir t.t. Tačiau didžiausiu jos nuopelnu čia reikia laikyti tai, kad ji, pavedusi savo skiltis jaunųjų skaitytojų kūrybiniams bandymams bei polėkiams, ilgainiui išugdė savo tautai nevieną pirmaeilį poetą, rašytoją ar mokslininką.

Štai keliais pačiais bendraisiais buožais nusakytas "Ateities" kelias. Kartais jai sekėsi geriau, kartais sunkiau. Be saulėtų dienų, ji matė ir labai apsiniaukusių. Tai priklausė nuo įvairių aplinkybių ir sąlygų. Bet kuo "Ateitis" gali pasigirti — tai savo patvarumu ir gajumu. Ji ištvėrė net tais metais, kai buvo vos vos pakenčiama. Išvyta iš tėvų šalies, ji atgijo tremtyje. Dabar, vėl nugalėdama didžiausius sunkumus, jieško prieglobsčio Amerikoje. Ji bene vienintelis lietuvių žurnalas, tiek laiko einąs tuo pačiu vardu. Niekados dar ji nepasakė: "Pasiduodu, jau gana..." Priešingai, kiekvienu atveju ji iš naujo telkdavo išblaškytas jėgas ir nelauktai, lyg tas daigelis pro ledo plutą, vėl pasirodydavo jauna, graži, gyventi pasiryžusi. Tai duoda tvirtų vilčių, kad ji ir toliau nugalės visas kliūtis ir nepailsdama neš mūsų jaunimui šviesą ir tiesą, dirbdama Dievo garbei ir Tėvynės geresnei, šviesesnei ir laimingesnei ateičiai. Todėl ji turi pagrįsto pamato tikėtis ir iš mūsų visuomenės, ne tik pačių ateitininkų daugiau jos supratimo ir paramos.

Sveikindami "Ateitį" šios sukakties proga, jos Redaktoriams, Bendradarbiams, Leidėjams ir visai Skaitytojų Šeimai nuoširdžiai linkime ir toliau eiti garbingu didžiųjų idealų keliu.

Ateitį regim Tėvynės laimingą,
Šviečia mums Kryžius ant mūs vėliavos!

Ateitininkų Federacijos Vyriausioji Valdyba

MIN. TURAUSKAS SVEIKINA

40 metų "Ateities" gyvavimo sukakties proga iš sielos gelmių sveikinu jubiliatą, linkėdamas skaidria srove, saulingais atspindžiais gaivinti ir tvirtinti audrų po visą platų pasaulį išblaškytąjį at-kų jaunimą ir paruošti jį tauriam Išlaisvintos Tėvynės atkūrimo darbui.

Jūsų Kristuje

ED. TURAUSKAS

ŽĖRĖK, MIELOJI ATEITIE!

MIELAS REDAKTORIAU,

Švenčiant "Ateities" 40 metų jubiliejų, gali vertai didžiuotis tie, kuriems "Ateitis" per tuos 40 metų yra tiesusi gyvenimo kelią ir kuriuos įprasta vadinti ateitininkais. "Ateities" jubiliejus yra prasmingas kiekvienam lietuviui.

Kas šiandien palaiko nelygioj žūtbūtinėj kovoj su okupantu gyvybę aukojantį aktyviosios rezistencijos lietuvį?— Tikėjimas ateitim. Lietuvos ateitim!

Kas palaiko Sibire, Kolymoj, Vorkutoj, Altajuj mirti pasmerktą lietuvį? — Tikėjimas ateitim.

Kas palaiko okupanto persekiojamą, tremiamą, žudomą Tėvynės lietuvį? — Tikėjimas ateitim.

Kas palaiko lietuvį pabėgėlį šiapus geležinės uždangos kūrybingą, taurų ir gyvą savajai tautai? — Tikėjimas ateitim.

Kas palaiko jautrų ir pasiaukojantį Lietuvos laisvinimo kovai senąjį išeivį lietuvį?—Tikėjimas ateitim.

Argi tad nesimbolinga, kad iš visos gausios periodinės laisvosios Lietuvos spaudos šiandieną beturime gyvą, NKVD nepasmaugtą ir nepasiekiamą pasmaugti mūsų mieląją "Ateitį"? Argi tad nėra pačios Lietuvos simbolis?!

Per 40 metų švietusi lietuvių katalikų besimokančiojo jaunimo ateičiai, žėrėk, mieloji "Ateitie", ir per šią tamsią mūsų tautos likimo naktį, didžiuoju švyturiu žėrėk kiekvienam lietuviui!

V. Vaitiekūnas

Chicaga, 1951 m. vasario 20 d.

DIDŽIAI GERBIAMOJI REDAKCIJA!

Studentų Ateitininkų Sąjunga sveikina "Ateities" 40 metų jubiliejų, kuris ženklina ir pačios organizacijos 40 metų gyvavimą. Abu,—ateitininkų organizacija ir jos organas "Ateitis", — gimė skleidėsi ir brendo drauge, abu ištikimai stovėjo fronte už katalikybę ir savąją tautą. Jeigu šiandien darosi šiurpu konstatuojant, kiek daug kraujo paaukota ateitininkų kovoje už Kristų ir savo tautos laisvę, tai kartu džiugu ir didinga, vertinant tų 40 metų ateitininkų nuveiktus darbus. Tie rezultatai nepalyginamai padidėja dabartiniu metu, prisiminus organizacijos brolių veiksmus krašte, kurių pilnoji vertė bus atskleista tiktai vėliau.

Tiek ateitininkų organizacijos, tiek jos organo "Ateities" faktiškasis kūrėjas buvo studentai. Studentų Ateitininkų Sąjunga, stovėdama viduryje kitų dviejų Ateitininkų Sąjungų, Ateitininkų Federacjoje, buvo, tarsi, visos organizacijos branduolys, duodama savo kadrus ir jaunesniajai savo sesei — Moksleivių Ateitininkų Sąjungai, reikšdama didžiausią studentišką judrumą visuomeniniame darbe, jautriai reaguodama ir į visą Lietuvos kultūrinį gyvenimą, o taip pat aktyviai dalyvaudama be atstovaudama visą Ateitininkų Federaciją tarptautiniame studentų katalikų judėjime.

Juo labiau tad malonu studentų At-kų Sąjungai švęsti šį garbingą "Ateities" gyvavimo 40 metų jubiliejų linkint, kad ateitininkiškasis idealas vis užlietų naujas moksleivijos ir akademinio jaunimo mases, o organizacijos organas "Ateitis" nesukluptų ir prieš sunkiausias kliūtis.

Visa atnaujinti Kristuje!

PETRAS KISIELIUS,
S. A. S. Pirmininkas

MINTIS YRA GYVA

MIELAS REDAKTORIAU,

Su kiekvienu mane aplankančiu ATEITIES nr. ateina ir sauja dvasinė šilumos. Pergyvenu įspūdį, kad redakcijos rūpestingumas ir sugebėjimai nugali sunkias Amerikoje spaudos sąlygas. Amerikinė ATEITIS yra vertas papėdininkas anos ATEITIES, kuri prieš 40 metų pasirodė gimtojoj šaly. Anos redaktoriai, steigėjai ir daugelis jos tęsėjų jau yra išėję iš kovos baro. Ne savu noru ir ne į sotesnį filisterišką gyvenimą. Daugumas jų yra virtę **kankiniais.**

Laimingas sąjūdis, kuris turi kankinių. Kol yra kankinių, Mintis, dėl kurios jie aukojosi, yra gyva. Tol ji įkvepia — Vaižgantas sakytų: užkrečia blūdu — veda per kalėjimus, kacetus, per tremtį, per kasdienines pareigas ir išlaiko nepalūžusios dvasios ir nepabėgusius iš pareigų. Kol Mintis yra gyva, ji susiranda naujų darbininkų, kovotojų, kad jie virstų, Dobilo žodžiu tariant, tyliais artojėliais, ar budelio, vargo, nepriteklių kankiniais.

Kai šiandien sunkiose sąlygose ATEITIS yra išlaikiusi gyvos Minties dvasią; kai ji išeina eilės žmonių pasiaukojimo ir rūpestingumo dėka, negalima nejausti, kad joje teka ta pati srovė, kurią buvo paleidę į gyvenimą pirmieji jos kūrėjai. Žmonės pasikeitė, srovė pasiliko ir gyvenimą formuoja, organizuoja.

Ir organizuos toliau. Jau iš Naujojo Pasaulio. Tiesa, Naujasis Pasaulis paverčia ne vieną pinigų dirbėju. Po tremties nepriteklių ne vienas dirba visais raumenimis ir visa dvasia gaiviališkai pinigą, trokšdamas, kad pinigas apsaugotų nuo tokių vargų, kaip nutekėjusieji į praeitį. Ir tai gerai. Bet jau ne viskas gerai. ATEITIES pats apsilankymas primins idėjos draugams ir prašalaičiams, kad ne viskas gerai, jei Mintis apdulksta, jei Mintis, kurią nešioja varde, ima nustoti vadovavus asmens veiksmams.

Jaučiu, ATEITIS degina ir degins tas dulkes, kuriomis apsitraukia vieno, antro, dešimto Mintis, ir grąžina juos į tyrąją srovę, kankinių dvasios pradėtą.

Šitas ATEITIES sukeliamas jausmas ir palieka mano dvasiai anos gaivios šilumos.

Linkiu ištverti nepasitenkinime, sustingumo laužyme, dvasios dulkių deginime, kovoje dėl pažangos ir dvasinio prado laimėjimo žmoguje, sąjūdyje, tautoje — pavyzdžiu ano kankinių taku einančio jaunimo gimtojoj šaly.

Jūsų

BRAZAITIS

VYČIAI SVEIKINA

GERBIAMASIS REDAKTORIAU:

Lietuvos Vyčių organizacija sveikina "Ateitį", jos štabą, ir visus prietelius Ateitininkus sulaukiant 40 metų sukakti.

Kiekvienos organizacijos svarbiausias pasirodymas yra Jos organas—leidinys. Organas yra Jos balsas, pranešėjas. Jos pranešimai ir žodžiai parodo saviesiems veikimo kelią ir nustatytus planus; taip pat pamokina apie organizaciją ir ką susiorganizavimas reiškia. Irgi taip pat duoda vietos veikėjams ir rašytojams pranešti svarbias ir įdomias mintis apie daugelį temų, idealų.

Lietuvos Vyčiai, susidarant iš Amerikos lietuvių jaunimo ir iš tremtinių brolių-seselių lietuvių, linki, kad "Ateitis" dar daug metų gyvuotų, kad vis sektūs Jos darbuotojams ir kad Ateitininkai ir Vyčiai vis laikytų tvirtus ryšius ir bendradarbiavimus.

Viso Geriausio,

A. VASILIAUSKAS, Vyčių Pirmininkas.

"ATEITIES" REDAKCIJAI:

Žodis jungia idėjas ir žmones, riša laiką—praeitį su dabartimi, žodis stato ir ugdo.

Sveikindami "Ateitį" 40 sukaktuvinių metų proga, linkime ir toliau būti rašyto žodžio galingu reiškėju, kuris nuolat jungtų ateitininkiją.

B. Šlepetytė-Venskuvienė, pirmininkė
J. Puškorius, sekretorius

Paryžius, 1951 m. sausio mėn. 23 d.

LIETUVOS LAISVĖ, LIETUVYBĖ IR ATEITININKAI

PREL. M. KRUPAVIČIUS

Ateitininkija jau buvo, kai atėjo sumanytojai su nauju vardu ir organizacija. Ateitininkija senesnė už savo vardą. Kada ji gimė ir kas ją pagimdė? Ji gimė kartu su Lietuvos katalikybe. Jos gimdytojai — lietuviški tėvaimotinos pirmoj eilėj, kurios taip giliai įkvėpdavo tikėjimo meilę savo vaikams, kad neįstengdavo jos išraut nei užsikrėtusios pozitivizmo dvasia caro laikų mokyklos, nei mados marksizmas, nei kiti religijai priešingi veiksniai. Ateitininkijos kūrėjai jau rado ateitininkų bevardžių eiles. Jie tik davė jiems vardą, susistemino mintis ir idealus, pastatė aiškiau tikslus ir uždavinius, surinko vienon šeimon ir išrikiavo. Nuo šitos organizacinės valandos išmušė 40 metų. O taip, rodos, neseniai visa tai vyko. Šiandien dar visa gyvai akyse stovi—ir žmonės, ir veiksmai. Degučiai su Draugelių namais, kur vyko pirmosios konferencijos. Pirmieji organizatoriai — visuomet kaimu kvepiąs, rusiška palaidine apsivilkęs, uniforminę kepurę naudojęs tik tuomet, kai reikalinga kur daugiau studentišku rimtumu užimponuot — Pranas Dovydaitis, barzdotas, su savo jumoru ir dažnai piktu sarkazmu demokratiškas Eliziejus Draugelis, gimnazijos pabaigoj mokinys, visuomet judrus, gyvas, apaštalaująs, daugiausia gimnazistus mėgstąs, tamošiškai netikįs, kur pirštų pats neįdėjo, ir mirties valandoje reikalavęs pirma išaiškinti, kas yra paskutinis patepimas, paskui tik jį priėmęs, ateitininkijos pagrindu ir jėga laikęs ne kiekybę, bet kokybę ir dėl to reikalavęs kiekvienam pagrindinai pažint ir praktikuot religiją, einant kartu su Bažnyčia ir jos atstovais, linksmas visada, populiarus, dėl to visų — ypač moterų giminės tarpe — judrus ir apaštališkos dvasios vyras ilgabarzdis Kazys Bizauskas, gero nusiteikimo bet rimtų užsimojimų, didelio pasišventimo studentė Magdalena Draugelytė, kelis metus "atprofesoriavęs" ir kunigų seminarijos pabaigoj esąs Mykolas Krupavičius, tylus bet pozityvus ir geras minčių formuluotojas Zigmas Starkus ir dar keli—tai tie pirmieji praktiškai suorganizavusieji ateitininkiją, kasmet gaudami vis naujų ir naujų pagalbininkų. Priešaky stovėjo Dovydaitis. Jis yra ateitininkijos praktiškas įkūrėjas. Kitų mes anuo laiku nežinojom. Kiek nedaug iš jų beliko. Menki likučiai — Magdalena Draugelytė-Galdikienė didelį vargą ir skurdą kenčia Paryžiuje, nors išėjo į žymiausias Lietuvos moteris, daugiausia pasidarbavusi katalikių moterų išrikiavimui. Ir nieks jai pagalbos rankos neištiesia. Draugelis kažkur į Brazilijos užkampį nublokštas ir nutilęs. Endziulaitis, nepriklausomybės pradžioje užsimojęs į didelius vyrus išeiti — miręs. Kitus bolševikai išnaikino. Jų nedaug liko — bet jų darbo pasėkos gausios. Ateitininkija išaugo į rimtą pajėgą, su kuria nieks negali nesiskaityti, ir kurios galią, vertę ir reikšmę pajuto Lietuva ir lietuvių tauta. Jei nepriklausomoji Lietuva buvo tokia, kokią mes ją žinom, jei tokią stebėtiną pažangą padarė, didžiumoj ateitininkijos nuopelnas. Ateitininkijos didžiausioj daly nuopelnas ir Lietuvos nepriklausomybė. Kai kitų pažiūrų jaunimas dar dairėsi ir svyravo stot ar nestot į savanorių eiles, tai ateitininkija ir katalikiškas kaimų ir miestų jaunimas stojo be svyravimų. Stojo kovon ir laimėjo. Savanoriuose 8-9 dešimtosios dalys buvo katalikai. Garbė už tai jiems.

Tai praeitis. O dabartis? Keliai tie patys einami. Dievas ir tėvynė jų gyvenimo švyturiai. Tremtis, gyvenimas be gimtos žemelės po kojomis, emigracija skurdino negailestingai visus. Toji gyvenimo brūžuoklė palietė ir ateitininkijos dalį, bet mažiau negu kitus. Ateitininkija ant savo pečių nešė gyvenimo optimizmą ir atsparumo dvasią ne tik sau, bet ir kitiems. Jie švietė ir šildė. Jėgą sėmė iš neišsemiamų šaltinių, iš kurių semia kiekvienas gilus katalikas sau šviesą, šilumą, idealizmą ir atsparumą Gėriui tarnauti. Savo charakteriu ateitininkija yra misionieriška organizacija — praturtinęs save vidaus gerybėmis, turi jomis kitus turtinti. O iš tuščio nė Saliamonas nepripils. Pasitaiko ir ateitininkų tarpe tuščiavidurių. Bet jie yra tik balastas, varinis barškalas, kurie ateitininkijai nei garbės, nei naudos nedaro.

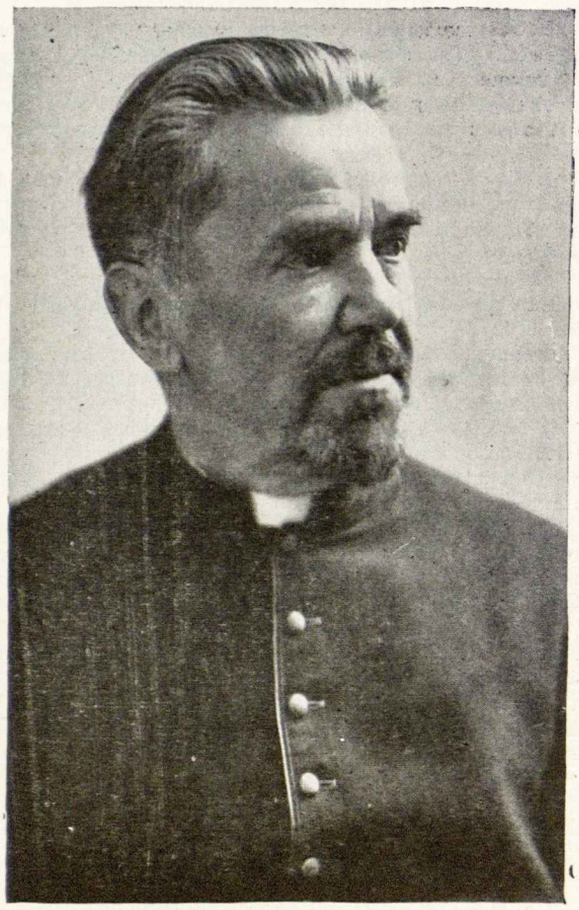

Aš nemanau, kad šis sąskrydis norėtų tenkintis tik atliktais gerais darbais, tik juos konstatuot ir išsiskirstyt. Ateitininkai šiais sunkiais ir neįprastais laikais turi daugiau reikalų aptart ir išspręst negu kas kitas, nes jie turi pasilikti šviesių žiburių nešėjais, jie turi gyvenimui pirmauti, jie turi jam toną duoti ir visas pastangas padėti, kad grįžtų lietuviai į laisvąją tėvynę ir grįžtų geresni, negu išėjo iš jos. Paskutiniais laikais Lietuvoje gyvenimas apkerpėjo ir daug puvėsių atsirado. Ventiliatorių, mat, nebuvo. Tų puvėsių daug išsinešta su savim. Čia tremtyje turim apsigramdyt ir gerai išsitrinkt.

Turite savo programą. Ji manau yra aktuali, plati ir įdomi. Dieve padėk Jums surasti tinkamą kelią į gerą, vykusį ir sėkmingą klausimų išsprendimą. Tačiau norėčiau vieną kitą mintį ir aš pakišti. Jums jos nėra abejingos, nei svetimos. Jei būtų abejingos ir svetimos, Jūs būtumėt ne Jūs. Tris dalykus paliesiu — Lietuvos laisvę, lietuvybę ir ateitininkiją.

Pirmą nepriklausomybę Lietuva atgavo priešaky su Jumis. Ir šią ji turi atgaut priešaky su Jumis. Kur kokias pozicijas užimti aš čia jokių pasiūlymų neduosiu. Bet pažymėsiu, kad VLIKui, kaip vyriausiajam Lietuvos laisvinamajam organui, savo veiklai reikalingos lėšos ir tai nemažos, nes ir darbo dirva ne maža. Šiandien turimos lėšos jam neleidžia tik nenumirt, bet ir tai neturime tikrumo ar ilgam ir tokių lėšų turėsime. Išeivija — buv. DP. — tik Jūsų krašte gali juntamai Lietuvos laisvinamąjį darbą paremti. Šį punktą prašau įsirašyti kaip vieną svarbiųjų ir aktualiųjų. Antras šios srities reikalas — mūsų Lietuvos reikalų ir siekimų propagavimas ir prietelių jai ieškojimas. Čia turite tam darbui labai plačią dirvą. Ją panaudokit.

DVASINIAI ŠVYTURIAI

ALFA SUŠINSKAS

1. **Tėvų žemėje.** Atsikūrusi nepriklausomoji Lietuva buvo reikalinga ne tik materialinių gėrybių, bet ir dvasinių vertybių. Ir šių paskutiniųjų jai ypatingai reikėjo. Juk materialinės gėrybės vienos pačios negali duoti kraštui tikrosios gerovės, jei krašte nevyrauja dvasinės vertybės.

Lietuvai ypač reikėjo šviesaus proto, geros, kilnios širdies ir nepalaužiamos valios žmonių, nes tik šitokie lietuviai yra didysis tautos turtas ir jos pažangos garantija bei kėlėjai.

Ir atskubėjo ateitininkai dirbti savo tautai, dirbti šviesiais protais, kilniomis širdimis ir užgrūdintomis valiomis.

Degdami Dievo ir savojo krašto meile, ateitininkai metėsi į pirmąsias laisvės kovas, krisdami laisvės kovose ir savo krauju aplaistydami Tėvų žemę.

Po to ėjo visokeriopas Lietuvos kėlimas. Gausėjanti ateitininkijos šeima išsiplėtė po visą mieląjį kraštą ir savo didžiai kūrybinėmis jėgomis ėmė sukti didelį kultūrinį ratą plačiausia prasme.

Lietuvių tauta ateitininkams simpatizavo ir laikė juos savo tikraisiais vaikais, nes ateitininkai vykdė lietuvių tautos valią pačiai tautai artimomis formomis: ateitininkai aiškiai ir tvirtai laikėsi šventojo tėvų tikėjimo, aiškiai ir tvirtai dirbo tik Lietuvos laisvei, su jokia kita svetima valstybe išdavikiškai nesusirišdami ir visais prieinamais būdais keldami kultūrinį Lietuvos lygį.

Sveikos, lietuviškos nuovokos žmonės mylėjo ateitininkus... Bet mūsų žemėn atėjo režimas, kuris ėmė ateitininkus persekioti grynai savo partiniais tikslais, kuriuose nemaža porcija ir ateizmo slypėjo.

Ateitininkai, tedirbę ir tekovoję tik savo kraštui, turėjo eiti į pogrindį, į kalėjimus, buvo mėtomi iš gimnazijų, turėjo netekti valdiškų vietų... Ir tik dėl to, kad jie buvo ateitininkai, dirbę Dievo karalystei čia žemėje ir savojo krašto laisvei, savojo krašto kultūrai ir gerovei.

Niekam nepriekaištaudami, vis dėlto turime pabrėžti, kad ateitininkų persekiojimas Lietuvos žemėj iš, deja, vienos lietuviškosios valdžios pusės amžinai liks didelė juoda dėmė Lietuvos gyvenime ir kartu didelė tautinė skriauda, kurios joks objektyvus Lietuvos kultūrininkas ir istorikas negali nutylėti ir jos nematyti.

Bet persekiojimai ateitininkų nesužlugdė, ateitininkai nepalūžo. Skaudžiai kentėdami, jie sustiprėjo ir savo kilnia šviesa švietė gyvenamai aplinkai ir net visai Lietuvai.

Atėjo šiurpioji pirmoji bolševikinė okupacija. Ateitininkai ne tik kad nenutraukė savo tautinės kovos, bet net perėjo į herojiškąjį jos laipsnį pogrindyje.

Po šios bolševikinės okupacijos ateina hitlerinė okupacija. Ir dabar ateitininkai visomis galimomis priemonėmis savo didįjį lietuvių tautos laisvės darbą dirba nė kiek nesumažindami tempo, tik dėl žiaurių sąlygų kiek kitokiomis formomis.

Pagaliau 1944 metais barbariškasis okupantas bolševikas grįžta... Ateitininkų dalis persikelia į vakarus, kad, laisvi būdami, galėtų toliau laisvajame pasaulyje kovoti Lietuvos vadavimo kovą; kita ateitininkų dalis lieka kančių Lietuvoj, savo gyvybe kovodama už Lietuvą...

2. **Svetimose pastogėse.** Ateitininkai, atsidūrę Vokietijos ar kurio kito krašto tremty, pirmąja galimąja proga ėmė burtis draugėn ir toliau dirbti savo didįjį darbą, kuris įgavo ypatingą charakterį: tremties ateitininkai ėmė kaupti visas savo jėgas Lietuvos laisvei atgauti.

Sunkios tremties sąlygos nepalaužė tremties ateitininkų dvasios. Tėvynės netekimo tragediją ateitininkai pergyveno labai skaudžiai, bet herojiškai.

Vokietijos tremty ar iš jos išemigruotuose kraštuose ateitininkai išliko savo ateitininkišku charakteriu tais pačiais tradiciniais ateitininkais, kurie šiuo metu pagrindinį savo rūpestį yra nukreipę į laisvės kovą pavergtajai Tėvynei vaduoti.

3. **Negęstą švyturiai.** Savo aiškia religine, tautine ir kultūrine dvasia ateitininkai yra negęstą lietuvių tautos švyturiai, kurie šviečia ne vien sau, bet ir kitiems. Negęstą švyturiai yra ateitininkai dar ir dėl to, kad jie ypač siekia įkūnyti savyje pilnutinį žmogų. Savo esme ateitininkų dvasia yra pilnutinio žmogaus dvasia. O niekada nebuvo tiek reikalinga pilnutinių žmonių, kiek šiais sąmyšio, neramybės ir neaiškybės laikais. Ypač šitokių žmonių reikia lietuviams — visai lietuvių tautai.

Ateitininkų idealai nėra laikini. Savo religine puse jie yra amžini, savo tautine dalimi — jie to pat amžinumo, kaip ir lietuvių tautos ateitis. O mes juk tikime lietuvių tautos ir pačios Lietuvos amžinumu.

Lietuvybės išlaikymo srity yra du lygiai svarbūs uždaviniai — išlaikyti lietuvybę savuosiuose, savo vaikuose ir savajame jaunime, antras nemažesnės reikšmės uždavinys ir pareiga — stiprinti ir išlaikyti lietuvybę senojoj išeivijoj. Priemones Jūs geriau susirasit. Bet leiskite man tik praeinamai pasakyti. Lietuviškoji mokykla ir lietuviškoji bažnyčia bei knyga — būtiniausios priemonės. Su savo klebonais rasit susitarimo žodį. Juk ir jiems tie klausimai turi rūpėti. Neleiskit kraipyti savo vaikų vardų ir pavardžių ir neleiskit pratint vaikus nuo pat pradžios kalbint Dievą svetima kalba. Tai nutautinimo pradžia. Tai ir prieš Bažnyčios norą. Tai mums patvirtino ir Vatikane. Antra, suraskit bendrą žodį su senais išeiviais. Jau iš eilės ateitininkų gavau laiškų, kur sakosi, kad tuščias darbas to žodžio ieškojimas. Lavono neatgaivinsi. Tai nieku nepagrįstas pesimizmas. Ne visus atgaivinsim, bet daug kas dar galima atgauti Lietuvai. To baro nevalia apleist. Jo apleidimas perdaug brangiai kainuos Lietuvai. Tai būtų nusikaltimas ir mūsų tremtiniškajai misijai. Darbas sunkus, bet jis visų sunkumų vertas. Tai ne vieno žmogaus darbas, bet bendro — senų ir naujų vadų susitarimo ir pasitarimų darbas. Jis skubus, nes siena tarp vienų ir kitų auga. Pasivėlinsim — jos neperšoksim.

PLB—ir Lietuvai laisvinti ir lietuvybei palaikyti — viena stipriausių priemonių. Ateitininkija į ją turi visu rimtumu pažvelgti ir stoti į jos organizavimą. Svarbu, kad visi jon dėtųsi, bet kol senieji su nepasitikėjimu žvalgosi, imkit iniciatyvą į rankas Jūs, susitarę su kitų pažiūrų žmonėmis ir su tais senaisiais, kur, supratę PLB reikalą, į ją eina. Tokių visur yra. Tai skubus darbas.

Trečias dalykas ateitininkija. Ją saugokim kaip akies lėlytę. Ji taip svarbi ir Lietuvai ir Bažnyčiai. Ne visa joje yra gera. Jos viduje atsirado skirtingumų. Jos sienose pradeda rodytis trūkumai. Ateitininkija suskils — nebebus ateitininkija. Tik stiprioje vienybėje galėsime atsverti savo priešus ir laimėt tėvynę savo idealams. Lietuva jau nėra taip vienlytiškai katalikiška, kaip manoma. Vadai tai rimtai turi aptarti ir surasti būdų tai negerovei pašalinti. Ir Šventasis Tėvas savo laiške šiųmetiniam Pax Romana Kongresui parašė apie svarbą juose išlaikyt meilę ir vienybę. Be jų organizacija — niekis, kaip niekis katalikiškos organizacijos be vienybės su vyskupais ir jos narių be pilnutinio katalikybės vykinimo ir savo privačiame ir viešame gyvenime.

Priklausau prie paskutiniųjų dar gyvų pirmųjų ateitininkijos organizatorių. Ateitininkijai dirbau iš širdies visą savo gyvenimą. Gyvenu savo saulėlydį. Gal būti šie mano žodžiai ir paskutiniai. Juos priimkit, mano Broliai, kaip testamentinius žodžius.

Telaimina Dievas Jūsų darbus.

Teleidžia Aukščiausis pamatyti savo akimis ir Laisvąją Lietuvą ir viso pasaulio lietuviškąją išeiviją besitvarkančią ir gyvenančią ateitininkijos idealais.

ATEITININKIJA KETURIŲ DEŠIMTMEČIŲ PERSPEKTYVOJE

PROF. DR. ZENONAS IVINSKIS

"Šeši tūkstančiai susipratusio, drausmingo, susidraugavusio inteligentiško jaunimo, jungiančio savo gyvenimo bei veikimo pagrinde dvi visuomenines galybes—religiją ir tautybę, yra nedidelei tautai pajėga, kuri gali nulemti žymioje dalyje tolimesnį kultūrinį jos likimą" ("Židinys", t. VII (1928) 109 p.).

Šitokiais žodžiais per pirmąjį Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetį kreipėsi At-kų Federacijos Vadas prof. St. Šalkauskas į organizacijos narius ir katalikišką visuomenę. Tais žodžiais buvo įvertintas at-kų vaidmuo prieš dvidešimt su viršum metų pačioje Lietuvoje. O šiandien, tremtyje, kalbėti apie at-kų veikimą, vertinant jį per keturis dešimtmečius, reiškia sau **gyvai prisiminti** anuos laikus, kada laisvoje Lietuvoje pakilusia nuotaika vykdavo iškilmingi kongresai, konferencijos, metinės šventės, iškilos. Minėti tą dar netolimą praeitį — reiškia **atkurti** vaizdus iš anų visuomeniniu entuziazmu ir jaunatvišku idealizmu persunktų laikų, kada, pav., "Gamtos Draugo" ekskursijų moksleiviai spindinčiu veidu lankydavo Nemuno krantų istorines vietoves, o studentai at-kai savo dinamizmą nešdavo ir kitiems katalikų sambūriams ir t.t.

Šiandien žvelgti į anuos dešimtmečius, kada jautiesi lyg tas be šaknų išrautas želmenėlis, kada po kojomis laikinai nebėra tos žemės, kur tas įspūdingas veikimas vyko, darosi graudu. Bet iš kitos pusės, kai žvelgiame į anuos dešimtmečius, nustembame anos veiklos platumu, jos didingumu. Iš jos galime pasisemti jėgų ir ateičiai. Atrodo, kad kiekvieno at-kų minėjimo vienas iš tikslų turėtų būti paraginti at-ką, duoti akstiną toliau gilinti savo organizacinį susipratimą religine ir tautine kryptimi. Kaip žinome, tik tuos du dalykus vykusiai suderinus į vieną organišką sintezę ir prasidėjo at-kai, kaip lietuvių katalikų jaunuomenės organizacija. Katalikybė ir tautybė visada buvo padėta jos pamatan. Todėl at-kų atsiradimą Lietuvoje prof. St. Šalkauskis net tampriai siejo su antruoju lietuvių tautos atgimimu, būtent, religiniu. Bet šitas antrasis atgimimas jokiu būdu nepaneigė pirmojo. Jis suėmė ji į save. Jis juo materialiai rėmėsi ("Židinys", XI, 128). Kaip "Aušra" pasistatė tikslą atnaujinti mūsų gyvenimą tautinėje lytyje", taip "Ateitis" ryžosi atnaujinti mūsų gyvenimą dieviškajame turinyje ("Židinys", II, 232 p.).

Žinia, tradicinė Lietuvos šviesuomenė (t. y. bajorija) buvo atskilusi nuo savo tautinio kamieno ir palengva merdėjo džiūdama savo užsispyrusiai izoliuotoje lenkiško nusistatymo padėtyje. Bet iš kitos pusės pirmoji susipratusių lietuvių inteligentų karta, mūsų tautinio atgimimo pijonieriai-veikėjai, buvo nukreipę beveik visą šviesuomenę vienšališka kryptimi. Perėjusi per rusų mokyklas, per Varšuvos pozityvizmą, rusiškojo nihilizmo įtakoje pairusi, ji buvo ėmusi radikalėti, socialistėti, ji buvo ėmusi atskilti nuo tautos kamieno pačiame svarbiausiame dalyke, būtent, pasaulėžiūroje. Tiesa, daugelis tų inteligentų žvelgė giliu romantišku jausmu į Lietuvos istoriją, brangino **liaudies** kalbą, bet nuo jos religijos, buvusios 19-tojo amž. pravoslavinimo ir rusifikacijos atakose, be kitko, vieninteliu lietuvių kaimiečio apsaugos skydu, stipriai tolo.

Akivaizdoje tokios daugumos pasaulinės šviesuomenės nukrypimo, jau prieš 40-tį metų, kada visas Lietuvos visuomeninis gyvenimas formavosi ir skirstėsi, atsirado būrelis jaunuolių, kurie išėjo iš tokio vienašališkumo, kurie sugebėjo drauge su tautiniu atgimimu sujungti ir religinį.

Nedėstysime čia visos keturiasdešimt metų at-kų istorijos. Kiekvienas dešimtmetis turi savo veidą, savo nuotaikas, kokią ryškesnę savo žymę. Organizacija gali didžiuotis tebeturinti gyvų narių, kurie organizavo, arba įsijungė, kai tas sąjūdis gimė, kurie sugebėjo aktyviai dalyvauti jauname at-kų judėjime, kai jis gyvastingai ir tiesiog herojiškai reiškėsi tremties dienomis Rusijoje. Tos pat kartos seniausieji at-kai sugebėjo uoliai kūrybiškai įsijungti į pačią reikšmingiausią kovą, būtent, į likiminę kovą už tautinę laisvę. Su tokiu pat nusistatymu jie vieni iš pirmųjų statė ir valstybinį gyvenimą ką tik iš griuvėsių atsikėlusioje Lietuvoje. Nepriklausomoje Lietuvoje, iš gausių Lietuvos gimnazijų, kada Lietuvos kaimas iš visų jėgų ėmė veržtis į mokslą, atsirado gausi antroji at-kų karta. Ji nešė savo reikšmingąją dalį ir totalitariniame režime, ar tai lietuvių katalikų jaunimo auklėjime, ar mokslo ir meno vertybių kūrime, ar kovoje su dechristianizacija. Nuo Vytauto Didžiojo jubiliejinių metų slaptame moksleivių at-kų veikime gimė trečiosios kartos kovotoja, kurių veikimo dešimtmetis turi būti nutęstas iki okupacijų. O nuo 1940 m. at-kai reiškėsi rezistencinėje, pogrindinėje, paga-

MARIJAMPOLĖS AT-KAI MOKSLEIVIAI PARADE 1924 M.

liau partizaninėje veikloje, o naujoje tremtyje jie vėl susiorganizavo pagal Lietuvos sukurtą struktūrą.

Berods, daug kam žinomas dalykas, kad at-kų organizacijos gimimą apima dvi datos. Tai buvo 1909 m. spalio 28 d., kai Belgijos Liuvene lietuviai katalikai studentai **sudarė** organizacinį komitetą lietuvių katalikų studentų sąjungai kurti, ir 1910 m. vasario 19 d. tame pačiame Liuvene iš un-to studentų suorganizavo pirmąją Sąjungos Valdybą. Jei laikysime organizacijos pirmąja užuomazga — Sąjungos Valdybos sudarymą, tai šių metų vasario 19 nuo to reikšmingo fakto at-kų istorijoje yra suėję lygiai keturi dešimtmečiai.

Prie ano liuveniškių judėjimo tuoj prisidėjo ir kitos lietuvių kat. studentų grupės Friburge, Krokuvoje, Maskvoje ir kitur. Ir jau po mėnesio (kovo 12 d.), Liuvene išrinktoji Sąjungos valdyba savo pareigas perleido **pasauliečiams** — Maskvos un-to lietuviams katalikams.

Kaip galima charakterizuoti tą pirmąjį dešimtmetį? Tai yra beveik ištisai laikas, kada reikėjo veikti po svetimųjų jungu. Iš karto pastebimas greitas organizacinis šuolis, sakytume, lyg koks biologinis įsigalėjimas visuomeniniame organizme, susiradimas ir užėmimas jame sau skirtos vietos. Čia reiškiasi jaunatviškas ir kovingas idealizmas, ryškiai aptinkamas tremties metais Rusijoje, kada Voroneže, Petrapilyje, Maskvoje, Tambove, Kazanėje, Jaroslavlyje, Taganroge ir kitur, evakuotose įvairiose Lietuvos mokyklose, ėmė reikštis at-kai. Čia pastebimas didelis patriotizmas, visuomeniškumas, žinomas ir toje tremtyje įvairiais socialiniais patarnavimais, darbininkų šeimų lankymais, jų organizavimais ir t.t. Neužmirštamus pavyzdžius čia yra palikę be laiko staiga miręs Vytautas Endziulaitis ir laisvės kovose kritęs Antanas Matulaitis.

Šalia atitinkamo organizavimosi šitą laikotarpį charakterizuoja ir reikalingas ideologinio susipratimo gilinimas, nuoširdus nagrinėjimas pasaulėžiūrinių klausimų. Apie tai mums gyvai liudija "Ateities" puslapiai. Svarbiausioji tų jaunuolių žymė, kuri išskyrė juos iš kito jaunimo, yra katalikiškumas. O savo patriotizmą jie paliudijo kraujo aukomis nepriklausomybės kovose, sudarydami reikšmingą savanorių branduolį.

Lietuvos Steigiamojo Seimo metais, dar vykstant kovoms su lenkais, kuriose at-kai neteko žymių savo narių, buvo suorganizuotas pirmasis at-kų kongresas, atšvęstas pirmasis dešimtmetis, nustatytos gairės ateičiai. Įvariuose Lietuvos kampuose jau buvo spėję susikurti gimnazijos, ir kur tik bebuvo kokia nors vidurinė mokykla, visur jau buvo gimusios at-kų kuopos, kai kur net atskiros berniukų ir mergaičių, su atskiromis sekcijomis ir t.t. 1920 m. kongrese buvo žymi moksleivių persvara.

Iš Aukštųjų Kursų buvo greit suorganizuotas Lietuvos un-tas, atsirado ir kitos aukštosios mokyklos, kur būrėsi studentai at-kai. Vadinasi, organizacijos kūnas ėmė smarkiai augti, plėtotis ir diferencijuotis. Gyvenimas reikalavo tiksliai precizuoti savo ideologiją, ir, kaip tinka subrendusiam organizmui, persitvarkyti diferencijuotu būdu ("Židinys", XI, 1930). Jau antrasis at-kų jubiliejinis kongresas (1925 m. Kaune), atsižvelgdamas į gyvenimo iškeltus reikalavimus, buvo konstatavęs reikalą persiorganizuoti. Ir ten buvo padarytas svarbus sprendimas — nutarta sukviesti reorganizacinę at-kų konferenciją. Ji įvyko 1927 m. liepos 14-19 d. Palangoje. Tad nuo 1927 m. at-kų organizacija tapo didžiulė trijų Sąjungų Federacija, su aiškiai nustatyta valdomųjų bei vykdomųjų organų hierarchija, su tiksliai formuluotais principais ir pareigomis.

Šalkauskio nemirštamas kūrinys at-kų organizacijai buvo jo suformuotieji principai ir pareigos, at-kų uždaviniai ir tikslai. Visa tai buvo išleista 1933 m. atskiroje knygoje "Ateitininkų ideologija". Kaip filosofas pedagogas jis ieškojo Lietuvoje savo mokslui ir praktinės atramos. Skelbdamas pilnutinio gyvenimo idealą, jo vykdytojais jis pasirinko at-kus, nes šie jam atrodė tikrasis pilnutinės pasaulėžiūros sąjūdis, pozityviai apjungęs anas dvi didžiąsias idėjas — religiją ir tautybę.

1929 metų stud. at-kų metinėje konferencijoje darydamas savo kritiškas pastabas, liečiančias at-kų ideologijos realizavimą gyvenimo praktikoje ("Židinys" X, 1921, 313 p.) Šalkauskis, akivaizdoje ano meto totalitarinių valdžios pastangų, skelbė at-kams: "Idėjinis ginklas pasirodo galingesnis už bet kurį kitą ginklą, — nes jis remiasi doriniu vertingumu ir moraline idėjos galybe. Kai materialinis ginklas yra atremiamas materialiniu ginklu, moralinis ginklas pasilieka nepasiekiamas priešui. Bet juo subtilesnis yra ginklas, juo sunkiau yra pramokti jis tinkamai valdyti, ir juo didesnio pasiruošimo bei pasiaukojimo jis reikalauja. Mūsų ginklas kaip tik priklauso prie tokių ginklų, bet sykiu jis pažymėtas tuo kryžiaus ženklu, po kuriuo visuomet laimina" (t. p. 326).

Labai aukštus ir kilnius uždavinius užbrėžė Šalkauskis Lietuvos at-kams, ir suprantama, žmogiškoje tikrovėje jie nesidavė greitai realizuojami. Ryškiai tai atsispindi ir pačios Federacijos Vadovybės atsišaukime. Tuo atsišaukimu buvo kviečiamas Kaune visų at-kų dalinių III-sis kongresas Vytauto D. metais. Ir ten iš Federacijos Vado plunksnos išėjo tokie žodžiai: "...mūsų ideologija yra geriau suformuluota negu įsisąmoninta; mūsų organizacija labiau sukondensuota principe negu atspari gyvenime; mūsų kūryba labiau pageidaujama negu konstatuojama; mūsų gyvenimo kova labiau skelbiama negu ji reiškiasi žygiais; apskritai pas mus daugiau projektuojama, negu realizuojama" ("Žid." XI, 130 p.).

Kas buvo davęs progos Šalkauskiui šitokiu atsišaukimu kreiptis į at-kus? Kai plačioji programa buvo paskelbta ir konkretizuota. Federacijos Vadas pradėjo abejoti, ar at-kai yra pakankamai susirūpinę savo pasaulėžiūros išaiškinimu.

Kai Lietuvos visuomeninį gyvenimą ir net kultūrinį vis labiau režimas ėmė tempti savojon sistemon, prieš at-kus ir jų ideologinį nusistatymą, net prieš paties Šalkauskio straipsnius buvo tautininkų spaudoje gana daug prirašyta. Šalkauskis vėl pasigedo autorių, kurie atremtų puolimus, ir jam atrodė, kad at-kų jaunuomenė abejingai ima žiūrėti į jų pasaulėžiūros ir ideologinio nusistatymo puolimus. Bet iš tikrųjų tai buvo jau užčiauptos burnos laikai. Pats Šalkauskis, atidarydamas III-jį kongresą, turėjo iš vienos pusės at-kų vardu pasakyti: "Per šitą reikšmingą mūsų tautos gyvenimo etapą mes drauge su visa

Neapmokamas priedas prie „Draugijos"
50 n-rio

ATEITIS.

VASARIO 1911 M.

№ 1.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune.

"ATEITIES" PIRMOJO NUMERIO VIRŠELIS

mūsų tauta augome, stiprėjome, kovojome jos kovas, sirgome jos vargais, džiaugėmės jos laimėjimais, o kas svarbiausia, visados ėjome tiesia aukštųjų idealų linija, nenorėdami nieko pavergti ir skriausti, bet taip pat pasiryžę nevergauti jokiai prievartai, jokiai tautiško ideało karikatūrai. Šiandien — toliau tęsė Šalkauskis — mes galime pasakyti sau ir kitiems, kad mes turime gryną sąžinę, kilnias intencijas, nepalenkiamus pasiryžimus visados tarnauti Dievui ir Tėvynei ir nuolatos kovoti su visu tuo, kas gresia religiniam, tautiniam ir valstybiniam gyvenimui dezorientacijos, suirimo pavojais". ("Žid. XII, 49).

Ir toliau Šalkauskis drąsiai charakterizavo tuos visuomeninio ir valstybinio gyvenimo ženklus, kurie tada ims visą katalikų gyvenimą dusinti, varžyti. Šalkauskis per kongreso atidarymą viešojo gyvenimo trūkumus taip išdėstė: "...Stoka moralinių ir legalinių autoritetų, teisėtai laimėtų visuomeniniame gyvenime. Tvirtų visuomeninių principų bei pažiūrų sunykimas, asmens laisvės ir šiaip jau prigimtųjų teisių negerbimas, visuomeninių idealų paniekinimas, t. y. praktinis visuomeninis nihilizmas ir skepticizmas užvaldė mūsų gyvenimą plačiai ir giliai." Toliau sako: "Nacionališkas liberalizmas ir socialistiškas radikalizmas dažnai sutaria paneigimu teisių katalikiškos visuomenės, šios tikros saugotojos visuomeninės pusiausvyros, socialinės taikos, pilietinės vienybės ir valstybinės tvarkos (t. p. 49).

Vėlesnės mūsų tautos ir valstybės nelaimės užtrynė ar išlildė mūsų atmintyje anuos visuomeninius trūkumus, kuriuose jau nuo 19_8 metų teko at-kams veikti. Tad verta pasiklausyti, ką toliau Šalkauskis kalbėjo: "Šitame liguistame mūsų visuomenės stovyje mums katalikams tenka nepavydėtina posūnių vieta. Tiems, kas verčiasi prievarta ir skriaudomis, yra nepakenčiamas laisvas katalikų išsivystymas, viešas jų pasireiškimas ir atviras apaštalavimas dechristinizuotame, supagonėjusiame mūsų pasaulyje. Mūsų priešų padaryta viskas, kad mes negalėtume pagal savo pajėgas išsiplėsti, tinkamai pasireikšti ir parodyti savo katalikiškąjį veidą plačiajai publikai. Mes esame suspausti nepatogiose sąlygose, mes esame nustumti į užkampius, mes esame klastos ir gudrybių auka" (t. p. 50 p.). Bet Federacijos Vadas padrąsina, padarydamas išvadą: "...mes esame visuomenininkai, mes esame katalikai, ir mūsų katalikiškume tikrai gludi naujo visuomeninio atgimimo pradžia" (t. p.).

Per III-jį kongresą Vadu buvo išrinktas Prof. Dr. K. Pakštas. Šalkauskio įspėjamasis balsas tiems, kurie vairavo politinį gyvenimą, buvo praleistas negirdomis. Nuo režimo kentėjo bendraugiai, studentai ir moksleiviai. Tų pat metų rugpiūčio mėn. 28 d. Švietimo Ministerio inž. K. Šakenio oficialiai duotas parėdymas moksleivius at-kus gimnazijose uždaryti. Kauno metropolitas arkiv. Skvireckas sukvietė tuo reikalu specialią vyskupų konferenciją. Tikintiesiems vyskupai išleido savo ganytojišką laišką, kuris turėjo būti iš sakyklų perskaitytas ir atitinkamai paaiškintas. Ten, išeinant iš Bažnyčios teisių auklėjimo srityje, buvo, be kitko, taip pasakyta: "(Bet) štai katalikų moksleivių ateitininkų organizacijai mokyklose neleidžiama veikti kaip ateitininkams. **Yra tai Bažnyčios teisių varžymas, yra tai laužymas iškilmingos sutarties, Apaštalų Sosto su mūsų Vyriausybe padarytos. Mes katalikai prieš tokius darbus turime kelti savo balsą** (tekste pabraukta), kol bus katalikams moksleiviams ateitininkams sugrąžinta jų draugijos laisvė" ("Tiesos Kelias". 1930, Nr. 11, 181 p. (ofic. dalis). Vyriausybei buvo įteiktas memorandumas, ir paskui metai iš metų, derybose su valdžia, moksleivių at-kų klausimas figūruodavo kaip vienas iš punktų. Kadangi gimnazijose buvo leisti tik dalykiniai būreliai, tai nuo 1935 metų kapelionų priežiūroje buvo suorganizuoti ir "religinio lavinimosi būreliai". Bet jie negalėjo būti tikru at-kų pakaitalu, ir šitaip moksleivių at-kų sąjūdis perėjo į slaptą veikimą, prasidėjo katakombinis jų gyvenimo dešimtmetis, kuriame svarbiausieji jų vadai, globėjai ir organizatoriai buvo kapelionai.

Tas požeminis veikimas moksleivių at-kų istorijoje buvo reikšmingas laikotarpis. Jis parodė, kad slaptas sąjūdis užgrūdina ir skaidrina. Čia pasikartojo sena tiesa, kad jeigu yra idėja ir jai užsidegimas, tai joks apynasris negali sustabdyti. Žinoma, konspiratyvumas mokykloje

PROF. DR. Z. IVINSKIS,
AT-KŲ FEDERACIJOS TARYBOS NARYS, MOKSLININKAS - ISTORIKAS, ŠIUO METU RENKA ISTORINĘ MEDŽIAGĄ APIE LIETUVĄ VATIKANO IR JĖZUITŲ ARCHYVUOSE ROMOJE.

pedagoginiu atžvilgiu turi savo neigiamybių, kurių čia neliesime. Kai moksleivių at-kų slaptas veikimas net su šventėmis, bendromis komunijomis ir agapėmis suklestėjo, tuo pačiu metu studentų ir sendraugių veikimas įgavo rutinos. Nuncijus arkiv. Bertoloni savo sveikinimo kalboje 1930 m. kongrese buvo reikšmingai pastebėjęs: "Prie principų ir tiesų, kurias skelbiate, reikia pridėti gyvenimo pavyzdžių" ("Ateitis", 1930, 468 p.).

Apskritai at-kai niekada negalėjo skųstis idėjų trūkumu, greičiau jų nerealizavimu. Ir Šalkauskis buvo pastebėjęs: "Iniciatyvos ir kuriamojo užsimojimo stoka pas mus yra tarp kitko priežastis to, kad mes amžinai negalime savo kongresuose ir konferencijose išeiti iš bendrybių plotmės ir nesugebame pastatyti aktualius klausimus konkrečiai ir kuriamai" ("Žid." X, 1929, 313).

Nuostabiai sintetiškai ir tiksliai suformuluota šalkauskiškoji ideologija at-kams ir jo parengtoji programa, kokios nė iš tolo neturėjo jokia organizacija Lietuvoje, nelengvai buvo suprantama moksleiviams. Ji tiesiog reikalavo akademinių studijų. Šitam reikalui ir neatliktiems uždaviniams įvykdyti buvo paskelbtas at-kų Vykdomasis Vajus. Jis labiausiai lietė studentus, kurie nebevedė, arba dėl cenzūros nebegalėjo vesti spaudoje polemikos, kaip kitados daryta su "Aušrine", "Viltimi", "Lietuvos Žiniomis." Studentui at-kui ėmė trūkti ideologinio gilumo, jam nebeliko pasaulėžiūrinių problemų, nes jis labiau sugebėjo organizuoti tradicines metines šventes, ir domėjosi tik įprastiniais dienos klausimais, panašiai kaip ir kita studentų dalis. O šioje ypač buvo proteguojama "buršiška" dvasia su lietuvio širdžiai svetimais šlageriais, alučiais ir kitais importuotais reiškiniais. Bet ką at-kas studentas galėjo daugiau nuveikti, kada kiekvienas kūrybiškesnis ar originalesnis, kolektyvus, ar individualus pasireiškimas buvo laikomas pavojingu, ar įtartinu sistemai. Panašiai būtų galima, ir plačiau neanalizuojant, kalbėti apie daugumos sendraugių susmulkėjimą. To priežastys gludėjo ir pačioje visuomenėje, jos struktūroje, kur buvo skiepijama nieko neveikti ir negalvoti. Bet ir šitokioje atmosferoje, kada politinei sistemai pajungti bei pavergti, ar ištikimi valdininkų kadrai težinojo tik savo smulkius rūpesčius, kada klaidingai suprastos vienybės dešimtmetyje iš-

D. MICKAITĖ-MITKIENĖ

GYVI JŪS

"Omnia Restaurare in Christo"
Žodžius vėliavon įsirašėt,
Ir kas abejoti nūn drįstų,
Kad jūs negarbingai ją nešėt!

Atnaujinti veidą pasaulio,
Įžiebt naują Dievišką ugnį,
Kad berdama spindulius saulė
Nušviestų klaikiąsias bedugnes —

Jūs ėjot tvirtai pasiryžę,
Nebodami šėlstančių vėjų,
Žiūrėdami tiesiai į Kryžių,
Kurs amžiais gyvatą žadėjo.

Kai minios ieškojo vien duonos —
Jūs—žengdami kruvinom pėdom
Sukrovėte dangiškuos kluonuos
Turtus, kurių rūdys neėda...

Gyvi Jūs, vadai mūs ir broliai,
Nors tiek jūs mirtis jau nuskynė
Kacetuos ir Sibiro toliuos,
Ir pavergtoj priešo Tėvynėj —

Gyvi jūs, šalkauskiai, Lipniūnai,
Ir šimtai ir tūkstančiai Jūsų!
Kaip didžios idėjos nežūna —
Jose amžinai gyvi būsit!

Kai mes iš klajūniško kelio
Į tėviškę vis dar negrįžtam
Suvargusias širdis taip gelia...
Bet Kryžius gyveniman kelia —
Tat: Omnia Restaurare in Christo!

nyko entuziazmas visuomeniniam idealui, kada kiekvienas veiklesnis sendraugio, mokytojo, ar valdininko pasireiškimas, dažnai buvo serviliškų viršininkų kvalifikuojamas priešvalstybiniu veikimu, ir tuo metu **nė vienas ideologinis sąjūdis neparodė tokio veržlumo į ateitį, kaip at-kai.** Neužmirškime daugybės gyvenimo faktų, kad at-kas mokytojas, pav., visada rizikavo nebūti avansuotas į vyresnius mokytojus, ar net iš viso negauti vietos gimnazijoje. Labai nedaug at-kas telsininkas tegalėjo turėti vilties būti paskirtas advokatu, juo mažiau teisėju. Veiklesnis at-kas nebuvo priimamas į Karo Mokyklą. Bet ir šitokioje atmosferoje organizacija plėtėsi ir augo. 1930 m., t. y., moksleivių at-kų uždarymo metais moksleivių at-kų buvo 72 kuopos su 3550. Slaptas veikimas tą skaičių dar padidino. 1932 m. vien Vytauto D. un-te buvo 12 korporacijų ir draugovių su 596 nariais. O kur dar Prekybos Institutas. Pedagoginis Institutas. Ž. Ūkio Akademijoje 1932 m. lapkričio mėn. buvo dvi korporacijos ir vienas klubas su 115 narių ir 57 filisteriais. 1933 m. gale studentų at-kų (įskaitant ir užsienyje studijuojančius) buvo apie tūkstantį, t. y. 20-tį kartų daugiau negu 1912 m., nes tada studentų katalikų sąjungoje buvo buvę apie 50. At-kai sendraugiai 1932 m. pabaigoje turėjo 14 organizuotų skyrių su ca. 300 narių. Bet du kartu daugiau jų buvo išsibarstę ten, kur nebuvo suorganizuota skyrių.

Ketvirtasis at-kų kongresas Žemaičių sostinėje 1935 m. liepos mėn. 20-24 d. pademonstravo didžiulę trilypės organizacijos jėgą. Iš viso atstovų buvo iki 1500 ir daug svečių, be kitko, iš 15 atstovų lietuvių Amerikos studentų katalikų ir profesijonalų delegacija, latvių studentų Vienatnų Vienkopa ir t.t. "Žaviausiai atrodė ateitininkijos plienas — jauniausieji, kurie daug ką lig pačios sielos gelmių jaudino savo didžiuliu ir skaidriu idealizmu". Šitaip, iš dalies užmaskuotai, buvo rašoma "Ateities" žurnale (1935, 354) apie kongreso dalyvius—moksleivius at-kus. Kur tik jie pasirodydavo, visur sukeldavo entuziazmą. Per tą 25-rių metų jubiliejinį kongresą buvo priimta 18ka rezolucijų, kurių kai kurios buvo reikšmingo deklaratyvinio pobūdžio. Štai 2-ji: **"At-kų Federacija yra ne politinė, bet pasaulėžiūrinė, tautinė, kultūrinė organizacija, kuri į savo veikimo pagrindą deda katalikiškąją pasaulėžiūrą ir stengiasi šitos pasaulėžiūros dvasioje išlavinti ir išauklėti savo**

SUVALKIJOS AT-KAI STOVYKLAUJA ŠEŠUPĖS PAKRANTĖSE—GRIGAIČIUOSE 1939 M.

STUD. AT-KŲ "KĘSTUČIO" KORP. JAUNIAI SU SAVO VADOVU A. BENDORIUM

narius." Štai 5-ji: "At-kų Federacija yra tikriausioje prasmėje tautinė organizacija. Tėvynės meilė, tėvynės rūpesčiai, tėvynei dirbti ir pasiaukoti pareigos, krikščionių religijos idėjų šviesoje ir šilumoje įgyja daug kilnesnį ir vertingesnį turinį..."

Labai svarbi at-kams buvo 9-ji rezoliucija, liečianti organizacijos narių santykį su politika: "At-kų Federacija, kaip nepolitinė organizacija, savo nariams moksleiviams griežtai draudžia bet kurią politinę akciją, o kitiems savo nariams palieka šiuo klausimu laisvę. Tačiau, neprisiimdama jokiu atveju atsakomybės už politinę bet kurio savo nario akciją, ji reikalauja, kad tokia akcija, asmenine atsakomybe vedama, neprieštarautų katalikiškosios pasaulėžiūros principams, ir jo nekompromituotų, kaip Federacijos nario" (1925 m. (II 258 p.). Jis labai budėjo, kad at-kų organizacija jokiu būdu nevirstų politiniu sąjūdžiu, ir šitaip tada rašė: **"Ateitis", kaip lietuvių mokslą einančio katalikiškojo jaunimo sąjunga, neprivalo būti jokia prasme politine organizacija. Socialinio bei politinio veikimo srityje katalikai gali skirtis savo pažiūromis,** kadangi čia nėra dar vienos visiems katalikams programos, suformuluotos visose smulkmenose..."

Šalkauskis kongresui 1930 metais buvo metęs šūkį: **"susiprasti, susiorganizuoti, kurti** ir **kovoti".** Tas šūkis trumpai reziumavo visados aktualius organizacinius at-kų uždavinius, o jie turėjo būti vykdomi su niekados nepaliaujamu įsitempimu. Tas šūkis turėjo reikšti "aiškų ideologinį susipratimą, atitinkamą tvirtą susiorganizavimą, statomąją kūrybą krikščioniškosios pasaulėžiūros dvasioje ir idejinę kovą už savo idealus prieš pasaulio dechristianizaciją" ("Žid." XI, 1930, p. 130).

Telšių, t. y. paskutiniajame nepriklausomos Lietuvos, at-kų kongrese, Federacijos Vadas Pakštas metė plačiai nuaidėjusį šūkį: "Pasukti Lietuvos gyvenimo laikrodį šimtu metų į priekį." Šitas šūkis, be abejo, apėmė plačiąją programą, kuri nebuvo spėta konkretizuoti ir įgyvendinti, nors patys at-kai stipriai reiškėsi visoje katalikų akcijoje. Jie reiškėsi KVC, pavasarininkuos, katalikų vyrų sąjungoj, katalikių moterų draugijoj, Šv. Vincento a Paulo draugijoj. Jie ėjo į darbininkus, atkreipė dėmesį į krikščionių darbininkų organizavimą. At-kai reiškėsi socialiniais patarnavimais, ligonių lankymu, kaliniams valandėlių organizavimu ir t.t. Bet pats reikšmingiausias jų vaidmuo buvo spaudoje. 1936 metų kovo mėn. dvidešimties sendraugių būrys buvo paskelbęs plačią programą "Į organinės valstybės kūrybą". Judrus ir visada pilnas projektų prof. Pakštas skelbė kultūrinę autonomiją, kantoninę Lietuvos santvarką, davė originalų Vilniaus klausimo sprendimą, kėlė Baltoskandinavijos sąjungos idėją ir t.t. Gal to dinamizmo pagauti aštuoni un-to dėstytojai ir pedagogai 1936 m. Joninėms suorganizavo redakcinį kolektyvą ir perėmė cenzūrų nukamuotą "Rytą". Gimė dienraštis "XX Amžius", kuris pasidarė įdomiausias dienraštis. Šalia to vienintelio katalikų dienraščio, at-kų rankose dar buvo "Lietuvos Mokykla", "Ūkininkas", "Mūsų Laikraštis", "Studentų Dienos" ir t.t. neminint pačių at-kų spaudos ("Ateities", "Ateities Spindulių", "Naujosios Vaidilutės"), neminint "Židinio" ir "Naujosios Romuvos". Tuo laiku žymus ateitininkų būrys viešai reiškėsi mene, literatūroj, moksle. Visa eilė profesorių ir rašytojų buvo išėję iš at-kų eilių.

Tretysis at-kų organizacijos dešimtmetis baigėsi visai netikėtai, net nebespėjus Šv. Petrui suvažiuoti į penktąjį kongresą Vilniun, 1940 m. Užbaigiant tą sistemos slogučiu pridengtą periodą, kada moksleiviai at-kai negalėjo veikti, kada į akademinį jaunimą buvo siunčiami slapti emisarai, kada sendraugiams neleidžiama buvo viešai pasireikšti atviru žodžiu (plg. "Žid." VII, 109), prof. Šalkauskis išėjo su Gyvosios Dvasios Sąjūdžiu. Jis paskelbė savo programą strp. "Jaunuomenė ir gyvoji dvasia" ("Žid." XXVIII, 1938, 499), ragindamas domėtis dvasinėmis vertybėmis, išlaikyti jaunosios širdies skaistumą, skatindamas dalyvauti auklėjimosi ir lavinimosi rateliuose, įsigyventi į evangelišką religijos dvasią ir apskritai įsijungti į gyvosios Dvasios Sąjūdį, pastatydamas asmeninį tobulinimąsi kaip kiekvienos pažangos pradžią ("Žid." XXVIII, 1938, 658). Į klausimą, kodėl prof. Šalkauskis kėlė Gyvosios Dvasios sąjūdį, galima trumpai tiek pasakyti. Jis apskritai sielojosi, kad šalia mažyčio veiklaus katalikų elito, yra daug inertiškos katalikų masės, kurioje jis pasigedo tikros ir gyvos katalikų dvasios. Šitas jo priekaištas galiojo ir daliai at-kų. Todėl Šalkauskis ir tikėjosi, kad, realizuojant ką tik paminėtus keturis uždavinius, būtų galima žymiai atnaujinti katalikybę Lietuvoje. Bet jo mestieji šūkiai nebespėjo išeiti iš studijinės plotmės.

Prieiname prie paskutinio, t. y., prie tragiško okupacijų dešimtmečio ir tremties laiko. Kai Lietuvą 1940 m. birželio viduryje prislėgė rytų despotas, at-kai turėjo laikyti skaudžius egzaminus. Nemaža at-kų veikėjų buvo deportuota. Anuo keliu, kur kitados buvo išvežti kovotojai už lietuvišką raštą, daug brutalesne ir žiauresne jėga buvo

Buvę "Ateities" redaktoriai: (Iš kairės ir viršaus) J. Ambrazevičius (1928. VIII.—1929. VI), St. Dabušis (1919—1921), Dr. L. Bistras ,1921—1923), A. Graževičius (1932 I-VIII), J. Mičiulis (1923—1925), K. Bauba (1931 X-XII ir 1932 IX—1933 VII), Dr. J. Grinius (1925—1926), A. Vaičiulaitis (1929—1933) ir A. Januškevičius (1926—1928).

išgabenti senieji at-kai Dovydaitis, Bistras, Bizauskas, Ruginis; veiklieji antrosios kartos vyrai Skrupskelis, Penkauskas, Mantvydas, Dagelis, Valatka ir t.t. Slaptame bolševikų okupacijos veikime, ar keliant pasipriešinimo dvasią mokyklose, at-kai buvo pirmieji. Jų jaunieji vadai buvo vieni iš svarbiausių organizatorių sukilimo, kuris spontaniškai pasireiškė Lietuvoje pirmomis bolševikų-vokiečių karo dienomis. Sendraugis J. Ambrazevičius atsistojo Laikinosios Vyriausybės priekyje. Savo patriotinį veržlumą vokiečių okupacijos laikais at-kai taip pat apmokėjo kalėjimais ir koncentracijos stovyklomis. Stutthofe kaip kankiniai mirė buvęs "Ateities" redaktorius gimn. dir. A. Januševičius, buvęs "Ateities" ir "Židinio" redaktorius gimn. dir. K. Bauba. Žuvo taip pat ir neužmirštamos atminties veiklusis kapelionas apaštalas Al. Lipniūnas, stud. at-kų Sąjungos Kaune pirmininkas inž. Šapalas ir t.t. Tik kažkokiu Dievo Apvaizdos parėdymu nuo mirties ištrūko kun. prof. Yla ir dar vienas kitas sendraugis bei studentas.

Kai raudonasis tvanas antrukart užliejo tėvynės laukus, su didele Lietuvos tremtinių dalimi išvyko ir daug at-kų. Lietuvoje likusieji, kiek šiandien galima nujausti ir patirti — nors dar per anksti apie tai konkrečiau kalbėti, — buvo ir yra vieni iš veikliausių aktyvios rezistencijos organizatoriai, ir ne vienas jų yra už savo idealus ir įsitikinimus atidavęs brangiausią žemišką auką.

O tie at-kai, kuriuos pasitiko tremtinio dalia, veikliai parodė savo organizacijos gajumą. Jau 1945 m. rudenį buvo imtos gaivinti, kurti at-kų kuopos Vokietijos tremtinių mokyklose nuo Muencheno iki Luebeko, buvo imta organizuoti studentų at-kų draugovės Vokietijos un-tuose. Su K. Ambrozaičio, V. Natkevičiaus, J. Kakariekos, P. Kisieliaus, V. Žvirzdžio, V. Šmulkščio, A. Razmos, J. Šeškevičiaus, E. Laniausko, P. Jogos, J. Pikūno ir eilės kitų jaunų sendraugių bei veiklių studentų vardais yra surištas tremtyje at-kų atsigavimas, susiorganizavimas, jų veikimas. Jį parėmė labai kūrybiškai veikdami kunigai: Patlaba, prof. Yla, Pikturna ir kiti. Ir be visų tų vardų tremties at-kų istorija niekada negalės būti rašoma. Atsikūrė, žinoma, ir sendraugiai, kuriems nuo pat pradžios sėkmingai vadovavo gimnz. dir. St. Barzdukas.

Tad vėl išaugo visa trilypė Federacija. Jai buvo padėta pradžia formalinio pagrindo 1946 m. per Šv. Petrą Tuebingene, kai kiek pavėluotai buvo minimas 35-rių metų jubiliejus. Atbaigta buvo toji struktūra galutinai Reino konferencijoje 1947 m. pavasarį. Tada vėl Federacijos vadu buvo perrinktas prof. Ad. Damušis. (Apie jį trumpai galima priminti: 1930-31 pusmetį, dėl slaptos moksleivių at-kų veiklos, sėdėjo Varnių Koncentracijos stovykloje, o kaip VLIKo narys, metus buvo kalintas nacių kalėjimuose). Reino konferencija sudarė ir At-kų Federacijos Vyriausią Tarybą, jos pirmininku išrinkdama prof. A. Maceiną. Dr. Damušiui išvykus į Ameriką, Maceina laikinai ėjo Europos at-kams Vado pareigas.

Trumpai charakterizuojant paskutinįjį dešimtmetį, reikia pasakyti, kad šalia idealizmo, pakilusio religinio uolumo (jis matėsi per suvažiavimus ypač), šalia noro veikti ir organizuotai reikštis, tremtyje buvo konstatuota ideologinio sąmoningumo stoka. Tam buvo įvairių priežasčių. Ne tik okupacijų, bet ir dar iš anksčiau — autoritetinio režimo laikai buvo atnešę at-kams ryškių ideologinių spragų. O jų papildyti, kai buvo užsiangažuota į slaptą pogrindinį veikimą, į rezistencinės spaudos platinimą ir t.t., jau nebebuvo galimybių ir laiko. Anuose pavojinguose darbuose (spauda, jos paskirstymas, ginklų supirkinėjimas, jų gabenimas ir t.t.) parodyta daug idealizmo. Bet nebuvo progų, kas įkvėptų idėjų. Pasigesta entuziazmo teoretiškai lavintis, susidurta su tuo pačiu abejumu pasaulėžiūros klausimais, nors netrūko noro atlikti konkrečius darbus. Kai prieš 10-15 metų populiarioji katalikiškoji Lietuvos spauda daugiausia buvo užpildoma studentų at-kų raštais, tremtyje vis daugiau reikėjo šauktis sendraugių nuolatinės pagalbos. Gal čia lėmė ir tas faktas, kad tremtyje daugumą stud. at-kų sudarė medikai, technikai. Lietuvoje at-kų pagrindą sudarė kaimo jaunimas, tremtyje atėjo valdininkų bei miestiečių būriai. Tad ėmė reikštis miesčioniškumo **bruožas.** Be to, į at-kų, ypač į studentų ir sendraugių tarpą, atėjo katalikų, kurie anksčiau nebuvo brendę ir ideologiškai auklėjęsi toje organizacijoje. Jie atsinešė kartais organizacijai tolimesnes nuotaikas, nusistatymus, kurie ne pilnai derinosi su at-kų ideologijos principais. Neturėdami tremtyje pasirinkimo žurnalų ir knygų, iš kurių būtų buvę galima papildyti ideologines spragas, jie gyveno senu savo palikimu. O tas

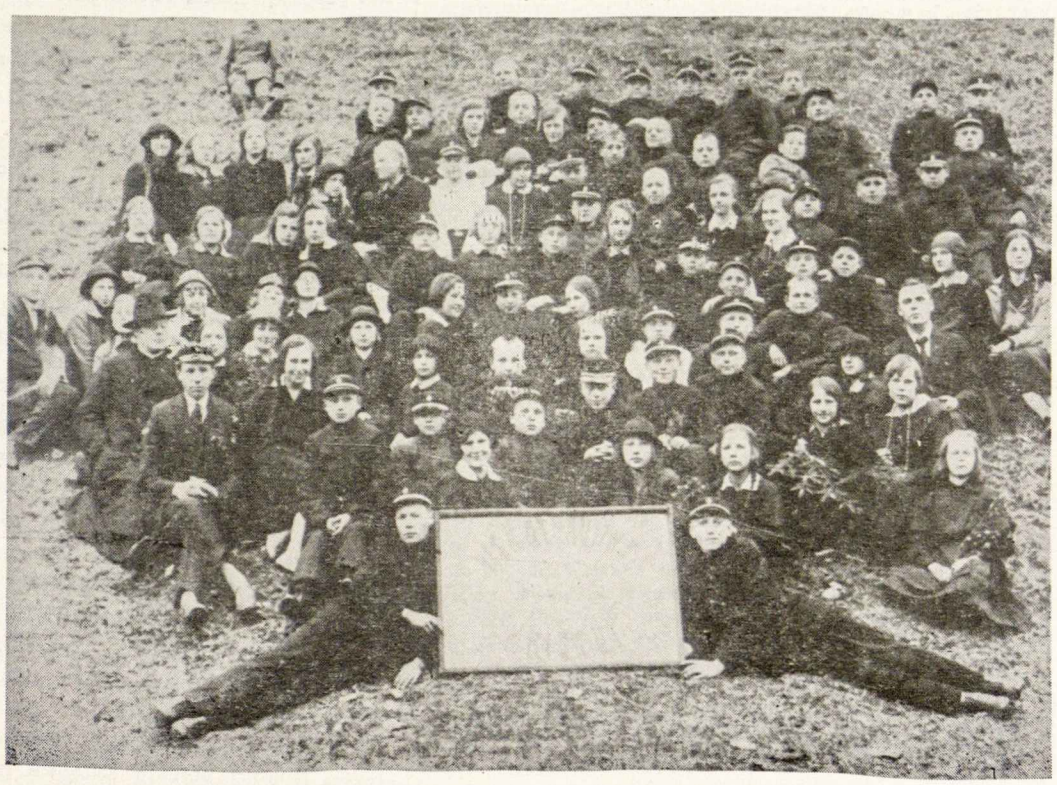

ALYTAUS MOKSLEIVIŲ AT-KŲ KUOPA 1928 M.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

tremtyje, besiblaškant po stovyklas, žiaurios kasdieninės pilkumos ir smulkių žemiškų rūpesčių tikrovėje, buvo susinešiojęs, apdulkėjęs, gerokai apsitrynęs.

Šios pastabos jokiu būdu negali užtemdyti tų rezultatų, kurie organizacijos tremtyje buvo pasiekti. Neturint atitinkamų priemonių, jaučiant Lietuvoje likusių ideologinių knygų didelį badą, net gana sunkiai verčiantis su lėšomis buvo multiplikuota visa eilė ideologinių raštų, net tokių, kokių neturėjome nepriklausomoje Lietuvoje. Buvo išleisti keli numeriai "Studentų Dienų", atgaivinta "Ateitis", kurios Vokietijoje išėjo 12-ka numerių. Žymus nuopelnas čia priklausė Tuebingeno at-kams. Tas tradicijas palaiko ir dabar Jungtinėse Valstybėse leidžiamoji "Ateitis", tapusi viso pasaulio visų at-kų organu.

Šalia spaudos dar didesnis vyko organizacinis darbas. Net šviesių nepriklausomybės laikų Lietuvos at-kai būtų galėję tikrai pavydėti, kai čia skurdų stovyklų gyvenimą vargstantieji at-kai (ypač anglų zonoje), žymiose turistinėse vietose, kalnų viešbučiuose, prie ežerų ir t.t. suorganizuodavo savo konferencijas, stovyklas, šventes, ideologinius kursus. Ir visi visada turės pripažinti, kad tokie parengimai, reikalavę daug darbo bei organizacinio sugebėjimo, būdavo atliekami dideliu pasisekimu. Tad ir antroje tremtyje, lygiai kaip prieš 30 metų, bendrai paėmus, atkai išlaikė jiems žiaurios gyvenimo tikrovės pastatytą **egzaminą** ir aiškiai įrodė, kiek jų ideologija stipri.

Žymus nuopelnas to veikimo buvo, kad didelė dalis akademinio lietuvių jaunimo, akivaizdoje 1946 m. rudenį Tuebingene įsikūrusios "Šviesos'" buvo įtraukta į at-kų eiles. Dar didesnis nupelnas, kad buvo suorganizuota šimtai jaunų moksleivių ir įtraukti į at-kus. Jų daugelis ištraukti iš bespalvių organizacijų bei sambūrių ir destruktyvios aplinkos, tuo pačiu tapo nuoširdžiais at-kais, jaunais veikėjais, pasireiškė organizacijos spaudoje ir t.t. Atsimenant stovyklinio ir tremties gyvenimo sąlygas šituo būdu buvo pasiekta labai daug. Tad tiems, kurie įsisupę į savo pasyvią laikyseną, at-kų veikimą tremtyje kritikavo, ar reiškė girdimo nepasitenkinimo, patys tačiau vengdami savo darbu bei kūrybiškai prisidėti, galima drąsiai pasakyt, jog, prieš jų paskleistą nuomonę, ar keltus priekaištus, kalba ryškūs faktai! Žinoma, tie, kurie tik stebi ir kritikuoja veikiančiuosius, patys neturi progos suklysti, jeigu jų pasyvumo ir neveiklumo nelaikysime viena didele klaida.

Penkerių metų tremties veikime at-kai išėjo ideologinę mokyklą, kiek ją buvo galima tomis sąlygomis, su kaupu. Dabar išsiskirstę po pasaulį, ypač Kanadoje ir Jungtinėse Valstybėse, jie sudarė atskiras pasaulines Sąjungas, apjungiančias visur išmėtytus trilypių sąjungų narius. Senfraugiai, nors skaičiumi gausūs, tremtyje buvo organizaciniu atžvilgiu, akivaizdoje gyvenimo statomų uždavinių ir rūpesčių, pasyvesnė Federacijos dalis. Jie veikia individualiai. Tad ir Amerikos kontinente organizuotai labiausiai reiškiasi iki šiol moksleiviai ir studentai. Čia jau galima priminti pirmą pasisekusį bandymą! Nežiūrint labai svetimos aplinkos ir labai dezorientuojančių naujo gyvenimo sąlygų, su dideliu pasisekimu prie Clevelando rugsėjo pirmom dienom įvyko pirmoji moksleivių at-kų stovykla; sėkmingai leidžiamas Federacijos biuletenis ("Savu Keliu"), jau nekalbant apie "Ateitį".

At-kai šiaurės Amerikos kontinente, atrodo, taps tuo lietuviškai - katalikiškos kultūros žvirgždu, kurio nepajėgs sumalti amerikonėjimo girnos. At-kai ten turėtų tapti tikruoju lietuvybės nugarkauliu, kuris taip prasmingai prieš 40-tį metų sujungė tautybę ir religiją. Čia norėtume priminti jauno studento Dovydaičio pirmajame "Ateities" numeryje parašytus žodžius tiems skeptikams, kurie šypsosi iš naujai kylančio judėjimo: "...mes vadovaujamės **kitokiu** mokslu, **kitokiais** principais, klausome **kitokio** mokytojo, siekiame **kitokį** tikslą... ir... šiame savęs atnaujinimo procese Kristus mums yra reališkiausia iš visų realybių."

Ateitininkijos keturių dešimtų metų nueito kelio perspektyvoje žvelgiant į artimiausią ateitį ryškėja šiokios išvados:

Pastarųjų dviejų dešimtmečių tarpsnis buvo nepalankus ateitininkų ideologiniam brendimui. Todėl pasitaiką ideologinės seklumos reiškiniai turi būti ir individualiai, ir organizuotai šalinami. Ateitininkijos stiprybė ir jos reikšmė ateičiai pareis nuo to, kiek ateitininkai pajėgs įsigyventi į savo nuostabią ideologiją.

Tačiau gilus ideologinis ateitininko sąmoningumas tik tada bus prasmingas, bei veiksmingas sau pačiam ir aplinkai, kai asmeninis tobulinimasis ir tobulėjimas bus pripažintas kiekvienos pažangos pradžia. Todėl greta ideologinio įsisąmoninimo turi eiti domėjimasis dvasinėmis vertybėmis, širdies skaistumas, valios lavinimas ir įsijautimas į evangeliškąją religijos dvasią. Žodžiu, ateitininko gilų ideologinį sąmoningumą turi įprasminti Gyvoji Dvasia.

Tik šitoks ateitininkas bus priaugęs savam tremties ir emigracijos uždaviniui: veikliai ir pozityviai įsijungti į Lietuvos laisvinimo kovą; kūrybos žygiais ar bent jų parėmimu veiksmingai dalyvauti tautinės kultūros išlaikyme ir ugdyme, turint galvoje, kad okupanto Lietuvoje vykdomas kultūrinis ir biologinis genocidas, laisvojo pasaulio lietuvių tautinės kultūros ir tautinės bendruomenės atžvilgiu ypatingai įpareigoja; skleisti ir ugdyti ateitininkų idejas senojoj lietuvių katalikų išeivių kartoje; mobilizuoti priaugančiąją kartą į ateitininkijos sąjūdį.

— 26 —

angštai rišasi pasaulio istorijos ir viso, kas jos ribose tyrinėjimas, kas yra taipgi butinai reikalinga Kristaus ir krikščionybės pažinimui ir apkainojimui. Mes aptarinėsime praeito katalikų Bažnyčios gyvenimo darbus, ypač pirmiau tuos, kurie piešiami kaipo juodžiausi, aptarinėsime visuomet stovėdami ant tvirto tiesos pamato, kokį suteikia vispusiški istoriški tyrinėjimai ir priešais klaidas ir pasakas pastatysime istoriškus faktus. Ant galo dar kiekvienas iš musų bent iš dalies turi but ir teologas. Ir čionai stipresni stengsimės padėti silpnesniems.

Tokiu keliu mes visi susispietusieji apie „Ateitį" tikimės suteikti vieni kitiems praktiškus ir teoretiškus ginklus, kad kovoti už Dievo-Kristaus tiesą ir padėti viens kitam ieškoti Dievo karalystės, tikimės priešais visokius priekaišavimus musų pasaulėžvalgai iš gamtos, istorijos, filosofijos ir kitų mokslų suteikti jiegas atskirti kas tame t i e s a, kas n e, tikimės prieš ateizmo katekizmą pasigaminti tiesos pradžiamokslį.

Toliaus dar musų doriškai-praktiško gyvenimo sutvarkyme mums teks svarstyti santikiai su artimesniais ar tolimesniais musų artimais, santikiai su visais musų tautiečiais, su artimesniais ar tolimesniais svetimtaučiais, ant galo su visais žmonėmis. Apart moksliškų tardymų dar suteiksime vieni kitiems pranešimus apie įvairių žmonijos grupių gyvenimo apsireiškimus dabartyj, ypač musų vienaminčių-katalikų visose žemės šalyse, apsipažinimas su kuom gali but mums naudingas ir net butinai reikalingas, kaipo pamokinantis pasekmingiau dirbti ir išsisaugoti visų niekšybių, klaidų ir klupinėjimų, kokie buvo papildyti dėl tokių ar kitokių priežasčių. Kalbėti apie ką nors toliaus mes šį kart nejaučiamės save įgaliotais. Kas musų vienaminčiams yra reikalingiausia, už ko ir kaip imtis ir nuog ko pradėt ir daug kas kito paaiškės tik tada, kaip kiekvienas tars savo žodį.

Iš to ką mes kalbėjome ligšiol skaitytojui rodos paaiškėjo, kas yra ir ko nori ta moksleivių kuopelė, kurie visą laiką vadinomės „mes". Užtatai kuomet jau mus ir musų geismus pažinote, atsisveikindami dar kartą—*visus, kurie su mumis sutinkate, kviečiame paduoti vienas kitams ranką iš atviros širdies, kad susispietę apie „Ateitį" galėtumėm tuojaus pradėti vykdint musų idealus gyvenimam. Kas prie musų išdėstytų nuomonių turi ką pridėti ar atimti, kas kam labiau patinka, kas kam labiau sopa, malonėkite kuoatviriau pasakyti ir su tais visais įvairių įvairiausiais reikalais ir reikalėliais teikkitės kreiptis* KAUŅAN, „DRAUGIJOS" REDAKCIJON SU PAŽYMĖJIMU „ATEIČIAI".

„ATEITININKAI".

"ATEITIES" PIRMOJO NUMERIO 26 PUSL.

PROF. ST. ŠALKAUSKIS ATEITININKŲ IDEOLOGAS

Prof. St. Šalkauskis, didysis ateitininkų ideologas, yra gyvas mumyse ir šiandien. Jis parašė plačiąją at-kų ideologiją ir visą laiką budėjo dėl jos vykdymo gyvenime. Jo didelis gyvenamojo momento supratimas ir tolimas žvilgsnis ateitin dažnai buvo perspėjimas visai lietuvių tautai aukščiau pakelt akis. Kiekvienos sukakties proga jis paskelbdavo programinius straipsnius ir išdėstydavo uždavinius tiek at-kams, tiek visai lietuvių inteligentijai ištisiems dešimtmečiams į priekį.

Po iškilmingų pasižadėjimų jubiliejiniais 1930 metais, at-kai vėl apsnūdo ir paskelbto jubiliejinio šūkio: susiprasti, susiorganizuoti, kurti, kovoti—pilnai nevykdė. Kaip kliūtį užsibrėžtų uždavinių realizavimui prof. Šalkauskis rado beveik visuotinį mūsų nesugebėjimą bendrais bruožais suformuluotą uždavinį konkretizuoti realėse gyvenimo aplinkybėse ir parinkti jam vykdomų priemonių. Čia pasireiškia ypatinga iniciatyvos stoka, kurios negali atstoti vyriausioji vadovybė savo bendrais vadovavimo aktais. Todėl 1932 metų birželio mėn. prof. Šalkauskis paskelbė Vykdomąjį Ateitininkų Vajų. Skelbdamas šį vajų įžangoje rašo "Vykdomasis kultūrinis vajus yra mūsų visuomenei gyvybės klausimas. Šitas viešas atsikreipimas į ateitininkus turėtų juos paraginti eiti į vykdomąjį vajų dvejopais sumetimais: ir iš reikalo realizuoti tai, ko reikalauja jų principai, ir iš reikalo neatsilikti gyvenimo lenktynėse, užleidžiant pirmenybę priešingų idėjų žmonėms. Šiuo met at-kai turėtų labai rimtai pažvelgti į tautinę ir pasaulinę perspektyvą ir su visu uolumu atsidėti uždaviniams, kuriuos jiems stato gyvenamasis momentas." Kadangi nėra galimybės perspausdinti viso plataus straipsnio, kuriame jis išdėsto momento reikalavimus, duodame tik to straipsnio baigiamąsias mintis. Šios mintys gyvai kalba ir mums šiandien.

Redakcija

Pabaigai aš tik suglausiu savo sumanymo esmę į atskirus punktus.

1. Atsižvelgiant į tai, kad visi bandymai pakelti į didesnį aukštumą, ateitininkų susipratimą, susiorganizavimą, kūrybinį pajėgumą ir kovos metodus nedavė paprastų paraginimų tvarkoje realiai apčiuopiamų rezultatų, yra reikalinga vykdomojo vajaus tvarkoje sužadinti ateitininkų energiją, pakreipti ją į svarbiausius ateitininkų uždavinius ir radikaliai pakeisti pačią ateitininkų nuotaiką veiklumo klausimuose.

2. Vyriausioji Ateitininkų Taryba, kaipo kuriamosios iniciatyvos instancija, neturėjusi iki šiolei aiškiai apibrėžtų pareigų, turėtų artimiausiame kontakte su vyriausiąja Valdyba sudaryti smulkų konkretinį planą tokiam vykdomajam vajui tiek jo organizacijos, tiek ir jo vykdomosios programos atžvilgiu.

3. Vykdomojo vajaus organizacija turėtų sujungti rinktinių ir skirtinių vajininkų iniciatyvą bei atsakomybę su bendros ateitininkų masės solidaria pagalba ir paslankumu į vykdomąją akciją, kad organizacijoje susidarytų įkaitinta vykdomuoju varžtu atmosfera, psichologiškai veikianti kiekvieną organizacijos narį.

4. Susipratimo srityje vykdomasis vajus turėtų: pirma, pagaminti ideologinio susipratimo priemones, su kurių pagalba ateitininkams būtų galima įsigyventi į savo ideologijos pagrindus, pagilinti katalikiškosios pasaulėžiūros supratimą ir susipažinti geriau su katalikiškosios akcijos uždaviniais bei principais; antra, sudaryti konkretizuotas programas lavinimosi rateliams pagal įvairius amžius, ir trečia, patikrinėti ideologinio susipratimo įsigijimą tam tikrais kvotimais, kurie turėtų būt neišvengiama sąlyga organizacijos nariams kylant į aukštesnius laipsnius.

5. Organizavimosi srityje vykdomasis vajus turėtų: a) rauti su šaknimis iš organizacijos gyvenimo nedrausmingumą, netvarkingumą, nepunktualumą, nedraugiškumą ir kitus antiorganizacinius palinkimus, b) pagreitintu tempu planingai ruošti orgainzacijai vadų, c) griežtai pritaikyti ateitininkų organizaciją prie katalikiškosios akcijos reikalavimų ir d) išdirbti ateitininkuose organizacinį atsparumą prieš destruktyvines laiko tendencijas.

6. Kultūrinės kūrybos srityje vykdomasis vajus turėtų surasti priemones žadinti ateitininkuose iniciatyvai, kuriamajam nusistatymui, solidariam bendradarbiavimui ir pozityviam produktyvumui ir tuo pačiu atvaduoti juos nuo bergždžios inercijos, neigiamosios kritikos ir tuščios opozicijos ir sykiu apginkluoti juos fiziniu, doriniu ir intelektualiniu atžvilgiu pozityviai kovai su pasaulio dechristianizacija.

7. Kovos metodų srityje vykdomasis vajus turėtų: a) įteigti ateitininkams pasibiaurėjimą savo akcijoje bet kuria prievarta, kaipo nesuderinama su katalikiškosios akcijos dvasia, b) sužadinti juose maksimalinį aktivizmą savo idealų gynime, c) įsąmoninti jiems katalikiškai suprasto gandizmo metodus kovoje su neteisybe ir nepateisinama prievarta.

8. Vykdomasis ateitininkų vajus turėtų būti vedamas tokiu tempu ir tokiu apskaičiavimu, kad per jubiliejinį ateitininkų 25 metų gyvavimo kongresą 1935 m. netektų konstatuoti rėkiančio ateitininkų atsilikimo nuo subrendimo šūkio: "susiprasti, susiorganizuoti, kurti ir kovoti", ir kad tas kongresas būtų iš tikro pavyzdingas ateitininkų susipratimu, susiorganizavimu ir kuriamuoju nusistatymu.

Siūlydamas draugams ateitininkams pradėti vykdomąjį vajų ir jo priemonėmis atpildyti savo veiklumo trūkumus, turiu galvoje tuos laiko reikalavimus, kurių nepatenkinus, katalikams nebus galimybės atsilaikyti gyvenimo lenktynėse su idėjiniais savo priešais. Apie tai kalbu visai aiškiai visai ateitininkų organizacijai, tiek jos vadovybei, tiek eiliniams nariams, kad vadovybė statytų iš viršaus vykdomųjų reikalavimų organizacijos nariams, o šie iš apačios riekalautų iš vadovybės autoritetingo vadovavimo.

Žodis tartas. Ar taps jis kūnu? — štai klausimas, nuo kurio pareina tolimesnis pasitikėjimas ateitininkų organizacija.

IŠ PAGELTUSIŲ LAPŲ

ED. TURAUSKAS,
buv. Vyr. Tarybos Pir-kas 1927-34 m.

(ATSIMINIMŲ NUOTRUPOS)

Telšiai. 1910-11 mokslo metai. Gimnazijos kapeliono, poeto, didelio jaunimo draugo, dabartinio kanauninko M. Vaitkaus iniciatyva sukuriama pirmoji tame miesto moksleivių ateitininkų kuopelė. Vos apie 10 narių. Visai pirmųjų klasių (3-4) gimnazistai. Renkamės kapeliono bute. Nuvokiame, kad esame slapta organizacija, tačiau būriu einame pas fotografą ir afišuojamės nuotraukoj su "Ateitim" rankose. Drąsa ar jaunatviškas lengvapėdiškumas?— Kas šiandien pajėgtų į šį klausimą tvirtai atskyti?

Iš centro (kelių pirmųjų ateitininkų studentų) gaunam susirinkimams medžiagos — referatų. Jų tarpe (prisimenu) "Pasaulio išsirutuliojimo teorijos". Sunkiai virškinama tema jaunučiams gimnazistams, tačiau kandame ją pilna burna, aiškinamės, šifruojamės...

1911 m. vasarą pirmoji Moksl. At-kų Konferencija. Telšių kuopelė deleguoja J. Butkų (vėliau paraudonijusį Butkų Juzę) ir mane. Pirmasis užkliūva Liepojoj pas brolį batsiuvį—neatvyksta. Dalyvauju vienas. Nepamirštamos, brangios dienos. Akis į akį pamatome, išgirstame savo vadus, pranokėjus, šulus: uniformuotą, šaunų, judrų Elzejų Draugelį; paprastą, kuklų, bet gilų Pr. Dovydaitį; paskutiniosios ar priešpaskutiniosios klasės gimnazistą Kazį Bizauską.

El. Draugelis imponuoja savo grožine proza, rašydamas "Ateity" K. K. Lizdeikos slapyvardžiu.

Pr. Dovydaitis skaito referatą "Kristaus problema."

K. Bizauskas, gyvas, judrus, suka visą organizacinį ratą, "nusileidžia" iš savo "aukštumų" (vyr. klasių) ligi mūsų pienberniukų ir tuomi žavi, imponuoja, pririrša ir sutvirtina. Iš čia gimė ir mudviejų gili, pastovi, nekintanti draugystė ligi mirties.

Butkų Juzė sąmoningai ar nesąmoningai prasiplepa Liepojoj apie Konferenciją. Žinia pasiekia rusų slaptą policiją. Ši kreipiasi į savo Kauno skyrių. Laimei pasivėlina. Konferencija, kuri posėdžiavo a.a. prel. A. Dambrausko-Jakšto bute trejetą dienų, jau buvo išsiskirsčiusi ir jos dalyviai išvažinėję, kai rusų slaptos policijos atstovas kreipėsi į Kauno Katedros vikarą (jei mano atmintis manęs neapgauna — kun. Jarašūną?) teiraudamasis apie Kaune vykstantį ar įvykusį "jėzuitų suvažiavimą". Minėtas kunigas greit susiorientavo: "Jus kas nors tikriausiai suklaidino, — tarė jis policijos atstovui, — Jūs žinote, kad pastaruoju laiku prof. P. Būčys laikė eilę paskaittų apie Lurdo stebuklus, kurios buvo gubernatoriaus įstaigos leistos. Jūsų pranešėjai bus tas paskaitas palaikę "jėzuitų suvažiavimu..."

To "paaiškinimo" užteko ir Kauno policija nurimo.

O reikalas galėjo baigtis visai liūdnai. Jei rusų policija būtų užklupusi ir "susėmusi" mus beposėdžiaujančius slaptoj, be valdžios leidimo, konferencijoj — vyresniems ir studentams būtų tekę nukęsti ištrėmimą į Sibirą, o mus gimnazistus būtų išmetę iš gimnazijų su "vilko bilietu", atseit be teisės įstoti į bet kurią kitą gimnaziją Rusų imperijos ribose.

1917 m. pavasaris. Balandis. Pirmosios rusų revoliucijos pirmosios savaitės. Laisvės svaigulys. Didžiulė Voronežo ateitininkų kuopa su savo skaitlingais padaliniais. Įvyksta pirmoji per visą at-kų gyvenimą vieša, laisva Konferencija. Posėdžiauja bene visą savaitę. Referatai. Ugningos kalbos, dvasios pakilimas, egzultacija. Smerkiamas, be jokių rezervų, be apeliacijos, be sąlygų bet kuris karas; daromos visos besąlyginės išvados iš Evangelijos mokslo. Tai buvo ne suvažiavimas, ne konferencija, bet kraštutinė poema, tai buvo žydrioji šypsena prieš rūsčią audrą...

Po kelių mėnesių pirmieji ateitininkai jau buvo uždaryti į bolševikų kalėjimus.

1920 metai. Pirmoji jubiliejinė konferencija Kaune. Lietuva vos atsikėlusi iš griuvėsių, tačiau sužalota. Nuotaika pakili, rimta. Ne vieno ateitininko kapas primena laisvės kovas 1918-20 metais. Kauno kapinėse ilsisi dvasios milžinas, vienas iš tauriausių vadų, ideologų, gamtos mokslų gilus žinovas a.a. Vytautas Endziulaitis, Apveizdos pašauktas 1918-19 m. žiemą.

Su pagarba ,su dievotumu, su pasididžiavimu, kaip mylimą relikviją Kauno gatvėmis nešame (šių eilučių autorius, asistuojamas kun. Dr. P. ir Igno Slabšio) pirmąją ateitininkų vėliavą, kuri 1909 ar 1910 metais, kaip Louvain'o liet. stud. korporacijos "Lietuva" vėliava, buvo nešta to miesto gatvėmis. Iš Louvain'o, korporacijai užsidarius dėl narių nebebuvimo, toji vėliava buvo patikėta saugoti Friburgo, Šveicarijoj, studentams ir iš ten 1920 m. atgabenta į Kauną.

Jubiliejinė 1920 m. konferencija praėjo pakilia nuotaika, padarė rimtų nutarimų, įrašė svarbų lapą at-kų istorijoj ir paruošė dirvą didžiajai reorganizacijai 1927 m. Palangos Konferencijai - Kongresui, iš kur gimė at-kų Federacija.

Tiek tuo tarpu nuotrupų iš "pageltusių lapų." Širdis džiūgauja pavarčius "Ateitį", stebint at-kų gajumą, ryžtumą, kurių jokios siaubingos audros, jokios žiaurios tikrovės bangos nepalaužė, nesuklupdė, neišdildė. Ir norisi ne sušukti, ne krykštelėti, bet ramia širdimi, blaivia galva jaunai at-kijos kartai pasakyti: "Jaunieji, SKRISKITE— ištverkite..."

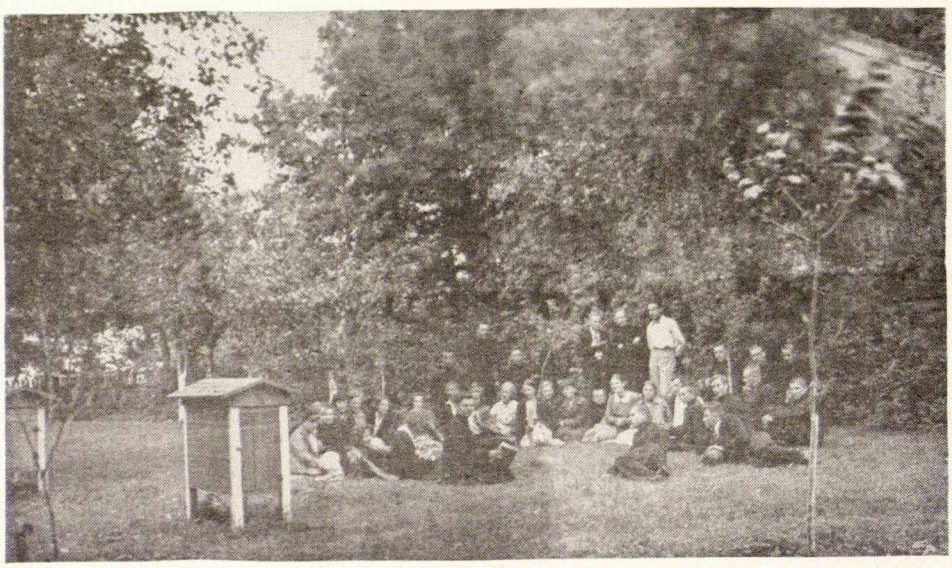

VILKAVIŠKIO MOKSLEIVIAI
AT-KAI TĖVŲ SODE
1935 M.

JAUNAS ATEITININKAS IR SOCIALINIAI KLAUSIMAI

† Vysk. Dr. V. Brizgys

Kiekvienos tautos gyvenime daug nulemia jos religija, filosofinė orientacija — bendrai jos pasaulėžiūra. Daug tačiau lemia ir socialinių problemų vienokis ar kitokis supratimas ir jų išsprendimas. Kaikurių tautų gyvenime daugiau nulėmė socialiniai klausimai, negu jų religija ir filosofinės pažiūros. Jeigu Prancūzijoje XVII-XVIII šimtmečiuose socialiniai klausimai būtų buvę kitaip sprendžiami, tai revoliucija prieš monarchiją jeigu ir būtų kilusi, josios vyksmas ir pasėkos būtų buvę visai kitokie.

Yra vertas pasvarstymo vienas reiškinys. Jokis kitas žemės kraštas nėra priglaudęs tiek įvairių, o ypatingai socialiniu atžvilgiu bedalių žmonių iš viso pasaulio, kiek jų priglaudė kraštas šiandien vadinamas Suvienytomis Amerikos Valstijomis. Atrodytų, kad pagieža bet kokiai kapitalizmo apraiškai, tų žmonių kilmės kraštų buržuazijai turėtų būti labai ryški. Atrodytų, kad vad. proletariato diktatūros banga pasauliui turėtų grėsti ne iš tamsios Rusijos, o kaip tik iš Amerikos. Tuo tarpu tame krašte komunizmas pritarimo randa labai mažai ir iš tų pačių pritariančių dauguma yra ne iš darbininkų ar darbininkų kilmės žmonių tarpo, o iš vienos grupės intelektualų ir kapitalistų tarpo, kuri per komunizmą visuose kraštuose siekia savo mesianinių svajonių. Šią tikrovę nelabai linkę yra suprasti tų kraštų žmonės, kurie komunizmo nėra patyrę, bet ji yra labai aiški mums, mačiusiems ir patyrusiems, kas vadovauja Rusijos ir kitų kraštų komunistų veiklą. Iš komunistinių kraštų pabėgo ne vien proletarai, o daugumoje kaip tik intelektualai ir buržuazija. Šiandien šimtais tūkstančių jie imigruodami į USA mažiausia sau nepalankumo sutinka darbininkijoje. Į šį įdomų reiškinį atsaką galima rasti tik socialinėje USA konjunktūroje.

Socialinių problemų didelę vertę teisingai suprato 1918-1926 metų pirmieji nepriklausomos Lietuvos kūrėjai katalikai. Gaila, kad po jų turėjusieji valdžią jų entuziazmo šioje srityje toliau netesėjo.

Socialinius klausimus labai aukštai vertina ir dabartiniai pasaulio politikai. Tai aiškiai parodo ne tik jų kalbos, bet toke užsimojimai kaip vad. Marshallo ir Colombo planai. Jeigu šiandien kovoje prieš komunizmą negalima permažai vertinti religinės ir filosofinės pusės, tai lygiai aukštai reikia vertinti supratimą ir pastangas sutvarkyti kai kuriuose kraštuose daugelį socialinių problemų. Visiems, o ypatingai katalikams reikia atkreipti dėmesį į faktą, kad Katalikų Bažnyčios vadovybė jau ne šiandien socialinį klausimą stato greta Evangelijos skelbimo, Sakramentų ir bendrai religinio gyvenimo. Popiežiaus Leono XIII enciklika RERUM NOVARUM nėra nauja doktrina. Jis seną Katalikų Bažnyčios doktrinos sintezę tik pastato prieš beplintančias marksizmo klaidas. Tos klaidos yra tiek svarbios, kad esminiai iškreipia visą žmonijos naturalią struktūrą ir jos santvarką.

Neliesdami to klausimo plačiau, čia tik trumpai prisiminkime marksistinę socialinę doktriną.

Nutylėdamas žmonių natūralius skirtumus ir iš to einančius natūralias pasėkas, marksizmas skelbia dirbtiną klasių skirtumą ir tarpe jų kovą kaip natūralius dalykus.

Skelbdamas vad. proletariato diktatūrą, marksizmas absoliučiais diktatoriais pastato tik saujelę valdančiųjų, gi pats proletariatas ir kiti visuomenės natūralūs sluoksniai lieka absoliučiai beteisiais vergais.

Šią savo diktatūrą marksizmas pagrindžia klaidingu supratimu bendrai žmogaus, valstybės ir jos valdžios. Valstybei t. y. faktinai valdžiai jis priskiria pozityvistinį absoliutinzmą įstatymų srityje.

Padarydami pilietį absoliučiai priklausantį valdžios marksizmas tuo pačiu paneigia piliečių natūralę laisvę burtis į valdžios nepriklausančias organizacijas — tiek profesines, tiek pasaulėžiūrines.

Marksizmas paneigia natūralią individo ir šeimos teisę į nuosavybę, o vietoje jos skelbia kolektyvizmą. Tos kolektyvinės nuosavybės faktiškais valdytojais ir gali būti ne kas kitas, tik sėdintieji valdžioje. Visi kiti savaime lieka beteisiai darbo vergai, už savo darbą gaudami ne tiek, kiek jie faktinai uždirba, bet tiek, kiek teiksis jiems kada pripažinti valdžia.

Pagal marksizmo teoriją, kapitalas nieko neprodukuojąs. Viską produkuojąs tik darbas. Taigi visi produkcijos vaisiai priklausą dirbančiajam. Tačiau skelbdamas kolektyvinę nuosavybę iš to dirbančiojo jis viską atima, o atiduoda faktiškai į nedirbančiųjų, o tik į užvaizdų rankas ir malonę.

Šitaip paliktas beteisis ir medžiaginiai bedalis pilietis tuo pačiu netenka laisvės pasirinkti pagal savo norą pašaukimą, profesiją, darbo vietą ir rūšį. Netenka net šeimyninės ir kultūrinės laisvės. Priklauso valdančiųjų malonės, ar jis galės, kada ir su kuo kurti šeimą; ar galės, kokio ir kiek mokslo siekti.

Katalikų doktrina atsako marksizmui parodydama jo esmines klaidas ir priešpastatydama atskirais klausimais savo doktrinos tiesas.

Katalikų doktrina paneigia kaip klaidą marksistiniai suprastą klasių skirtumą ir tarpe jų kovos būtinumą. Ji sako, kad žmonės gema įvairių gabumų, įvairaus charakterio, įvairių palinkimų. Iš to paskiau natūraliai seka įvairūs pašaukimai, profesijos, skirtingi sugebėjimai ir iš to ilgainiui net ekonominiai skirtumai. Tačiau tai nėra marksistiniai suprantami žmonių skirtumai. Iš to taip pat neseka, kad žmonės būtinai privalo vieni prieš kitus už tai kovoti. Priešingai: valdžia ir kitokios žmonių institucijos bei visų piliečių kultūringa iniciatyva iš tų įvairumų ir skirtumų turi sukurti darnią vienumą. Tada gausis pilnas gyvenimas. Pašaukimų įvairumas, profesijų ir jose gabumų įvairumas, taip pat įvairūs mokslo, meno sričių talentai nėra jokia žmonijos katastrofa, kurią kokios tai diktatūros keliu reiktų panaikinti. Tai yra iš viso nepanaikinamas, nes natūralus dalykas. Tai yra žmonijos naturalus turtas, tai tikroji žmonija.

Katalikiškoji politiniai-socialinė doktrina atmeta visokią diktatūrą arba tironiją — ar jinai būtų vieno asmens, ar grupės, partijos, ar jinai vadintųsi turtuolių ar proletarų diktatūra. Katalikų vadams buvo tuoj aišku, kai tik Marksas savo proletariato diktatūros teoriją paskelbė, kad tokia diktatūra bus ne proletariato, o tik kelių ar net vieno diktatorių tironija, kurioje visa visuomenė paversta skurdžiais proletarais neturės jokių teisių. Savo spėliojimuose jie neapsiriko. Katalikų doktrina nepasisako už vieną valdymosi formą daugiau, negu kitas: ji sako, kad tai nusisprendžia patys piliečiai pagal savo charakterį, kultūros laipsnį, tradicijas ir t.t. Tačiau ji vistiek sako, kad pakankamai kultūringoje tautoje individo ir visuomenės garbinimą bei natūrales teises geriausiai atitinka demokratinis tvarkymosi būdas, pripažindama tačiau, kad ir demokratijos gali būti įvairios faktiškos formos. Ji lygiai galima ir respublikoje ir monarchijoje ir kitokiose valdžios formose. Reikia pastebėti, kad pas P. Leoną XIII ir P. Pijų XII išryškinta demokratijos ideja daug kuo skiriasi nuo to, kas kai kuriuose kraštuose šiandien vadinama demokratija. Krikščioniškai suprantamą demokratiją jie laiko tinkamiausia sistema išrišti ir socialinius klausimus.

Katalikų Bažnyčios doktrina pasmerkia ir atmeta marksistiniai suprantamą valdžios ir piliečių santykį valstybėje. Piliečiai yra esminis visuomenės ir valstybės sudaromass elementas. Jie turi savas natūralias ir niekieno nepaliečiamas teises. Turi teisę patys pasirinkti valdymosi formą, valdančius asmenis ir t.t. Tačiau jie privalo k ausyti kad ir jų pačių sukurtos teisėtos valdžios, paisyti visų teisėtų tos valdžios įstatymų. Pagal katalikišką doktriną,

valdžia yra iš Dievo, nors ir per žmonių valią.

Tačiau valdžia, kad ir iš Dievo būdama, nėra visagalė. Jai yra prigimties ir Dievo įstatymų ribos, visuomenės labo ribos, kurių ji nei savo įstatymais nei darbais negali peržengti. Jeigu valdžia per toli nueina ir tas ribas peržengia, tai piliečiams lieka Dievo daugiau klausyti, negu žmonių.

Santykiuose su piliečiais valdžia yra piliečių tarnaitė. Jos buvimas neturi jokio kito pagrindo, kaip tik piliečiams padėti siekti jų individualaus ir visų bendro labo.

Kadangi valdžia yra piliečiams padėti, tai ji negali kliudyti piliečių laisvos iniciatyvos, o turi ją remti ir skatinti. Tuo būdu atmestina marksizmo klaida, monopolizuojanti organizacinį ir kitokį piliečių pasireiškimą.

Prieš marksistinį kolektyvizmą katalikų doktrina skelbia, kad kiekvienas žmogus turi natūralią teisę turėti nuosavybę ir jokia žmogiška galia negali jam tos teisės nei teorijoje nei praktikoje atimti; žmogus gali tik savo laisva valia jos atsižadėti, kaip daro pav. kai kurie vienuoliai.

Faktiškajai nuosavybei pripažindama dvejopą charakterį—individualinį ir visuomeninį, katalikų doktrina pripažįsta teisę valstybės valdžiai paliesti ne nuosavybės teisę, o faktišką turimą žmogaus nuosavybę, tačiau tik tada ir tiek, kada ir kiek būtinai to reikalauja visuomenės labas. Žodis: b ū t i n a i , valdžios kompetencijai yra esminis. Jeigu valdžia į žmonių nuosavybę kesinasi be būtino reikalo, ji sauvaliauja ir elgiasi neteisėtai.

Kada būtinumo verčiama valdžia kesinasi į individų, šeimų ar kitokių bendruomenių nuosavybę, tai ir tada negalima daryti iš savininkų aukų visuomenės labui be jokio jiems atlyginimo. Už paliestąją nuosavybę visuomenė savininkui palieka skolinga ir privalo atsiteisti.

Natūraliąją nuosavybės teisę katalikų doktrina laiko pagrindiniu reikalavimu piliečių žmogiškam gyvenimui. Tik būdamas ekonomiškai savarankus žmogus ar šeima gali išlikti tikra prasme laisvi, savarankiški. Katalikų Bažnyčia todėl ne tik nesmerkia asmenų, šeimų siekiančių įsigyti nuosavybę, o tai užgiria, į tai ragina ir sako, kad viena iš pagrindinių valdžios pareigų yra stengtis padaryti piliečius ekonomiškai savarankiškus, padedant jiems įsigyti nuosavus butus ir kitokią nuosavybę. Žmogus neturįs pakankamai ekonominės nuosavybės neišvengiamai tampa valdžios, darbdavių ar kokių nors organizacijų malonės ir dažnai sauvalės auka. Anie jam gali diktuoti ir diktuoja darbo ir bendrai gyvenimo sąlygas bei būdą ne pagal jo paties norą, o pagal norą tų, kurių jis ekonomiškai priklauso. O tai kartais nueina net iki žmogaus įsitikinimų bendrai, religinio gyvenimo varžymo.

Katalikų doktrina pataiso klaidingą marksizmo pažiūrą ir į santykį tarp darbo bei kapitalo. Atrodo aišku, kad visa tai, ką paprastai žmonės supranta kapitalo vardu, produkuoja tik apyvartoje, t.y. kai tarnauja kieno nors vienokios ar kitokios rūšies darbui. Kapitalas gulėdamas ir neleidžiamas į apyvartą tikrai nieko neprodukuoja. Tada nėra jokio skirtumo tarpe granito gabalo ir tokio pat dydžio aukso gabalo. Tačiau iš kitos pusės taip pat aišku, kad ne viską padaro tik žmogaus grynos rankos, bendrai fizinės ir protinės jėgos. Kiekvienam yra aišku, kad visa tai, kas vadinama kapitalu, darbą ne tik palengvina, bet jį padaro nepalyginamai našesniu. Argi nematome kasdieniame gyvenime pakankamai pavyzdžių, kada ir žmogaus genijalūs proto atradimai ir stipriausios žmogaus rankos negali nieko realaus duoti, jeigu negali pasigelbėti mažesniu ar didesniu kapitalu. Daug genijalių žmogaus proto atradimų tapo pamirštų ir gal jų niekas antrą kartą nepadarys, daug laukia realizuojami tik todėl, kad tie proto genijai neturėjo kapitalo—medžiaginių vertybių, kurių pagalba būtų galėję savo atradimus atiduoti praktiškam gyvenimui, žmonijos tarnybai.

Katalikų doktrina atmeta ir ekonominio liberalizmo klaidas, tačiau šiuo kartu nebuvo minties apie tai plačiau kalbėti.

Paskaitę šį trumpą marksistinės socialinės teorijos apibūdinimą ir jos įvertinimą atsiminkite, kad čia pasakytos išvados daugelio buvo padarytos ir paskelbtos dar tada, kai apie šiandieninį komunizmą niekas nekalbėjo, kada iš viso nebuvo marksistinės santvarkos gyvų pavyzdžių. Jas dabar skaitantieji sakytume, kad jos nurašytos iš gyvenimo. Marksistinių teorijų bandymai su kaupu atitiko pačius juodžiausius kritikų spėliojimus.

Paskutiniai Popiežiai ne tik priminė ir išryškino Bažnyčios socialinę doktriną. Katalikų gyvenime jie pradėjo naują, socialinę nuotaiką. Bent nuo XVIII šimtmečio pabaigos katalikai tapo šioj srityje perdaug pasyvūs. Pradedant P. Leonui XIII ir iki šiai dienai katalikai yra raginte raginami imtis iniciatyvos, skatinti vyriausybes teisingai ir tinkamai sutvarkyti socialinius visuomenės reikalus. Dabartinis Popiežius tą raginimą kartoja ne tik skaitlingose kalbose, bet net Šventųjų metų maldoje šaukia Dievą pažadinti šio reikalo supratimą "širdyse tų, kurie Tave vadina Tėvu." Keliomis progomis jis pasakė atvirą žodį tiems katalikams, kurie nori vadintis gerais katalikais, bet savam gerbūvyje užsidarę užsimerkia šalia jų esančiam vargui.

Socialinės problemos praktiškai yra tiek svarbios, kad jų tinkamas išsprendimas pagal krikščioniškuosius dėsnius yra didžiausia priemonė prieš komunizmą ir bendrai marksizmo klaidas. Ateistinis materializmas nevilioja nė padoraus bolševiko. Kiek tamsiose masėse komunizmas randa pritarimo, tai ne už ateizmą, o kad ir už nesveikus socialinius pažadus.

Marksizmas bendrai ir komunizmas yra sau laimėję nemažą skaičių ir geros valios intelektualų. Tai dėl dviejų priežasčių: Viena — jie yra tiek idealistai, kad negali pasyviai žiūrėti į niekeno nerišamas socialines problemas. Antra — toms problemoms spręsti jie pažino tik marksistinius siūlymus, bet nesusipažino su Katalikų Bažnyčios doktrina. Jau nuo senai ir dabar daugelis socialistų ir liberalų laikosi dėsnio, kad nereikia nieko imti į rankas, ko moko Katalikų Bažnyčia.

Kokie yra jauno ateitininko uždaviniai socialinių problemų atžvilgiu? Ateitininkijos kvietizmu kaltinti negalima. Ji veikė ir kovojo visose net ir nepalankiausiose politinėse mūsų tautos situacijose Lietuvoje, veikia ir svetur. Tačiau tėmijant mūsų laiko pasaulio nuotaikas, atmenant, ką teks nuveikti savoje tėvynėje jon sugrįžus, ateitininkijai reikia ypatingos nuotaikos. Gal bus tinkamai išsireikšta pasakius, kad dabar mums reikia labai daug Voronežo stiliaus ateitininkų: gerų savos ir priešingų doktrinų žinovų, pilnų drąsos ir entuziazmo ugnies. Šiandien jaunam ateitininkui turėtų būti du svarbiausiu uždaviniu: **Pirmas**— sistematingai ir gerai išstudijuoti katalikišką doktriną socialiniais ir politiniais klausimais, kad gerai orientavusis skirtumuose tarpe katalikiškos, marksistinės ir liberalistinės doktrinos, ir žinojus kame ir kodėl katalikiška doktrina yra teisinga. Sakau—ir politiniais klausimais, — nes socialinės problemos be valstybinių priemonių yra vargiai išrišamos. **Antra** — savo žinojimo nesinešioti tik sau ateities laikams, bet jį dabar skelbti lietuvių ir nelietuvių tarpe, kur kuris dabar gyvena ir dirba.

Lietuvos ateitininkas turės būti entuziastas savos tautos ir valstybės atkūrėjas ant sveikų gyvenimo pagrindų. Tačiau tuo veikliu entuziastu reikia tapti dabar. Kas juo netaps dabar, teneklysta manydamas, kad atsistojus ant Lietuvos žemės jame staigiai pabus kokis tai iki šiol jame aplinkybių užslopintas genijus. Kas jaunatvėje savose gyvenimo aplinkybėse nesiruošia gyvenimo kovai ir nepajėgia savyje sužadinti entuziastingo pasireiškimo, tas subrendęs kad ir kitokiose gyvenimo aplinkybėse netiks gyvenimo grumtynėms. Jaunieji savęs neapgaudinėkite teisindamiesi neturį aplinkybių šviestis ir dvasiniai ruoštis. Jūs daugumoje šiandien esate tuose kraštuose, kur yra tiek daug didelių asmenybių aukštai iškilusių tuo pačiu keliu, kuriame jūs šiandien esate. Mokykitės iš jų, sekite jais. Kas jus gali užtikrinti, kad Lietuvon sugrįžę turėsite palankesnes gyvenimo ir veikimo sąlygas negu dabar? Nejaugi tokiu atveju visas jūsų pasireiškimas turėtų žūti? Taigi, ateitininkai, savose doktrinose gilinkitės dabar, kovai ir veiklai grūdinkitės dabar. Subrendę, ar tai Lietuvoje ar svetur, turėsite būti jau kovotojai, ne mokiniai.

ATEITININKAI IR AMERIKOS LIETUVIAI

LEONARDAS ŠIMUTIS

Ne vienas iš Amerikoje gyvenusių ateitininkų ar šiaip "ateitininkiškos dvasios" lietuvių katalikų veikėjų, planavo vykti į Nepriklausomą Lietuvą ir ten savo amžių baigti. Vienas iš tokių yra ir šiuos žodžius rašantis. Tačiau, kaip matom, Aukščiausias kitaip patvarkė. Patys ateitininkai su savo vyriausiomis vadovybėmis pas mus į Ameriką buvo priversti persikelti. Taip įvyko prieš visų mūsų norą ir valią. Dabar tik tenka bendrai ir vieningai darbuotis ir viltis sulaukti laimingosios valandos visiems drauge grįžti į išlaisvintąjį tėvų kraštą. Aš vis tik esu įsitikinęs, kad laisvasis rytojus mūsų tautai išauš. Ateitininkija, kaip ir 1918 m., bus pašaukta valyti Lietuvą nuo priešų ir atstatyti jos laisvo ir nepriklausomo gyvenimo rūmus. Ir mes, "senieji amerikiečiai" turime būti pasiruošę savo plytą į tuos rūmus įmūryti, lygiai taip, kaip pirmojo pasaulio karo metu ir po karo.

Saryšyje su ateitininkų laikraščio "Ateities" 40 metų sukakties minėjimu noriu nušviesti vieną kitą momentą, kokius ryšius mūsų, amerikiečių, visuomenė turėjo su Lietuvos ateitininkais. Tie ryšiai visais laikais buvo glaudūs, artimi. Mūsų spauda tais laikais (prieš 40 metų) nebuvo stipri, tačiau ji džiugino mus perduotomis žiniomis iš Lietuvos apie naująjį sąjūdį duoti mūsų tautai šviesių, sąmoningų katalikų vadų. Džiaugėmės ateitininkų įsikūrimu ir jų laikraščio "Ateities" atsiradimu.

Netrukus ir Amerikos lietuvių studentija bei moksleivija užsikrėtė "ateitininkiškomis nuotaikomis". Tiesa, kitu vardu, tačiau tais pačiais tikslais 1912 metais steigia Amerikos Lietuvių R. K. Moksleivių Susivienijimą ir netrukus išleidžia mėnesinį žurnalėlį "Moksleivį." Vyriausias organizacijos steigėjas ir pirmas jos pirmininkas buvo Petras Lapelis (kunigas, miręs 1950 m. Chicagoj). Pirmuoju "Mvio" redaktorium buvo K. Vasiliauskas (kun. K. Vasys, dabar klebonas, Worcester, Mass.). Kiti pirmosios ALRKMS valdybos nariai: M. Žaldokas (architektas), kun. A. Petraitis, A. Linkus (kunigas), J. Kloris (kunigas, miręs), A. Martinkus (kunigas). ALRKMS veikloje pažymėtini ir šie veikėjai: kun. A. Baltutis (jau miręs), Julius Kaupys (miręs Kaune 1945 m.), kun. J. Čaplikas (miręs), kun. J. Čužauskas, kun. J. Vaičiūnas (miręs), kun. Pr. Juras, kun. V. Karkauskas, Dr. Al. Račkus, Dr. J. Poška, Dr. Jovaišas, Dr. P. Daužvardis, adv. K. Česnulis, adv. P. Česnulis), J. J. Tumasonis (miręs), kun. J. Navickas, MIC., (miręs) ir daug kitų. "Moksleivio" (vėliau pasivadinusio "Giedra") redaktoriai yra buvę: kun. K. Vasys, kun. P. Lapelis, Julius Kaupas ir kun. A. Sinkus. Lietuvių Katalikų Moksleivių Susivienijimas turėjo netoli 20 skyrių ir virš 200 narių. Amerikos lietuvių kultūriniame gyvenime organizacija platų barą išvarė. Bet po antrojo pasaulio karo sustojo ėjusi "Giedra", likvidavosi jos skyriai. Likvidavosi ir pati organizacija.

Lietuvių katalikų studentų ir moksleivių sąjūdžio pasigesta 1932 m. Jis buvo atgaivintas energingojo veikėjo ir didžiojo švietėjo a.a. kun. Dr. J. Navicko, MIC., Marianapolio Kolegijos direktoriaus iniciatyva ir pastangomis. Sąjūdžiui duotas kitoks vardas — ALRK Studentų ir Profesionalų Sąjunga. Ji leido ir savo žurnalą—"Studentų Žodį". Šios organizacijos veikime gražiai reiškėsi prel. J. Balkūnas, Jonas Pilipauskas, Juozas Laučka, Jonas Morkūnas, K. Vengras, V. Šaulys, Pr. Bublys, Dr. Pr. Galinis, St. Vaičaitis, V. Medonis ir kiti. "St. Žodį" ilgiausiai redagavo J. Pilipauskas ir A. Vaičiulaitis. Bet ir ši sąjunga, kaip ir ALRKMS, likvidavosi. Jos abi, kiek žinau, labai artimai bendradarbiavo su Lietuvos ateitininkais. Ir viena ir antra likvidavosi, lyg ir nujausdamos, kad ateitininkai Amerikon atsikels ir jų vietą užims. Mano manymu, taip ir turėtų būti: Ateitininkai turėtų apjungti ir mūsų, Amerikos lietuvių katalikų studentiją ir moksleiviją, inimant ir liet. kat. inteligentus, pirmoj vietoj buvusius ALRKMS ir ALRKPS narius.

Šia reta proga noriu pažymėti, kad visa Amerikos lietuvių katalikų visuomenė visais laikais buvo glaudžiai susirišusi su Lietuvos Ateitininkija. Pirmojo pasaulio karo metu ir po karo Amerikos Lietuvių R. K. Federacijos įsteigtas ir palaikomas Tautos Fondas rūpinosi lietuvių studentų šalpa. Pirmoj eilėj toji pašalpa buvo duodama ateitininkams. Mano žiniomis, bei Atetininkų Sąjungos liudijimo retam studentui Tautos Fondas duodavo pašalpą-stipendiją. Šiam svarbiam reikalui Tautos Fondas (teisingiau — ALRKF) išleido virš penkiasdešimt tūkstančių dolerių. Retas kuris net iš pačių vyriausiųjų Ateitininkijos vadų nėra gavęs ALRKF stipendiją. Ir tuo faktu mes didžiuojamės. Tik gailimės, kad stipendijantai nesuspėjo savo skolą ALRK Federacijai grąžinti, kad ji ir dabar galėtų šį naudingą ir reikalingą tautai darbą tęsti—šelpti ateitininkus studentus.

Kaip atsimename, buvo sumanyta įsteigti Lietuvoje Katalikų Universitetą. Šiam tikslui Amerikoje mūsų tarpe buvo renkamos aukos. Surinkta virš 40 tūkstančių dolerių. Šių pinigų pagalba buvo ruošiami profesūrai (Katalikų Universitete ir Tec.h Fil. fakultete Vyt. D. Universitete) gabūs jaunuoliai, kurie pirmoj eilėj iš ateitininkų buvo parenkami.

Ateitininkai Kaune turėjo gražius, naujus rūmus. Į šiuos rūmus Amerikos lietuviai katalikai yra įmūryję nemaža plytų — kelioliką tūkstančių dolerių. Būtų galima paminėti ir kitus šaltinius, iš kurių paskiri ateitininkai ar jų sąjunga yra gavusi paramos iš amerikiečių lietuvių katalikų. Bet pakaks ir suminėtųjų. Ir iš šių kelių faktų, berods, turėtų būti aišku, kaip rūpėjo Amerikos lietuviams katalikams tautos švietimo reikalai, kiek pasitikėjimo ir

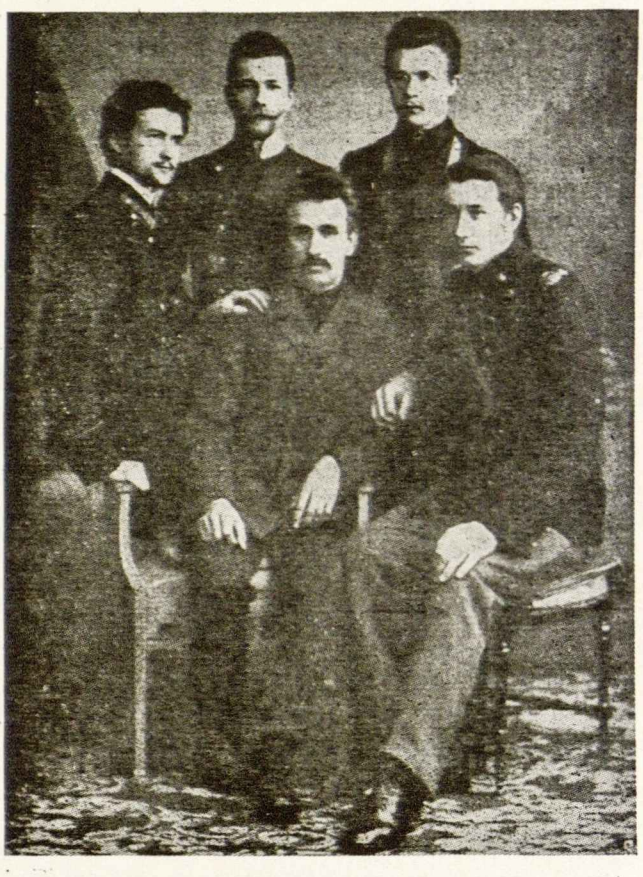

PIRMOJI "ATEITIES" REDAKCIJA: (iš kairės) V. ENDZIULAITIS, E. DRAUGELIS, DOVYDAITIS, Z. STARKUS, P. GRAJAUSKAS

ŠVIESIUOJU IDEALIZMO KELIU

KUN. DR. J. GUTAUSKAS

I. TĖVŲ PALIKIMAS

Kiekviena tauta turi savąjį būdą, savąjį dvasinį veidą, tą būdingąjį bruožą, kuris aiškiai pastebimas jos istorijoje ir kasdieniame gyvenime. Viena gražiausių lietuvių tautos ypatybių yra jos vaikų idealizmas, idealo meilė. Lietuvis nepasižymi nei dideliu praktiškumu, nei akla savimeile, nei prisirišimu prie praeinančių vertybių. Jis negali taip daiktų garbinti, kaip vokietis, taip atsidėti prekybai, kaip anglas, taip būti nerūpestingas, kaip saulės brolis italas. Lietuvio sieloje glūdi gilus idealo ilgesys—ilgesys pilnutinio gėrio, grožio ir tiesos. Lietuvis negali būti gyvas viena kasdiene duona. Jis visa savo siela stengiasi išsiveržti iš pilkos kasdienybės. Jis kuria tokią aplinką, kuri nors iš dalies galėtų patenkinti jo neramią sielą. Nuolatinis lietuvio palydovas—ilgesys. Gyvendamas žemėje, ilgisi dangaus, anos idealiosios tėviškės, visų svajonių įsikūnijimo. Jis su poetu Vienažinskiu kalba:

Kaip gi gražus, gražus tolimasis dangus,
Kada man' paimsi, o Dievuli brangus.

Lietuvio sielos skrydžio, jo idealinio pasaulio ilgesio, nesulaiko nei didelis nuovargis, nei darbas. Rugiapjūtė. Šimtai pėdų supjauta, suimta, surišta, sustatyta. Rankos ir kojos skauda, darbininkai labai pavargę. O vis dėlto saulėlydžio tyloj pasigirsta pilna ilgesio daina. Metas gult, ilsėtis. Įsižiūri lietuvis į žvaigždėtą naktį, į mėnesienoj virpančius javų laukus, ir pamiršta poilsį, pamiršta, kad reikės anksti kelti. Kaip daug lietuvio sielai pasako padūmavę, parūkavę visi pakraštėliai, vidurdienio saulėtoj rimty susimąstę medžiai.

Lietuvis, būdamas idealistas, ilgisi grožio ir jį kuria. Bėga, eina audėjėlė per dešimtį laukų, kad gautų norimą skietą, nusirašytų nematytą raštą. Ir priaudžia ji, mūsų sesulė, ir senoji motinėlė pilnas skrynias gražiausių audinių, mėnesiais prasėdi staklėse. O kam? Kad būtų gražiau, šviesiau, sielai ir akiai maloniau. Ji tai daro ne parduoti, ne uždirbti. Geram žmogui ji padovanos juostą, rankšluostį, bet neparduos. Ji audė sau ir savo mylimiesiems, ne pinigui.

Nerasime lietuviško kiemo, kur nebūtų rūtų darželio, kur nekeltų savo raudonkepurių galvų jurginai, kur auksu nemirgėtų gvaizdikai. Praktiškasis vokietis darželio neturi. Vietoje gėlių jis sodina pamidorus ir bulves. Po pirkios langu ne rūtos žaliuoja, bet srutos tyvuliuoja, mėšlo krūva garuoja. Pasistatė lietuvis namą. Ir čia žiūri, kad būtų gražu. Išpuošė prieangį, pastatė aukštą gonkelį, langinėse išpjaustė širdis, stogo galuos iškėlė žirgelius. O priešais namą štai stovi bent trys svirnai, su prieklėčiais, dailiais pjaustytais stulpais, visokiais raštais išmargintom durim, lyg tai būtų kokia graikų šventovė. Gražiausioj kiemo vietoj, netoli varčios, dailia tvorele aptvertas kryžius, tikras dailės stebuklas.

Iš lietuvio idealizmo išplaukia ir jo gerumas bei vaišingumas. Svečią vaišins ir pervaišins, šimtą kartų prašydamas dar užkąsti, dar truputėlį išgerti. Ir elgetai neužgniauš delne skatiko, atrieks jam duonos riekę per visą kepalą, atpjaus ir lašinių bryzą.

Kokią didelę grožiui meilę, kokį kilnų idealizmo palikimą gavome iš savo tėvelių, iš žilos mūsų praeities. Tik, ar nenyksta jis mūsų, mokytųjų, tarpe?

2. DIDŽIOSIOS AUKOS KELIU

Savimeilis žmogus težiūri savo naudos — idealistas gi bendrojo labo. Praktiškasis žmogus bijo aukotis. Idealistą gi aukos kelias nebaido, bet traukia. Aukoje jis mato siekiamojo gėrio grožį, įprasmina gyvenimą. Mūsų istorija ir dabartis pilna gražiausių idealizmo pavyzdžių. Graudi, lyg ašara, idealisto dalia, bet ir didinga, lyg šviesusis saulės kelias. Suminėsime vieną, kitą pavyzdį.

Štai Žemaičių krašto "vargo pelė", kaip jį kun. Vaišvila pavadino, Simonas Daukantas (1793-1864). Su dviem auksinais keliauja į Vilnių, į tą "mokslų gyvenimą." Žemaitišku užsispyrimu baigia universitetą. Metų metus šąla Rygos ir Petrapilio archyvuose, ieško medžiagos Lietuvos istorijai. O ir rašo ją "ne dėl mokytų žmonių, bet dėl proščiokėlių". Prirašo visokio turinio knygų, knygelių. Atsižada net autoriaus garbės, kiekvieną jų spausdina vis nauju slapyvardžiu (tegu mano, girdi, kad Lietuvoje yra daug rašytojų). Nesukuria šeimos, miršta beturtis, benamis, viską paaukojęs savo viengenčių labui.

Nepaprastai mane žavi ir šviesi, idealizmo pilna Vysk. Motiejaus Valančiaus asmenybė (1801-1875). Tai dvasios milžinas, pačios Apvaizdos mums dovanotas sunkiausiu tautai metu. Kas jo veiklos visuotinumas, kas išmintingumas, kas laiko balso supratimas! Nuo asketinių knygų "Giwenimaj Szwentuju Dieva", "Dawatku kniga") jis eina prie dailiosios literatūros veikalų kūrimo ("Palangos Juzė", "Pasakojimas Antano Tretininko"), rašo eilėraščius (Ak tu Diewe wisagalis), renka priežodžius, mįsles. Nublaivinęs žmones, juos šviečia, kultūrina - steigia mokyklas, spausdina reikalingus vadovėlius, kuria knygynus, rūpinasi išleisti laikraštį — "Kalvį melagį". Ir spindės per amžius jo kilnusis vardas šventojo idealizmo ugnimi, kaip žiba žvaigždės šviesiąją žiemos naktį virš Žemaičių žemės!

Palieges, džiovos nukankintas, drebančia iš nuovargio ranka rašo, kuria, verčia pasaulinės literatūros kūrinius Dr. Vincas Kudirka (1858-1899). Kai nebegali pasėdėti, gulėdamas rašo, kol mirtis neišplėšia iš rankos plunksnos. Šaukia, budina, savojo "Varpo" garsais skatina: Kelkite, kelkite, kelkite! Galima nesutikti su kai kuriomis jo mintimis, bet negalima nepagerbti pilno aukos gyvenimo.

3. IŠ TAUTOS GELMIŲ

Ir ateitininkiškasis sąjūdis, prasidėjęs prieš pusę šimtmečio, iškilo iš tautos dvasios gelmių, kaip reakcija prieš materialistinės pasaulėžiūros grėsmę. Toji pasaulėžiūra, atnešta iš svetur, buvo ir yra svetimas dalykas lietuvių dvasiai, taip mistinei, taip idealizmo kupinai, taip aukštesnio pasaulio pasiilgusiai. Ir toji dvasia rado savo kelią, rado savo išraišką naujame posūky, ateitininkiškame sąjūdy, ateitininkų iškeltuose principuose, jų siekiamose vertybėse. Ateitininkija nėra tat organizacija tarp kitų organizacijų. Ji yra šventojo tėvų palikimo, lietuviškosios sielos idealizmo puoselėtoja, ugdytoja ir saugotoja. Ji kovoja už pilnutinį, nepažemintą ir nenuvainikuotą žmogų, žmogų, kurio kelias apima Žemę ir Dangų, praeinančias dienas ir nesibaigiančią amžinybę. Kas eis šituo keliu, kas iškels šviesaus idealizmo vėliavą? Visų pirma tie, kurie išpažįsta, kad viską reikia atnaujinti Kristuje, o su jais ir visos kilnios sielos, kurios dar ilgisi aukštumų ir apaštalavimo žygio.

---

meilės rodyta Lietuvos ateitininkams.

Buvau prašytas žodį kitą parašyti apie ateitininkus Amerikoj. Bet, žiūrėkit, kur link mano mintys nukrypo. Matot, sunkoka pasakyti, kurie Amerikos lietuvių katalikų veikėjai yra formaliai priklausę Ateitininkams ir kurie šiaip jau jiems talkinę. Man rodos, kad visi mūsų veikėjai ir pirmoj eilė lietuvių laikraščių redaktoriai buvo "ateitininkiška dvasia" užsikrėtę. Ir kan. F. Kemėšis, ir vysk. P. Būčys, ir prel. K. Urbonavičius, ir Julius Kaupas, ir Matas Zujus, ir Ig. Sakalas (ir jo žmona Sofija), ir A. Kneižys, ir Pr. Zdankus ir J. Laučka, ir daug kitų spaudos darbininkų ir veikėjų ateitininkiškas idėjas į gyvenimą vykdė. Ypač nereiktų užmiršti Kazio Krušinsko, kuris Ateitininkų reikalams daug širdies ir sveikatos yra paaukojęs.

Tiek Ateitininkams, tiek "Ateičiai" linkiu sekmingai ir stipriai įsikurti Dėdės Samo žemėje. Linkiu pasiekti iš čia kiekvieną savo brolį ir seserį, laimėti daugiau jėgų, uždegti nepalaužiama ateitininkiška dvasia viso pasaulio lietuvius ir nesulaikančiai veržtis į darbus, vedančius šiandien pavergtąjį mūsų tėvų kraštą į laisvą ir nepriklausomą gyvenimą.

LAPAS Į LAURŲ VAINIKĄ

PROF. STEPONAS KOLUPAILA

Laimingas, kurs, aušrai pradėjus tekėti,
Su broliais į darbą, kaip milžinas, stos...
(MAIRONIS)

Ateitininkų sąjūdžio 40 metų proga norėčiau pasidalinti savo atsiminimais apie to sąjūdžio vadus.

*

* *

Atmintinais 1905 metais mokiaus Mintaujos gimnazijos 3-je klasėje. Bendrame suole sėdėjom su artimiausiu draugu Kaziuku Bizausku. Tai buvo gyvas, bet geras, išauklėtas vaikas, ir aš jį labai mėgau. Atėjo kitų metų ruduo; nusiminiau, neberadęs Kazio gimnazijoje. Rusijoje tada buvo politinė suirutė. Kazio dėdė, kunigas, nepatenkintas rusų mokyklos auklėjimu, nusiuntė jį tęsti mokslą į Schwyzą, Šveicarijoje. Dar porą metų palaikėm ryšius su Kaziu laiškais.

Likimas nustūmė mane į tolimą Rusiją, tado ir kitų nelaimių šalį. 1921 metais apsidžiaugiau išgirdęs, kad Nepriklausomos Lietuvos Švietimo ministras yra... Kazimieras Bizauskas. Į mano laišką jis tuoj atsiliepė, karštai ragindamas mesti karjerą Rusijoje ir grįžti į Lietuvą. Tada buvo svarstomas savojo universiteto steigimas ir buvo reikalingi žmonės.

Ir susitikom vėl po 15 metų, bet kokiomis aplinkybėmis! Apie tai, jauni būdami, tikrai nesvajojom. Tuoj gavau iš ministro pirmą uždavinį — organizuoti meteorologinių stočių tinklą ir tuojau tuo tikslu vykti į Vokietiją.

Neilgai K. Bizauskas pasiliko Kaune; jis pasirinko diplomatinę karjerą. 1939 metais jis buvo užsienio reikalų viceministras; jam teko dalyvauti liūdnose Maskvos derybose, kada Lietuva buvo priversta pirmą kartą nusileisti raudonojo imperializmo agresijai.

K. Bizauskas visada buvo labai taktiškas ir malonus visiems. Ir Stalinas, tas klastingas rytietis, pamėgo Bizauską ir išskyrė iš visų, liepęs tarnams įteikti svečiui "nuo caro stalo" kaukaziško vyno butelį. Po dviejų metų to pat Stalino tarnai ištrėmė K. Bizauską su šeima į Sibirą greitąjai mirčiai. Tragiškas jo likimas yra ypatingai žiaurus ir nepelnytas.

K. Bizauskas, buvęs pirmas "Ateities" redaktorius, ir toliau dalyvavo spaudoje. 1933 metais jis išvertė ir išleido V. Syrokomlės "Nemuno monografiją"; ta proga jis prisiminė ir bendro suolo draugą.

*

* *

Kai tik įsikūriau Dotnuvoje, kur veikė Žemės Ūkio Technikumas, gavau laišką iš Prano Dovydaičio, kuris redagavo gamtos mokslų žurnalą "Kosmos"; jis kvietė prisidėti straipsniais iš savo srities. Pirmasis mano rašinys su meteorologinių duomenų santrauka buvo išspausdintas 1921 metų gruodžio mėn. Nuo to laiko su "Kosmu" nesiskyriau ligi pat galo 1940 metais, kada teko dėti daug pastangų išleisti paskutinį tomą.

Spaudos reikalais teko daug bendrauti su prof. Dovydaičiu ir gerai jį pažinti. Tai buvo vienas didžiausių idealistų, kokį man teko pažinti gyvenime. Kilęs iš neturtingo kaimo, jis vėlai pradėjo mokytis ir mokėsi daugiausia pats, kartu dirbdamas dėl duonos kąsnio. Baigė Veiverių mokytojų seminariją, išlaikė brandos egzaminus Marijampolėje, studijavo teisę Maskvos universitete ir kartu lankė humanitarinio fakulteto paskaitas. Kai tas fakultetas paskelbė premiją už geriausį studento filosofinį darbą, Dovydaitis parašė ir laimėjo sidabrinį medalį už rimtą studiją apie prancūzų filosofą Guyaux, būdamas kito fakulteto studentu!

STUDENTŲ KORPORACIJŲ VĖLIAVOS, PIRMĄ KARTĄ LAISVAJAM VILNIUJ Nuotr. V. Augustino

Jau Maskvoje jis rašė lietuviškąjai spaudai, Lietuvoje kurį laiką redagavo "Viltį". Didžiojo karo metu jis neapleido Lietuvos ir mokytojavo bei direktoriavo pirmojoje Kauno lietuvių gimnazijoje. Mūsų Universiteto Teologijos-filosofijos fakultete jis dėstė visą eilę kursų ir kartu pats daug studijavo, surinko specialių knygų, daug skaitė ir rašė. Jis įsteigė ir redagavo eilę žurnalų, kaip Soter, Logos, Kosmos, Lietuvos Mokykla, Naujoji Vaidilutė, Darbininkas... Jis pats save vadino "vargo redaktorium."

Prof. Dovydaitis buvo darbo našumo ir begalinės energijos pavyzdys. Jis dirbo labai atsidėjęs, skaitė nesibaigiančias korektūras, ir nepakentė tuščių vietų puslapiuose. Siūlo, pvz., parašyti straipsnį, nedaugiau ir nemažiau, kaip 16 puslapių (spaudos) didumo. Žurnalų spauda buvo labai smulki, tad tilpdavo bent 30 rankraščio lapų. Straipsnį baigia "laužyti" — skirstyti puslapiais; profesorius telefonu šaukia: dar liko vietos 18 eilučių, prirašyk ligi rytojaus!

Rankraščius ir korektūras taisydavo pats prof. Dovydaitis; tas darbas buvo ypatingai sunkus, kai rašytojai ir raidžių rinkėjai buvo silpni. Daugiausia esu dėkingas prof. Dovydaičiui už tai, kad jis vertė mane rašyti jaunimui ir mokė rašyti... lietuviškai: jis grąžindavo man išstudijuoti kiekvieną taisytą rankraštį. Jis tepripažino kiek skirtingą ortografiją ir jos užsispyręs laikėsi. Mėgo kai kurias senesnes lytis, kaip dviskaitą; mėnesių vardus rašė, kaip Amerikoje, didžiąja raide; rašė ilustracija, aluminis, relatyvus, reguluoti, akumulatorius. Mano nustebimui kai kurie iš Dovydaičio "keistenybių" pateko į 1950 metų "Lietuvių kalbos vadovą."

P. Dovydaitis buvo vienas tų vyrų, kurie pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės aktą. Tuo titulu jisai gavo žemės sklypelį prie Dubysos kranto, ten pasistatė kuklią pastogę ir gyveno nuošaliai pavojingaisiais 1941 metais. Lietuvos pavergėjai rado jį ir ten ir išvežė į Sibirą...

Prof. Dovydaitis buvo šviesus, teisingas, labai geros širdies žmogus, bet mėgdavo vaidinti šiurkštų stačioką. Spaustuvėje, pvz. bardavo "tinginius" raidžių rinkėjus, bet kartu vengė linotypo, kad žmonėms būtų darbo.

Kartą, drauge keliaudami po Lietuvą, užsukom į tolimą bažnytkaimį. Prof. Dovydaitis išgąsdino klebono šeimininkę:

— Ruošk pietus, kaip vyskupui. Didelių svečių sulaukėt!

Pašaukė kleboną iš laukų. Tas, uždusęs, atbėgo ir liepė skambinti visais varpais... vyskupui sutikti.

*

* *

Vienas ateitininkų vadų buvo mano artimas bičiulis ir kolega Dr. Kazys Pakštas.

Jis aplankė mane pirmą kartą 1922 metais, atvykęs iš Friburgo Šveicarijoje pasirinkti medžiagos ruošiamai disertacijai apie Lietuvos klimatą; tos medžiagos buvau kiek surinkęs ir atsivežęs iš Rusijos. K. Pakšto darbas, pirmas toje srityje, buvo išleistas lietuvių ir prancūzų kalbomis 1926 metais.

Su prof. Pakštu glaudžiai dirbom bendrai Geografinėje draugijoje, spaudoje, drauge keliavom po Lietuvą ir užsienius, tarp kitko ir po Rusiją. Kai plaukėm Šventąja baidarėmis, profesorius rodė man tas vietas, iš kurių jis, jaunas būdamas, ruošė ir plūkdė sielius. Ir jis sunkiu darbu ir kietu užsispyrimu prasimušė kelią į šviesą, į viršūnes.

Mūsų artima bičiulystė varžo mane plačiau paliesti K. Pakštą: jis yra gyvas mūsų tarpe, visi mes jį pažįstame, kaip drąsų "pranašą" ir atkaklų kovotoją už šviesesnę ateitį.

*

* *

Juozas Keliotis, reikšmingo kultūros žurnalo "Naujoji Romuva" steigėjas ir redaktorius, suorganizavo "Naujosios Romuvos klūbą", norėdamas išjudinti inteligentų aktyvą iš apatijos. Kas savaitė Pienocentro posėdžių salėje prie arbatos stiklo rinkosi visuomenės būrys padiskutuoti įvairias kultūros gyvenimo problemas. Diskusijų santraukos buvo skelbiamos ir kartais iššaukdavo platesnius komentarus spaudoje.

Vienas iš entuziastingų tų posėdžių dalyvių buvo Dr. Pranas Dielininkaitis, jaunas ir energingas jaunimo vadas. Jį prisimenu dar kaip studentą, studentų atstovybės pirmininką 1927 metais. Jis gyvai reagavo į visas gyvenimo negeroves. Negaliu užmiršti vieno tragiško įvykio. 1940 metų birželio mėn. 15 d. Technikos fakultete buvo eilinis diplominių projektų gynimas. Į mūsų posėdį netikėtai atėjo Dr. Dielininkaitis ir patylomis man pasakė, kad turime naują Ministrų kabinetą su gen. Raštikiu priešaky. Jis buvo nepaprastai susijaudinęs, jam atrodė, kad pradeda giedrėti apsiniaukęs Lietuvos dangus. Deja, tai buvo tik optimisto svajonės: kai pasibaigė mūsų posėdis, rusų tankai jau girgždėjo Kauno gatvėmis...

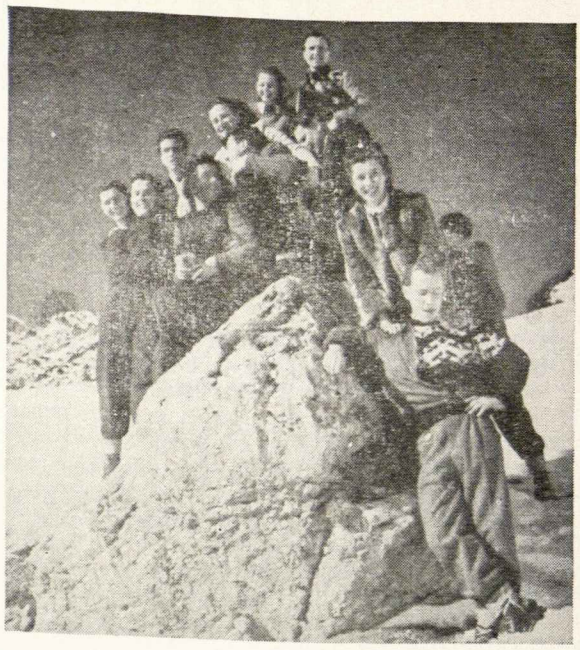

ATEITININKAI GARMISCHO STOVYKLOJE 1949 M
Nuotr. K. Ambrozaičio

Tasai optimistas tapo viena pirmųjų bolševikų aukų; jis buvo suimtas kartu su dr. Ignu Skrupskeliu. Buvo dedamos visos galimos pastangos juos išvaduoti: tada dar nepažinojom to begalinio azijatų klastingumo ir žiaurumo. Dr. Skrupskelį išvežė mirti šiaurėje, Dielininkaitis išbuvo kalėjime, iš kur jį išvadavo vokiečių invazija. Neilgai jam teko džiaugtis laisve: kalėjimo nualintas organizmas neatlaikė šiltinės...

*

* *

Negaliu nepaskirti nors kelių žodžių dar vienai šviesiai asmenybei pagerbti — a. a. Stasio Šalkauskio. Pažinojome jį, kaip rimtą filosofijos profesorių, filosofinės terminologijos ugdytoją, "Dviejų pasaulių riboje" autorių. Sprendžiant iš išorės, tai buvo silpnos sveikatos, nepaprastai kuklus žmogus. Bet užteko žvilgtelėti į jo gilias akis, į ramų veidą su amžina švelnia šypsena, ir pažinti gilų mąstytoją. Tokį rusų dailininkai piešdavo Kristų savo ikonose.

Stasys Šalkauskis buvo "riteris be priekaišto"; net ir karštose diskusijose jis sugebėdavo išlaikyti "olimpišką" rimtį ir nekeldavo balso.

1940 metais Vytauto Didžiojo Universiteto taryba išrinko Stasį Šalkauskį universiteto rektorium; rusų okupacija sutrukdė jam tas pareigas. Tuo būdu jis buvo paskutinis rinktasis rektorius Nepriklausomoje Lietuvoje. Okupacija ir prievarta buvo jam visai nepriimtini, Visagalis jį išlaisvino iš to žemės pragaro.

*

* *

Štai kelios objektingo stebėtojo pastabos apie katalikų jaunimo vadus, kurie tikrai daug nusipelnė mūsų kilnaus jaunimo ateičiai. Mane žavėjo skaistus jų idealizmas, patriotizmas, begalinis prisirišimas prie Tėvų žemės. Visa eilė jų tapo kankiniais už savo idėjas. Tragiška jų mirtis yra nerašytas mūsų jaunimui testamentas. Apie jų asmenybes ateinančios kartos sukurs legendų ir pagerbs tų apaštalų atminimą.

STUDIJUOJANČIŲ PRIEAUGLIO KLAUSIMU

PROF. DR. J. MEŠKAUSKAS

Studentų klausimas yra labai aktualus. Palyginus su Vokietijoj buvusiu studentų skaičium, dabar Amerikoj ir Kanadoj testudijuoja mažiau nei 10%. Prof. dr. J. Meškausko iškeltos mintys yra aktualios ir diskusinės. Todėl laukiame šiais klausimais atsiliepiant tiek studijuojančius, tiek nestudijuojančius studentus.

Redakcija

PROF. DR. J. MEŠKAUSKAS, AT-KŲ FED. TARYBOS PIRMININKAS, GYD. "GAJOS" KORP. PIRMININKAS

Visais laikais ir visose tautose bei valstybėse besimokąs ir studijuojantis jaunimas yra judriausias tautos elementas ir juo daugiausia domimasi ir rūpinamasi. Tautos kultūringumas matuojamas ne automobilių, bet aukštesniųjų ir aukštųjų mokyklų ir jose studijuojančiųjų skaičiumi. Man atrodo, kad jau laikas atkreipti dėmesio į studijuojančiųjų prieauglio klausimą.

Nepriklausomoj Lietuvoj jaunimas su dideliu veržlumu užpildė visas aukštesnes ir aukštąsias mokyklas. Intelektuališkai nesubrendusių ir toli nepramatančių buvo pradėta kalbėti net apie inteligentų hyperprodukciją. Tačiau laimei jaunimas tų pastabų nebojo ir ėjo mokslus su dideliu veržlumu. Nustojus tėvynės ta pačia nuotaika jaunimas gyveno ir tremtyje. Tuojau pat, susidarius nors ir vargingoms sąlygoms, buvo suorganizuotos gimnazijos ir moksleiviai galėjo tęsti nutrauktą mokslą. Buvę Lietuvos aukštųjų mokyklų studentai ir baigę gimnazijas Vokietijoje veržėsi į vokiečių aukštąsias mokyklas ir jose studijavo. Malonu buvo stebėti tą mokslo ištroškusį jaunimą ir sekti jų pažangą. Daug iš jų baigė aukštąsias mokyklas ir įgijo mokslinius laipsnius.

Prasidėjo emigracija. Daugelis nebaigę, kiti net nepradėję studijų, ar net nebaigę gimnazijų atsidūrė įvairiuose kontinentuose ir įvairiuose kraštuose. Didžiausia moksleivių ir studentų dalis pateko į Jungtines Amerikos Valstybes. Kaip šiame, taip, atrodo, ir kituose kraštuose ir įvyko mūsų išemigravusio jaunimo veržlumo į mokslus psichologinis lūžis. Jis nėra pilnas, bet sanacijos reikalingas.

Tremties metu studentija ekonomiškai vargusi, emigravusi į kitus kraštus dauguma studentų pasuko savo ekonominės būklės gerinimo kryptimi ir tokiu būdu nusisuko nuo studijų. Psichologiškai tas yra supuolama. Jauną žmogų paviliojo automobilis, televizijos aparatas ir kiti civilizacijos reikmenys. Studentas ar studentė, atvykę į šį kraštą pamatė, kad eilinis fabriko darbininkas ar koks amatininkas dažnai daugiau uždirba, negu kitas baigęs aukštąjį mokslą ir dirbą taip vadinamoj inteligentinėj profesijoj. Ne vienas pastatė sau klausimą: kam gi aš turiu vargti, mokytis ir paskiau po keleto metų uždirbti tiek pat, kiek ir šiandien aš galiu uždirbti. Klausimo pastatymas yra klaidingas ir neįžvelgiąs gyvenimo tikrovės. Čia yra taip pat klasės ir jos remiasi ne tik turtu, bet ir išsilavinimu, kultūra,

Dar daugiau. Jei atydžiau gyvenimą paanalizuosim, tai pamatysime, kad ir tautos čia sudaro klases. Kultūringųjų arba gal geriau senesnės kultūros tautų emigrantus retai sutiksime eilinių darbininkų eilėse. Todėl ir mūsų tautiečių uždavinys yra pakilti į aukštesnę tautų klasę. O tą galėsim pasiekti tik per studijas ir kultūrą. Juo daugiau mes turėsime čia išaugusių inteligentų ir intelektualų tuo stipriau jausimės visuomenėje ir taip pat ekonomiškoj srity.

Labai dažnai klaidingai suprantamas ir įvertinamas lietuvių tremtinių intelektualų tragiškas likimas. Mūsų intelektualai, su mažomis išimtimis, yra priversti dirbti fabrikuose eiliniais darbininkais. Jie negali nieko kurti, jų mokslinis bagažas nebepapildomas ir vis mažėja. Lietuvių tautai ir lietuvių kultūrai tas yra be galo nuostolingas ir skaudus dalykas. Todėl lietuvis moksleivis ar studentas neturi sakyti, kad "kas iš to, kam aš mokysiuos ar studijuosiu, juk profesorius, mokytojas, advokatas, karininkas, inžinierius ir kiti dirba kartu su manimi fabrikuose ir uždirba tą patį, ką ir aš." Šitą skaudų ir be galo mūsų kultūrai nuostolingą įvykį turim priimti ir vertinti su didžiausiu širdies skausmu ir apgailestavimu ir užuojauta. Maža to. Lietuvis moksleivis ar studentas turi prisiminti Kudirkos pasakytus žodžius, kad audrai išvertus stulpą vieną, į jo vietą reikia statyti tuojau kitą. Į tuos intelektualus, kurie priversti dirbti fabrikuose mes turime žiūrėti, kaipo į išverstus stulpus ir į jų vietą statyti kitus. O tais stulpais galės būti tik tie, kurie šiame krašte baigs aukštuosius mokslus, nes tik jie sugebės įsijungti į kultūrinį ir kūrybinį gyvenimą pilna to žodžio prasme.

Šio trumpo straipsnelio rėmai man neleidžia plačiau pasisakyti apie intelektualo vertę mūsų atsistatančiai tėvynei. Pagaliau visi žinome, kad mūsų brangioj tėvynėj ne tik miškai iškirsti, sugriauti ūkiai ir ekonominis gyvenimas, bet ten taip pat sugriauta normali žmogaus galvosena, sufalsifikuotas mokslas, suža'ota žmogaus psichika. Visa tai atitaisyti reikalinga bus daug ir gerai pasiruošusių jėgų.

Šiomis eilutėmis aš ir noriu atkreipti moksleivių ir buvusių studentų dėmesį į studijų reikalingumą ir aktualumą. Aš suprantu, kad yra daug sunkumų, reikia susiorientuoti ir susigaudyti. Bet turint nenugalimą norą galima susirasti ir galimybės, ir stipendijas ir kita. O studijuoti lietuvišką jaunimą, mano supratimu, šiuo momentu įpareigoja lietuvių tauta, jos kultūra ir garbė.

AUDRINGAS VASARIS LIETUVOJE Nuotr. V. Augustino

ANT. MIŠKINIS

LIETUVA

Čia būna žalios vasaros,
O dar žalesnės rūtos,
Prisiminė man baudžiavos,
Prisiminė rekrūtai.

Daugel dainų sudėjo
Ant gonkų balto klevo.
Paskui į Prūsų žemę
Knygų parnešt keliavo.

Ir tie pilki artojai,
Kada nevalion varė juos;
Jie vargus ėjo keliais,
Kaip Vilniuje Kalvarijas.

BAŽNYČIOS TRĖMIMAS Į DYKUMAS

ANTANAS MACEINA

AUTORIAUS PASTABA. — Negalėdamas jubiliejiniam "Ateities" numeriui parašyti specialaus straipsnio, autorius duoda jam vieną skyrelį iš naujausios, dar nespausdintos savo knygos "Niekšybės paslaptis", kurioje yra nagrinėjamas antikristinių jėgų siautėjimas istorijoje. Kadangi ateitininkija yra Bažnyčios dalelė, tai šis siautėjimas paliečia ir ją. Ne tik Bažnyčia, bet ir mes patys esame antikristo nuolatos tremiami į dykumas, kad ten pražūtume. Tačiau kaip Bažnyčiai, taip ir mums dykumos virsta galų gale atsinaujinimo šaltiniu. **Tremtis yra ne tik smūgis, bet ir palaima.** Todėl autorius laiko apvaizdingu dalyku, kad savo jubiliejų "Ateitis" švenčia kaip tik ištremta. Šis straipsniis ir turėtų atskleisti ano apvaizdingumo prasmę. Tebūna tad jis sykiu ir autoriaus linkėjimai "Ateities" ateičiai.

Visa antikristo kova iš tikro yra nukreipta ne tiek prieš Kristų, kuris sėdi Tėvo dešinėje, kiek prieš Kristų, kuris skleidžiasi istorijoje, kitaip sakant, **prieš Bažnyčią.** Kristus, kaip amžinasis Logos, kaip antrasis Šv. Trejybės asmuo, velniui yra visiškai neprieinamas. Velnias veda kovą su Dievu ne tiesiog, bet per Jo kūrinius, juos išjuokdamas, gadindamas ir naikindamas. Tiesioginė kova su Dievu jam yra negalima. Būdamas kūrinys, velnias neturi plotmės, ant kurios atsistojęs jis galėtų šios kovos griebtis. **Kūrinys neturi tvirtovės, kurioje galėtų užsidaryti nuo Kūrėjo smūgių.** Jis visas yra Dievui atviras ir todėl prieinamas sunaikinimui kiekvieną savo buvimo akimirką. Todėl tiesioginių grumtynių tarp Dievo ir velnio nėra ir negali būti. Tačiau esama labai stiprios kovos, tarpininkaujant Viešpaties kūriniams. Velnias, nusviestas į žemę ir žinodamas, kad maža laiko teturi, stengiasi kuo labiausiai joje įsigalėti ir išsukti ją iš kelio Dievop. Jis mėgina visą Viešpaties kūrybą padaryti atkritėle, kaip ir jis pats. **Velnio kova su Dievu esmėje yra kova už kūrinijos likimą.** Velnias siekia sunaikinti ne Dievą, bet Dievo kūrinį. Jis yra kūrybos priešas iš esmės. Buvimas, kaip gražiai pastebi Goethes Mephistophelis, neturi vertės, todėl "geriau būtų, kad nieko neatsirastų", kas yra, "kad žlugtų." Todėl visi velnio smūgiai iš tikro yra nukreipti į Viešpaties sukurtą būtį. Ir juo aukštesnis yra kūrinys, juo velnias labiau juo domisi ir juo aršiau jį puola. O kadangi žmogus stovi pačioje kūrinijos viršūnėje, kadangi Jis yra Viešpaties paveikslas bei panašumas, todėl jis yra **tikrasis** velnio smūgių objektas ir **svarbiausias** jo taikinys. "Dievas su velniu kovoja žmogaus širdyje." Šis Dostojevskio posakis išreiškia visą šių grumtynių esmę ir jų tikslą. Suardyti žmoguje Dievo paveikslą, padaryti jį Dievo išjuoka yra pirmaeilis velnio siekimas. Velnio kova su Dievu iš tikro yra kova **už žmoniją.**

Įsikūnijęs žmogiškojoje prigimtyje ir prisiėmęs visą žmogiškojo buvimo tragiką, Amžinasis Logas pasidarė prieinamas ir velnio smūgiams. Negalėdamas Kristaus pulti Jo dieviškume, velnias puola Jį Jo žmogiškume. Kai tik Dievažmogis pasirodė žemėje, kaip Mesijas, tuojau velnias pristojo prie Jo ir ėmė Jį gundyti. Jis gundė Jį kūniniu alkiu; jis gundė Jį antgamtine galybe; jis gundė Jį valdžios vilionėmis; vadinasi, visu tuo, kuo jis gundo ir nekartą sugundo žmogiškąją būtį. Kristus atmetė visus šiuos gundymus ir šėtoną pavarė. Tačiau Evengelija prasmingai pastebi, kad "visam gundymui pasibaigus, velnias atstojo nuo Jo **iki laikui"** (Luk. 4,13). Kitaip sakant, jis atstojo nuo Kristaus, **kad vėl grįžtų.** Be abejo, velnias niekados negrįš prieš Kristaus, kuris prisikėlė ir įžengė į dangų. Atsisėdimas Tėvo dešinėje išvadavo net ir žmogiškąjį Kristaus pradą nuo bet kokių velnio užmačių. Užtat velnias grįžo prie Kristaus, pasilikusio istorijoje: jis grįžo prie Jo Bažnyčios, kuris yra Jo Mistinis Kūnas, Jo perkeistasis kosmas, Jo atpirktoji žmonija. Negalėjęs pražudyti Dievažmogio Jo individualinėje prigimtyje, velnias mėgina sunaikinti dievažmogiškąjį Jo skleidimąsi istorijoje. Bažnyčia, kaip išvaduotoji žmonija, pasidaro velnio puolimų centras ir pats svarbiausias objektas pokristinėje pasaulio istorijoje. Todėl ir kiekvienas antikristas, kaip velnio pateptasis ir pasiųstasis, visais amžiais kovoja prieš Bažnyčią. Jis yra visų pirma **Bažnyčios** priešas, jos veikimo kliudytojas, jos persekiotojas, jos šventųjų žudikas. Kurdamas **savo** karalystę pasaulyje, jis susiduria su Bažnyčia, kaip su **Kristaus** Karalyste ir todėl pradeda ją neigti. Bažnyčia darosi jam didžiausia kliūtis kelyje į jo tikslą. Todėl jis ir pradeda ją pulti visokiais būdais ir visokiausiomis priemonėmis. Be abejo, Kristus yra pažadėjęs, kad Jo Bažnyčios "ir pragaro vartai nenugalės" (Mat. 16, 18). Todėl esmėje yra Bažnyčia nepražudoma, nes pražudyti Bažnyčią reikštų paversti niekais visą Kristaus atpirkimą. Tačiau sunkių žaizdų antikristo smūgiai jai vis dėlto gali padaryti. Iš kitos pusės, antikristo kovos paskatina Bažnyčią stiprėti savo viduje. Bažnyčia ginasi nuo velnio puolimų. Kaip tad reiškiasi šis stiprėjimas ir šis gynimasis?

Pirmas dalykas, kurio antikristas griebiasi susidūręs su Bažnyčia, yra **ištremti ją į dykumas.** Posakis, be abejo, yra simbolinis, tačiau jis išreiškia šio antikristinio užsimojimo **esmę.** Jį mini ne tik Solovjovas savo pasakojime apie antikristą. Jį mini ir apreiškimas. Šventasis Jonas pasakoja, kaip "slibinas atsistojo ties gimdysiančia moteriške, kad jai pagimdžius prarytų jos kūdikį" (Apr. 12,4). Tačiau "moteriškei buvo duota du dideliu erelio sparnu, kad skristų į tyrus" (12,14). Jai pagimdžius, "jos Sūnus buvo paimtas Dievop ir Jo sostop, moteriškė gi nubėgo į tyrus, kur ji turėjo Dievo prirengtą vietą" (12,6). **Tyrai čia yra simbolis pasitraukimo iš pasaulio, kuriame įsigali antikristas.** Bažnyčia, pagal Apreiškimą, paties Dievo yra išvedama į dykumas, kad išsigelbėtų iš slibino puolimų. Solovjovas taip pat pasakoja, kad jo antikristinis imperatorius, užmušdinęs popiežių Petrą ir ortodoksų vyskupą Joną, išleido įsakymą, kuriuo uždraudė Kristaus šalininkam "apsistoti miestuose ir kitose gyvenamose vietose". Tada krikščionys pasitraukė į dykumas ir apsistojo "tuščiuose kalneliuose prie Jericho". Tuo būdu antikristas įvykdė tai, kas Apreiškime pasakyta, kad žemės žvėris pažymės savo šalininkus ženklu ant dešinės rankos ir ant kaktos ir padarys, "kad niekas negalėtų pirkti ar parduoti, kaip tik tas, kas turi žvėries žymę, ar vardą ar jo vardo skaitmenį" (13,17). Visi šie simboliai turi vieną prasmę: **antikristas visų pirma stengiasi išstumti Bažnyčią iš gyvenimo.** Ji turinti pasitraukti iš šeimos, iš mokyklos, iš valstybės, iš meno, iš mokslo, iš filosofijos ir užsidaryti savose šventovių sienose. Ji turinti atsisakyti savo uždavinio keisti gyvenimą pagal Kristų ir pasilikti tik siaurą vidinio maldingumo skelbimą bei vykdymą. Dykumose, kuriose niekas negyvena, esanti tikroji Bažnyčios vieta antikristo supratimu ir noru. Todėl trėmimas į dykumas trunka visą Bažnyčios istorijos metą. Pradedant apaštalų išvarymu iš Mažosios Azijos miestų ir baigiant laicizmo bei komunizmo pažadintu vienuolių bei kunigų išvijimu iš mokyklų, iš ligoninių, iš prieglaudų, net iš atskirų kraštų, antikristas visą laiką mėgina kliudyti Bažnyčiai įsigalėti gyvenime ir jį apvaldyti Kristaus dvasia. Jis visą laiką pastoja jai kelią, neleisdamas galutinai grįžti iš dykumų ir apsistoti "miestuose ir kitose gyvenamose vietose."

Kokios prasmės turi šis antikristinis Bažnyčios trėmimas iš gyvenimo? — Iš vienos pusės jis Bažnyčiai stipriai pakenkia. Bažnyčia nėra tik subjektyvinio maldingumo bendruomenė, pasiliekanti žmogaus dvasios viduje. Ji yra istorijoje besiskleidžiąs Kristus. Ji yra atpirktasis kosmas, nešąs šį atpirkimą į visas sritis. Bažnyčia išduotų savo paskyrimą tęsti Kristaus žygį istorinėje mūsų tikrovėje, jeigu ji užsidarytų tik šventyklų sienose ir turėtų reikalo tik su subjektyvine žmogaus nuotaika. **Atpirkimas yra nauja būtis.** "Jei kas yra Kristuje, tas yra naujas sutvėrimas; kas buvo sena, praėjo; štai visa pasidarė nauja" (2 Kor. 5,17). Atpirkimu mes esame "sutverti Jėzuje Kristuje" (Efez. 2,10), padaryti "Dievo įnamiais" (2,19); dar daugiau, "Dievo vaikais" (Rom. 8,16) ir perkelti "iš tam-

PROF. DR. A. MACEINA, AT-KŲ FEDERACIJOS TARYBOS NARYS, BUV. "ATEITIES" REDAKTORIUS

sybės valdžios" į Jo Sūnaus meilės karalystę (Kolos. 1,13). Jeigu tad Bažnyčia yra pašaukta plėsti istorijoje Kristaus atpirkimą, tai ji turi plėsti jį taip, kad šią naują būtį statytų visame gyvenimo plote; kad ji visa darytų nauja; kad Jėzumi Kristumi apviktų visas sritis ir visus pavidalus. Tiesa, atpirkimas visų pirma liečia žmogų, nes juk žmogus yra gyvenimo kūrėjas. Dvasia ir ugnimi Kristus visų pirma pakrikštija **asmenį.** Tačiau šitas pakrikštytasis ir sutvirtintasis asmuo kuria **naują** gyvenimą, taip pat pažymėtą Šventosios Dvasios ugnimi. Jis kuria naują šeimą, naują mokyklą, naują visuomenę, naują mokslą, naują meną ir naują filosofiją. Viršinio gyvenimo pavidalai išauga iš žmogaus ir jame laikosi. Todėl **ištremti Bažnyčią iš šių pavidalų reiškia uždrausti žmogui krikščioniškai gyventi ir veikti;** kitaip sakant, uždrausti tikėjimui išplisti žmogaus darbuose. Savaime suprantama, kad šitoks tikėjimo aprėžimas tik atskiro žmogaus siela sukliudo Kristaus Dvasiai įsikūnyti visoje savo pilnatvėje. Jis perskiria žmogų ir reikalauja vienaip tikėti, o kitaip daryti. Nenuostabu, kad šitoks perskyrimas visais amžiais Bažnyčios buvo neigiamas. Visais amžiais Bažnyčia žmogiškosios sąžinės vardan reikalavo, kad žmogui būtų pripažinta teisė ne tik tikėti, bet ir pagal savo tikėjimą gyventi. Visais amžiais Bažnyčia reikalavo, kad žmogaus gyvenimas su visu jo turiniu bei apraiškomis būtų ne kas kita, kaip jo tikėjimo įkūnijimas regimu būdu. Todėl ji visados priešinosi jos trėmimui į dykumas: jos atskyrimui nuo gyvenimo jos išstūmimui iš viršinių institucijų, nes čia ji matė ne tik žmogaus asmens sužalojimą, bet ir Kristaus atpirkimo paneigimą. **Bažnyčia yra visuma.** Joje telpa ir tikėjimas ir darbai, ir asmuo ir gyvenimas, nes šie dvejetai yra neperskiriami: darbai yra ne kas kita, kaip įsikūnijęs tikėjimas, ir gyvenimas yra ne kas kita, kaip išplitęs asmuo. "Tikėjimas be darbų yra miręs" (Jok. 2,20), ir asmuo be gyvenimo yra suskurdęs. Neleisti tad tikėjimui pasireikšti darbais reiškia žudyti patį tikėjimą. Neleisti asmeniui išplisti gyvenime reiškia užslėgti patį asmenį. Antikristas tai gerai žino ir šiuo tad būdu mėgina sugriauti tikėjimą bei sužlugdyti krikščioniškąjį žmogų. **Bažnyčios trėmimas į dykumas esmėje yra pasikėsinimas prieš Kristaus atpirkimą.** Antikristas tikisi, kad iš gyvenimo ištremta Bažnyčia bus galų gale išstumta ir iš paties žmogaus. Sielos nukrikščioninimas yra antikristo galutinis siekimas, prie kurio jis eina per gyvenimo nukrikščioninimą. Ir iš tikro, šiuo keliu jis pasiekia žymių vaisių. Tose šalyse, kur antikristui yra pavykę nukrikščioninti gyvenimą, po kiek laiko smarkiai sunyksta ir pati siela, nes ji neranda atramos viršiniuose jos pačios darbuose. Apokaliptinio atkritimo ženklų pasirodo nukrikščionintų šalių gyvenime. Dėl to Bažnyčios trėmimas į dykumas visados jai yra skaudus smūgis ir gili žaizda Mistiniame Kristaus Kūne.

Iš kitos tačiau pusės šis ištrėmimas turi ir apvaizdinės prasmės. **Dykumos yra ne tik atsiskyrimo, bet ir atsinaujinimo simbolis.** Tai tokia buvimo sritis, kur Kristus po Krikšto tuojau "buvo Dvasios nuvestas" (Mat. 4,1) ir kur slibino persekiojama moteris rado "Dievo prirengtą vietą" (Apr. 12,6). Dykuma yra simbolis žmogaus pakilimo Dievop, jo pasilikimo vienatvėje su savo Viešpačiu, jo atsitraukimas nuo visų apsunkinančių ir kliudančių žemės pavidalų. Todėl visados, kai tik krikščionis per stipriai pasineria į gyvenimą, per uoliai atsideda jo darbams, jam atsiranda reikalo išeiti į tyrus, pasninkauti ir melstis, kad grįžtų į save, kad sustiprėtų jo asmuo ir jo tikėjimas, kurie turi reikštis jo gyvenimu ir jo darbais. **Dykuma krikščioniškajame buvime yra sudedamasis jo pradas.** Krikščionis niekad negali dykumos **visiškai** palikti, jeigu jis nenori padaryti savo sielai nuostolio. Tai yra bendras bet kokio krikščioniškojo buvimo dėsnis, tinkąs tiek atskiriems asmenims, tiek ir ištisoms bendruomenėms. Šis dėsnis tinka ir Bažnyčiai. Bažnyčia, tiesa, turi eiti į gyvenimą ir ji keisti, vykdydama jame naują, Kristaus atpirkimu laimėtą būtį. Ji turi įsikūnyti visuose jo pavidaluose ir visose jo srityse. Bet kaip tik čia ir tyko ją gili bei nuolatinė grėsmė. Velnias gundęs Kristų ir paskui nuo Jo pasitraukęs, grįžta prie Bažnyčios ir ją gundo **tais pačias** pasiūlymais, kaip ir jos Steigėją. **Jis gundo ją duona:** Bažnyčios nariai nesykį mėgina akmenis paversti duona, vadinasi, užuot buvę gyvi Dievo žodžiu ir pasitikėję Jo Apvaizda, jie pradeda įsitaisyti pasaulio rūmuose ir apsirūpinti jo gėrybėmis. **Jis gundo ją antgamtine galia:** Bažnyčios nariai nekartą mėgina šokti nuo šventyklos stogo, vadinasi, užuot savo veiklą bei įtaką plėtę savo šventumu bei vidaus turtingumu, jie atsiremia tiktai į Kristaus jiems suteiktą sakramentinę galią ir ja viena mėgina laimėti sielas. **Jis gundo ją valdžia:** Bažnyčios nariai mėgina pasiimti siūlomas karalystes bei jų puikumą, vadinasi, užuot skleidę Kristaus atpirkimą savu uolumu, jie patiki ji valstybinėms institucijoms, naudojasi politinėmis priemonėmis ir nesykį net patys užsideda žemės valdovų vainikus. Nevienas amžius Bažnyčios istorijoje yra buvęs pasidavęs tai vienam, tai kitam iš šių gundymų. Neviena Bažnyčios dalis buvo suviliota tai vienos, tai kitos iš šių pasiūlų. **Savo visumoje Bažnyčia niekados nebuvo ir nebus sugundyta,** nes ji yra pats Kristus. Tačiau atskirose savo gyvenimo apraiškose, atskiruose tarpsniuose ir atskiruose kraštuose ji **gali** būti sugundoma ir nesykį **esti** sugundoma. Nesykį ji užsimiršta esanti **kovojanti** Bažnyčia ir pradeda jaustis tarsi ji būtų jau **triumfuojanti** anos tikrovės Bažnyčia, ana Naujoji Jeruzalė ir šventasis Dievo miestas, kuriame antikristas jau nebeturi savo dalios. Tokių užmarštės valandėlių Bažnyčios istorijoje yra buvę ir bus ligi jos žygiavimo pabaigos.

Todėl šis netikras ir žemėje negalimas triumfas ir yra Antikristo, dieviškajai Apvaizdai leidžiant, sukrečiamas Bažnyčios ištrėmimu į dykumas. Antikristo smūgiai sudaužo visas netikras viltis ir visus netikrus pagrindus. Jie parodo, kad **Bažnyčia niekados negali su gyvenimu susilieti;** kad ji turi visada stovėti viršum gyvenimo; kad gyvenimo pavidalai niekad negali virsti **jos pačios pavidalais.** Ištremta į dykumas, Bažnyčia, kaip tik susimąsto sudužusių netikrų vilčių akivaizdoje ir todėl atsigauna. Savo vienatvėje ji apsivalo nuo žemiškųjų priekibų, apgaili savo pasidavimą gundymams ir iš naujo pasiruošia savai pasiuntinybei suardyto gyvenimo plotuose. Savame pasakojime Solovjovas gražiai sugretina tikrąją Kristaus Bažnyčią su antikristine imperatoriaus bažnyčia. Ištikimi Kristui krikščionys 'atsidėjo tuščiose Jericho aukštumose pasninkui ir maldai". Tuo tarpu antikristo šalininkai

GRAŽINA TULAUSKAITĖ-BABRAUSKIENĖ

SMUIKININKUI

Kartais aš noriu būti
Prie atlapo tavo gėlė
Ir kaip kukli žibutė
Širdies žingsnius girdėt.

Kartais aš noriu būti
Juodųjų plaukų garbana:
Išgirsti nors vieną minutę
Minčių audrą man būtų gana.

Kartais aš noriu būti
Ašara tavo akių:
Išplaučiau, kaip akmenis upės,
Tavąjį skausmą, tikiu.

Kartais aš noriu būti
Tavo rankose raudantis smuikas,
Kad ir laimė, kaip žvaigždė nuo eglutės,
Į šukes sudūžusi smulkias.

Kartais aš noriu būti
Žodis tavo džiaugsmo dainos,
Kurią ir girios žibutės,
Ir žydinčios vyšnios dainuos.

šventė didelę džiaugsmo šventę, linksmindami netikro pranašo Apolonijaus ženklais ir stebuklais. Ir ši "minios šventė truko keletą dienų" Kristaus Bažnyčia meldėsi ir pasninkavo, antikristo bažnyčia triumfavo. Šiuo sugretinimu Solovjovas askleidžia amžiną Bažnyčios ir pasaulio nesantaiką, išreikštą paties Kristaus žodžiais: "Ištikrųjų, ištikrųjų sakau jums: jūs verksite ir raudosite, o pasaulis džiaugsis" (Jon. 16,20). **Bažnyčios likimas pasaulyje yra melstis, pasninkauti ir raudoti.** O kai tik ji panori džiaugtis sykiu su pasauliu, tuojau ji patenka antikristo galion. Argi anie, Solovjovo minimi visų trijų konfesijų atkritėliai, kurie nuėjo pas antikristą, nebuvo suvilioti žemiškojo triumfo? Argi jiems neatrodė, kad imperatoriaus dovanos laiduoja Bažnyčiai visišką pasisekimą pasaulyje? Argi tai nebuvo klaidingas noras regėti Bažnyčią įsikūnijusią gyvenime ne sava, iš Šventosios Dvasios kylančia veikla, bet žemės valdovų parama ir valia? Bažnyčia yra tremtinė ir keleivė pasaulio istorijoje, kaip ir kiekvienas krikščionis. Ir kai tik ji pamėgina apsistoti "miestuose ir kitose gyvenamose vietose", ji priisima pasaulio pavidalus ir atsisėda antikristo sosto papėdėje.

Šiuo tad atžvilgiu antikristo nuolat vykdomas Bažnyčios trėmimas į dykumas iš tikro turi apvaizdinės prasmės. Jis neleidžia žmogiškajam pradui per daug apsunkinti ir aptemdinti dieviškojo prado. Jie neleidžia žemiškiesiems pavidalams užimti dieviškųjų vietą. Pats Kristus taip tvarko Mistinio savo Kūno augimą istorijoje, kad šis niekad nepasidarytų perdaug žmogiškas ir prapuolęs pasaulyje. Šiam reikalui Jis leidžia antikristui apiplėšti savo Kūną nuo visų nereikalingų priaugų, kad kad vidinis jo skaistumas labiau sužibėtų. **Jobo drama yra nuolatinė Bažnyčios drama.** Velnias, tasai amžinas "mūsų brolių skundėjas" (Apr. 12,10), nuolatos pasirodo Viešpaties akivaizdoje ir daro priekaištų Bažnyčiai, esą ši mylinti Kristų tik todėl, kad Jo Evangelija laidavusi jos skelbėjams gerą gyvenimą, didelę pagarbą ir žemišką valdžią. Bet tegu jie tik šių trijų gėrybių netekę, tuoj imtų piktažodžiauti Kristui į pat akis. Velnias čia kalba iš ilgo savo patyrimo, nes jis gerai žino, kad tokių žmonių Bažnyčioje iš tikro esama. Bažnyčia juk yra laukas, kuriame raugės auga šalia kviečių, ir tasai tinklas, kuriame šalia gerų žuvų maišosi ir blogų. Todėl Dievas ir atiduoda į antikristo rankas žemiškąsias Bažnyčios apraiškas: jos turtus, jos garbę ir jos valdžią. Ir šis Apvaizdos įrankis švariai apvalo Kristaus Kūną nuo bet kokio žemiškojo susitepimo, kaip kadaise apvalė ir Jobą. Jis pražudo viską, kuo Bažnyčios atstovai nesyki džiaugėsi ir didžiavosi, pamiršdami, kad jie yra stiprūs ne vežimais ir ne žirgais, bet "Viešpaties, mūsų Dievo vardu" (Ps. 19,9). Tuomet ateina Bažnyčiai suspaudimo metas. Tuomet nevienas iš tikro pradeda Kristui piktžodžiauti. Raugės atsiskiria nuo kviečių, ir blogosios žuvys palieka gerąsias, išplaukdamos į pasaulio vandenis. Be abejo, tai yra skaudus dieviškojo mėginimo metas. Bet jis yra sykiu ir atsinaujinimo bei apsivalymo laikas. **Bažnyčios ištrėmimas į dykumas yra didžiosios** jai rekolekcijos, nes Dievas iš tyrų visados pašaukia pranašus ir šventuosius, kurie atitiesia praeities iškrypimus ir atgailoja už praeities klaidas. Iš dykumų grįžtanti Bažnyčia ateina iš tikro kaip Kristaus Jaunamartė, išsipuošusi ir išsipraususi jos vaikų ašaromis bei maldomis. Viršinį antikristo laimėjimą dieviškoji Apvaizda paverčia skaudžiu jo pralaimėjimu, nes dykumos, užuot Bažnyčią pražudžiusios, ją tik sustiprina ir parengia naujai veiklai ir naujai kovai.

II-SIS STUD. AT-KŲ SUVAŽIAVIMAS OBERAUDORFE 1947 M. Nuotr. K. Ambr.

PAULIUS JURKUS

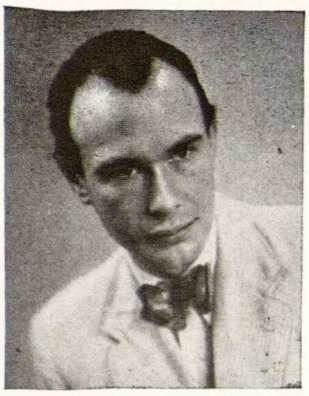

Paulius Jurkus, poetas, rašytojas, kultūrininkas, buv. "Ateities" redaktorius Vokietijoj.

PAKELĖS KOPLYTĖLĖ

Tenai palaukėj, kur ošia vienišos pušelės
Pavasario dvelksme ir vėlų vakarą rudens,
Tenai prie kaimo išvingiuoto kelio
Ant samanoto, didelio akmens

Nuo amžių stovi koplytėlė;
Kaip mūsų Motina sena,
Pečius apsupusi skara
Ir užsikišus rudeninę gėlę,—
Kaip mūsų Motina gera,
Varge palikusi viena,
Į kelią žiūri vieniša, liūdna...

Tenai vaikystė mūs
Piemens rageliais nuskardeno,
Kai grįžo bandos į namus
Pro šitą koplytėlę seną....

Mes nesupratome tada,
Ko kalavijai į jos širdį sminga,
Ko vakaras gūdžia rauda
Pušelėm svarstosi aplinkui.

Ten mes padėdavom gėlelių puokštę,
Žiedelių iš ganyklų surinktų,
Kad jos kuždėtų gūdumoj naktų,
Primintų piemenis, bandas, —
Ir tylūs eidavom, o medžiai šniokštė
Mums nesuprantamas raudas.

Tiktai, kai paskutinį kartą
Išėjom kaimo keleliu,
Kada rytys jau daužėsi prie vartų,
Sodybos medžių didelių
Viršūnės linko, —
Iš koplytėlės Motina skausminga
Lydėjo mus — — —
Ir mes supratome tada,
Ko kalavijai į Jos širdį sminga,
Ko verkia ilgesio rauda
Pušynas neramus...

*
* *

Tenai palaukėj, kur ošia vienišos pušelės
Pavasario dvelksme ir vėlų vakarą rudens,
Tenai prie kaimo išvingiuoto kelio
Ant samanoto didelio akmens

Nuo amžių stovi koplytėlė;
Kaip mūsų Motina sena,
Pečius apsupusi skara
Ir užsikišus rudeninę gėlę, —
Kaip mūsų Motina gera,
Varge palikusi viena,
Į kelią žiūri, mūsų laukdama — — —

EILĖRAŠČIAI

ROŽIŲ KARALIENĖ

Kažkieno rankose nutyla vėjas,
Ir saulė spinduliais gatves nulieja,
Varpai skandina bokštus rytmečio džiaugsme: —
Į miesto kvepiančias alėjas
Atvyksta Karalienė rožių vežime.

Ir liūdesį sudaužo žmonės,
Lyg seną indą varganos kelionės,
Ir lyg šaltiniai dulkinų kelių,
Suspindi languose svajonės
Naujų dienų apie linksmuosius vėjus,
Dainas berželių, amžinai žalių,
Ir grįžtančius žvaigždžių sėjėjus.

Ir prie kiekvieno namo Ji sustoja,
Lengvučiais žingsniais kambarin įeina, —
Ten pasitinka Ją džiaugsmingos dainos,
Vainikai žydinčių šilojų,
Papuoštas sostas, smilkalai —
O Ji, palaiminus, nusišypsojus,
Pavertus svajones žiedais,
Tolyn išeina.

O Karaliene, nesustok prie mano namo!
Ir kuo Tave priimsiu, ką padovanosiu?!
Čia vienišų dienų šešėliai šlama
Didžiuliuos kambariuos manuosiuos.

Visur, visur išvaikštau ir nesurandu,
Ką Tau galėčiau duoti dovanų!
Yra tik ašara viena,
Tarp liūdesio bekraščio valandų
Giliai užkritus, paslėpta...

O Karaliene, nesustok prie mano namo!
Čia tik skurdžių dienų šešėliai šlama,
Ir aš — tik ašarą Tau teturiu, —
Tokia tuščia buitis manoji!
O Tu — šypsaisi ir sustoji —

KARYS

Žinau, žinau aš namą tylų, —
Seni vijokliai dengia langines,
Iš avilių bitelės dūzgančios pakyla
Ir skrenda kambarin, ieškodamos manęs.

Galiu aš grįžti ten, į savo sodą seną,
Tarp avilių gyvent lyg pasakų sapne.
Pajusčiau vėl tada, kaip pro medžius sruvena
Tokia skaidri ramybė į mane.

Bet aš esu karys savų dienų!
Aš negaliu palikti nerimo žmonių,
Kovojančių drąsiai šitoj nakty!
Nešuos aš rankoj žiburėlį
Ir šviesą primenu tamsioj širdy,
Kad saulės išsiilgtų vėliai.
Grumiuos su vėtrom ir einu
Viršum aptemusių kalnų,
Nes aš karys savų dienų!

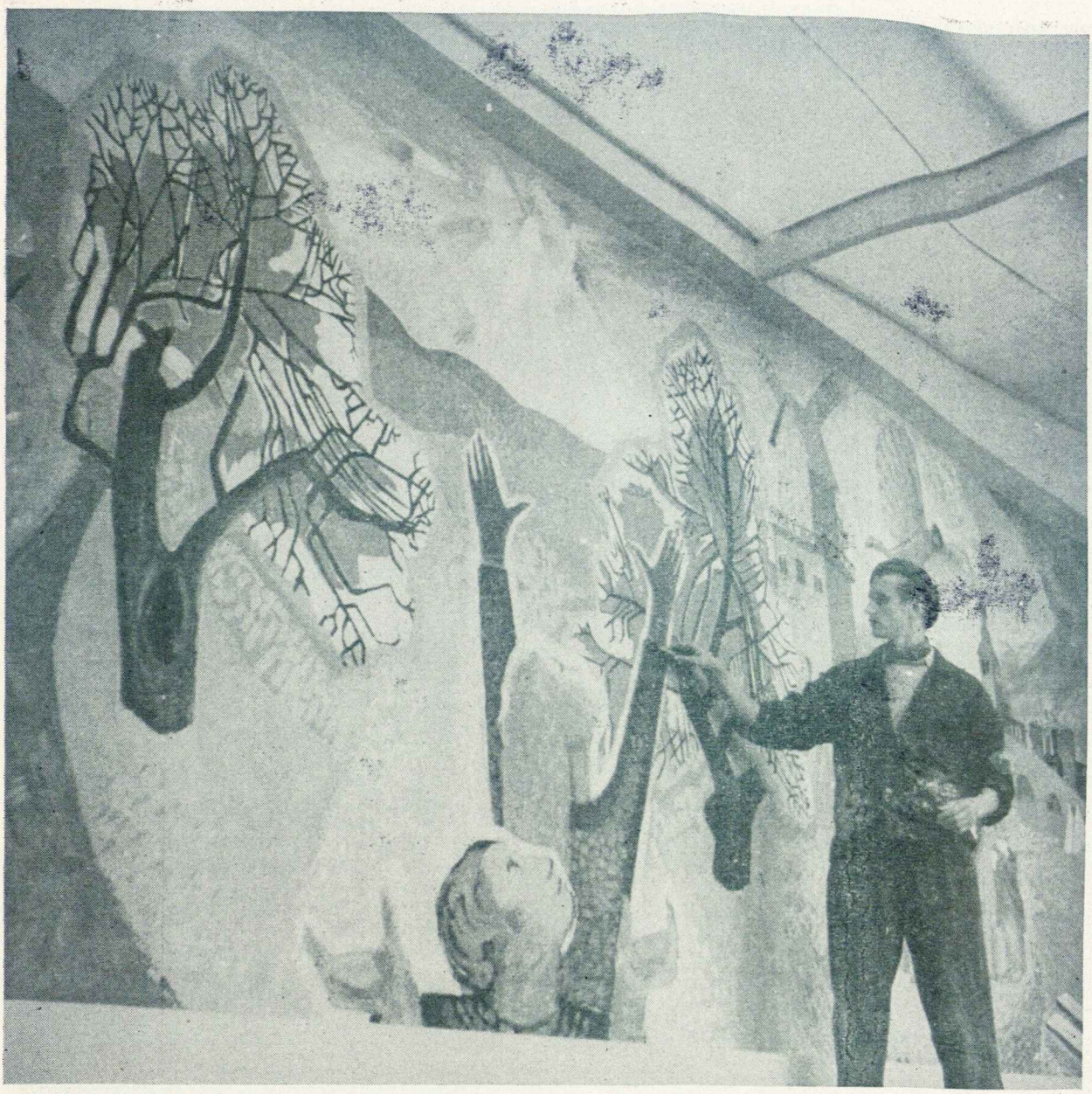

DAIL. PRANAS LAPĖ PRIE SAVO PIEŠIAMO PAVEIKSLO

Dail. Pranas Lapė, "Ateities" bendradarbis, pritaikomąjį meną studijavo Kaune. Karas nubloškė į Norvegiją, iš kur, pabėgęs į Švediją, ilgesnį laiką gyveno Stockholme. Neturėdamas galimybių tęsti savo studijų, įstojo į reklamos meno mokyklą, kurioje vėliau buvo paišybos mokytoju. Švedijoj pasižymėjimo daugeliu savo darbų. Iš jų pažymėtini: Karlstado Miesto Salės sienose nutapė eilę paveikslų (1947). Šeši dideli dekorat. paveikslai Pašto Muziejuje Stockholme (1948), dekoracijos Pasauliniam gail. seserų kongr. ir pasaul. sporto parodai Stockholme (1949) ir kt. Be to, didžiosioms Stockholmo knygų leidykloms padarė apie 150 knygų viršelių ir daugelį iliustracijų.

Atvykęs į New Yorką, dail. P. Lapė jau spėjo gražiai užsirekomenduoti. Jo pieštais viršeliais išėjo daug žymių knygų, jų tarpe gausiai jo iliustruota pasaul. čiuožimo meisterės Ann Barbara Scott "Skate with me", kuri yra milijoninio tiražo.

AUŠROS VARTŲ GATVĖ VILNIUJE Nuotr. V. Augustino

Vytautas Augustinas — "Ateities" bendradarbis — yra vienas ryškiausių lietuvių foto meno atstovų. Jau kuone dvidešimt metų Augustinas su nuostabiu pasišventimu tarnauja foto kūrybai. Jo šūkis buvo — meniškoje nuotraukoje pavaizduoti prisikėlusios Lietuvos gyvenimą ir jos progresą. Gražioji Lietuvos gamta bei Lietuvos buitis ir buvo Augustino foto motyvai. Befotografuodamas išvažinėjo skersai ir išilgai visą Lietuvą ir surinko gausų 4000 negatyvų archyvą.

Kaip foto menininkas sėkmingai reiškėsi ir tarptautinėje foto spaudoje. Augustinas, bene vienintėlis iš mūsų foto menininkų, yra išgelbėjęs visą savo negatyvų rinkinį ir turi jį su savimi. Netrukus išeina iš spaudos jo Lietuvos vaizdų knyga "Our Country Lithuania", kurioje tilps per 100 geriausių Lietuvos nuotraukų.

Šios keturios nuotraukos yra paimtos iš minėtos knygos.

SKIEMONYS

Nuotr. V. Augustino

ZARASAI Nuotr. V. Augustino

61 psl. VIDENIŠKIO BAŽNYTKAIMIS Nuotr. V. Augustino

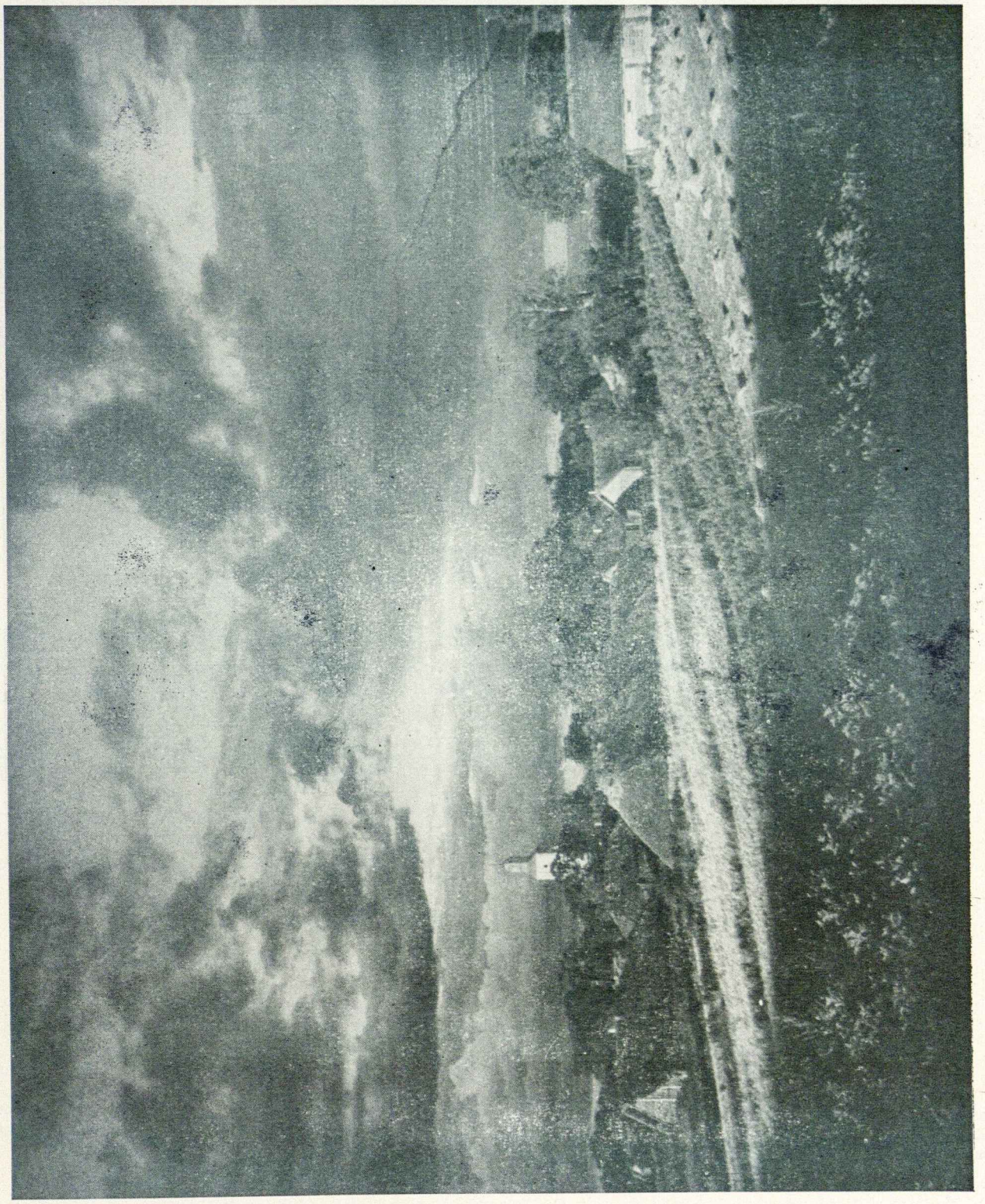

ŽIEMOS BURTAI Nuotr. V. Maželio

Vytautas Maželis, "Ateities" bendradarbis, fotografas-mėgėjas. Bendradarbiavo "Židinyje", "Naujojoj Romuvoj," "Kary", "Kariūne" ir kituose žurnaluose. Iš viso jo nuotraukų spaudoj buvo įdėta virš 1400. V. Maželis dalyvavo eilėj foto parodų ir laimėjo premijų. Jo tematika—Lietuvos gamta, miestas, buitis ir t.t. Labiau pasižymėjo kariškais motyvais. Bendradarbiavo ir užsienio spaudoj.

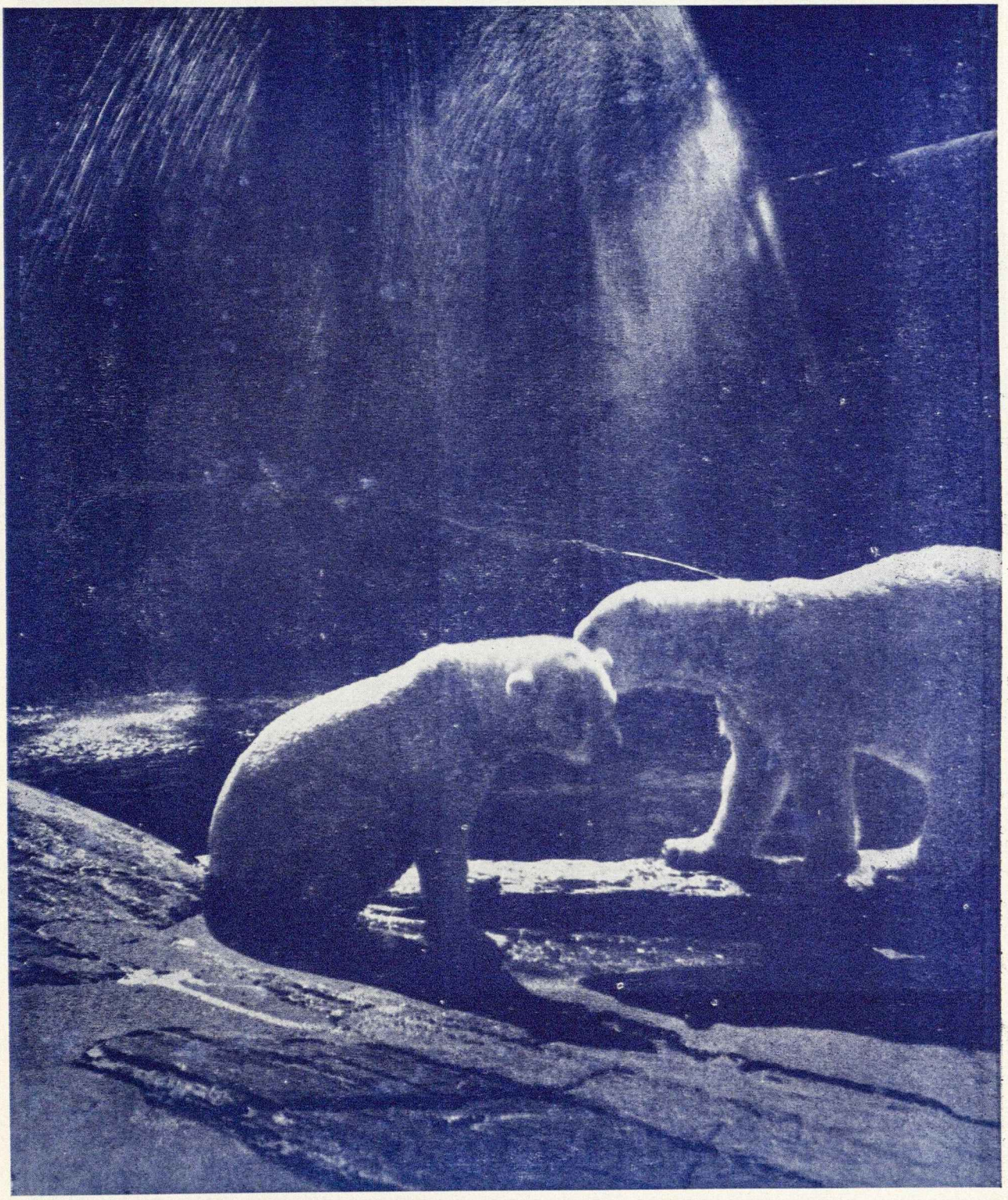

BIČIULIAI

Nuotr. V. Maželio

PASKENDĘS MIESTAS

Nuotr. V. Maželio

LEONARDAS ŽITKEVIČIUS

VAIVORYKŠTĖS RAŠTUOS

Leonardas Žitkevičius, gimęs 1914 m. Vabalninke, mokėsi Biržuose, Kaune, Klaipėdoje ir Vilniuje. Pirmuosius savo kūrinius pradėjo spausdinti "Žvaigždutėje" 1927 metais. Buvo nuolatinis "Ateities Spindulių" ir "Ateities" bendradarbis. 1935 metais vedė "Ateityje" "Kreivų Šypsenų" skyrių. Be to, bendradarbiavo "Pavasaryje", "Židinyje", "Naujojoj Romuvoj", "Aiduose" ir kitur. Tremtyje priklausė "Žiburių" redakcijai.

Rašė daugiausia vaikams. Pirmasis eilėraščių rinkinys — "Čyru vyru pavasaris" — išėjo 1935 metais. Kitos knygos: "Su tėvelio kepure" (1938), "Muzikantų brigada" (1941), "Septyni Krauziukai" (1943), "Tarp tūkstančio žvaigždelių" (1944), "Šilkai ir vilkai" (1950).

Dabar gyvena Brooklyne ir dirba linotipų fabrike.

RADASTOS

Neteisybė, kad vysta radastos:
Aš regiu jas vaivorykštės raštuos,
Ir kapų tyloje begalinėj,
Ir padangių mėlynėj.

Naktį šiurpią ir nykią ir vėsią
Vėtra žiedą nuo vyšnios nuplėšia.
Man su vėtra dainuot apie mirtį,
O su žiedu — numirti.

Grimsta laivas gelmėn okeano,
Kad iškiltų pas Viešpatį mano.
Ten skaistumas į žiedą sugrįžtą,
Ten radastos nevysta.

BALSAS NUO SLENKSČIO

Slenkstis. Kiemas. Laukas. Miestas.
Gatvė.
Žingsniai. Ratai. Žirgas. Traukinys.
Taip keliavo iš namų jaunatvė
Į pasaulį margą, kaip genys.

Ir keliauja į dešimtą šalį,
Pažadėtą jai tuščios vilties,
Ir negali, ak, užmiršt negali
Seno sapno prie senos svirties.

O žiedai visam pasauly vysta.
Ir dievais nusivilia žmogus.
Žengia. Klumpa. Kelias. Kenčia.
Klysta.
Jį vilioja žemė ir dangus.

Ilsta kojos. Purto kūną šaltis.
Tiesia ranką ragana mirtis.
O nuo slenksčio šaukia balsas keltis.
Ir suklupus keliasi svirtis.

ILIUMINACIJA

Aš patikėjau iliuminacija,
Aš patikėjau, kad ji graži.
Rytmečiui auštant, regiu tą pačią ją—
Vien žiburėliai blyškūs, maži.

Bet kai į slėnį atslenka vakaras,
Kaip karalienė žiba jinai.
Aušrą išvydęs, gęsta ugniakuras —
Saulėje sklaidos jo pelenai.

SKAISČIAIS PAVASARIAIS

Žilam kalne Joninių ugnys,
Ir linksta kryžiai link arimo.
Į maršo taktą muškit, būgnai:
Gyveno ir nerimo!

Kada pasavariai pas klėtį
Jaunon gyvybėn kelia diegą,
Ak, taip norėtum netikėti...
Jie nemirė, tik miega...

Ant jų krauju šlakstyto kelio
Matau kaip saulę skaisčią gėlę.
Skaisčiais pavasariais jie kelias,
Gyvenimą pakėlę.

SAULĖ IR PASAKA

Kiek srūva žemėn saulės,
Kai gieda vieversiai!
Ak, Viešpatie, neklauski:
Ar jų įsiklausei?

Klausiau, bet negirdėjau.
Ir saulės nemačiau.
Man pasaka spindėjo
Už saulę daug skaisčiau.

GERBKIME TAI, KAS MUS SKIRIA

ADOLFAS DAMUŠIS

Neretai girdime sakant: "Ieškokime, kas mus jungia, venkime to, kas skiria." Ne visais atvejais su tuo galima sutikti. Tai, kas mus skiria, savo naujumu bei ryškumu dažnai yra labai vertinga. Tie skirtumai paprastai yra išraiška mūsų tautos besiformuojančio charakterio. O ir protingi tėvai džiaugiasi savo vaikų būdo įvairumu, nes tas slepia nekasdienius gabumus.

Pastanga mūsų visuomenės ryškumus lyginti, tušuoti ir kovoti prieš jos sąjūdžių įdomesnius užsimojimus yra neapdairus mūsų visuomeninio charakterio naikinimas. Todėl bent tie, kurie bodisi pilkumu ir lengvapėdiškumu turi stengtis geriau pažinti ir, jei galima, gerbti tai, kas mus skiria.

Jeigu tuo atžvilgiu mes nukreiptume žvilgsnį į lietuvių katalikų jaunimą, jame pastebėtume aiškių tendencijų vengti idėjinio ryškumo, ir toks nusistatymas yra grindžiamas labai nenuosekliais argumentais. Su dideliu įkarščiu daugumas pasisako esą katalikai. Bet daug nenuoseklumo pasireiškia iškilus katalikų organizacijų klausimui, ypatingai at-kų sąjūdis daug kam būna ant kelio. Jam pakaltinti save pagirti sugalvojama visa eilė įvairių pasiteisinimų. Būdingesni jų tarpe yra šie: vieniems beprasmiška plaukti prieš gyvenimo srovę, antriesiems organizuotas katalikų darbas yra netolerancija, tretiesiems tai politika.

Bet iš kitos pusės imant giliau, kyla mintys, ar tai nėra naujų laikų nepaslankumo bei oportunizmo diegai? Ar tos visos apraiškos nekyla iš jaunimo nesugebėjimo rimčiau žiūrėti į gyvenimą? Ar tai nėra įtaigos, kurios plaukia iš specialių pastangų idėjinį abejingumą ugdyti, kurį nesąmoningai patys talkiname?

Ši nuidėjinimo pastanga yra labai būdinga vakarų pasauliui, kuris yra šioje geležinės uždangos pusėje. Tos negirtinos tendencijos skverbiasi ir į mūsų tarpą. Jeigu šiandieną dar nėra nihilizmo grėsmės, kaip kad buvo ateitininkijos kūrimosi laikais, tai pavojai plaukia iš idėjinio abejingumo, į kurį linkstama panardinti mūsų jaunimą be svyravimų. Šiais laikais todėl ateitininkija ir ryžtasi įnešti į lietuvių katalikų jaunimo tarpą daugiau idėjinio nuoseklumo.

Kai kurie ateitininkų veiklos momentai daugeliui žmonių nepatinka, nes jie jų nepažįsta. Tuo tarpu pačiam sąjūdžiui jie yra principiniai, kylą iš pačių gyvųjų dienos reikalų, įeiną į labiausia ateitininkų veiklą įprasminančių užsimojimų eilę ir, tur būt, esą vieni iš vertingiausiųjų mūsų visuomeninių apraiškų, bent lietuvių katalikų gyvenime.

Ateitininkų sąjūdis jaunimui padeda rasti atsakymą į du klausimus: "Kas aš turiu būti" ir "Ką aš turiu daryti". Tai yra logiškas kelias sąjūdžio, siekiančio visuotinumo — suformavęs veikiantįjį asmenį, numato jam darbo.

Bet dažnai sutinkame bandymų sudaryti visuomenės opiniją, jei ir abejingą pirmajam klausimui, tai priešingą antrajam. Susidaro įspūdis lyg stengiamasi įtekmėti, kad kataliku būti dar galima, bet veikti pagal katalikų mokslą yra netolerantiška ir lyg politikavimas blogąja prasme. Kadangi toje skleidžiamoj opinijoj yra daug nenuoseklumo, tikslu bent pora pavyzdžių paryškinti kaip ateitininkai į tuos klausimus žiūri.

Kas aš turiu būti?

Ateitininkų nusistatymu mūsų laikams yra reikalingas jaunimas, kurio tiesos ir teisingumo pagrindai būtų tvirti. Kitaip sakant mums reikia charakterio žmonių. Charakteris padės nustatyti jaunuoliui pažiūras į visus gyvenimo keliamus klausimus. Anot Efersono charakteris yra vidaus susikoncentravimas veiksmui.

Gero charakterio žmogus yra asmenybė. Ateitininkų Sąjūdžio pagrindinis uždavinys išugdyti daugiau krikščioniškųjų asmenybių, kurios savo veikloje tesivaduotų Tiesos ir Gėrio įstatymu, neturėtų žmonių baimės, tejaustų atsakomybę tiktai prieš Dievą.

Jeigu būti talentu reikia kiek įgimtų savybių, tai būti charakteriu gali kiekvienas, nes jį galima subrandinti savo pastangomis.

Charakterio veikiama jaunuolio sąžinė jį labiau riš su savo tautos, už laisvę kovojančiais, broliais, jį išlaisvins iš egoistinių polinkių, skatins į idealistinį, nauda neužinteresuotą, veiklumą.

Ši bendruomeninio socialumo dvasia ateitininkijoje yra įskaitoma į prievoles. Iš patirties yra žinoma, kur jos nėra, ten viešpatauja visiškas pasyvumas, kurio neįveikia nei labai skatinantys žodžiai, nei kitų herojiški mostai.

Todėl ateitininkai ir stengiasi burti į savo eiles jaunimą nuo pirmojo mokyklos suolo ir nuo pat jaunystės

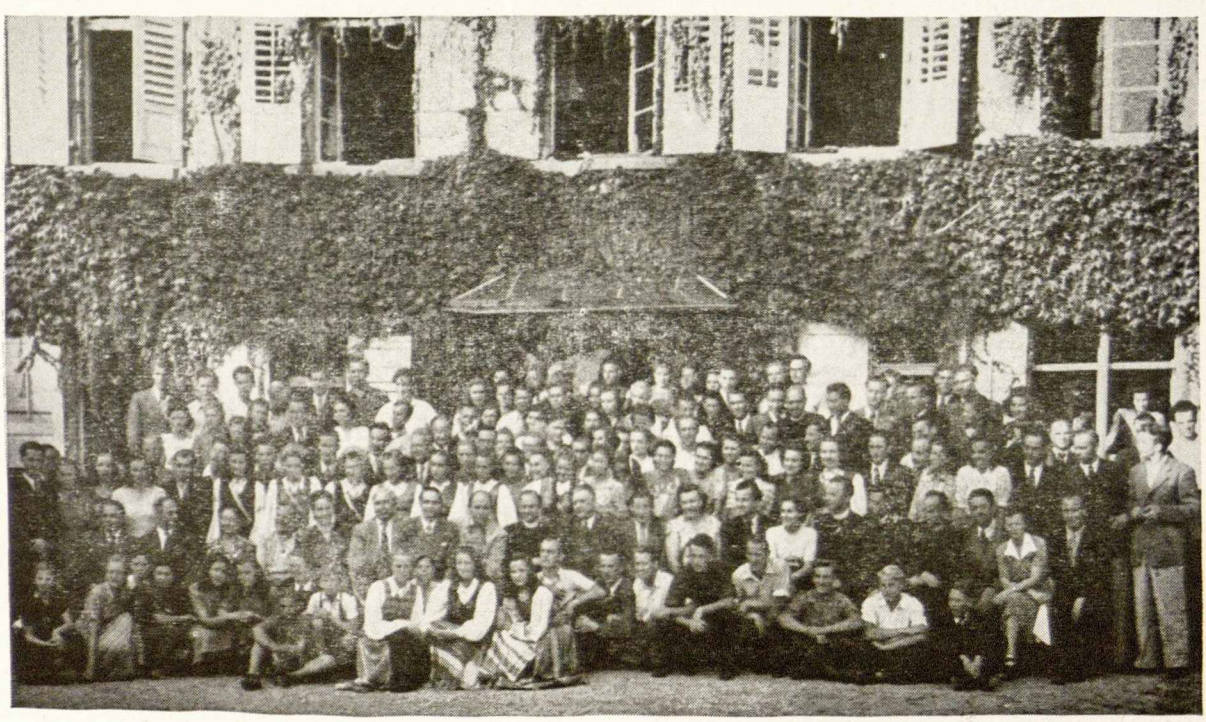

AT-KŲ STUDIJŲ SAVAITĖ PRIE BODENO EŽERO 1949 M.

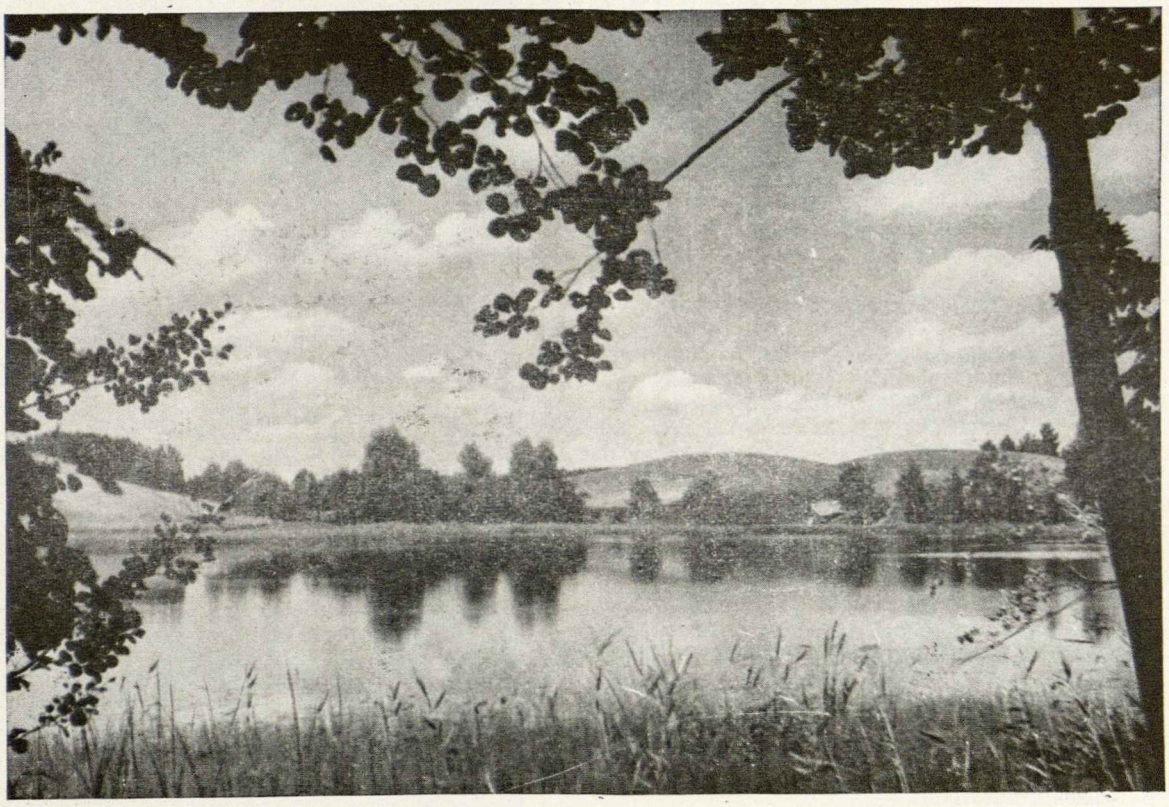

AUKŠTAIČIŲ ŽEMĖJ Nuotr. V. Labanausko

jame ugdyti charakterį, kuris būtų geriausias ateities veiklos šaltinis.

Ką aš turiu daryti?

Šiam klausimui iš dalies paryškinti labai tinka antroji ateitininkų katalikiškumo pareiga, kaip būdinga ir aktuali šiais laikais. Ji skamba taip. "Gyvas dalyvavimas religinėje bendruomenėje, kuris apsireiškia meilės vykdymu santykiuose su artimu ir religinio prado įnešimu į socialinę sritį."

Jau savo praeityje ateitininkija stengėsi ta kryptimi veikti. Tereikia prisiminti plačios moksleivijos tarpe vykdytas socialines pratybas, lankant neturtingas šeimas, ugdant jaunime jautrumą vargui ir žadinant jame ryžtingumą išmokti ištiesti pagalbos ranką nuo pat jaunų dienų.

Tautinio solidarumo dvasiai ugdyti moksleiviai ir studentai masiniai buvo įtraukiami į lietuviškojo kaimo jaunimo veiklą. Tuo pat pagrindu ateitininkai sugebėjo aktyviai organizuoti krikščionis darbininkus, populiarindami katalikybės principus socialinių klausimų sprendime.

To paties auklėjimo įtakoje ateitininkai sudarė palankią nuomonę lietuvių katalikų visuomenėje žemės reformai.

Iš to matyti, kad ateitininkų sąjūdis ir praeityje turėjo ryškių skirtumų, lyginant su kitais jaunimo sąjūdžiais. Jaunime išugdęs charakterį, jis susilaukė iš jo veiklos socialinio gyvenimo platybėse.

Kai dabar dėl tos veiklos išgirstame netolerancijos bei politikavimo priekaištą, tenka klausti, koks laimėjimas būtų tautai, jeigu jos visas jaunimas būtų auklėjamas abejingume čia suminėtiems klausimams. Argi galima sutikti, kad nuoseklūs katalikai yra tie, kurie nesidomi praktišku savo principų pritaikymu? Ar nebūtų tautai naudingiau, kad, pažinę vieni kitų skirtumus, mokėtume jose įžvelgti idealizmo diegų ir, bent kiek galima, tokios krypties užsimojimus gerbtume.

Ateitin žvelgiant.

Ateities Lietuvoje socialinės problemos aktualios, nes ūkinis gyvenimas labiau vystysis. Tam mūsų tautos laikmečiui reikės daug tvirtų asmenybių, idealistiniai nuteiktų socialinių klausimų atžvilgiu. Ateitininkija dėl savo sąjūdžio charakterio turės būti veiksnys, auklėjantis jaunime katalikiškąjį idealizmą, taip reikalingą socialinėms problemoms spręsti.

Kai šiuo metu yra švenčiama Popiežiaus Leono XIII enciklikos "Rerum Novarum" 50 metų sukaktis, dar ryškiau iškyla metmenys religiniam pradui į socialinį gyvenimą įvesti ir jų aktualumas. Viešumoj vėl labiau bus minimas **solidarumo** ir **meilės** principas šalia klasių kovos, neapykanto bei kapitalistinio išnaudojimo praktikos, **idėjos pirmumas** šalia medžiagos ir istorinių veiksnių, **asmens laisvė, lygybė,** paremta prigimtąja Dievo teise, šalia prievartos, privilegijų ir sekuliarizmo.

Artėjantieji laikai, ryškūs socialinėmis problemomis, ateitininkams iškelia jų didžiuosius ateities uždavinius.

Pirmiausia bus svarbu mums patiems suprasti ir įsigyventi į tuos principus, kuriuos katalikybė siūlo socialiniam gyvenimui tvarkyti.

Tam tikslui atsiekti reikės daug sistematingo asmeninio apsiskaitymo ir organizuoto lavinimosi. Tvirtas valingas charakteris, sustiprintas gyvąja religine dvasia, turi koncentruotis ateities veikla.

Be to ateitininkai turės parodyti daug širdies ir prieteliškumo tiems, kurie rodo geros valios, bet dažnai iš šalies būna suklaidinti.

Jaunimas turi rasti bendros kalbos iš širdies į širdį. Savo veiklai jis turės duoti labai patrauklią formą, kad tas apaštalavimo darbas būtų labiau sėkmingas.

Žodžiu, darbais ir pavyzdžiu turi būti duota suprasti mus supančiai visuomenei, kad vieninte ė mūsų politika yra ištikimybė žodžiams įprasmintiems Kryžiaus auka.

Kviesdami mūsų sąjudžiuose ieškoti gilesnės prasmės, Jus, jaunieji Ateities skaitytojai-os, didžiųjų mūsų tautos uždavinių akyvaizdoje kviečiu įsidėmėti Tihamer Toth'o žodžius:

"Mąstymo ir veikimo sutelkimas artina mus net prie tokio tikslo, kuris iš pradžių atrodo visai nepasiekiamas. Ir kas tiktai su visa energija eina prie idealo, tas diena iš dienos suranda savyje naujų jėgų, kurių pirma nebuvo nei pastebėjęs."

KOTRYNA GRIGAITYTĖ-GRAUDUŠIENĖ

EILĖRAŠČIAI

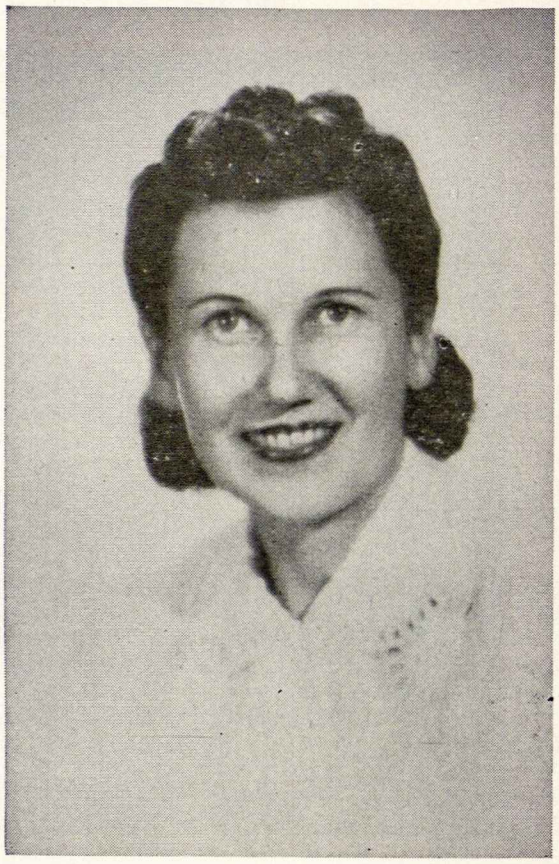

Kotryna Grigaitytė-Graudušienė pradėjo savo kūryba reikštis jau III-je gimnazijos klasėje. Baigė šv. Kazimiero seserų kongregacijos gimnaziją Kaune, studijavo literatūrą V. D. Universitete. Vėliau tarnautoja, rašytoja, literatūros vakarų dalyvė. Nuo 1937 metų Liet. Rašytojų Draugijos narys. Pirmieji literatūros darbai pasirodė 1930 m. Rašė ypač daug novelių, apysakų ir poezijos. Spausdino savo kūrybą "Ateityje", "Ateities Spinduliuose", "N. Vaidilutėje", "Motery ir Pasauly", "Ryte", "XX Amžiuje", "Studentų Dienose", "N. Romuvoj" ir "Jaunojoj Lietuvoj". Be to, parašė libretto K. Kavecko operai "Nijolė". Tremties spauda — taip pat gausi jos kūryba.

Pirmasis eil. rinkinys "Akys pro vėduoklę" pasirodė 1937 m. Neseniai išleistas II-sis lyrikos rinkinys — "Paslaptis". Dabar spaudai ruošiamas novelių rinkinys.

KALNŲ GĖLĖS

Mažutė mūs buitis
auksinio žiedo rėmuos,
širdis sapnuoja vis
rieškutėm laimę sėmus.

Grubias rankas tenai
Alpės dangun iškėlę,
kur liko amžinai
žydėti melsvos gėlės...

Pamiršim vardą gal
tų mėlynų gėlių,
bet mintys grįš atgal
saulėtu takeliu.

Tenai, kur pėdos dvi
viršūnėje baltoj
ir meilės kuždesys
iškaldintas uoloj...

Mažutę buitį mūs
aukso lanku apjuosė,
žiedelis nuostabus —
viena širdis dviejuose.

RŪPINTOJĖLI

Ką Tu mąstai, Rūpintojėli,
ties vieškeliu parimęs,
kai seses mūsų varo
ten tuoktis su žvėrimis.

Ką Tu mąstai, Rūpintojėli,
apie tą vaizdą klaikų,
kai motina stirnelių guoly
nuo "žmogaus" slepia vaiką.

Ką Tu mąstai, Rūpintojėli,
apie jaunuolį tvirtą,
kurs šūviu paskutiniu
patsai save nukirto.

Ką Tu mąstai, Rūpintojėli,
apie senelį žilą,
kur Sibiro taigose
amžiams širdis nutilo.

PARKO TAKELIU

Kai vakaras paklos
šešėlius ant takų,
o parko gilumoj kapela gros,
žinau gerai,
jog neateisi Tu...
Klaikus man bus
džiūgavimas minios.
Viena pasuksiu
parko takeliu...
Tyliai, tyliai raudok širdie,
kad neprikeltum
paukščių miegančių,
jie vien tik ilgesiu giliu
po langu čiulba man kasdien!....

NIEKADOS

Bažnyčioje minios,
kai lenkiasi Tau,
sugriautus altorius
tėvynėj matau.

Sukniubus šešėly
kolonų puošnių,
kankinamų brolių
vis skausmą jaučiu.

O almantis kraujas
iš Šono žaizdos,
neleis man tėvynės
pamiršt niekados!

PRANAS DIELININKAITIS

M. Krupavičius pastebėjo viename jaunimo susirinkime jauną mokytoją. Jam krito į akis tai, kad tas mokytojas buvo ne toks kaip visi. Susipažino ir, patyręs jo pasiryžimą toliau mokytis, pasvyravęs jam pasakė:

— Tu, broli, neik į pedagogus. Tau pritiktų politika. — O iš tikrųjų tas jaunas vaikinas buvo pasišovęs į pedagogus. Jį buvo pastebėjęs ir į mokytojo darbą pastūmėjęs, jį paskui ir į mokslus leidęs senas pedagogas, Mariampolės mokytojų seminarijos direktorius kun. Dambrauskas. Baigęs dviejų metų mokytojų kursus, dvejus metus buvęs mokytoju, baigęs Mariampolės mokytojų seminariją, mokytojavo jau gimnazijoje tuo metu, kai sutiko Krupavičių—tas jaunas mokytojas Pranas Dielininkaitis. Gal kiek prisidėjo ir tas naujas paskatinimas, kad atvykęs 1924 m. į Kauno universitetą Dielininkaitis ėmėsi studijuoti ne pedagogiką, bet sociologiją. Baigęs Kauno universitetą tas uolus Šalkauskio, Maliausko, Kuraičio mokinys išvyko į Paryžių savo specialybės gilinti ir garsiojoj Sorbonoj praleido 5 metus. Grįžo namo 1933 m. parsiveždamas daktaro laipsnį už veikalą "Valstybė ir mokykla."

Mokytojas.

Lietuvoje nuo mokytojo darbo visai neatitrūko. Viena kopa įžengė į aukštąją mokyklą—buvo pakviestas į universitetą sociologijos ir valstybės mokslų dėstyti. Jis buvo čia vienas ir vienintelis diplomuotas sociologas ne tik Lietuvoje, bet ir Pabaltyje. Antra koja dar stipriau atsirėmė į visuomeninį darbą.

Visuomeninis darbas jo mėgstamas nuo pat mokyklos. Mėgo vadovauti. Pirmininkavo moksleiviams ateitininkams mokytojų seminarijoje. Buvo išrinktas Lietuvos studentų ateitininkų s-gos pirmininku. Kaip jos atstovas važinėjo į tarptautinius Pax Romana kongresus. 1938 m. buvo išrinktas Pax Romana pirmuoju vicepirmininku. Važinėjo į tarptautinio darbo biuro suvažiavimus kaip ekspertas. O namie... namie jis gerokai pasinešė ir į **žurnalistiką.**

1936 m. sykiu su kitais jaunais katalikų entuziastais išleido dienraštį XX AMŽIŲ. Tas dienraštis pakeitė cenzūros uždarytą katalikų dienraštį RYTĄ ir gautą iš RYTO palikimo skaitytojų kiekį pakėlė po kelerių metų įtempto ir sumanaus darbo 1500%, nukonkuravo tiražu visus kitus dienraščius. Dielininkaitis jame nebuvo plunksnos pelė. Jis nebuvo toks laikraštininkas kaip Pr. Dovydaitis, kuris mokėjo laikraštį vienas prirašyti. Jis nebuvo tokis kaip Prunskis, kuris mokėjo į savo laikraštį visus kitus už skvernų sutraukti ir prikalbinti, kad tik jam rašytų. Jis nebuvo toks nei kaip Skrupskelis, kuris rūpestingai kas antrą trečią dieną pats tardavo savo žodį aktualiuosius įvykius įvertindamas. Dielininkaitis buvo stambioji žurnalistikos artilerija. Jis retai, protarpiais duodavo straipsnių, bet pagrindinių, principinių. Tokis buvo kaip Maceina, kaip kun. Yla, kaip Vaičiulaitis kiekvienas savo specialybėje. Ir kai lenkai 1939 m. pakvietė Lietuvos žurnalistus dviejų savaičių ekskursijai, Dielininkaitis buvo išrinktas tos ekskursijos vadu. Čia jam kaip ekskursijos vadui mieliau žodis tarti nekaip plunksna rašyti—žodis sąmojingas, linksmas, galantiškai mandagus ar energingai monumentalus. Ir jis versdavo klausytojus linksmai nusiteikti, susidomėjus klausyti.

Mielesnis Dielininkaičiui darbas buvo **organizacijose.**

Iš užsienio grįžęs ypačiai įkibo į darbininkus. Darbininkų masę jau komunistai buvo gerokai apsėdę. Dielininkaitis su prof. Dovydaičiu ryžosi susprogdinti senąją Darbo Federaciją, kuri buvo jau susnūdusi, ir sukūrė krikščionių darbininkų sąjungą. Per naują sąjungą abudu ėmė toliau sprogdinti komunistus ir šluoti jų įtaką iš darbininkų. Dielininkaitis čia pasijuto kaip žuvis vandenyje. Jis pirmasis atkreipė dėmesį net į tokią visų užmirštą darbininkų rūšį kaip kiemsargiai ir juos pirmasis suorganizavo. Kiemsargiai, panaktniai su lazdom ir su skambančiais prie juostos raktais — tai buvo Dielininkaičio armija, kaip jis pats juokaudavo.

Ypačiai išplėtojo energiją, kai sovietai privertė Lietuvą įsileisti įgulas. Su įgulom pūstelėjo ir komunizmo agentų armiją. Jie verbavo ir kurstė Lietuvos darbininkus. Į jų tinklą pakliuvusius ir paskui juos pametusius net žudė. Dielininkaitis tada ėmė rengti masinius darbininkų mitingus ir rungėsi juose su komunistų agitatoriais. Nebuvo tokio mitingo, kur Dielininkaitis būtų pralaimėjęs. Darbininkų susipratimas ir nusiteikimai prieš komunizmą tiek pakilo, kad Šančiuose, Vilijampolėje, pačiuose pramoningiausiuose Kauno priemiesčiuose, komunistų agentus, kurie mėgindavo sukelti triukšmą ir mitingus išardyti, patys darbininkai sutvarkydavo.

Priėjo eilė ir **politiniam darbui.**

Politinės partijos jau nuo 1927 m. faktiškai buvo panaikintos. Teveikė viena tautininkų sąjunga. Tačiau partijų vadai ir žmonės nebuvo sulikviduoti, kaip tai buvo daroma nacionalsocialistų ar tebedaroma bolševikų. Jie darė tai, kas draudimo metu buvo galima padaryti. Dviem kryptim tada politinis darbas reiškėsi: studijine ir praktine. Nepriklausomoje Lietuvoje išaugęs katalikų akademinis jaunimas jautė labai gyvai asmeniui ir organizacijai varžtus, kuriuos davė padėtis Smetonos laikais. Mažuose būreliuose ar moksliniuose suvažiavimuose diskutavo naujų valstybės formų reikalą. Iš tokių diskusijų išaugo 1938 m. didelio sujudimo sukėlusi dekliaracija, pavadinta "Į organiškos valstybės kūrybą". Dekliaraciją pasirašė 16 žmonių. Tarp jų ir Dielininkaitis. Jis buvo vienas iš aktyvių jos autorių ir uoliausių jos propagandistų paskiau, atskiromis paskaitomis ir pranešimais. Tokios diskusijos, o juo labiau dekliaracija kėlė nepasitenkinimą esama padėtimi, skaitino ieškoti naujų kelių. Gyvas minties judėjimas darė įtaką ir valdančiai partijai. Negalėda-

MARIJAMPOLĖS AT-KŲ FILOSOFIJOS SEKCIJOS VADOVAI 1922 M.
Iš kairės: PR. DIELININKAITIS, K. ŠAPALAS, P. PUPIUS

ma ideologiškai apsiginti, ji griebėsi policinių priemonių, ir eilė katalikų veikėjų atsidūrė kalėjimuose ar koncentracijos lageriuose. Tarp suimtųjų atsidūrė ir Dielininkaitis. Bet ji nuo koncentracijos lagerio išgelbėjo jo... dukrelė: ji tik prieš kelias dienas buvo gimusi, ir atimti jai tėvą atrodė per daug barbariška. Moterų protestai paveikė vidaus reikalų ministerį, ir jis Dielininkaitį po kelių dienų paleido. Šiuo kart pigiai atsipirko nuo kalėjimo, nors žinojo: kas eina į politiką, turi būti pasiryžęs atsisėsti ne tik kalėjime, bet ir galvos netekti...

Užsieniniai smūgiai — Lenkijos ultimatumas, kitais metais Klaipėdos atplėšimas — ir netinkamai paruoštas tų smūgių priėmimas supurtė patį režimą. Ir opozicijoj atsidūrusios demokratinės partijos, nors jos ir buvo uždarytos, sudariusios vadinamą ašį, spaudė savo pareiškimais vyriausybę. Smetona pagaliau vienu laipsniuku nusileido. Sutiko, kad būtų sudaryta vyriausybė, į kurią įeitų žmonių ir iš demokratinių partijų. Gimė lietuviuose pažįstama darbo vyriausybė. Pasitarimuose dėl jos sudėties su liaudininkais ir tautininkais Dielininkais gyvai dalyvavo ir faktiškai vadovavo Iš katalikų pusės. Čia buvo jo sėkmingas debiutas grynai politinėje valsytbinėje plotmėje. Pradžia gera, geros viltys ateičiai... Bet jas staiga nutraukė **sovietų invazija.**

Buvo 1940 m. liepos 12 d. vakaras. Pats vidunaktis. Akimis nulydėję mitinguojantį nelituvišką gaivalą, šūkaujantį sveikinimus tėvų tėvui ir raudonajai vaduotajai, padavėm vienas kitam rankas su viltimi:

— Gal dar rytoj susitiksim... — Nebesusitikom. Tą naktį Dielininkaitis ir šimtai kitų jau atsidūrė NKVD kalėjime.

Tardymai. Naktimis pakelia iš miego pačiame įmigyje. Gabena į NKVD ir tardo iki ryto. Parvežę įverčia atgal į kamerą ir pro vilkelį, pro durų langelį sargybinis saugo, kad dieną nieks nedrįstų atsigulti ar snausti. Prižiūrėtojais paskirti seni kriminalistai. Jiems malonu parodyti savo valdžią ir kalinius apdaužyti. Ir tada pasigirsdavo trankus Dielininkaičio balsas, už visus protestuojantis, skundais grasinantis ir tokia kalinio "įžulia" drąsa apstulbinantis neprityrusius prižiūrėtojus. Pietų sriubą valgydamas ir radęs kartais didelį laimikį, neluptą neplautą sušalusią bulvę—bet vis dėlto bulvę—dalinasi ją Dielininkaitis su savo nelaimės draugu kap. Venclova. O vakare, kišdamas galvą po antklode, prie kasdieninės maldos dar sušnabžda:

— Labąnakt, miela žmonele! Labąnakt, dukryte! — Bet nei žmona, nei dukrytė nei niekas iš laisvės negalėjo jo pasiekti. Nei laišku, nei siuntinėliu, nei žodeliu.

Teismas. Be teisiamojo. Enkavedistų teismams teisiamasis nereikalingas. Viskas už akių. Už kontrarevoliuciją, sakysim, kad priklausai prie partijų ar prie organizacijų, kitokių nei komunistų partija, jau varei kontrarevoliuciją, ir dėl to paskyrė Dielininkaičiui 8 metus sunkiųjų darbų Vladivostoke. Tik išvežti nespėjo. 1941 m. birželio 22 d. pratrūkus karui, sargyba nespėjo nei išvežti Dielininkaičio iš kalėjimo, nei kalinių sunaikinti. Ir Dielininkaitis, tas senas kavalerijos žirgas, karo muziką išgirdęs, tiesiai iš kalėjimo nusvyravo ne namo, kur galėjo tikėtis rasiąs pasiilgusią žmonelę ir dukrytę, bet į laikinosios vyriausybės būstinę. Nespėjo net su rastaisiais draugais apsikabinti, buvo padarytas redaktorium. Reikėjo užbėgti vokiečiams už akių ir išleisti laikraštį dar jiems nepasirodžius.

Per porą dienų nepasirodė paskelbtasis darbo ministeris. Jis, mat, tebebubvo dar sovietų okupuotoje Lietuvos dalyje. Dielininkaitis padaromas tada laikinai **darbo ministeriu**, kad galėtų perimti įstaigas ir jas saugoti nuo vokiečių pasikėsinimo. Ir Dielininkaitis, tebesvyruodamas nuo kančios dienų kalėjime, imasi ministerio darbo, nes reikia. Malonu ar nemalonu—nesvarbu. Svarbu, kad reikia. Kai po poros savaičių pasirodė tas, kurio vardas per radiją buvo paskelbtas, Dielininkaitis ministerio postą palieka. Jis **grįžta į šeimą.**

Karui nusistūmus toliau į rytus, grįžta į mokslą, universitete dėstydamas savo specialybę.

Jei anksčiau, prieš kalėjimą, Dielininkaitis buvo tvirtų principų, neišsenkamos energijos ir kovos vyras, didelis sporto mėgėjas, ypačiai žavėjęsis bokso rungtynėmis ir pasaulio boksininkais; jeigu anksčiau buvo jau socialus, sąmojingas, visiems priimtinas, bendramaniams ir kitamaniams, mokąs surasti praktiškų kompromisų, — tai po kalėjimo gyvenime jis pasirodė dar labiau nuskaidrėjęs, šviesus, giedras, anekdotais ir nuotykiais kitus bevaišinąs —tiesiog visiems šiltas žmogus. O šeimai... savo šilumos šeimai jis negalėjo ir nenorėjo paslėpti ir nuo kitų. Su švytinčiu veidu ir juoku lūpose jis mėgo pasakoti, kad dar esąs vienas žmogus, kuriam ir jo plaukai, ševeliūra iš penkių plaukų ir dar nepilnų pakaušyje,—patinka. Tai jo dukrytė, kuri su pasitenkinimu kartodavo braukdama per tėvo galvą: — tai glazūs tėtyčio plaukeliai...

Taurius žmones kalėjimas nuskaidrina, kaip liepsnos auksą. Bloguosius sudegina kaip rūdis. Visokių iš kalėjimo matėm išėjusių. Dielininkaitis buvo tas aukso vyras.

Buvo tikra, kad dabar Dielininkaitis galės sukti didelį Lietuvos gyvenimo ratą, kaip ramios upės pakilę vandenys. Tačiau naujas visai netikėtas smūgis—1943 m. Velykoms vyko į Šiaulius, kur gyveno jo šeima, persišaldė, ir po penkių dienų Prano nebeliko.

Nebeliko žiedo, dar nesuspėjusio visiškai atsiskleisti, bet jau parodžiusio savo puikias spalvas.

Nebeliko žmogaus, kuris buvo beužimąs tokią vietą visuomenėje ir taip kovojo už demokratybės ir katalikybės idealus demokratinio pritemimo laikais Lietuvoje.

Dielininkaitis tik 41 metų amžiaus (1902-43) atgulė Šiaulių kapuose šalia savo didžiojo mokytojo Stasio Šalkauskio.

O kas jį pavaduos?

ANGLŲ ZONOS AT-KŲ SUVAŽIAVIMAS DETMOLDE

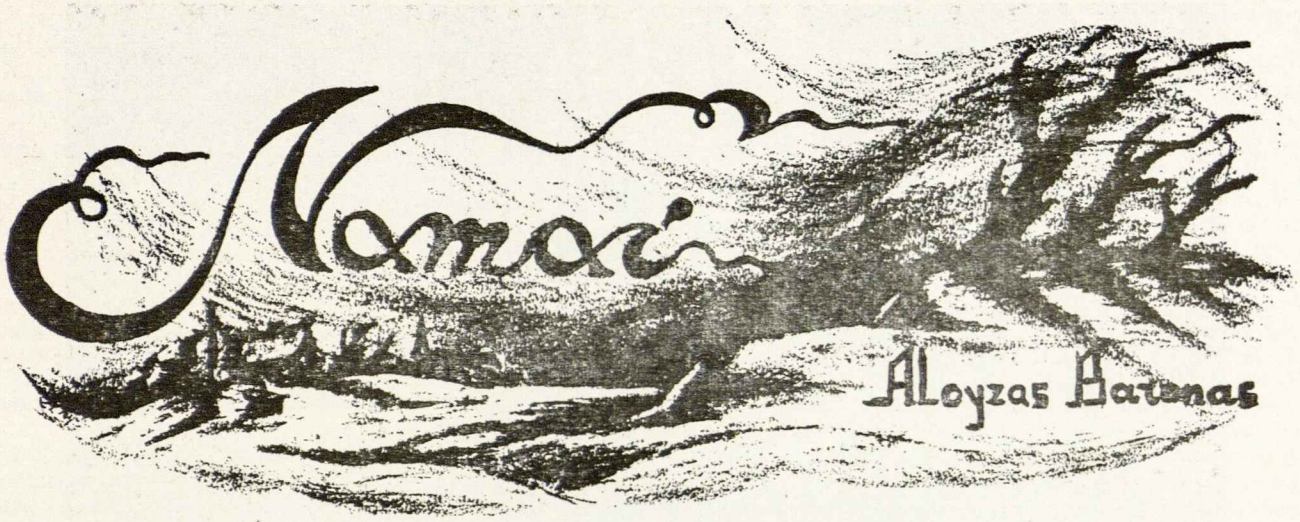

Lauke vėjas, gyvas ir jaunas, didelėm rankom gaudo sniegą. Kai pagauna priremia prie šulinio, prie mažos trobos, prie dviejų jaunų uosių ir vėl grįžta atgal, linksmai vydamas smulkų ir šaltą smėlį. Vakaras vėlus ir apyšviesis. Vėjas išgąsdino tamsumą. O gal vakaras pabalo šaltyje arba jį pašviesino sniegas.

Nedidelio namelio viduje žilas ir tvirtas tėvas sako jaunai augštai, lyg ant pirštų galų stovinčiai, gražiai dukteriai:

— Eik miegot, Nijole. Rytoj vėl anksti keliamės. Darbas ir darbas. Planai, penkmečiai ir badas.

— Turiu dar vandens atsinešti, — sako duktė ir klausosi, kaip vėjas lanksto skardos stogą ir atrodo lyg būtų tolimas griaustinio dundenimas.

— Rytoj atsineši, — sako senis ir sunkiai gula. Jam gera vėsiame kambaryj po šilta antklode ir jį lengvai puola miegas.

Kai duktė užpučia lempą ir gretimame kambaryj, už pravirų durų, atsigula, į langą pro vėjo ir sniego šlamėjimą pasigirsta tylus kalimas. Duktė išgirsta ir pradžioje tyli. Širdis plaka po sunkia antklode. Ne, ji rodos staptelia, kai Nijolė pagalvoja, kad tai brolis Romas. Jo laukė pusę metų. Jo, arba žinios apie jį. Bet visada tai tebuvo laukimas. Romas mokytojavo gretimam valsčiuj ir antrą kartą, ateinant raudonai prievartai dingo. O Nijolė vis laukė ir tėvas taip pat. Juk kada nors turi pareiti. Užvakar buvo susirėmimas mažame pušinėlyj, kuriame vasaromis aidėdavo uogų rinkėjų juokas. Galbūt ten buvo brolis. Buvo žinių netikrų, kad jis yra netoli. Bet ligi šiol jo nėra. Keistas dalykas viltis. Labai priimtinas širdžiai. Galbūt brolis pareis, nes ne kartą svetimieji jieškojo. Gal dabar sugrįžo. Nijolė pakelia galvą. Ji taip jau daug kartų klausėsi. Taip, į langą aiškus stuksenimas. Vienodas. Ritmiškas. Išsiskiriąs vėjo lojime ir stogo skardos dundenime.

— Tėte, tėte, kažkas beldžias, — šaukia ji pusgarsiai tėvui.

Tėvas pakelia galvą:

— Niekai, Nijole. Nieko. Tai vėjas.

Bet tuo metu dar kartą pasigirsta švelnus stiklo duzgėjimas. Ir tada tėvas priduria:

— Nesvarbu. Miegok. Pabels ir nueis. Čia negali būti Romas, — išsiduoda apie tą patį. Ne. Tai ne jis. Jis daug dienų neparėjo. Neleidžia. Kas mano sūnų priglaudžia? Niekas. Tegu ir kiti kenčia, ne aš vienas. Ne mes vieni,— pasitaiso.

Senis apsiverčia lovoj ir bando miegot, bet tuo laiku Nijolė taria:

— Tėve, o ką tu žinai? Galbūt, Romas. Juk mes visi laukėm jo sugrįžtant. O gal tai bus, kaip tik šiandien. Pušynėly gaudymas ir šitoks oras išblaškė juos.

Ji norėtų dar kai ką pasakyti, bet vėl trys ar keturi dūžiai virpina sušalusį stiklą. Nijolė iššoka iš lovos, užsimeta apsiaustą, įsispiria į audeklo šliures, uždega lempą ir išbėgusi į prieangį išgirsta tėvo žodžius:

— Nijole.... Neleisk.

— Kas ten? — paklausia Nijolė ir atkabina kablį. Pro pravertas duris vėjas įveja daug mažyčių sniego kristalėlių ir priremia prie sienos. Du vyrai įeina į prieangį ir nieko nesakydami žengia į kambarį nešdami neramumą ir vėsumą, žibalinės lempos prieblandon. Jų atlapuos raudoni ženklai ir vėjo išpūsti platūs veidai tokio pat raudonumo. Vienas jų pažiūri į ant lovos krašto sėdintį vienmarškinį tėvą ir sako:

— Taigi, mes neapsirikome. Vadinas tikėjote, kad sūnus pareis. Laukėte. Gaila, šį kartą mes. Žinoma, jo nėra. Antraip nebūtumėt įleidę. Bet jis kur nors čia pat. Kur nors. Neklydome.

Nijolė stovi prie stalo, kai antrasis iš atėjusių dairosi po kambarį:

— Žinoma, kad jo čia nėra. Jei būtų buvęs, būtų reikėję laužti duris. Bet visdėlto, jūs laukėte jo pareinant. Reiškia, jieškojimas ne veltui.

— Mes kiekvieną besiprašantį įsileidžiame, — sako tėvas.

— Mes nieko nežinome,—tikslina Nijolė.

— O mes jums padėsim sužinoti. Gal kartais jūs mums pasakysite, o gal mes jums. Šitam krašte niekas nieko nežino. Ir už tai mes padedam sužinoti.

Jie susėda ant suolo, daužo kojas į kojas barstydami betirpstantį sniegą, paskui vėl vienas sako:

— Žinoma, dabar bėgsit pasakyti, kad nepareitų. Galit nebėgti. Mes parvesim. Nejieškokit. Mes randame viską. Ir adatą vežime, ir žmogų miške ir mieste.

Paskui jie apsidaro po kambarį, kažką tarp savęs tyliai kalba ir eina per duris.

— Tikrai, kad pasimatysim. Yra laiko,—taria garsiai vienas.

— Žinoma, — sako antras ir lengvai daužo šautuvo buože savo kojas, — žinoma, jūsų nėra ko klaust. Bet jūs parodote. Jūs labai mylite vienas kitą. Tai gyvenimą apsunkina. O jie ten miške be jūsų gyvena. Žmonės ne vilkai ir medžiai, jiems miškas ne visada gali būti namais. Pajieškosime kitur.

Paskui jie lėtai ir dairydamies eina durų link. Tėvas atsikelia nuo lovos krašto ir vienmarškinis seka juos į prieangį. Senis nejaučia nei šalčio nei baimės. Jis pastovi vienmarškinis prieangyje ir jam net šilta nuo šito laukto apsilankymo. Jis užkabina kablį. Nugirgžda kiemelyj sniegas, ir vėjas laužia uždarytas duris. Jis spaudžiasi prie jų ir į plyšius grūda sniegą. Tėvas slenka į vidų. Tykus ir žiūrėdamas į kojas. Paskui taip pat tyliai eina lovos link ir vėl sėda ant jos. Baltais marškiniais ir plaukais.

Nijolė sukioja lempos knatą. Ji bijo tėvo akių, ir žiūri pro stalo kertę į žemę, kai šis pasako:

— Sakiau neleist.

— Vistiek būtų įėję,—vos girdimai ginasi duktė.

— Nesvarbu, tegu laužia. O dabar dar keletą kartų ateis už tai, kad taip greit atidarinėji, — gula senis lovon, — eik gulti, — prideda.

— O ką žinai. Juk plėšti niekas mūsų neis. Mes nieko neturime. O pagalbos einama jieškot net į pragarą. O gal

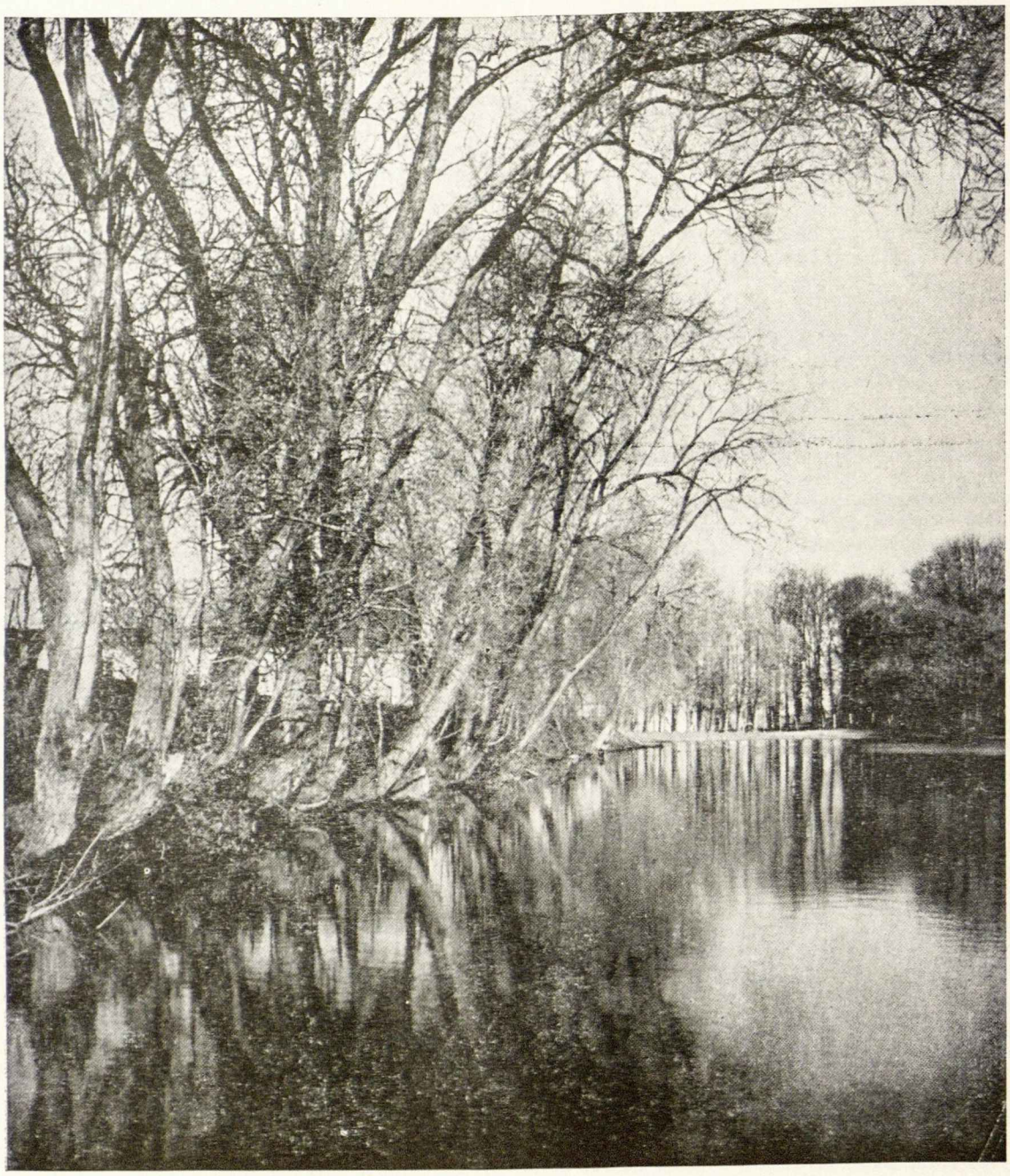

DOTNUVOS PARKE

kam nors reikia duonos ar skuduro. Gal patarimo. Gal pranešimas koks.

— Nebėra Romo. Nebėra. Jei nenori manes palikti, tylėk ir klausyk — kalba tėvai lėtai ir tyliai, lyg ką kilnodamas.

— Aš nenoriu blogo, — užpučia lempą Nijolė ir vėl eina į savo kambarį. Vėsu. Ji atsigula ir virpa. Nors jai nešalta. Nežinia nuo ko virpa. Dabar atrodo jai net karšta. Nijolė negali užmigt. Ji galvoja apie ateitį, rūškaną, šaltą, užpūstytą sniego, nepermatomą. Kažkur toli lūžta šakos. Ar šūviai. Ji klausosi vėjo, sniego atsimušinėjimo į langus ir skardos stogo dundenimo. Rodos, ji truputį užminga ir nebegirdi tėvo sunkaus alsavimo, kai vėl kažkas duzgena langą. Nijolė nežino net kiek laiko praėjo. Ji norėtų brūkštelėti degtuku ir žvilgterėt į laikrodį, bet bijo. Rodos širdis sustos. Taip sunkiai plaka. Kartais garsiai ir kartais vos girdimai pro sustabdytą alsavimą. Tikrai stiklas dūzgia tyliai ir vienodai. Gal net tyliau negu pirma.

— Matai, velnias, vėl sugrįžo, — urzgia tėvas piktai.

— O gal ne jie? — kabinasi už vilties Nijolė.

— Jie. O kas kitas? Jie apėjo keletą trobų ir vėl sugrįžo. Jie vaikščiojimu duoną pelnosi. Šunys.

— Tėte, ką žinai? Tūkstantį kartų reikia pasigailėt. Taip Dievas moko. O ką žinai, kas dabar. Gal koks Romo draugas? Jei policija jieško, tai ji jaučia ką nors.

— Policija mano, kad mes žinom, o mes, kad policija. Niekas nežino. Vienas Dievas tik,—kerta tėvas, bet jo sakinį nutraukia trys lengvi dūžiai į gėlėtą stiklą. Rodos girdėti tylus šaukimas. Bet nieko. Vėjas sugeria viską. Suvynioja į sniegą ir numeta. Ir tėvas tęsia: — Romas ne kvailas, kad šiandien sugrįžtų.

— O aš prisimenu kaip Romas sakydavo, kad jis todėl išlošia šachmatais, jog daro atvirkščius ėjimus. Netikėtus, tėve. Nelogiškus. Tai jis ir namo pareis tada, kada visi mano, kad dar toliau nuo jų nubėgo, — sako Nijolė.

— Aš manau, kad Romas puikiai supranta, kas atsitiktų su mumis, jei sužinotų, kad jis čia buvo — pyksta tėvas.

— Bet, tėve, visada pavojai. Tada iš viso jie niekur nebūtų išėję, bijotų. O juk kartą norisi pareit. Nors vieną kartą. Tai kada pareit nėra kvailystė? Visi žinome, kad lengviau gyvent ir mirt kai pasimatai.

Nijolė išlipa iš lovos, prieina prie lango ir žiūri. Nieko. Nieko nematyt. Langai užšalę. Jei neskaityt vėjo, tai tylu. Gal tai ne žmogaus šaukimas. Gal telegrafo vielos rauda.

— Gulėk, — sako senis. — Juk eisi rytoj į darbą. Gyventi reikia.

Nijolė atsigula. Ne, ir dabar neima miegas. Kažko karšta. Plaka širdis ir nervai dega. Nemiga didesnė už nuovargį ir Nijolę slegia kažkoks tarpinis stovis, tarp miego, sapno ir nemigos. Paskui ji visai išsibudina. Lauke vis dar vėjas. Jaunas ir nepavargęs. Kambaryje šalta. "Įdomu, kiek laiko", pagalvoja Nijolė ir ištiesusi ranką paima degtukus ir žybteli. Penkta ryto. Reiktų keltis. Atsikels. Atsineš vandens ir malkų. Sušils kambarys. Paskui išgers arbatos ir eis į krautuvę. Ten visą dieną turės stovėti ant kojų ir šypsotis. Laiminga padavėja laimingiausiam krašte.

Nijolė atsikelia, apsiauna sportiniais batais, užsivelka apsiaustą galva perriša siauru, žaliu šaliku ir praveria duris.

Ji šūkteli. Lyg pro miegus. Taip netikėtai nuaidi jos balsas. Ant slenksčio sėdi žmogus. Galva tarp kelių. Aplink gruodžio sniegas. Jo pilna visur. Prie sulenktų kojų ir drabužių raukšlėse.

Tėvas išgirsta šūktelėjimą ir ateina.

— Romas, — sako bijodama Nijolė. — Romas. Ji žiūri išplėtusi iki beprotiškumo akis ir mato ant vienos rankovės kraują. Ir ant suplyšusio švarko atlapų taip pat. Buvo sužeistas. Ir nebepajėgė pakelt rankos ir dar kartą pabelst į langą ir duris. Daug daugiau kartų, negu beldė. Stipriai ir neatlaidžiai, kaip beldžiama į savo. Ir jis priklaupė ant slekščio lyg pailsėt. Jis norėjo tik namo, o ir slenkstis namai. Ir kiemas namai, ir uosiai ir šulinys taip pat. Namai yra tikslas ir pasiekus tikslą nori pailsėt. Jį pasodino kraujo netekimas ir mintis, kad durys atsidarys. Nors ir šiapus ir anapus durų namai. Jis lietė jas ranka. Duris ir stiklą. Akis užmerkė silpnumas, o šaltis jį pavertė miegu. Ilgu. Nepabudinamu.

Tėvas įneša sūnų į prieangį. Kaip vaiką, kai seniau užmigdavo kur nors kieme. Prie lempos šviesos stebi veidą neskustą, ir baltą ir vis taip pat jauną.

Ir staiga senis sako:

— Matai, parėjo.

Nijolė uždaro prieangio duris ir verkia. Lyg sakydama: o mes neatidarėme. Lyg valdžios įsakymų bijodami.

— Matai, ne jie nužudė. Aš. Mano gailestingumas ir negailestingumas, — taria tėvas. Valandėlę jis stovi prieangyje sunkus, kaip paminklas. Paskui skubiai tęsia:

— Ne, jie tavęs daugiau neras. Neveš į turgavietę ir nepaliks. O ir tu dėlto išliksi, Nijole.

Senis išeina į lauką ir kapliu vienoj namo pašalėj nuo miestelio ganyklų pusės laužia žemę. Eina rytas. Pro vėjo ir sniego pustymą. Tarp retai sustatytų miestelio pakraštyj namukų tuštuma pilna telegrafo vielų cypimo ir medžių girgždėjimo. Už uždarų langinių miega žmones.

Tėvas vienplaukis meta žemes. Nėra kada verkt. Veidu ritasi dideli lašai. Sutirpusio sniego, prakaito ir ašarų. Iš šalies atrodo, kad senis kovoja su viską greit užpustančiu sniegu. Paskui senis paguldo sūnų į tą negilią duobę. Ir užberia. Vienas. Nijolė neužmeta nei vieno įšalusio grumstelio. Už naujai suverstų žemių plotelio kabinasi sniegas. Vieni kristalėliai užsikabina, kitus vėjas gena toliau. Tėvas numeta nulūžusio uosio šaką ir prie jos vasarą buvusio žalio kvapumo renkasi balti ploteliai.

Kai senis įeina atgal į trobą, jis nustemba. Argi visa taip greit įvyko? Taip greit? Argi tikrai? Jis nori išeiti į lauką ir patikrinti. Sunkiasi pro apšalusius langus šviesa. Ji kovoja su lempa, kurios nieks neužpūtė, ir kuri vis blyškesnė darėsi neatlaidžiam ryto veržimesi.

— Matai, mes jį amžinai turėsime dabar. Niekas jo nenumes rinkoj. Ir nevalkios niekas. Galbūt buvo neišvengiama mirti. Mirė nuo tėvo negailestingumo, — stovi tėvas pavargęs ir praradęs tik prieš keletą minučių turėtą jėgą ir ryžtą.

Nijolė sėdi prie stalo. Ji nebeverkia. Brolis parėjo. Jis bus ilgai čia. Galbūt,, ilgiau negu ji su tėvu. Užklos jį dienos, kaip sniegas ir bus visa nepaprastai artima ir tolima. Ji nebeverkia, nes ji negali suprasti, argi tikrai geriau sulaukt mirtį iš mylimo asmens rankų, negu iš priešo.

Tėvas sunkus ir lėtas. Jis galvoja ir nebetiki, kad visa tai tikrai įvyko. Atrodo, kad tai tik sapnas. Jis vėl išeina į lauką ir žiūri. Prie numestos šakos ant naujų grumstų prisiringę sniego. Argi tikrai po juo sūnus? Jis norėtų atkasti ir pažiūrėti. Bet sniegas lekia ir kloja naujai sukilnotą žemę. Baltai. Galbūt, net balčiau už meilę tėvynei ir namams. Taip, tas vėjas. Jis kliūna už plaukų, už vielų ir stogo ir kaip gyvenimas žmogų jis lengvai mėto baltas ir ledo blizgančias žvaigždes.

Tėvas stovi ir netiki. Jis žiūri į vis labiau apnešamą sniego kapą. Ir vis labiau jis netiki, kad ten jo sūnus. Taip sunku tikėti.

Jis vis stovi ir vėjas pralėkęs tundras, ir stepes, ir žalius pasaulio plotus taršo jo baltą galvą lyg norėdamas pasakyti:

— Eik į vidų, seni. Ne tu vienas toks. Ne. Milijonai žmonių griūna prie uždarytų durų, ant savo namų slenksčio ir milijonai sušals.

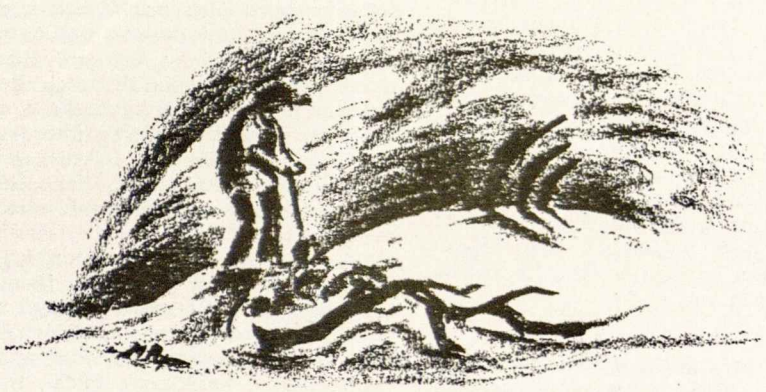

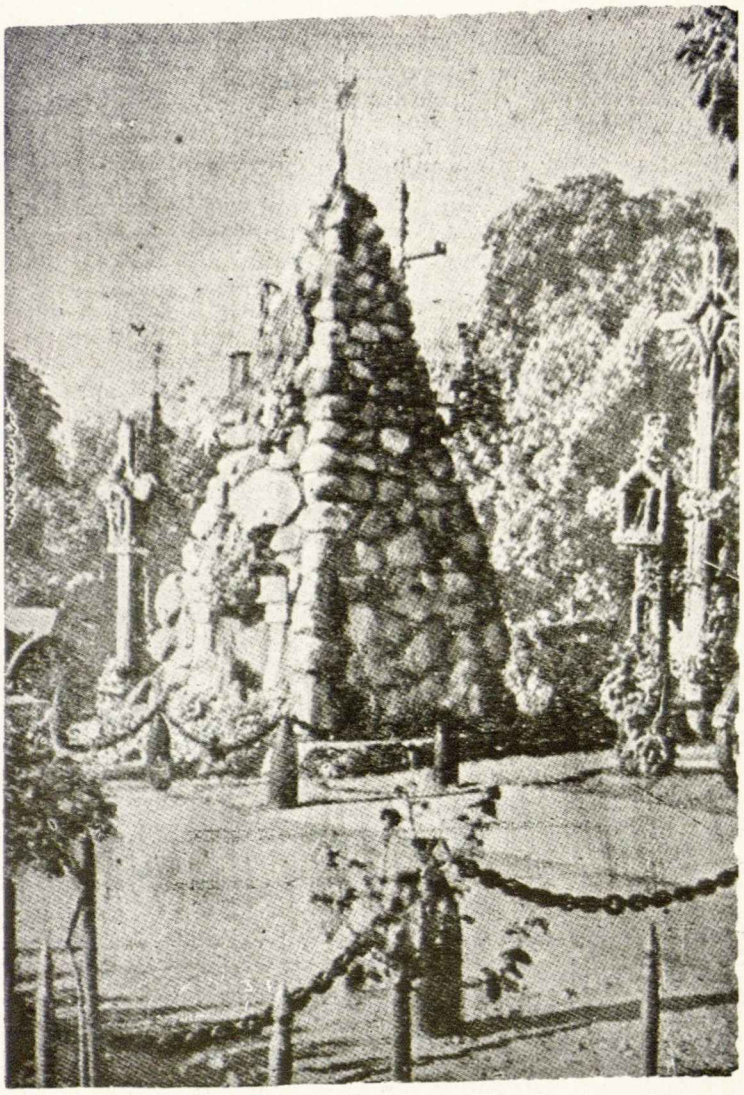

A. B. AUDRONĖ

TEESIE

Aš Tau maldą siunčiu iš širdies, iš gyvos
Aš Tau skausmą nešu kalinės Lietuvos —
Gūdumoje nakties anei balso toli,
Gūdumoje nakties Tu paguosti gali.

Aš nelaukiu žaibų, aš nelaukiu audros—
O atlėks tekina — nežabota atjos,
Ir be lizdo nušluos, be pastogės nuplaus —
Aš nelaukiu audros—o nesiųski tuojaus.

O nesiųski audros, lai dangus patylės —
Dar kraujuota rasa ant laukinės gėlės
Nesuspėjo nudžiūt po dangum tuo pačiu,
Dar belaisvio ženklai ant kareivio pečių.

O nesiųski audros — be audros Tu gali
Šventą laisvę grąžint mano skausmo šaly —
Pakelėse tenai susimąstęs budi —
O, nesiųski audros, nors naktis taip gūdi.

Ar ne ji, ne audra, išsiliejus plati
Mūs išgriovė namus? Ir mūs sodžiai tušti,
Ar ne ji šėldama uraganu girtu
Paskandino varguos mūsų šalį kartu.

O nesiųski audros — be audros Tu gali
Šventą laisvę grąžint mūsų vargo šaly.
O nesiųski audros — ji klastinga, baisi.
Bet . . .
Jei laisvę atneš — — —
Teesie.

TU PRIVALAI

A. BENDORIUS

Tarp rožių ir kryžių.

Vasarió šešioliktosios iškilmės Nepriklausomosios Lietuvos laikinojoj sostinėj Kaune kaupdavosi Vytauto Didžiojo Muziejaus sodelyj. Ten, tarp rožių ir aukštų kryžių, iškilęs žuvusiems dėl Tėvynės laisvės paminklas. Jis sumūrytas iš mūsų šalies akmenų, surinktų iš tų vietų, kuriose vyko smarkiausi laisvės kovų mūšiai. Akmens, suvežti iš tolimiausių Lietuvos vietų ir sucementuoti į vieną paminklą, mena visų lietuvių vienybę. Priešais paminklą yra Nežinomojo Kario Kapas. Nieks nežino nei jo pavardės, nei vardo, nei kilmės vietos. Tuo būdu šis nežinomasis didvyris atstovauja visus savo kovų draugus didžiojoje tautos šventovėje. Gale jo kapo stovi keturkampis akmuo. Tai žuvusiems pagerbti aukuras. Vėliavų nuleidimo metu nuo jo kyla smilkalų dūmai, o ant jo priešakio iškalti žodžiai: Redde quod debes — atiduok ką privalai. Tai įpareigojimas gyviesiems. Žuvusieji savo pareigą atliko. Jie sudėjo ant Tėvynės aukuro didžiausią auką.

Berniukas prieš tanką

Viename Sūduvos kaime tarp miškų gyveno rami ūkininko P. šeima. Vieną naktį antrosios bolševikų okupacijos metu, rusų M.G.B. ir policija apsupo sodybą. Jie atvyko suimti ir išvežti į Sibirą šių nekaltų aukų. Užpuolikai suėmė tėvus, dvi dukreles ir vieną sūnų. Juos surakintus išsivežė. Tačiau vyresnysis sūnelis Juozukas, pabudintas iš miego rusiškų keiksmų ir šūkavimų, šoko iš lovos, nėrė pro langą ir pasileido į mišką. Raudonieji užpuolikai paleido į jį salves iš savo automatų ir ėmė vytis. Vaikas krisdamas, risdamasis kūliais ir mėtydamasis į šalis laimingai paspruko į miško tankmę. Nė viena kulipka jo nekliudė. Visos jos prašvilpė pro šalį kapodamos aplinkui žolę ir medžių lapus. Vienmarškinis jaunuolis apsikarstė šakelėmis, kad būtų netaip lengvai iš tolo pastebimas, nutarė susirasti partizanus ir, jeigu jie tokį jauną kovotoją priimtų į savo eiles, prisidėti prie jų ir drauge kovoti. Palandžiojęs po tankumynus aptiko partizanų būrio būstinę —samanyne paslėptą bunkerį. Būrio vadas, išklausęs jo pasakojimo ir stropiai ištardęs, berniuką priėmė ir prisaikdino būti ištikimu kovotoju. Jį paskyrė ryšininku. Persirengęs apdriskusiu piemenuku, basas, jis turėjo vykti su svarbiais pranešimais į tolimas, jam nepažįstamas vietas pas kitų partizanų vadus. Vieno tokio žygio metu šis jaunas drąsuolis buvo bolševikų suimtas ir kankinamas, bet neprisipažino. Tačiau buvo atpažintas esąs partizanų ryšininku. Jis buvo verčiamas nurodyti tą vietą, iš kurios išvyko siunčiamas ir tą, į kurią jis vyko. Berniukas atsisakė tai padaryti. Nieko negelbėjo jam nei nagų nuo pirštų lupimas, nei rankų sąnarių išnarinimas, nei odos deginimas karšta geležimi, nei kiti mums pažįstami Maskvos "kultūrnešių" kankinimo būdai. Berniukas kentėjo ir tylėjo kaip ta priešo kojų mindoma tėviškės žemelė. Pagaliau bolševikai sumanė jaunojo didvyrio drąsą ir ištvermę palaužti mechanikos priemonėmis. Jį surištą paguldė ant žemės ir priešais paleido galingą kriokiantį, staugiantį didžiulį tanką. Baisūs tanko vikšrai slinko lyg plieno smaugliai vis arčiau prie jo. Štai jie tiek priartėjo drebindami žemę, kad surištasis ir kankinimų sužalotasis jaunuolis

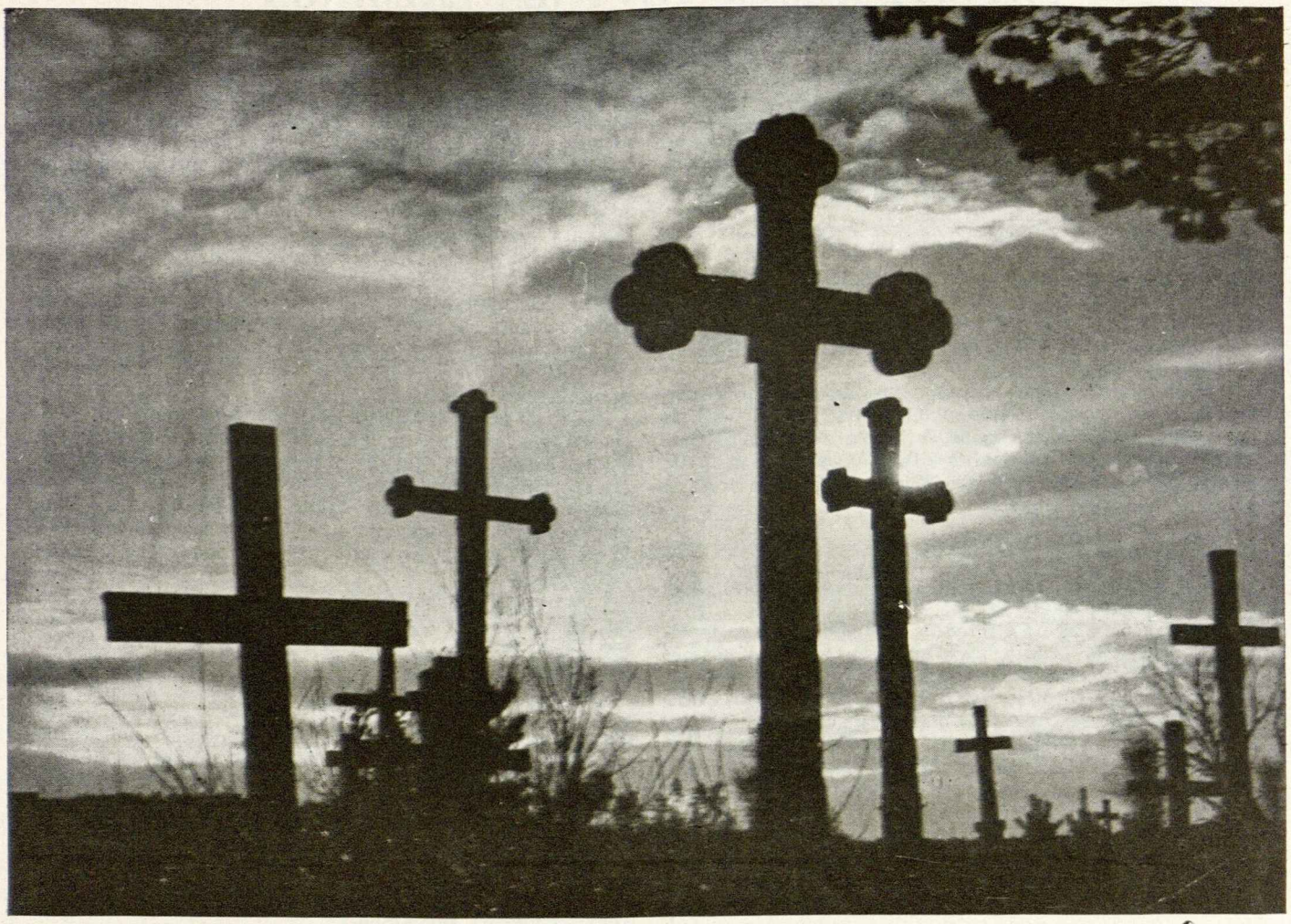

LIETUVA—KRYŽIŲ ŠALIS Nuotr. V. MAŽELIO

juos matė krauju pasruvusiomis iš skausmo akimis virš savo galvos. Tada tankas sustojo, jo motoras aptilo. Bolševikų dalinio vadas taria mūsų jaunajam kankiniui: "Jeigu neišduosi savo būrio būstinės ir nepasakysi kur yra partizanai, tai už kelių sekundžių tave kaip pasiutusį šunį sutrins tankas, o jeigu pasakysi, tai Sovietų Sąjungos vyriausybės vardu tau garantuoju laisvę." Berniukas pro sukąstus dantis sušuko: "Ne, niekados!" Tuomet suūžė galingi motorai, sujudėjo tanko vikšrai, ir taip žuvo į tėviškės žemę įtriuškintas jaunasis didvyris.

Riebi kirmėlė.

Garsusis švedų dailininkas Gulbersonas viename savo kūrinyj vaizduoja turtams atsidavusį gobšų žmogų didžiule, šlykščia, riebia, šimtaranke kirmėle. Jos rausvas kūnas, išsitiesęs guli ant purvinos žemės, o iš daugybės apvalių rinčių išaugusios rankos, siekiančios turtų. Šios bjaurybės riebi galva turi žmogaus veidą, iš kurio aptukusių akučių blykčioja nerūpestingas tingėjimas ir persirijimo sotumas. Vien tik pažvelgus į šį gobšųjį šimtarankį padarą, žmogų apima koktus pasibjaurėjimas. Sunku ir įsivaizduoti kas nors dar šlykštesnio pasaulyj.

O tačiau gyvenime yra tokių dvikojų šimtarankių. Jų pasitaiko sutikti mūsų pačių tarpe. Tai žmogaus išvaizdos riebiosios kirmėlės, kuriems gyvenime nėra jokių kilnių idealų, kurių vyzdis nesiekia padangių, kurie šliaužioja pataikavimų, savinaudos ir patogumų purve. Jiems nėra nieko šventa, o jų tėvynė ten, kur gera gyventi.

Ką pasirenki?

Tu esi laisvas ir gali pasirinkti gyvenimo idealu tanko sutraiškytą jaunąjį didvyrį, arba dvokiančią šimtarankę kirmėlę. Tau nesunku apsispręsti. Tave žavi anas tarp rožių ir kryžių palaidotas Nežinomasis Karys, Tave uždega Juozuko karžygiškumas ir Tave nupurto pasišlykštėjimas dvikoje kirmėle. Tačiau ar Tu žinai, kad ir Tau, kaip kiekvienam mūsų, grėsia pavojus pasidaryti taja kirmėle? Argi Tu nematai, kad kaikurie Tavo draugai jau virto slidžiomis kirmėlaitėmis? Jie jau pradeda apsiprasti su svetimomis šiukšlėmis, nes iš jų gali pačiulpti saldumo. Jie jau beveik nesisieloja Tėvynės likimu, o tautos ateitis jiems nesvarbu. Tai baisu. Jie linkę užsiauginti pilvą kaip bubną, kad pro jį nematytų savo pavergtų brolių kančios, o ausis užsikemša moliu, kad negirdėtų tautos šauksmo. Mes laimingi, kad tokių kirmėlaičių dar labai, labai maža. Tačiau, jeigu su jomis nekovosime, jų privis daugiau.

Mūsų frontas.

Per keturiasdešimt metų ateitininkija stovėjo mūsų tautos kovų už laisvę ir kultūrą avangarde. Jos vėliava išliko nesutepta gėdos dėme. Ją mes turime nešti iškėlę ir tremties keliu. Išvykome iš Tėvynės ne kramtomos gumos čiaukšnoti, ne kumpanosių leidžiamų "fonių" ir "komikų" žiūrinėti ir ne prie kino reklamų stūksoti, bet kovoti dėl tautos išlikimo ir valstybės atstatymo. Šiandien mes dar negalime smogti okupantui granata, bet privalome neleisti tremties jaunimui, ypačiai mažiesiems, bristi vis tolyn ir tolyn į nutautėjimo jūrą. Kova už išlikimą svetur, kova prieš ištautėjimą, kova dėl lietuvių kalbos, dėl tautos kultūros iškėlimo — štai mūsų frontas. Mes jį privalome netik atlaikyti, bet ir pavaryti pirmyn.

Ši kova yra sunki. Ji reikalauja ir drąsos ir ištvermės. Savo laiku buvęs vyriausias ateitininkų vadas prof. K. Pakštas yra pasakęs: "Mirti mūšio lauke dėl Tėvynės yra lengviau, nekaip kovoti ilgą kovą dėl jos garbės ir gerovės". Dėlto tikrųjų kovotojų tremties kelias yra sunkus ir nelygus. Jis nepakenčiamas ištižėliams ir savanaudžiams. Bet juo žygiavo ir žygiuos tie, kurie "ateiti regi Tėvynės garbingą", kuriems nebaisūs pavojai ir kuriems tautos laisvė yra brangesnė už televizijos aparatą ar beisbolo rungtynes.

ATEITĮ REGIM TĖVYNĖS LAIMINGĄ

STASYS YLA

Kas ateitį tik r e g i , tas stovi šalia jos, tas neįeis į ją, kaip žadėtąją žemę. Kas tik laukia geresnių dienų, praeitąsias tik apmąsto ir dabartį kritikuoja, tas stovi šalia tikrojo gyvenimo. Šitie žmonės nepriklauso ateities kūrėjams.

Ateitininkas nėra toks, bent toks neturėtų būti. Visa 40-ties metų ateitininkijos istorija rodo pastangas ateitį kurti, nešti už ją atsakomybę. Bet ar ateitininkas, atitrūkęs nuo savo Tėvynės, gniuždomas gyvenimo pervartų, nepasidarys gyvenimo statistas? Ar jo "ateitį regim" nevirs tik gražus pietistinis, fantastinis ar poetinis ilgesys, svajonė, noras?

Laimingą Tėvynės ateitį regi visi lietuviai — ir jaunuolis, ir kaimietis, ir ūkio planuotojas, ir politikas, ir partizanas, vedąs beveik beviltišką kovą savoj žemėj. Kuo gi ateitininkas gali išsiskirti iš kitų? Tikslas visų tas pats; skirtis gali tik forma ir būdai. Kokią tat tėvynės ateitį ir k a i p regi ateitininkas?

Ateities regėjimai

Yra trys ateities regėjimų formos: aiškiaregių, pranašų ir paprastų tikinčiųjų.

A i š k i a r e g i a i mato ateitį laimingą ar nelaimingą, šviesią ar tamsią, gerą ar blogą. Bet jie nemato būdų, kaip ją pakeisti, kaip išvengti nelaimių, kaip išsklaidyti tamsą. Jie nestato ateičiai jokių uždavinių, nesistengia jos pakeisti, nekovoja dėl jos. Priešingai, jie rezignuoja, nuleidžia rankas, palieka įvykiams vystytis taip, kaip galingesnės jėgos juos kreipia. Tokie regėtojai paprastai būna fatalistai, netinką nei dabarties, nei ateities gyvenimo kovai.

P r a n a š a i mato ne tik tai, ką žmonės rengia savo ateičiai, bet ir ko aukštesnė valia nori. Jie tiki, kad ateitis galėtų būti šviesesnė ir geresnė, jeigu žmonės įstengtų suderinti savo planus su Dievo planais. Jie tiki, kad žmonių galvojimą ir gyvenimą galima pakeisti, pakreipti, idealesniu padaryti. Ir juo labiau jie regi žemiškųjų ateities planų netobulumą, juo karščiau ir atkakliau skelbia dieviškąjį ateities idealą. Jie nerimsta, nesiliauja kalbėję, veikę, kovoję. Dažniausiai jie lieka savo laikų pajuoka, pasityčiojimu, net kankiniais. Tik išrinktųjų būrelis jų klauso, jų dvasia gyvena, su jais kovoja ir dažniausiai žūsta. Pranašai prisikelia žymiai vėliau žmonių atmintyje ir širdyse; tada, nors pavėluotai, jų balsas pakeičia tai, kas dar galima pakeisti — bent sekančiai laimingesnei ateičiai.

T i k i n t i e j i mato ateitį vėl kitaip. Jie pasitiki tiesos ir meilės galia, teisingumo ir gėrio persvara, pastangų, darbo ir aukos vaisiais. Kas tiki, tas visuomet šviesiau žvelgia į ateitį; tas nesitenkina esamu gėriu, ir nenusimena dėl regimo blogio: pirmąjį jis ugdo, antrąjį keičia ar išperka. Kas netiki, tam lieka tik dabartis, jos išnaudojimas; tas tenkinasi džiaugsmo trupiniais ir gėrį pigiai parduoda už blogo pasiūlas.

Tikinčiųjų regėtojų yra daugelis, nes daug kas išpažįsta gėrį. "Kiekvienas žmogus, sako Max Scheleris, žino, kad jis neatsiejamai sujungtas su tam tikru gėriu ar gėrio rūšimi... Be tavęs, gėri, be tikėjimo tavimi aš negaliu būti, nenoriu būti, neprivalau būti. Mes abu, aš ir tu, gėri, bręstame arba nykstame kartu!" (Vom Ewigen im Menschen I, 197 p.)

Tačiau gėrio išpažintojai skiriasi vieni nuo kitų. "Gėris keičiasi, sako toliau Scheleris, pagal žmones, klases ir tautas, žiūrint, kokį turinį į jį įdėsi. Mamonos tarnams gėris yra pinigas. Politinio dievo tarnams — toks gėris yra valstybė. Kam tauta yra viskas, tam aukščiausias gėris yra tauta. Vaikui, gal būt, gėris yra jo lėlė. Žmogus tiki Dievą arba dievus, ir šiame tikėjime nėra trečio pasirinkimo" (t. p.)

Ateitininkas priklauso trečiajai regėtojų kategorijai; jis yra t i k i n t y s i s . Jis tiki gėriu, jo pergale, tačiau tiki **kitaip** nei tie, kuriems aukščiausias gėris yra pinigas, valstybė ar tauta. Ateitininkas yra tikintysis k r i k š č i o n i s , kuriam aukščiausias gėris yra Dievas. Tėvynės ateitį jis regi Dievo valioje ir su šia valia suderintose žmogaus pastangose. Jo žvilgsnis apima ir politinį, ir ekonominį, ir socialinį, ir kultūrinį Tėvynės gyvenimą, tačiau nei ties viena šia sritim nesustoja, jos nesuabsoliutina. Jis kovoja už platesnį, gilesnį ir aukštesnį ateities suvokimą ir ši kova padaro jo regėjimą panašų pranašų regėjimui — panašų ne kartą savo kančia ir brolių paniekinimu.

Tėvynės ateities suvokimai

Čia vėl išsiskiria netikintysis inteligentas (arba tikintysis į pinigą), tikintysis kaimietis ir tikintysis į Dievą inteligentas.

Tikintysis į p i n i g ą Tėvynę suvokia kaip bendrą, kolektyvinį interesą, už kurį reikia kovoti. Tas interesas paliečia jo paliktą Tėvynėje turtą, neišnaudotas medžiagines galimybes arba pelningus būsimos valdžios postus. Kai priverstas kurtis kitur jis randa didesnių ar šiuo metu realesnių galimumų, su Tėvyne rišą interesai praktiškai jam pasidaro bereikšmiai. Kartais gal jis parems kitų pastangas Tėvynei padėti, gal net dalyvaus (prie progos) kovoj už jos laisvinimą. Nes jei yra žmonių, kurie už tai

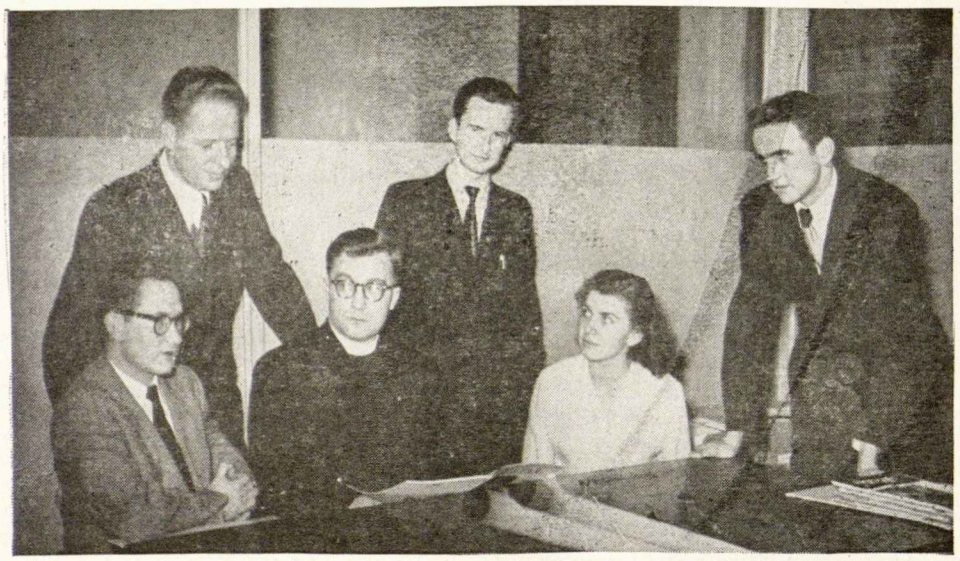

PMAS C. VALDYBA
Iš kairės: J. BAUŽINSKAS (pirmininkas), P. GRUŠAUSKAS, T. ŽIŪRAITIS, O. P. (dvasios vadas), V. VEBELIŪNAS, G. MACELYTĖ, V. VYGANTAS.

kovoja, kas žino, gal jiems ir pavyks. Jis ir čia dar palieka sau atviras duris, kad pro jas galėtų grįžti ir pareikalauti sau didesnių dividendų. Bet iš tikrųjų jis žiūri tik dabarties reikalų, į juos sudeda visą širdį, gabumus ir laiką. Tėvynės reikalams lieka tik trupiniai, atliekamos, nereikšmingos ir apskaičiuotos valandėlės.

Šiem žmonėms tėvynė yra ten, kur gerai. Jie nėra ateities žmonės, bet dabarties. Jie konjunktūros, esamų sąlygų žmonės, paprastai kalbant — prisitaikėliai. Kam pinigas buvo aukščiausia vertybė Tėvynėje, tam jis bus ir dabar, ir mes pamatysim su kokia aistra jie tarnaus šiam dievui — daugiau nei mūsų plakamieji senieji emigrantai, kurie vis dėlto savo pinigu sukūrė ir ligi šiandien palaiko daugybę tautiškai religiškų, kultūrinių ir labdaros institucijų.

Šiems mamonos tarnams iš dalies yra panašūs politinio dievo tarnai. Kam politika buvo stabas savame krašte, tas daugiau iš aistros nei iš gilios Tėvynės meilės tęs šią kovą ir svetur. Tėvynė jam bus kažkas plačiau ir daugiau nei viena kuri partija, bet vis dėlto kelias į jos ateitį ves per partijos interesus. Pars pro toto — dalinis gėris vietoj didžiojo ir bendrojo — visada bus jiems savesnis ir artimesnis.

Tikinčiojo k a i m i e č i o Tėvynės ateities vaizdas visada buvo idealus, bet kartu ir ribotas. Kaimietis turi gražaus tikėjimo, ir kaip visur, taip Tėvynės reikaluose jis mato Dievo ranką. Taikūs ir ramūs ūkininkai laukia iš Dievo rankos Tėvynės laisvės tarsi kokios dovanos, tarsi atlygio už savo ištikimybę, kančią, vargą ir tyrą gerumą. Kaimietis geras, jausmingas, bet ir pasyvus. Savo jėgomis, savo kieta valia jis nekuria ateities; jis neturi plačių, herojinių užsimojimų. Gal tik dabar, tik Tėvynėje kaimiečių nusiteikimas yra pakitęs. Jie ten perėjo į atkaklų pasipriešinimą. Bet tai pasipriešinimas, iššauktas paskutiniosios bėdos. Tai yra pasipriešinimas skriaudai, kuri išvedė jį iš namų, kuri atėmė jam žemę, tėvus ir vaikus. Tai yra pasipriešinimas, pažadintas realaus reikalo— prieš realų užpuoliką. Kaimietis ir šiuo atveju gina savo sodybą, savo artimuosius, savo tikėjimą, kaip jis gintų nuo vagies savo turtą, savo gyvulį, nuo išniekintojo savo dukterį ar žmoną.

Tikintysis i n t e l i g e n t a s Tėvynės idealą suvokia giliau ir plačiau. Tėvynė jam nėra tik geografinis, etnografinis ar istorinis žemės kampelis, kuriame jo protėviai gyveno, kovojo ir kūrė; ne tik žmonės, kuriuos riša kraujas, kalba, tradicijos; ne tik miestai ir kaimai, praeities pilys ir ateities rūmai bei sodybos... Tėvynė jam yra ir dovana iš aukščiau; yra paskirtis, erdvė ir laikas, kuriame jis turi ir privalo natūraliai reikštis, kurti, tą erdvę apvaldyti, tą laiką užpildyti prasmingu turiniu. Gal jis taip netikėtų savo Tėvynės ateitimi, jeigu virš jos nematytų Dievo rankos, akies, plano. Tėvynė jam nėra stabas, bet vieta ir padėtis, gyvenimas ir jo forma, kurioj jis ir jo tautiečiai tinkamiausiu būdu gali išpildyti savo žmogišką ir krikščionišką paskirtį. Kai Dievas sakė žmogui eiti ir apvaldyti žemę, lietuvis supranta, kad ta ž e m ė jam yra jo Tėvynė; jis turi ją apvaisinti, apvaldyti, išpuošti — ne tam, kad tik asmeniškos naudos turėtų, kad tik romantišką jausmą patenkintų, bet kad išpildytų skirtą aukštesnį įpareigojimą.

Kaip kultūros žmogus, tikintysis inteligentas regi Tėvynės ateitį kitaip nei tikintysis kaimietis. Ne ilgesys, ne romantiškas nusiteikimas, bet pagrįstas į s i t i k i n i m a s verčia jį kovoti. Ši jo kova negali nei mažėti, nei sustoti, nei atvėsti, nes jis ne apsiskaičiavęs veikia ir ne užpultas, ne įsiutintas ginasi, bet visą laiką ir pastoviai. Jeigu kaimiečio kovos motyvai vis dėlto būna asmeniški, tai inteligento tikinčiojo — bendruomeniški, sociališki. Jo kova už Tėvynės ateitį apima visus reikalus, liečia visus Tėvynės brolius. Jo žvilgsnis nepasimeta ir negali pasimesti partiniuose vingiuose, ekonominiuose interesuose, visuomeninės veiklos smulkmenose. Ir atskirus darbus dirbdamas, net kasdienę duoną pelnydamas, jis randa laiko tuos bendruosius reikalus paremti, skirti jiems laiko ir darbo. — Inteligento nusiteikimai tėvynės ateities atžvilgiu yra kūrybiški ir dinamiški. Inteligentas, jeigu jis tikrai subrendęs, turi kurti kultūrinės vertybės. Kultūra jam nėra neva stabas, atitrauktas nuo religijos, žmogaus ir tautos. Kultūra sujungia į vienumą visas vertybes ir pirmon eilėn, kaip sako Arnold Rademacheris, žmogiškąsias vertybes. Kultūros tikslas yra darnus išskleidimas visų kilniųjų žmogaus prigimties savybių galimai aukščiausiame laipsnyje. Kultūra tat yra žmogaus tapimas ž m o g u m pilna to žodžio prasme. Dėl to Tėvynės ateities vizijoje tikintysis inteligentas turi matyti tobulą, kilnų lietuvį, tėvynės sūnų ir dukrą.

Iš šių trijų tėvynės ateities supratimų, ateitininkui aišku tenka tretysis. Jis yra tas tikintysis inteligentas, tas visuomeniškai ir kūrybiškai nusiteikęs idealistas, tas žmogus, kuris siekia tapti pilnutine asmenybe.

Laimingos ateities reliatyvumas

Tėvynės ateitis, nežiūrint geriausių ir idealiausių pastangų, gali būt tik reliatyviai laiminga. Tėvynės rojumi gali tikėti tik vaikas ar nepataisomas romantikas. Realus, gyvenimiškas žvilgsnis regi Tėvynės laimę tik jos žmonių charakterio išlaikyme, darbe ir kovoj už laisvę, gerbūvį, tvarką ir kultūrą. Yra apgauli laimė, kurios laukia ne vienas, — tai laimė nieko neveikti, džiaugtis gyvenimu, kurį kiti kuria ar jau sukūrė. Kuriančiųjų ir kovojančiųjų laimė yra ir Tėvynės laimė dabartyje, o taip pat ji bus ir ateityje. Kova tuo tarpu vyksta už laisvės atgavimą, bet platesniame maste ji niekada nesiliaus. Net laisvę atgavus, net trispalvei suplėvesavus virš visų Tėvynės sodybų, kova už laimingesnę ateitį eis ir nesustos. Kas iš anksto sau pasistato kovos terminą, kas laukia kada nors pergalės, kad galėtų ramiai padėti ginklus, tas blogai supranta savo ir Tėvynės ateitį, ypač laimingą ateitį. Kas liaujasi kovojęs, tas nusigręžia nuo Tėvynės, tas jau miršta. Kovotojui visiškai nesvarbu, ar Tėvynė pripažins jį didvyriu, ar jos vaikai ji, kaip pranašus nukryžiuos ir akmenimis užmuš. Asmeninės laimės atsisako tas, kas nori nešti laimę kitiems; jo laimė yra save atiduoti kovoj ir kančioj, darbe ir nerime.

Toks yra laimės supratimas šioje žmogiškoje būtyje. Aišku, joks leistinas laimės spindulėlis nėra uždraustas kiekvienam. Ateitininkas yra ir lieka žmogus ir nieko žmogiško, išskyrus pikta, jam nėra draudžiama. Teisingai sako Arnoldas Rademacheris, kad juo žmogus labiau yra žmogumi t. y. dvasine būtimi, juo labiau jis yra šventas. Taip suprasto šventumo ateitininkas gali linkėti ir Lietuvos ateičiai. Tėvynė bus laimingiausia, jeigu ji galės tikrai ir užtarnautai vadintis šventoji Lietuva.

Visi, kas taip supranta Tėvynės ateitį, yra ateitininkai, nors tuo vardu nesivadintų ir niekad jų eilėse nebūtų buvę. Ateitininkija, švęsdama savo 40 metų sukaktį, galėtų tik džiaugtis, jei jos idėjos, jos dvasiniai nusiteikimai išsiplėstų toliau ir plačiau už jos organizacijos ribų. Kas tiki į Tėvynės ateitį, kaip tikintis krikščionis inteligentas, kas kovoja ir kuria, tas jau priklauso ateičiai, tas yra ateitininkas. Ateitininkų sąjūdžio nariai būtų neleistinai nekuklūs, jeigu save statytų aukščiau už tuos ateitininkus, kurie nėra jų eilėse. Tai, ką šis sąjūdis daro ar siekia, yra tik jo pareiga ir uždavinys prieš Dievą, sąžinę ir Tėvynę.

VL. B U T Ė N A S

MANO MYLIMOJI

Ak ir buvau įsimylėjęs ašen žvaigždę
Sukruvintais plaukais ir prakaituotais skruostais.
Draugai galbūt su gražesnėms naktimis žaidė,
O aš meiliai meiliai ją glosčiau.

Graži ji buvo man, nors kruvina ir prakaituota.
Bet akyse kokia žavi jaunystė švietė...
Kai suspindėdavo takai aušros pazarais vainikuoti,
Tai, rodos, neberasi tu gražesnės jokioj klėty.

Mylėjau ją tikrai—tariu jums atvirai šiandieną.
Net šrapnelius kelis gavau dėl jos į nosį,
Kai vieną tamsią, tamsią dieną
Kiti panūdo mano mylimosios.

Kiti panūdo jos jaunystės ir širdies vainiko.
(Bet buvo man ištikima jinai ir gynės)
Ir gynės Zarasuos, Anykščiuos, Vabalninke
Jinai... KOVOJANTI TĖVYNĖ.
1944. IX. 18.

ČESLOVAS SASNAUSKAS

(Proga 35 metų nuo jo mirties)

J. ŽILEVIČIUS, L. M.

Kompozitorius Č. Sasnauskas yra At-kų Himno autorius. Žodžius At-kų Himnui parašė kun. Jurgis Tilvytis — A. Žalvarnis, miręs 1931. XII. 24. Red.

1916 m. sausio 5 dieną Petrapilyje mirė vienas žymiųjų mūsų senosios kartos muzikos kurėjų ČESLOVAS SASNAUSKAS. Jis buvo gimęs 1867 m. Kapčiamiestyje, Seinų apskr. Muzikos pradėjo mokintis pas savo tėvą vargonininką, vėliau pas savo dėdę Risauską Kudirkos Naumiestyje, o paskui net Varšuvos konservatorijoje baigė vargonų klasę pas prof. Kaluzinskį. Po to vargonininkavo pas vyskupą Olieką Vilkaviškyje, jam mirus persikelia Kaunan valdininkauti. Po kiek laiko sutinkame jį vargoninikaujant Dvinske. 1891 m. jį užtinkame šv. Kotrynos bažnyčios raštinėje ir greit po to stoja Petrapilio konservatorijon dainavimo klasėn, pagelbėdamas tuolaikiniam vargonininkui Mocikevičiui, lenkui, bažnyčioje. Jam mirus Sasnauskas lieka pilnu vargonininku ir išbūna iki mirties apie 20 metų. Konservatoriją baigė 1898 metais. Kompozicijos sritį Sasnauskas studijavo privačiai pas įvairius profesorius. Po kiek laiko baigė Petrapilio Archeologijos Institutą poleografijos skyrių (senų neumų skaitymo) ir po to, 1905 m. metropolito Sembeko rūpesniu liko pasiųstas Vakarų Europon studijuoti pas Benediktinus grynojo gregorianiško bažnytinio choralo. Tuo laiku jis studijavo vienuolynuose — Čekų Prahoj, Wuertenburge, Monte Cassino, Romoj, Šveicarijoj. Jis pažinojo keletą Europos kalbų ir to dėka užmezgė ryšius su bažnytinio muzikos meno mokslininkais, bendradarbiaudamas jų specialinėje spaudoje.

Grįžęs Petrapilin, jis išplėtė plačiai savo veiklą. Ten buvo jo rūpesniu organizuotas apmokamas iš keliolikos narių specialistų giedorių choras, o per didesnes iškilmes net simfoniniu orkestru, šalia vargonų, buvo pritariama. Tame chore yra giedoję vėliau žymūs pasidarę mūsų solistai Al. Kutkus, Amsterdame dabar gyvenąs Juozas Alšauskas. Padėjėju kurį laiką buvo St. Šimkus. Taip pat jis buvo pakviestas profesoriauti Dvasinėn Kunigų Seminarijon ir Dvasinėn Akademijon. Jis savo autoritetu ir rimtumu labai veikė jaunus kunigus, ir jie pamilo tikrąjį choralą. Viso to pasėkos buvo didelės.

Jo vadovybėje choras buvo garsus visame Petrapilio muzikos mylėtojų tarpe. Per Velykas, Kalėdas galėdavo patekti bažnyčion tik su bilietais. Ten veržėdavosi vien tik giedojimo paklausyti ir sueidavo įvairių tikybų muzikmanai. Dėlto jis buvo ne tik caro apdovanotas ordenais, bet Prancūzų ir Austrų valdžių aukštais atžymėjimais. Jį supo iš visų pusių aukštos garbės aureolė. Draugavo ir visą laiką veikė su lenkais, nes šv. Kotrynos bažnyčia nors ir buvo tarptautinė vistiek jai vadovavo lenkai. Kelių vikarų būryje visada būdavo kunigas lietuvis, latvis, prancūzas, italas ir t.t. Pradedant Sasnauskui ten darbuotis, viceklebonu buvo susipratęs lietuvis kun. Poška, kuris sugebėjo giliai prabilti jauno Sasnausko sielon lietuvybės atžvilgiu.

Matyt, reikia nepamiršti, kad Kapčiamiestis, kur Sasnauskas augo, buvo labai sulenkėjęs ir visą laiką, kur jam teko gyventi, vis lenkai jį supo, nekalbant šv. Kotrynos bažnyčios tarnybos. Vienok jo gyslose būta gryno lietuviško kraujo, nes 1894 metais Sasnauską užtinkame vadovaujant lietuvių studentų chorui ir parengimuose pas studentus solo dainuojant. Sasnauskas buvo stipraus būdo, nes menkai kalbėdamas lietuviškai, vistik sugeba pažinti lietuvišką liaudies dainos dvasią ir pradeda visa jėga kurti lietuviškus veikalus.

Dėka to gražaus ir prakilnaus lietuvio būdo, kuris naudojo lenkų teikiamas pragyvenimo priemones, dvasioje išaugo lietuvių didvyriu. 1902 m. užtinkame Žinyčioje jo pirmą lietuvių kalba kūrinį, dabar visų žinomą, "Kur bėga Šešupė", o jau 1909 m. pasirodo iš dvylikos numerių serijos pirmasis, o metais vėliau — garsioji kantata "Broliai". Tai buvo kas tai nepaprasto tais laikais, ir visą tai išleido Sasnauskas savo lėšomis, nebodamas, ar kada dalis lėšų sugrįš.

Kai pasirodė pirmieji tos serijos kūriniai, pavadinti "Lietuviška muzika", lietuvių spauda vienbalsiai pareiškė, kad tai yra nepaprastas įvykis mūsų atbundančios tautos gyvenime. Genialusis M. K. Čiurlionis ir poetas kun. Gustaitis rašė ilgiausius straipsnius gėrėdamiesi Sasnausko kūryba, o kai pamatė didžiulį veikalą kantatą "Broliai", pasakė: "Mūsų tauta dar nepribrendo to veikalo išpildymui, nes neturi nei chorų, nei dirigentų."

Kas gi nežino "Kur bėga Šešupė" turinio; arba "Jau slavai sukilo", arba iš kantatos "Broliai, kas mylit Lietuvą, meldžiami, stokit į krūvą." Ir taip panašiai. Kokie stiprūs tautiniu atžvilgiu pasirinkti tekstai žinomųjų poetų, kurie lyg kokie pranašai šaukė visus į kovą, o Sasnauskas muzikos garsais paryškino tą visą, ir tai toks žmogus, kurs lenkų tarpe bičiuliavosi ir caro pašonėje rūmų gyveno. Tik toks sielos galiūnas, kokiu buvo Sasnauskas, galėjo taip ryškiai ir įtikinančiai prabilti į tautą. Kiek teko jo rankraščius matyti, tai tik viena giesmė buvo lenkų kalba spausdinta lenkų žurnale, kuri lieviškai yra žinoma "Skubėk prie Kryžiaus" iš minėtos serijos septintuoju numeriu. Kitaip tariant, lenkams jis nieko nesukūrė.

Be to Sasnauskas įvedė į mūsų muziką dar tąsyk tebesančią vystykluose, liaudies dainų vartojimą. Sasnauskas serijoje: "Siuntė mane motinėlė", "Lėk sakalėli", "Tu mano motinėlė" panaudojo grynai liaudies melodijas ir parodė, kaip galima iš jų sukurti didelius ir klasinius veikalus, mokslinius sutvarkant. Tiesa, Naujalis jau rašė kiek ilgesnius ir vertingus mūsų muzikos veikalus, bet jis nėjo ta kryptimi, kokia pradėjo Sasnauskas. Todėl visi atkreipė ypatingą atydą ir į tai, kad Sasnauskas giliai pažįsta ir liaudies muziką. Minėtas Čiurlionis ir vėliau dar studentaudamas St. Šimkus gėrėjosi spaudoje Sasnausko sugebėjimais. Prieš 40 metų, kuomet rusų žandarai supo iš visų pusių, "Kur bėga Šešupė", jau nekalbant apie kantatą, rusų buvo griežtai uždrausta kur nors viešai dainuoti.

Sasnauskas savo kūryba pirmutinis padėjo tokius rimtus ir pastovius pamatus tautinėje muzikoje, pradėjęs vartoti kontrapunktą ir ištęsdamas į ilgus veikalus paprastas trumpučiukes liaudies melodijas.

Bažnytinėje muzikoje yra pažymėtinos jo mišios "Requiem" mišriam chorui, solistams, vargonais pritariant. Tos mišios pirmą kartą buvo atliktos Petrapilyje M. K. Čiurlionies mirties miinėjime. Nuo to laiko jos buvo nuolat giedamos gedulose šv. Kotrynos bažnyčioje ir pasidarė taip populiarios, jog vėliau aristokratija gedulingose pamaldose visada reikalaudavo, kad choras atliktų tas mišias ir ekstra už tai buvo sumokama. O tokių pamaldų būdavo po keletą, o kai kada ir keliolika savaitėje. Choras giedodavo kas dieną, su reta išimtimi, bažnyčioje.

Parašęs yra ir daugiau įvairių kūrinių, bet dėl vietos stokos nėra galimybės visko išvardinti.

Šia proga tenka prisiminti, jog šiomis dienomis iš spaudos išėjo Sasnausko kūrinių rinkinys pavadintas, "LIETUVIŠKA MUZIKA, REQUIEM ir KITA", viso net 20 kūrinių 136 puslapių knygoje, kurios viršų puošia Sasnausko paveikslas, dailininko Teofiliaus Petraičio piešta. Tą milžinišką veikalą išleido kun. **L. Voisiekauskas,** Harrison, N. J., lietuvių parapijos klebonas, kuris buvo finansavęs Sasnausko kūno pargabenimą iš Petrapilio į Lietuvą. Sasnauską jis pažinojo iš tų laikų, kuomet Dvasinėje Seminarijoje jaunas Voisiekauskas buvo klieriku, o Sasnauskas ten mokino giedojimo. Veikalą redagavo J. Žilevičius, kaina $3.50, sukrautas pas redaktorių: 166 Park Place, Elizabeth, N. J.

VYČIAI LIETUVYBĖS SARGYBOJE

AL. VASILIAUSKAS

Aš įsijungiau į lietuvišką veikimą prieš 16 metų, prisidėdamas prie suorganizavimo A.L.R.K. Fed. kuopos Great Necke. Nuo to laiko dalyvauju lietuviškų organizacijų veikloje. Man ypatingai rūpi jaunimo reikalai, nes koks jaunimas, tokia ir ateities generacija. Dėl to visai nenuostabu, kad ir Stalinas stengiasi jaunimą atskirti nuo tėvų ir jį išauginti komunistinėje dvasioje, ištrinti iš jų širdžių lietuviškumą.

Tėvams turi rūpėti, kas jų vaikelius moko, ką moko, ką jie garbina, su kuo jie draugauja.

Tie mūsų tėveliai, ar jie buvo mokyti ar ne, kurie atvykę į šį kraštą, neprarado jausmo brangiajai Lietuvai ir savo vaikelius augino lietuviškoje dvasioje, išmokė juos gražiai lietuviškai kalbėti, jai nori padėti kuo galėdami ir laukia tos dienos, kada jie patys galės nuvažiuoti ir pamatyti gražiąją Lietuvą, susitikti su savo giminėmis. Visiems yra malonu, kad lietuvių vaikai, nors jie gimę ir augę Amerikoje, išaugo su tikru lietuvišku jausmu ir dvasia, neniekina tėvų papročių ir prisideda prie lietuviško bei katalikiško veikimo. Jie turi drąsos bendrai veikti ir vadintis Lietuvos vaikais.

Tačiau kai kurie tėvai apleido šį svarbų punktą, prikalbėdami vaikus: "Vaikeli, tu esi amerikonas, tai mokinkis tik amerikoniškai, ir pamiršk lietuviškai." Tokie tėvai patys kalba namuose angliškai, o lietuvių gimtąją kalbą išstumia visai iš savo šeimos. Lietuvišką kalbą apleidžiant namuose, viskas, kas yra lietuviška, išnyksta.

Daug yra lietuviškų organizacijų bei draugijų prie katalikiškųjų parapijų, kurios stengiasi palaikyti lietuviškumą. Tačiau iš jų visų lietuvybės išlaikymu Amerikoje ypatingai yra susirūpinusi Lietuvos Vyčių organizacija. Lietuvos Vyčių organizacijai jau 39 metai, turi 49 kuopas ir 2500 narių. Lietuvos Vyčių obalsis: "Dievui ir Tėvynei". Vyčių įstatuose yra įrašyta: "Lietuvos Vyčiai žadina jaunuomenės prisirišimą prie savo tėvų žemės Lietuvos, taip pat savo gimtosios kalbos bei mūsų tautos papročių meilę."

Be to įstatai sako, kad Vyčiai privalo būti gerais katalikais, geri Amerikos piliečiai ir atjaučią savo tėvų žemę, kovoją už Lietuvos laisvę, nusistatę palaikyti lietuviškumą, savo narius moką garsinti Lietuvos vardą.

Daugumas klebonų leidžia Lietuvos Vyčiams organizuotis prie lietuviškųjų parapijų. Tačiau pasitaiko ir tokių klebonų, kurie nenori leisti L. Vyčiams veikti, patardami jaunimui įsirašyti į kitas katalikiškas organizacijas. Mums yra skaudu, kad taip kai kur atsitinka, tačiau tai yra išimtis, nes daugelis lietuvių kunigų visa širdimi padeda Lietuvos Vyčiams.

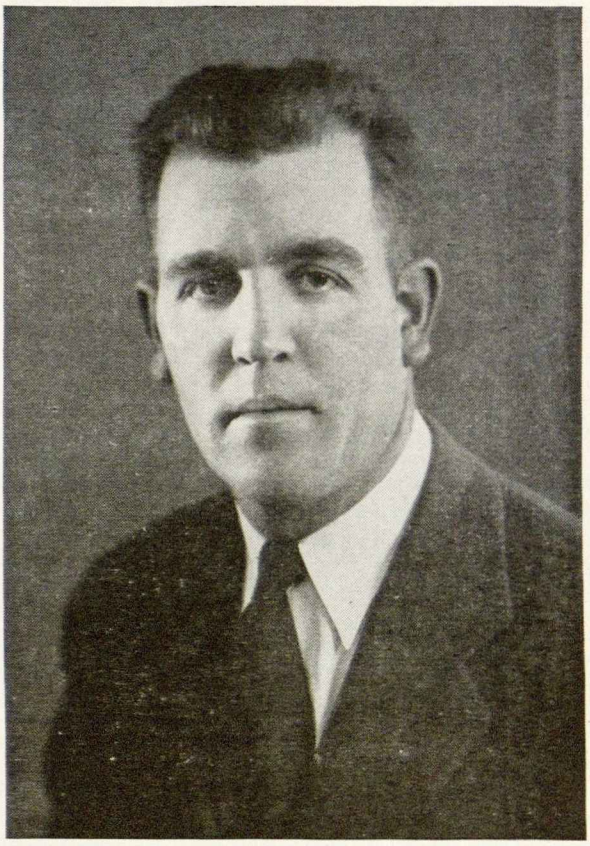

A. VASILIAUSKAS, LIETUVOS VYČIŲ PIRMININKAS

Baigdamas noriu pasakyti, kad lietuviška šeima yra lietuviškumo pradžia. Vėliau, kai vaikai paauga, — lietuviškos organizacijos. Tad, jei dar nėra per vėlu, raginkite jaunimą kalbėti lietuviškai ir prisidėti prie lietuviškų organizacijų veikimo. Pagelbėkime jiems, suteikdami daugiau žinių apie Lietuvą, kad jie galėtų ją pamilti ir kovoti už visa tai, kas lietuviška.

ALEKSANDRAS ŠATAS

ANT LAIMĖS GRIUVĖSIŲ

Ko gi tu taip nuliūdęs dairaisi,
Ko skundiesi, kad skauda širdis.
Argi tu nepažįsti to jausmo —
Senos žaizdos ne greitai užgis.

Juk ant artimo laimės griuvėsių,
Puikius rūmus tu sau pastatei,
Ir manei, kad jie amžiais laikys tau:
Nesugriaus jų audra nei ledai.

Ir džiaugeisi, ir sveikinai saulę,
Ir sakei, kad ji šviečia tik tau,
Toks gražus tau atrodė pasaulis,
Tokie puikūs auksiniai namai.

Kilo vėjai iš marių atklydę,
Lankstė viesulas jaunus medžius,
Ir pavasarį žemė pražydus,
Vėl išvydo griuvėsius naujus.

Ko stebies?...
Juk ant laimės griuvėsių,
Puikius rūmus tu sau pastatei,
Ir manei, kad jie amžiais laikys tau,
Nesugriaus jų audra nei ledai...
Chicago, 1951-2-9.

MERGAITĖMS

TAVO UŽDUOTIS

J. JONYNIENĖ

Dar taip neseniai nuskambėjo džiaugsmingas "Gloria in excelsis Deo." Daugelio lūpos kartojo tuos džiugius žodžius, o širdys raudojo. — Kur gi, Viešpatie, kur ta Tavo žadėtoji ramybė, kur taika, kur pasaulio gera valia? — šnabždėjo ne vieno lūpos, bet širdys nemoka melstis taip, kaip meldė pasigailėjimo žmonės prieš porą tūkstančių metų. Ar įsivaizduoji, mano miela, koks sunkus gyvenimas buvo tuolaikinių žmonių, netekusių Dievo malonės. Pasaulis tada skendo nuodėmėje ir tamsybėse, žmonija gyveno didžiausį dvasinį skurdą. Žmonės šaukė ir maldavo dangaus, kad atsiųstų jiems Gelbėtoją, Kuris atlygintų ir permaldautų pirmosios nuodėmės užrūstintą Dievo teisingumą ir vėl atidarytų dangų Adomo vaikams. Ir jų malda buvo tokia karšta, ir šauksmas toks galingas, kad Dievas išgirdo jų balsą ir pasigailėjo žmonijos, atsiųsdamas jai išganyti savo vienatinį sūnų. Pasigailėjo Dievas kenčiančios žmonijos, bet dėja, žmonės nemokėjo ir nemoka pasinaudoti ta jiems suteikta malone. Ir todėl ta Dievo pažadėtoji meilė ir ramybė nuo pat Kristaus laikų dar nėra atėjusi į šią vargstančią žemelę. Nebuvo nė vieno šimtmečio, kuriame žmonių tarpe nebūtų buvę karų, nesutikimų, vaidų.

Ir dabar nors dar taip neseniai karo audros praūžė, o jau ir vėl nauji audros debesys telkiasi, vėl naujo karo šmėkla slenka vis artyn ir artyn. Nors taikos žodis skamba visų lūpose, linksniuojamas spaudoje, įvairiose konferencijose, bet taikos dvasia dar nenusileido iš aukštybių į krauju ir ašaromis pasriuvusią žemę, ir milijonai kenčiančių, jos nesulaukdami, dažnai net šviesesnių laikų vilties nustoja. Ir vargu ar žmonija buvo kada taip toli nuo taikos, ramybės bei vienybės idealo, kaip šiandie. Ir atrodo, kad pasaulis negreitai dar ramybės susilauks, nes jo sąžinė per daug nejautri ir egoistiška, o širdis šalta ir kieta, kaip to pakelės akmens. Pasaulis įtikėjo į fizinę jėgą ir šaunamo ginklo galią ir neteko širdies, neteko tiesos ir meilės.

Šiandie taip pat kaip anais tamsiais stabmeldybės laikais vyksta kova tarp blogio ir gėrio, tarp gyvenimo ir mirties. Sumaterialėjęs, netekęs dvasios ir pasiklydęs pats savyje pasaulis šaukiasi pagelbos. Mūsų tėvynė kenčia žiaurią vergovę nešdama, visame krašte liejasi skausmas, teka mūsų brolių nekaltas kraujas, našlaičių ašaros ir dejavimai dangaus kerštо šaukiasi. O ir šių dienų žmogus, po baisių ir gilių pergyvenimų, po karo audrų ir žudynių, yra pailsęs ir nuvargęs, dažnas be artimų ir mielų širdžių, be namų savų. Jis jaučia savy baisią tuštumą, kurios pats užpildyti nebepajėgia ir ieško tikro žmoniškumo ir širdies. O kur jis ras ją? Kas paguos vargšą benamį, kas pakels jo dvasią, gyvenimo audroj palūžusią? Tu, mergaite! Kaip anais žmonijai sunkiais laikais išgelbėjimas atėjo į pasaulį per moterį-mergaitę, taip ir dabar pasaulio akys yra nukreiptos į Tave, nes moteris yra visa ko pradžia. Per moterį piktas atėjo į pasaulį, bet taip pat per moterį atėjo į žemę ir pasaulio atpirkimas.

Gal pasakysi, kad tu esi toks silpnas padarėlis, ką gali padaryti, kuo padėti, jei stipresni ir galingesni nieko nepadaro. Bet fizinės jėgos tau nereikia. Visa nelaimė ir yra, kad jėgos pasauly yra per daug. Šiandieniniam pasauliui nieko taip netrūksta, kaip širdies, dvasios, tikros krikščioniškos meilės. O kas jos gali daugiau turėti už Tave? Tu, mieloji, nesi dar palaužta to pesimizmo ir nevilties, tu turi tą galingą jaunystės dvasios jėgą. Nieks tau kelio neužtvenkia, Tau pasaulis galvą lenkia — sako poetas. Tad panaudok tą jėgą geram, būk ta saulė, kurios šviečią spinduliai praskaidrintų pasaulio tamsybes, atgaivintų nupuolusius dvasioje, suteiktų noro gyventi ir dirbti netekusiems jo. Dabar atėjo tau laikas prikelti merdintį pasaulį, stoti į kovą su dvasiniu puvimu, besireiškiančiu žmonijoje. Bet tai nėra lengvas darbas, ir viena toj kovoj Tu nieko nepadarysi: per menkos Tavo jėgos. Todėl kelk žvilgsnį aukštyn, iš ten sulauksi paramos, nes kovoje su piktuoju šio pasaulio valdovu Dievas pažada moteriai pergalę. "Aš padarysiu nesantaiką tarp tavęs ir moters, tarp tavo ainijos ir jos ainijos, ir ji sutrins tau galvą" — pasakė Dievas žalčiui. Dabar yra pats laikas mūsų žvilgsnius kreipti į dangų, iš kur tegali ateiti žmonijos išgelbėjimas. Buvę pasaulio vadai, bandę valdyti tautas be Dievo, jau griuvo. Šiandie ne vienas aukštųjų politikų jau bando atsikreipti į krikščionybę ir ten ieškoti ligotam pasauliui vaistų. Šiandie vėl pradedama domėtis šūkiu "Omnia instaurare in Christo". Nes pasaulis jau pradeda įsitikinti, kad atgaivinimas tikėjimo yra vienintelė priemonė, kuri dar gali išgelbėti mūsų tamsybėse skęstantį pasaulį. Todėl ir mums šiandie, kovojantiems dėl Lietuvos laisvės, malda ir kryžius yra stipriausi ginklai. Lietuvių negalėjome įveikti todėl, kad jie per daug įsikibę į kryžių— pasakė bolševikų komisaras Joffe po ano karo. Ir iš tikrųjų, tai yra mūsų vienintėlis ginklas, nes jėga mes nieko negalime padaryti: Vienas tik Kristus tegali nugalėti Šėtoną, bet tik gyvas ir mumyse gyvenantis Kristus. Jis yra vienintelis pasaulio gelbėtojas. Todėl ir visi žmonių pasitarimai pasauly gerovę sukurti, jei jie nėra atremti Kristumi ir Jo dvasia, negali duoti pasauliui ko gero ir pastovaus, tuo labiau tikros taikos ir ramybės.

Ir mūsų dabar didžiausias uždavinys yra grąžinti Kristų į šeimas, į visuomenę, tautą, į visą pasaulį. Mes turime ne tik pačios atsinaujinti, bet turime atnaujinti žemės veidą.

LIŪNĖ SŪTEMA

ŠALNA

Sustojo laikrodžiai. Jau niekad neateis naktis —
mums vėjas tyliai praskleidė akis.
Tarytum spinduliai, grakšti žuvis
vandens stiklinėje paniro saulės spindulys
ir mūsų amžių ilgesys
su paskutiniu paukščiu ir rausvu lapu
apleido mus.

O lengvas, lengvas ir ramus
mūsų širdžių plakimas,
tarytum laivo, grįžtančio irklai.

Dangus? Ir jo nėra — tenai,
tiktai nelygūs ir pilki brūkšniai,
tarytum mūs vaikystės piešiniai
išnyra tarp stogų, tuščių ir tiltų.

O begalinis šitas vakaras —
ir mūsų širdyse
išsiskleidžia, lyg burė tviskanti, balta
pirmoji rudenio šalna —
o nesibaigiantis šis vakaras.

MERGAITĖS APDARAS

A. GRINIENĖ

Sakoma, drabužis yra žmogaus siela. Taigi, žmogaus dvasios atspindys išorėje. Išeitų, kad juo turtingesnės dvasios asmuo, juo ir drabužis turėtų būti ištaigingesnis, puošnesnis. Iš tikrųjų taip ir yra, jeigu turto nematuosime tik aukso ar pinigo verte.

Prisimiinkime savo aplinkos kai kuriuos žmones. Tuščia mergaitė, kuri neturi jokių aukštesnių idealų, siekimų, kaip tik pasipuošt, ji stengiasi imponuoti, žėrėti ir blzgėtii iš viršaus. Ji vasada norės išsiskirti iš kitų savo spalvų ryškumu ir margumu, šukuosenos nepaprastu išpūtimu, ji pirmoji seks kiekvieną madą, bet viską pertempdama. Jei suknelės trumpos madoje, tai jos bus trumpiausia, jei rankovės plačios, tai jos bus metrinės, jei ji vartoja kvepalus, tai užsipils jų tiek, kad už kelių metrų nosį rėžia kitam. Dažniausiai tokioms paviršutiniškoms mergaitėms net nesvarbu, kad jos suknelė įplyšus kur nors, kad ji ne pirmos švaros, kad jos visas kūnas atsiduoda prakaitu. Svarbu, kad ją lengvai išskirtų iš kitų tarpo ir susidomėtų. Aišku, pirmąjį tikslą ji pasiekia, ją kiekvienas greitai pastebi, bet ar ją pagerbia ir myli, galite atspėti pačios. Paprastai juo skurdesnės dvasios moteris, juo labiau ji demonstruoja, stengiasi parodyti savo kūniškumą. Geriausias ir kraštutinis pavyzdys tokios bedvasės, puolusios mergaitės, yra gatvės moteris. Nors ant jos kaktos nėra užrašo, kas ji, bet jos drabužis ir veido išraiška, nudažymas viską išduoda. Jeigu kartais ir tau pasitaikytų, kad užkabina koks nerimtas vyriškis, visada apsižiūrėk ir pasvarstyk, ar pas tave viskas tvarkoje, ar kur nors nepertrumpa, neperdaug išryškinta, ar tavo veido išraiška nebuvo provokuojanti ar lengva.

Nesunkiai taip pat išskirsime kilnios sielos, turiningą, tikrai inteligentišką moterį. Nesvarbu, ar ji bus turtinga. ar ne. Jos paviršiuje, drabužyje matysime darnią harmoniją, kuri atsispindi iš jos vidaus turtingo pasaulio. Tokia moteris visada linkusi kukliau apsirengti, negu rėkiančiai. Spalvų suderinimas, geras drabužio pasiuvimas, drabužio pritaikymas jos kūnui, figūrai, kuklumas — pirmoj eilėj krinta į akis. Ne tiek jai svarbu medžiagos kokybė, brangumas, kiek geras pasiuvimas. Tokia vispusiškai išlavinta moteris, nors ji ir būtų turtinga, nekaitalios suknelių be reikalo taip dažnai, kaip tai daro paviršutiniška, tuščia mergaitė.

Kai aš buvau dar vaikas, svajodavau ne kartą pamatyti karalaitę ar prezidentienę. Manydavau, kad karalaitė, kuri neturi sau lygios karalystėje ir kuri yra pati turtingiausia, ji turi išsiskirti iš kitų ir savo prašmatniu apsirengimu. Užtai baisiai nusivylau, kai pradėjau atrasti tėtės žurnaluose karalienes bei princesas visiškai paprastai, kukliai apsirengusias, kaip ir visi mirtingieji, — ir net daug paprasčiau už kai kurias damas.

Pasirodo, ne tik aš — vaikas, bet ir kai kurie šių dienų žurnalistai panašiai galvoja ir laukia iš karališkų šeimų kažko nepaprasto. Skaičiau viename vokiečių žurnale reporterio nustebimą, tiesiog pasipikinimą, kad Anglijos karalienė dalyvavo vestuvėse su prieš dvejis metus nešiota suknele ir batukais. Įdėta karalienės nuotrauka su smulkiu aprašymu tos suknelės medžiagos be spalvų. Jam atrodo baisi sensacija. Tačiau iš nuotraukos ir aprašymo neatrodė, kad toji suknelė būtų netikusi vestuvių progai, ar kad ji būtų labai išsiskyrusi iš šių dienų madų. Suprantama, jei Anglijos karalienė neturėtų kitų rūpesčių, kaip tik pasirodyti gražiai išsipuošusi, gal ji nebūtų drįsusi pasirodyti su viena kartą dėvėtu drabužiu viešai.

Darykime tik skirtmuą, kalbėdamos apie inteligentę moterį; tikrąją šio žodžio prasme yra ne kiekviena moteris, kuri sugebėjo baigti aukštuosius mokslus. Yra labai gerai išsilavinusių savo srities specialisčių, kurios puikiai atlieka savo profesijos darbą, bet kurios visai apsileidusios kitose srityse. Jos nesistengia domėtis platesniu gyvenimu, santykiais su žmonėmis ir daiktais, etiketu, kitomis mokslo ir kultūros sritimis. Tokios dažnai rūpinasi tik savo tiesioginiu darbu, ir iš paviršiaus jos taip pat ne tik nėra moderniškos, bet stačiai apsileidusios Tas dažniau pasitaiko pas vyrus, bet neretai ir pas moteris. Joms atrodo, kad savęs priežiūra yra bereikalingas laiko aikvojimas, tuštumo ženklas. Ir reik stebėtis, kaip tokios, dažai išmintingos moterys, nujaučia, kad savo apsileidimu jos atstumia geriausius draugus, simpatijas, kad dėl to kartais nukenčia tarnyboje ir t.t.

Kam ne kam, bet moteriai negalma niekada apsileisti, — nei mergaitei, nei ištekėjusiai (kas, deja, dažniausiai atsitinka), ne senai. Juk iš patyrimo kiekviena žinot, kaip gerai jautiesi, kai žinai, jog gerai, tvarkingai atrodai, jog pas tave viskas nuo apačios ligi kalnieriuko tvarkoje. Tada netenka nervintis, nuotaika puikiausia, o ir kitiems malonu su tavimi bendrauti. Ir priešingai, kaip tenka nervintis ir jaudintis, kada jauti, jog suknelė negerai guli, kad šukuosena netinka, kad kojinė persisukus ar plėmelis yra užtiškęs. Mergaitė, moteris neturėtų jaudintis, kad jos drabužis yra paprastesnis už kitų, kad ji neturi brangių papuošalų. Neturtas juk nėra gėda, o krikščioniškomis akimis žiūrint, jis yra dorybė. Svarbu, kad tavo drabužėlis būtų švarus, tvarkingas, gerai pritaikytas progai ir tavo figūrai. Tikrai išauklėta mergaitė nesigėdys ir nepraleis malonios progos pasilinksminti ar pasisvečiuoti dėl to, kad ji neturi naujos suknelės. Išmintingas nė kiek nesistebės ir nelaikys už blogą, kad atėjai su sena suknele, o jei negudrus ir pasijuoktų, ar taip jau svarbu. Argi tu nelaikytum savo asmens įžeidimu, jei kas nors labiau domėtųsi tavo nauja suknele, o ne tavim pačia. O tačiau kaip nedaug yra išmintingų mergaičių šiuo atžvilgiu. Dažniausiai jos skolinsis iš draugės kokią, kad ir paprastesnę už savo suknelę, arba liks namuose, verks, bus nelaimingos visą vakarą.

Gal jau paklausite, o kaip su m a d o m i s ? Ar reikia būti moderniškomis, ar į madas kritiškai žiūrėti, ar jų nepaisyti? Ir kaip daro tos vadinamosios rimtosios moterys, inteligentės? Ar jos rengiasi moderniškai, ar savaip, originaliai.

Čia negalima būtų atsakyti vienu teigimu ar neigimu. Viskas priklauso nuo pačios mados, nuo moters figūros, kišeniaus ir amžiaus bei luomo. Tačiau jau iš anksto galima pasakyti, kad nėra juokingiau, kaip aklas sekimas madomis, arba visiškas jų nepaisymas. Yra tam tikra rūšis moterų, kurios visada apsirengusios pagal paskutinį mados šūksnį. Nežiūrint to, jos dažnai sukelia juoką ir pasigailėjimą. Kodėl? Juk visų moterų idealas atrodyti moderniškomis? Pagalvokit tik, ar kiekviena mada yra estetiška ir grai, pagaliau negali būti kiekviena mada pritaikyta man, mano figūrai, mano veidui, plaukams ir akių spalvai, ir t.t. Madingai būti reikia stengtis, bet į kiekvieną madą reikia žiūrėti kritiškai, pirtaikyti madą sau, savo ūgiui, figūrai, veidui, kišeniui. O visą kitą riekia iš jos atmesti.

Prieš sekdama madomis, prieš siūdama suknelę, prieš dėdama plaukus, mergaitė privalo gerai išstudijuoti savo kūno proporcijas, bruožus; ji turi atrasti tai, kas joje gražu, ir savo silpnąsias vietas. Ir tik tada ji gali eiti pas siuvėją ar kirpėją. Siuvėjas ir kirpėjas dažniausiai yra tik amatininkai, biznieriai, be skonio ir be didelio noro nuoširdžiai padėti klijentui. Tu turi pati pasakyt, ko nori, kad tau padarytų. Todėl pirmiausia reikia pačioms save pažinti, savo trūkumus, savo grožį, išmieras, spalvų tinkamumą, kad taisantis drabužį būtų galima paslėpti, kas negražu, ir išryškinti gražiąsias puses. Mergaitei riekia apskritai išmokti grožio pajautimo, išlavinti skonį. O tai atsiekiama per ilgesnį lavinimosi laiką. Jei pačiai yra sunku, pastark su vyresniaisiais, tėveliais, draugėmis, pasiskaityk atatinkamos literatūros, stebėk žmones. Geriausia, jei tu turi inteligentę, suprantančią mamą, nes mamos mokykla nepamainoma. Motina niekada tau nepataikaus, pasakys nuoširdžią tiesą, patars nesunteresuotai, objektyviai. Kas neturite iš ko pasimokyti namuose, nueikite pas draugės mamą, pas mokytoją pasitarti.

Neužmirškite taip pat, kad mados kuriamos ne vaikams, o panelėms. Taigi, kas tinka 25 metų mergaitei, tas

dar, toli gražu, netiks 14-15 metų jaunuolei. Ir labai juokinga, kai kartais tokia jauna mergaitė pradeda pamėgdžioti suaugusiųjų madas, tuo pačiu lyg ir save sendindama.

Šiuose rėmuose neįmainoma konkrečiau pakalbėti, ką ir kada reiktų nešioti. Tiek galiu apibendrinti: mergaitės intuicija ir skonis turi pasakyti, kuri mada ir kas iš jos yra jai sektina, padoru, tinkama. Juk madų kūrėjai yra vyrai, kurie tas madas kuria ir keičia biznio tikslais, dažnai iškreipia ar pajuokia moters prigimtas savybes. O mes dažnai aklai stengiamės jas sekti ligi smulkiausios siūlės. Reikia daugiau kritiškumo, savigarbos. Aišku, būtų juokinga taip pat visiškas nepaisymas madų. Jei šiais laikais moteris užsidėtų krenoliną, peruką ir pasirodytų viešumai, tai ją pirštais užbadytų. Iki tam tikro laipsnio reikia sekti kiekvieną madą, paisyti jos. Yra taip vadinamos pagrindinės mados linijos, kurių reikia paisyti (jos dažniausiai ryškios pečių linijoj). **Taigi, stenkis būti moderni, kiek toji mada iškelia tavo grožį, paslepia kūno trūkumus ir neišeina iš padorumo ribų.**

Nė viena mada visoje visumoje netiks visoms. Pasirink joje tai, kas tau tinka. Pavyzdžiui, storų kojų mergaitė turėtų pirmoji džiaugtis ir siūti ilgą moderniška sijonėlį, bet jei mada trumpučių, tenekerpa jo visai trumpai pagal madą. Šiek tiek tepatrumpina, bet neperdaug. Niekas užtai nepapeiks tavęs, kad tu nemoderni. Tačiau jaunos mergaitės, niekada nenešiojo ilgų suknelių. Išbalusio veido, liesa mergaitė tenenešioja žalios ar violetinės spalvos, nes atrodys kaip ligonis. Ilgo kaklo mergaitė negali iškirpti didelės dekoltė, nes jos veidas ir kaklas atrodys nepaprastai ištysęs. Nesvarbu, kad tokia mada, dėl to jos kaklas nė kiek nepagražės. Geriausiai madas gali prisitaikyti gerai nuaugusios, gražios, klasiškos mergaitės. Bet ar labai daug tokių yra....

Sakysit, kad madas gali sekioti tik turtuolės ir nieko neveikiančios moterys, nes mados taip dažnai keičiasi. Tiesa, jos kartais kinta po du kartu į sezoną, todėl kad bizniui taip geriau. Įsivaizduokit, kad pailginus pora centimetrų suknelę, medžiagų fabrikantai turi milijonus pelno.

Tačiau dėl to neturėtų perdaug nusiminti mergaitės. Yra tokių drabužių, kurie niekada nesensta, neišeina iš mados, arba ilgą laiką laikosi. Pavyzdžiui, angliškas kostiumėlis, tautinis drabužis, sportiniai batukai, angliška skrybėlaitė, biretas. Kas neturi pinigų dažniau pasikeisti drabužį, tegul pirmoj eilėj pasisiuva anglišką kostiumėlį. Jis nedaug keičiasi, o yra labai praktiškas. Visur jis tinka: gatvėje visada, bažnyčioje, kelionėje, trumpų vizitų metu, įstaigoj, darbe ir t.t. Siuvantis drabužį reikia galimai daugiau palikti medžiagos padalkose, šonuose, kad reikalui esant galima būtų perdirbti. Jei nori turėti vieną, dvi praktiškas sukneles, tai nepirk margos, labai ryškios. Tuojau nusibosta margas rūbas, dažnai dėvimas. Geriau įsitaisyk lygią, tamsią, kurią galėtum papuošt, paįvairint dirželiais, kalnieriukais, karoliais, gėlėmis.

Išvada,—stenkis būti moderni, atsižvelgiant į savo figūrą, amžių, luomą, išteklius. Bet nesivaikyk aklai madų, jau vien dėl to, kad tu turi savo asmenybę, savo skonį, savo kūrybingumą. Kiekviena moteris turi būti ir originaliai pasipuošusi. Į savo drabužį ji turi įnešti ir savęs dalelę, savo sielos. Ypač mūsų tauta mėgsta originalumą. Manau, visos paskaitėte ponios Tamošaitienės straipsnelį apie tautinius drabužius, kur ji nupasakojo, kaip senovės lietuvaitės buvo kūrybingos. Joms buvo gėda ir negarbė kopijuoti vienoms iš kitų raštus, audeklus, taut. drabužius. Todėl kiekvienas audinys būdavo vis kitokių raštų, spalvų ir jų derinių. Aišku, tik todėl galėjo išsivystyti pažangumas ir todėl mes dabar gėrimės ir turime tiek daug tautinių raštų. Kaip būtų gražu, jeigu kiekviena mergaitė ir paprastą suknelę siūdamasi, mados rėmuose sugalvotų savo suknelei savitą, jai tinkantį fasonėlį; jeigu ji papuoštų savo rūbelį tautiniais motyvais, raštais ir papuošalais, arba savo darbo mezginiais, siuviniais. Šitokį drabužį kiekvienas daugiau vertins ir pasigerės, negu iš moderniausio lango nupirkta suknele-šablonu. Madas kuria svetimi mums žmones, daugiausia Paryžius. Todėl tos mados mažiau tinka kitoms tautoms, o ypač mūsų kukliam lietuviškam būdui, provinciniam gyvenimui, mūsų gyvenimo sąlygomis, pagaliau mūsų figūroms, medžiagoms ir t.t. Kur gi mes galėtume pasirodyti savo kukliuose, palyginti, salonuose, salėse ar gatvėse su paryžietiškomis suknelėmis?

Kaip matote, kuklumas tinka visur, o ypač mūsų tautai, ir dar labiau mūsų jaunimui.

Reiktų pakalbėti ir konkrečiai apie įvairių drabužių dėvėjimą. Tačiau apie tai kalbėti man iš vargšės nualintos Europos, — jums, gyvenančioms kitose sąlygose, kitų papročių ir kito standarto kraštuose, būtų nedrąsu. Tačiau pagrindinės rengimosi taisyklės, manau, ir ten yra tos pačios, ir bent inteligentija jų laikosi. O jas žinoti privalo kiekviena inteligentė, arba bent norinti tokia būti mergaitė, taigi ir ateitininkė. Todėl, tikiuosi, redakcija ras reilo kreiptis į kokią nors sendraugę, kuri konkrečiau parašytų mergaitėms apie tai, ką ir kada jos turi nešioti: apie darbo, kasdieninį drabužį, pramogų, popietinį, vakarinį, gedulo, tautinio drabužio naudojimą, apie spalvas, jų derinimą, dažymąsi, papuošalų vartojimą, kvepalų naudojimą, ir daug kitų smulkmenų, kurios mergaitės-moters gyvenime virsta ne taip jau smulkiais reikalais. Visos mes ruošiamės būti inteligentėmis, todėl ir rengimosi taisykles turime išmokti drauge su matematikos taisyklėmis.

KĄ SAKO TAU ŠIRDIS?

Jaunoji Drauge! Ar tu statei sau kada klausimą — vieną kartą visiškai rimtai — kuo tu būsi? Keista! Tu negalėjai savęs neklausti. Vis atrodė, kad dar turi laiko: spėsiu, gal pas gyvenimas atsakys!

Metai eina, ir gyvenimas tyli. Tu, turbūt, nepagalvojai, kad didžiausius atsakymus duoda ne gyvenimas, o Dievas. Įsiklausyk! Jis kalba retai ir tyliai — gal neišgirdai, gal gyvenimo tempas ir triukšmas apkurtino — ir praėjo pro šalį Rūpintojėlis su savo kuždėsiu.

Mieloji! Jei tu išgirstum tą vieną žodį "Sek mane!", dar tau liktų kitas mažas klausimas: kaip, kokiu būdu? Ir gal dar vienas: kur?

Tu gali rinktis vietą ir formą, kuri tavo širdžiai artimesnė. Mes norėtume tau tik padėt, mes, kurios Rūpintojėlio balsą esame išgirdusios kiek anksčiau. Gal girdėjai šventojo garsu gaubiamą arkivyskupo Matulaičio-Matulevičiaus vardą. Mes esame jo kūrinys, gimęs savoj lietuviškoj žemėj — tuo metu, kai gimė ir mūsų tautos nepriklausomybė. Mes esame Marijos Nekalto Prasidėjimo Seserys, norinčios Marijos Žemės pašventinimo savo aukomis ir apaštalavimu.

Atvyk pas mus, pamatyk! Jei turi abejonių, ar nori platesnių žinių — parašyk. Duodame tau ir adresą:

REV. SISTER SUPERIOR,
Immaculate Conception Convent
R. F. D. 2, Putnam, Conn.

1944. V. 1. "GAJOS" KORP! IŠKYLOJE VITĖNUOSE KEPA ŽIOBRIUS.

ATEITIES SPINDULIAI

PAREIGA

STASYS BARZDUKAS

Pilnas ir tikras žmogus yra tas,
kurs duoda tiek gero, kiek pajėgia.
De Munnynckas

1. "STUDENTAS"

Lietuvoje tada buvo rusų caro priespaudos laikai. Visur viešpatavo skurdas, vargas ir tamsa. Bet ir šioj nakty pasirodydavo šviesos spindulėlių. Vienas iš jų — "studentas" Antanukas, kurį mums parodė mūsų rašytoja Šatrijos Ragana - Marija Pečkauskaitė.

"Buvo tai kokios dešimties metų berniukas, — daktaro lūpomis pasakoja apie jį autorė—pilka veltine kepure, giliai užsmaukta ant kaktos, ir raudonu šaliku, apvyniotu aplink kaklą. Žemiau — trumpoki seni kailiniukai, naujais lopais lopyti, ir raudonmargės kelnės, įkištos į iškrypusius batus. Rankose, įmautose į žalias kumštines pirštines, turėjo ryšelį. Padėdamas jam įsėsti į roges, pirmiausia pastebėjau dideles ir juodas akis. Žiūrėjo jos iš apskrito, sveiko, nuo šalčio paraudusio veidelio perdaug jau rimtai ir svajingai."

Jis lanko rusišką mokyklą miestely ir dabar paleistas su draugais pėsčias eina namo Kalėdų atostogų. Pavėžinusiam jį daktarui jis praskleidžia savo dvasios pasaulį, ir mes nustembam šio pasaulio didingumu. Rusas mokytojas vaikus verčia vadintis ruskiais, bet Antanukas atsako jam esąs lietuvis. Už tai nuvaromas į kampą ir išlaikomas ten visą valandą. Tačiau jam tai nebaisu: "Bet aš ir kitą kartą nesakysiu, kad esu ruskis. Verčiau dar kampe pastovėsiu... nenumirsiu!"

Mokykloje Antanuką moko tik rusiškai, ir mokytojas "niekados nieko nesako nei apie Vytautą, nei apie lietuvių karalius." Antanuko maža širdelė jaučia šią skriaudą, todėl lietuviškai mokosi jis pats. Daktarui jis pasakoja: "Turiu popieriaus — rašysiu. Bet ne maskoliškai! Atsibodo man pačiam, o namie niekas ir nesupranta: nei mamytė, nei Elzytė. Rudenį mamytė man nupirko dainų knygelę, aš jas persirašysiu. Paskui skaitysim su Elzyte, ir mamytė pasiklausys. O kokių gražių tenai yra dainelių!"

Tėvynė ir gimtoji kalba Antanuko yra gyvente pergyvenama. Tai jo širdies dalis. Todėl, kai daktaras jam padeklamuoja Maironio "Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka", Antanukas susižavėjęs tegali tik kažką šnabždėti— daktaras pasilenkęs išgirsta, kaip jis kartoja paskutines eilutes: "Neapleisk, Aukščiausias, mūsų ir brangios tėvynės!"

Didele meile Antanukas myli ir savo krašto žmogų. Todėl ir mokslus išėjęs jis norėtų pirmiausia savo krašto žmonėms dirbti: norėtų būti gydytoju, kad galėtų jiems sveikatą grąžinti; norėtų būti kunigu, kad galėtų jiems visko iš Viešpaties Dievo išprašyti; norėtų būti mokytoju, kad galėtų vaikus išmokyti skaityti, jiems deklamuoti, pats daug knygų turėti ir jas dalyti kitiems...

2. PIRMIEJI LEDAI

Rašytojas Stepas Zobarskas viename kūrinyje mus nukelia į 1921 metus, kai Lietuva tik buvo atsikėlusi laisvam gyvenimui. Karas buvo viską sunaikinęs, todėl "reikėjo daug raumenų jėgos, ištvermės ir smegenų iš naujo pakilti." Ir rusišką mokyklą turėjo pakeisti savo — lietuviška.

Į darbą tada stojo visi, kas buvo tik gyvas. Ir lietuvišką mokyklą kūrė lietuvių rankos: "Davainių seniūno seklyčioje žvangėjo kirviai ir pjūklai, krito plačios skiedros. Ūkininkai ir našlės, kare žuvusių kaimynų žmonos, pelkėmis ir padirviais vežė plytas. Mūrininkas lipdė krosnį. Vaikai tempė lentas, padavinėjo staliui, o stalius dirbo suolus. Tokių suolų vaikai dar nebuvo matę."

Tik kur gauti mokytoją? Jų tada nebuvo, nes pavergėjams nerūpėjo, kad tauta turėtų savų mokytojų. Todėl mokytoju turės būti savanoris Šilinis, nes jis buvo bent gimnazijoj mokęsis. Kas kad jis neturėjo jokio supratimo apie mokytojo darbą! Buvo svarbu, kad ūkininkai labai norėjo mokyti savo vaikus.

Ir savanoris Šilinis, palikęs namus be rimtesnės darbo jėgos, per lietų ir purvą pėsčias išėjo į Davainių sodžių lietuviškos pradinės mokyklos organizuoti. Paskirtą dieną pilnas kiemas prigužėjo didelių ir mažų vaikų. Motinos vedėsi juos už rankų ir kalbėjo: "Jeigu mokysies, galėsi būti ponas, kuniguos išeisi, o jeigu ne — visą amžių kiaules ganysi." Visi jie norėjo būti "kunigais" ar "ponais", nors dar dažnas rankove šluostėsi nosį.

Į šviežiomis plytomis ir eglinėmis lentomis kvepiančią seklyčią įėjo Šilinis. Jo veidas degė, o širdy buvo nejauku. Jis būtinai turėjo ką nors pasakyti susirinkusiems, bet žodžiai stingo burnoj. Todėl teištarė tik "sveiki gyvi" ir po to paklausė, ar visi nori mokytis.

Nedaug tebuvo mokančių skaityti. Teatsirado tik du, kurie buvo atsinešę ir knygeles. Ne visi ir pinigų turėjo joms nusipirkti. Kaikurios moterys dėl to jau buvo besivedančios savo vaikus atgal namo. Bet jie pravirko: "Jie nežinojo, kas yra mokslas, bet juos viliojo nauja aplinkuma. Dieną ir naktį jie tuo tik ir gyveno." Šitas vaikų užsidegimas viską nugalėjo, ir Šilinis priėmė į mokyklą visus: "Keletą dienų galės dirbti be knygų, o paskui dalysis su kitais, su turtingesniais."

Kai vieną auštančio pavasario dieną Šilinis po pamokų paleido savo mokinius namo, jis susimąstė: "Šilinis žiūrėjo į plūduriuojantį ledą, gėrėjosi drąsuoliais vaikais, kurie šokinėjo nuo vienos lyties ant kitos, plaukiojo kaip valtimis, o jų skardus juokas net pralenkė šniokščiančią srovę. Prieš kelias dienas galėjai arkliais važinėti, dabar spinduliai sulaužė, suskaldė upės šarvus, ir veržiasi ji niekieno besulaikoma. Šiliniui upė priminė jo darbą; gyslomis pajuto, kad pirmieji ledai pralaužti, o toliau srovė tekės, kaip visos kitos srovės; dar metai kiti, ir jis įpras vairuoti, lyg būtų tikras vairininkas."

3. PILKASIS BERNIUKAS

Apie jį mums pasakoja rašytojas Antanas Vaičiulaitis. Vytukas — toks berniuko vardas — neturtingo trobelninko sūnus. Jis "toks pilkas, toks nežymus, lyg jo padangėj niekados nebūtų rodžiusis giedri diena. Jis vilkėjo pilką švarkelį, pilkas, kelių nesiekiančias kelnaites, ir buvo užsidėjęs pilką, namie siūtą kepuraitę. Jo veidas ir akys taip pat buvo pilki, lyg jo skruostų niekados nebūtų nupūtę gaivūs pavasario vėjai." Vytukas toks menkutis, kad jį ujo, niekino ir šalin nuo savęs varė kiti vaikai.

ELENA BURAČAITĖ

MALDA

Prieš Kristų prikaltą, prieš kryžių sustoju,
Besivejant vingiams gyvenimo kelio,
Nuliūdus lenkiuos prie sukruvintų kojų,
Kaip lauko žolė prie ūksmingo upelio

Širdyje džiaugiuosi, o sieloj bijausi
Silpnutę pavargusią ranką ištiesti
Ir kenčiančio Kristaus nedrįstu paklausti,
Nei baltąjį marmurą veidu paliesti...

Nurimus prieš kryžių ant laiptų vis stoviu,
Besivejant vingiams gyvenimo kelio,
Ir tyliai lenkiuos prie sukruvintų kojų,
Kaip lauko žolė prie ūksmingo upelio.

RUDUO

Praėjo vasara. Auksinis obuolys mergytės rankose,
Ir vėjo paukščiai sutūpė miškų tankmėj.
Tik vienišas drugelis menuetus šoka,
Kai dienos pavėlavusios šilko gija pastoja taką...

Ši rudens pasaka, prislinkus prie geltonos lyros,
Sutems, kad gėlės skausmo nematytų...

Kada laukais naktis ir burianti tyla
Ateis paukščių take žvaigždžių skaityt,
Gilioj nakty glūdės nuskendę menuetai
Ir nieko, nieko negalės bepasakyt...

Tačiau šito pilko veido ir pilkų akių berniuko širdukė nepaprastai jautri grožiui. Kai leitenantas Gražulis jį, negalintį prasisprausti priekin ir pamatyti vestuvių grožybės, paėmęs pakelia už pažastų, tai jo akys išsiplečia neišpasakytu pasigėrėjimu, ir jis sušnabžda vienas sau: "Dievulėliau, kad dailu!.."

Šitas Vytukas, atsidėkodamas Gražuliui už jo pakylėjimą per vestuves, į kelintą dieną atnešė savo geradariui savo dailiausią balandį ir padavė. Kai Gražulis pastebėjo nemokėsiąs taip lesinti ir prižiūrėti kaip jis, tai vaikas, vis dar lyg netikėdamas, pasiėmė prisijaukintą balandį atgal ir čia pat paleido, o Gražuliui dabar pasiūlė savo paties išdroštą švilpynę. Dar pasisakė mokąs ir suktinį sudūduoti: "Vytukas paėmė savo rėknę, apsilaižė ir iš lėto, lyg bijodamas paklysti, švilpiniavo "Bitute pilkoji..."

Vytukas jau žino Darių ir Girėną. Jam gaila jų kritusių, bet kai būsiąs jis didelis—taip pat lėksiąs aukštai aukštai... Tai jis ir parodo iškeldamas plonas rankas, o pilkos jo akys įsminga tolybėn, į kalnuotus debesis gale laukų, ir jo veidas nudžiunga, lyg baltose debesų viršūnėse jis jau regėtų save patį neriant...

Vytuką randame visur, kur reikia kam nors gera padaryti. Jo pagalbos susilaukia ir kenčianti tėvynė. Pirmiausia jis atrėplioja su šoviniais pas tiltą nuo priešų ginančius partizanus. O kai jiems prireikia pasiuntinio, juo nukaisdamas pasisiūlo taip pat Vytukas: "Manęs niekas nematys... Aš nueisiu... Viską pasakysiu." Šitam savo žygiui jis ir pagrindą turįs: "Kam jie mano tėtį išvežė..."

Vytukas partizanų jam pavestą uždavinį atliko puikiai ir, šaukdamas linksmu, laimingu pempės balsu, pačia kauburio viršūne bėgo atgal. Bet nesugrįžo: "Vytukas ten ant kalnelio dar sykį skėstelėjo rankomis, šoktelėjo aukštyn, lyg palėkdamas, ir susvirduliavęs sukniubo aukštai ant tėviškės kalvų, po ramiai šiūruojančia pušim." Jį nušovė priešai.

Vienoj vietoj Vytuką autorius prasmingai palygina su arimų grumstu: "O tai yra vienas iš tų grumstų, iš kurių mūsų tėviškės žemė esti gyva, auga, nuo amžių tveria ir tvers." Tačiau į jį žiūrint darosi ir liūdna — "gal dėl to, kad mūsų žemės dalia tokia skurdi ir graudi?.."

4. O MES?

Antanukas, Vytukas ir Šilinis — štai trys lietuviški žmonės žmoniškumo ir lietuviškumo kelyje. Visi jie mūsų rašytojų paimti iš lietuviško gyvenimo tikrovės. Visi jie lietuviško charakterio reiškėjai ir tautinės gyvybės simboliai. Juk ar ne tokių Antanukų dėka niekados neužgeso lietuvybės ugnelė svetimos dvasios mokyklose, svetimųjų prievarta mums primestose? Ar ne jų dėka niekados nenustojo skambėjęs stebuklingas ir šventas lietuviškas žodis mūsų sodybose, lankose ir laukuose? Ar ne tokių Šilinių dėka mūsų tauta iš tamsos ir skurdo per sulaužytus ledus taip greitai kilo į šviesą? Ar ne tokių Vytukų aukos dėka mes pajutome laisvo gyvenimo palaimą, įgalinusią mus savo mokslu ir menu, savo kultūra ir gyvenimu vytis kitas laisvas tautas? Ar ne jų širdies gėrio spinduliai praturtino visos mūsų tautos dvasią kilnaus žmoniškumo apraiškomis?...

M. Pečkauskaitė viename savo rašinyje ir sako, kad gražiausia ir kilniausia gyvenime yra ne pats jo regimas paviršutinis veikimas, bet tas noras, kuris jį gaivina, ir ta mintis, kuri jį kreipia ir valdo. Taigi ir visi jie trys— ir Antanukas, ir Šilinis, ir Vytukas — mus traukia ne savo išore. Juk jie tik paprasti pilkieji žmoneliai. Gražiu A. Vaičiulaičio pasakymu — tik Lietuvos arimų grumsteliai. Visi jie nežymūs ir nepastebimi, nes nevaikščioja išdidūs ir pasipūtę. O visdėlto jų gyvenimas kilnus ir didis, nes jį gaivina kilnūs norai ir kilnios mintys. Jis skiriamas ne sau, bet kitiems. Ne saviems malonumams, bet kitų gerovei ir labui. Ne pasitenkinimui, bet p a r e i g a i. Pareigai, kurią žmogui deda jo D i e v a s ir jo T a u t a.

Šitos kelios pastabos apie pareigą yra skiriamos pirmiausia mūsų jaunimui. Jaunimui, kuriam Apvaizda leido atsidurti kraštuose, kur tiek daug visokio pertekliaus ir tiek daug visokių malonumų bei linksmybių. Žinome, kad mūsų jaunimas dažnai veržte veržiasi į pramogų vietas, jieškodamas ten pasigėrėjimo ir pojūčių patenkinimo.

O kaip su pareiga? Ar mūsų jaunimas su tokiu pat uolumu atsideda ir jai? Ar rūpinasi išplėtoti savo dvasios galias, jam Dievo duotas ir paveldėtas iš savo tautos? Ar stengiasi kaip reikiant išmokti savo tėvų kalbos ir pažinti savo tautinę literatūrą? Ar dažnai pavarto Lietuvos istorijos lapus? Ar visada mes ją matom tautos šventėse, minėjimuose, parengimuose, susirinkimuose? Ar kelia ir gaivina jis savo dvasią lietuviška daina? — Atsakymą į šiuos ir panašius klausimus galės duoti kiekvienas atvirai pasižiūrėjęs į savo sąžinę. Kažkodėl ima baimė, ar tik tu jau nepriklausai prie tų, kuriems yra "nereikalingos" lietuvių kalbos pamokos, kurie neina į susirinkimus, nes jie jiems "neįdomūs", ir kurie, kviečiami prašomi kuo nors prisidėti prie lietuviško gyvenimo, niekados "neturi laiko"? Ar tik tu jau nepriklausai prie tų, kurie mano, kad viską turi padaryti "kas nors kitas", ir kurie, jei jau teikiasi kur nors ateiti ar ką nors veikti, jaučiasi tuo darą "didžiausią malonę"?

Atvirai pasižiūrėjęs šitaip į savo sąžinę, kartu rimtai pamąstyk, ar tai jau tikrasis ir tavo kaip žmogaus, ir tavo kaip lietuvio kelias. Juk sutiksi, kad gi reikia ką nors gera daryti. O geras darbas yra negalimas be asmeninės aukos. Auka gi negalima be p a r e i g o s. Todėl ir savo gyvenimo prasmę bei vertę pamatuok ne tiek tuo, kiek malonumų patyrei, bet kiek savo pareigų atlikai, nes, kaip teisingai pastebi Tihameris Tothas, pareigos atlikimas išaukština tautas ir asmenis, o neatlikimas juosius pražudo. Tik savo kaip žmogaus ir kaip lietuvio pareigą atlikdamas, tu būsi vienu iš tų Lietuvos dirvonų grumstelių, "iš kurių mūsų tėviškės žemė esti gyva, auga, nuo amžių tveria ir tvers."

KARVELIŲ PIRKLYS

BIRUTĖ EMPAKERYTĖ

— Žiūrėkite, koks mėlynasis verstinis sukasi ore... Su juo niekas negali susilyginti. Jis tartum vėjas, tik verčiasi.... — šaukė vaikai su iškeltomis į padanges galvomis. Jie visi sekė didžiulį karvelių būrį, kuris vartėsi padangėje, kiekvienas stengdamasis pakilti vis aukščiau už kitą ir apsiversti ore. Jie buvo laisvi, tie paukščiai, ir gėrėjos ta savo laisve kaip įmanydami. Štai keletas jau nutūpė ant vieno stogo, būrelis dar pasiliko paplasnoti, bet jau ne taip aukštai, tarp debesų. O vaikų minia sekė jų kiekvieną pasikreipimą, kiekvieną mažiausią judesį, ir kiekvieno sparnų tiesumą.

— Žiūrėk, mano baltasis jau aukščiausiai už visus iškilo — rankas net trynė ir šaukė dvylikametis Petrukas.

— Bet manasis vikriau apsiverčia — nenusileido ir metais jaunesnis draugas.

Ir padangė buvo perpildyta įvairiausių spalvų karvelių ir vaikų šauksmo. Tai buvo jų džiaugsmas ir pasididžiavimas.

Aplinkui kvepėjo žiedai. Saulė šypsojosi dangaus mėlynėje. Prinokusios rugių varpos linko, ir tartum maldavo, kad tik greičiau jas suguldytų gubose. Ten toliau bangavo šešupė. Jos vanduo kažką pamažu šnabždėdamas skubiai tekėjo pro tuos javų laukus, pro puikias sodybas, nusinešdamas ir vaikų klyksmo garsus su savimi, į upių tėvą Nemuną. Prie kelio rymančio Rūpintojėlio veidas buvo taip pat nepaprastai gražus ir giedras. Jis pasilenkęs žiūrėjo į Jam po kojų sudėtas gėles, jis žiūrėjo ir į tuos, kurie praeidami dar Jo pasiprašė palaimos, ir dabar jis buvo ne tik ramus, bet ir linksmas. Ir visa čia taip nepaprastai derinosi.

Pavargę karveliai nutūpė ant trobos stogo ilsėtis. Vaikai buvo lyg ir dingę kažkur. Tik vienas žmogus juos vis sekė, tik dvi akys krypo į ten, kur jie ilsėjos. Nebuvo jau jis tokio pat amžiaus, kaip tie vaikai, tačiau jis jais dar daugiau grožėjos, kaip kad tie vaikai. Šie karveliai buvo jo artimiausi draugai, ir jam rodės, kad tik jie vieni tegali paįvairinti jo pilką gyvenimą.

Tai buvo dar nesenas vyras, gal tik kokius trisdešimt penkis peržengęs, tačiau jau plaukai buvo pradėję puoštis sidabru. Vidutinio ūgio jis buvo, truputį raišas ir dažnai mėgdavo nešiotis savo paties išdrožinėtą medinę lazdą. Adomėlių jį visi vadindavo, o kai kas supykęs net pasakydavo: "Kvailasis Adomas." Visi taip ir kalbėjo, kad jam "ne visi namie", nors į akis, kaip paprastai žmonės daro, ir nepasakydavo. Visiems buvo aišku, kad ir jis pats jau gerai žinojo, kam tas vardas priklausė. Nepyko jis ant tų žmonių, o ne... Nemanė jis jiems nei keršyti. Jis net blogo žodžio negalėjo jiems pasakyti. Ir kaip keista ir drauge skaudu, kad likimas kartais vienus per daug apdovanojo, o kitus per daug nuskriaudžia. Jis nekeikė ant likimo už tai ir nepavydėjo tiems, kurie buvo už jį laimingesni, tik kantriai kentė tuos žodžius, tartum kalavijo dūžius, kurie krito iš visų pusių. Jis tik matė savo karvelius, kurių sparnų plasnojime jis jautė vienintelį džiaugsmą.

Nors iš jo tyčiodavos, tačiau jis visiems mokėdavo taip pat atlaidžiai šypsotis, lyg nesuprasdamas tos žmogiškos ironijos, o gal mokėdamas visiems atleisti. Gal ir verkė jis kada, bet tai buvo du nesuderinami dalykai: niekas negalvojo, kad beprotis žmogus kada nors galvoja, o čiaip sau verkti — nėra prasmės.

Dažnai eidavo vaikai pas jį keisti karvelių arba jų pirkti ar parduoti. Tada jis juos visus, su ta pačia šypsena sutikdavo, parodydavo savo kiekvieną turimą karvelį, papasakodavo kaip seniai jis jį turi, kuo maitina ir visa kita. O vaikai mielai klausydavos galvas palenkę, nes jį skaitė geriausiai nusimanančiu šioje srityje. Kartais jie jį bardavo, kam prisivilioja jų karvelius, ir kam pirktieji pas jį skuba vėl atgal? Jie pykdavo tada ir žadėdavo jam atkeršyti. Daug dar visokių klausimų statydavo jam tada, tačiau jis, kaip ir visuomet, tiktai švelniai nusišypsodavo ir parkeipęs galvą nueidavo savo keliu.

Ir taip pasidarė jis geriausias vaikų ir karvelių draugas. Taip, tik tų dar neprotingų vaikų, ir niekuomet neprotaujančių karvelių. Visi kiti arba su juo visai nekalbėdavo, arba tik svarbiausiais reikalais.

BIRUTĖ EMPAKERYTĖ — AKTYVI "ATEITIES" BENDRADARBĖ

Turėjo dar jis gyvus tėvus ir net kelis brolius, tačiau jie visi jo nemėgo ir su juo net nekalbėjo. Jie tenkinosi tik tuo, kad jis dar retkarčiais pareidavo pas juos pavalgyti, o nakčiai vsuomet sugrįšdavo pernakvoti. Šiaip jau, jam duodavo valgyti tie žmonės, pas kuriuos jis vieno ar kito valgio metu nueidavo.

Ir taip jis suvargęs eidavo per kaimą. Ar saulė rinkdavo rasą nuo žiedų ankstyvą rytmetį, ar siųsdavo į dausas savo vėlyviausius spindulius, jis vis tai praeidavo pro vieną, tai pro kitą sodybą. Jis pirmas nubraukdavo nuo pievos žiedų rasą ir jis paskutinis sumerkdavo akis nakties miegui. Griežlės vakarinė daina palydėdavo jį link namų, ir jis gal būt buvo ištikimiausias tos dainos klausytojas.

Taip slinko dienos, taip bėgo valandos, ir visa taip nepakeičiama grandine keliavo į amžinybę. Ir kaip kartais keista, kad taip visa laikas keičia, tiktai savo kelius jis palieka tokius pat niekam nežinomus ir nesuprantamus. O kaip žmogus norėtų tuos kelius žinoti, kaip norėtų žinoti kas dar po jo atkeliaus, ir eis tuo pačiu vingiuotu keliu per gyvenimą, pins sielvartą ir džiaugsmą ir barstys tas pilkas dienas į amžiną likimo upę, kuri greitai nutekės ir nusineš su savimi drauge ir jų liūdesį ir skausmą, arba lygiai taip pat pasiims ir tą trumputį džiaugsmą.

Padangėje karveliai suko ratą ir jų nenutrūkstama gradinė skriejo ore. Adomėlio akys nenuilstamai juos sekė, ir mačiau tada, kaip per jo veidą riedėjo džiaugsmo ašara. Kaip gera žiūrėti į tai, ką pats pajėgi paleisti į laisvę ir suteikti bent trumputį džiaugsmą, pamaniau tada. Jis jautėsi laimingas, nes daugiau jau niekam negalėjo suteikti laimės, nei džiaugsmo kibirkšties. Ir apsidairęs jis nužingsniavo savo keliu, palikdamas juos čia skraidyti.

Daug kas mums keista, daug ko mes nesuprantame, tačiau manome, kad jau ir tie, kurie žengs į mūsų pėdsakus, taip pat galvos apie tai. Gal būt jie tyčiosis iš to kas mums miela, ir ieškos kas juos domins. Gal juoksis iš mūsų klaidų ir nelaimių ir galvos, kad patys klaidų nedaro?.... Tačiau kada jau į jų pėdas stos kiti, jie matys, kad visi mes darome žmogiškas klaidas.

Daug kartų, jau teiravos vaikai, kodėl jų išleisti tie karveliai į laisvę, skuba pas jį, o negrįšta pas savo, nors ir labai vaišingą šeimininką. Ir tada Adomėlis tiktai nusišypsodavo ir tardavo:

— Nemokate jų vaišinti, jūs, naujieji šeimininkai, ir jie eina vėl pas mane savo kasdieninės duonos ieškoti.

Jis pats mėgo laisvę, todėl jos nepavydėdavo nei ki-

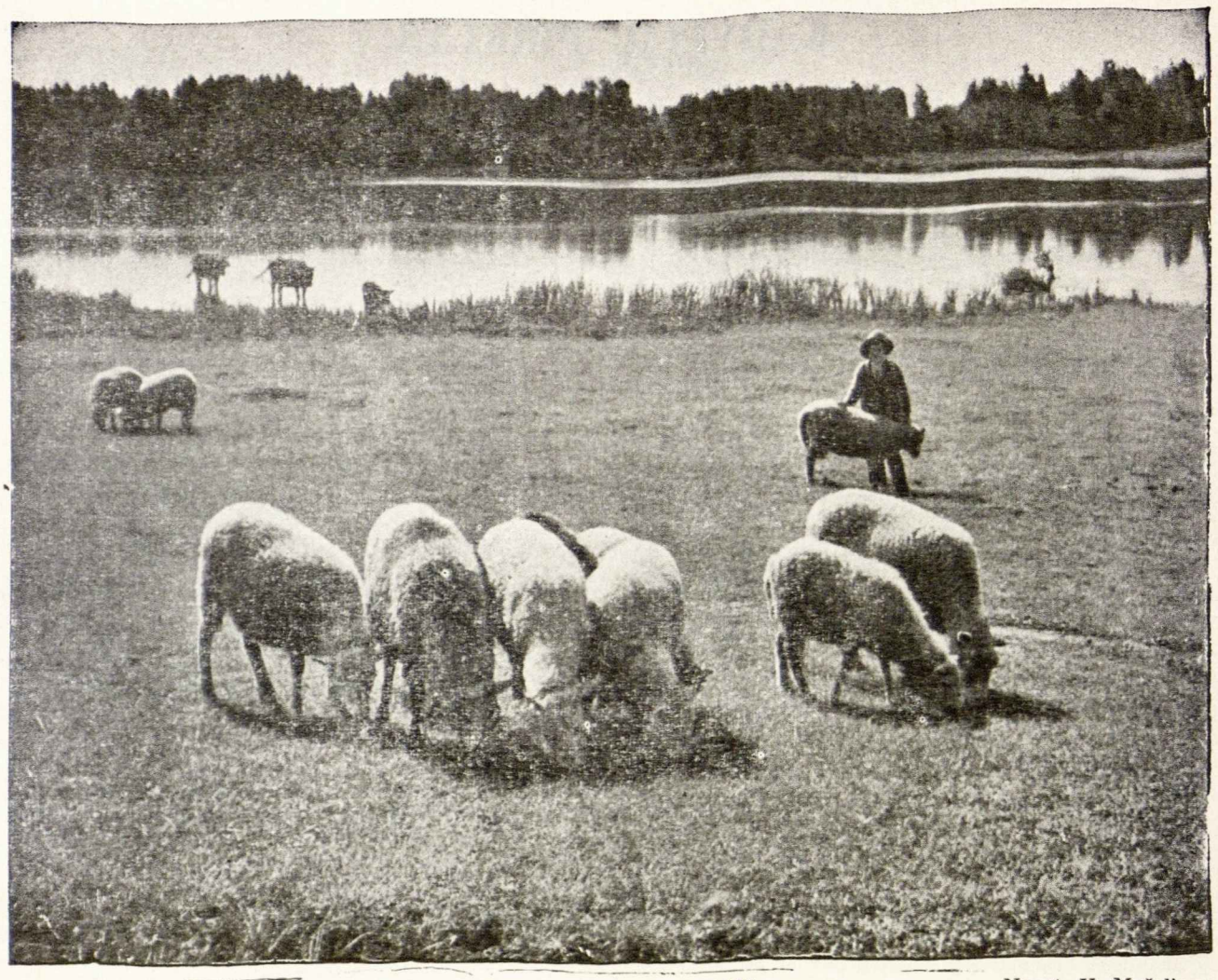

LIETUVOS LAUKŲ IDILIJA Nuort. V. Maželio

tiems. Jei jo parduoti karveliai grįždavo, jis jau jų negrąžindavo jaunajam šeimininkui, nes manydavo, kad jie savo noru pasirinko sau šeimininką. Aišku, negrįždavo nei pinigai, sumokėti už juos. Tada naujajam šeimininkui palikdavo tik kelios plunksnos ant stogo, tartum atpildas už tų kelių dienų maitinimą. Nors jį bardavo tada ir dideli ir maži, tačiau jis jau būdavo prie visko pripratęs, o gal jau iš anksto numatęs, tad tik nusišypsodavo ir nueidavo savo keliu. Tada aišku, ir vaikams pyktis praeidavo ir vėl visa pasilikdavo kaip ir buvę, tam kaime.

Buvo vasara, prie Šešupės krantų žydėjo melsvos neužmirštuolės ir merkė savo nuostabiom akutėm praeiviui. Pievose baltą žiedą skleidė vėjo linguojama ramunė. Jos žiedeliais jau būrė gal ne vienas laimės ieškąs žmogus. O Šešupė savo sena vaga, tokia pat rami, kaip ir visuomet, lyg kažką savo gelmėse slepianti. Jos vanduo vingiais rėžė vagą per šio žydinčio krašto pievas. Laukuose švyruliavo pribrendusios javų varpos. Pakelių beržai savo ilgomis šakomis lyg skarom, šluostė praeivio prakaite paskendusį veidą, pavargusi nuo vasaros darbų. Ir visa atrodė taip nuostabiai gražu šiame krašte, tartum čia visai nebūtų nei skurdo nei vargo.

Ir tokią vieną popietę, belakstant visam vaikų būriui upės pakrantėmis, aš iš tolo pamačiau žmogų, kuris vienišas čia vaikščiojo, tartum kažko lukuriuodamas, ir jo veidas buvo nuliūdęs ir apsiniaukęs. Ko jis liūdi — pamaniau. Juk čia visur taip gražu, juk čia taip gera toj mieloj tėviškėj?... Tačiau arčiau priėjus pamačiau, kad jo akys ašarotos. Ir tik tada sužinojau, kad tarp džiaugsmo laimės ir turto, visuomet keliauja ir rūpestis, vargas ir ašaros, kuriuos pats žmogus, vienas kitam padaro.

Tas žmogus buvo mums visiems jau gerai žinomas, tai Adomėlis. Ko jis verkė — nežinau net nei dabar, kada likimas jau mus visus išblaškė po įvairiausius pasaulio kampus ir užkampius, ir kada jau dalis ten, trenkiant patrankoms, amžiams užmerkė akis, kad jau daugiau nebematytų tos baimės, kančios ir neaiškaus rytojaus.

Nustebau, kad jis verkė, nes visuomet jis vaikščiodavo besišypsąs, ir tik apie savo karvelius begalvojąs. Norėjau jo klausti — bet nepajėgiau ištarti žodžio, norėjau bėgti pas jį, kad jis pats pasakytų, kas jį nukriaudė, tačiau iš nustebimo nepajudėjau iš vietos. O jis buvo vienas, visų apleistas, su sopančia širdimi... Taip jau yra visiems tiems, kurie save laiko daug mažesniais už kitus, nors mes visi esam tokie pat žmonės, su savo klaidom ir pasikėlimais. Tada kiti juos užmiršta ir pastumia su pažeminimu.

Tada tik pajutau, kad jis buvo toks pat, kaip ir mes visi, tik mes jį nustūmėme ir paniekinę palikome...

Tai buvo tik atstumtojo rauda, skausmo aidas, o tie, kurie jį pasmerkė šitokiai kelionei per gyvenimą, visai negirdėjo šio skundo ir nematė tų ašarų.

Ir man pasidarė jo nepaprastai gaila, ir nei nepajutau, kaip žingsnis po žingsnio aš artėjau link namų.

Ir tą dieną, kada aš, kaip ir daugelis iš mūsų, apleidau gimtuosius namus, ir visi mes skubėjom nuo mirties šmėklos, paskutinį kartą jį mačiau žingsniuojant per pievą, ir jo veidas buvo vėl ramus ir besišypsąs ta atlaidžia šypsena, kaip ir visuomet, o jo akys buvo įsmeigtos į beribę dangaus platybę, kur vartėsi pulkai įvairiaspalvių karvelių.

— Bėkime, Adomėli, juk matai, kad mirtis atkeliauja iš rytų — tariau jam praeinant, kada jau likimas mus buvo įmetęs į tą begalinę kelionės upę, tačiau atrodė, kad jis tų mano žodžių negirdėjo, o jo akys pasiliko dangaus platybėje.

—Žiūrėkite, kaip tas mėlynis verčiasi, tartum būtų visai be kaulų... — pasakė jis ir pasiliko bestovįs tarplaukėje, ir bežiūrįs į padanges. Ir jis visai nejuto, kas dedasi ap'ink jį. Jis dabar jau apie nieką negalvojo, nes juto, kad didžiausia bausme tegali būti panieka.

LIŪNĖ SŪTEMA

LOPŠINĖ

Dar keli tokie vakarai
be ilgesio, žodžių tylių
ir tu neberasi savęs.
Dar keli tokie vakarai
ir tave neviltis nusives,
nusives per miglą bekraštę
kažkur, kažkur —
lyg per kilimą švelnų, bespalvį, kažkur.

Tu lėtai išeisi, lėtai,
ranka užsidengus akis
ir supliš blakstienų tinklai.
Dar keli tokie vakarai
ir tu būsi tik mažos kurpaitės,
kurios svetimus žodžius ir ilgesį neš
kažkur, kažkur —
per kilimą švelnų, bespalvį, kažkur.

A. GINTAUTAS

BEPROČIUI

Tau pavasario žaliojo šlaitų,
Tau laukų pyniavos, nesuprast,
Ir laukai ir pavasaris maišos —
Nežinai ko ieškot — nei ką rast...

Nežinai tu aukštų idealų,
Nepažįsti savųjų draugų,
O draugų, tau be skaičiaus — be galo —
Juk kiekvieną skaitai tu savu.

Tau pasaulis seniai šermenyse,
Tau lakštutė daugiau negiedos —
Jos gražios niekuomet neišvysi —
Tavo mintys gyvena kapuos.

Nematyt, tad, pavasario šlaitų,
Nei laukų pyniavos nesuprast,
Tau laukai ir pavasaris maišos —
Nežinai ko ieškot — nei ką rast...

ORATORIUS

ANTULIS PŪKULIS

Gerą iškalbą turiu. Kai pradedu kalbą sakyt — niekas jau manęs neprivers pabaigt. Pliekiu, pliekiu — ir vis dar turiu ką pasakyti. Kol susigalvoju, kad reikia baigti— žiūrėk vėl auksinių minčių lenciūgas pakaušyje susimezga, vėl reiškia pusvalandžiui bus kas kalbėti.

Visi veikėjai dabar be manęs nebeapseina. Kai pirmą sykį pavasarininkų susirinkime išpyliau kalbą, kad Vilnius — Lietuvos širdis, Klaipėda — plaučiai, o Kaunas tai pilvas — taip ir nebeturiu ramybės iki šiolei. Atsimenu, minios kaimo bernų pusę valandos plojo, kai pabaigiau, o viršaitis priėjo ir ranką paspaudė:

— Tai, brolyti, žinai, net apsiverkiau — visą teisybę apie Kauną pasakei...

Taip ir pradėjau pamokslauti. Už poros metų vargais negalais subaigiau Rietavo gimnaziją ir nutariau važiuoti į Kauną — pastudentauti.

Prikrovė mama kumpių, lašinių ir taip iškeliavau.

Kaune vėl ramybės neturėjau. Kai tik sužinojo, kad esu neblogas oratorius — tuoj visų korporacijų atstovai ir pribuvo. Rašykis, — sako, — pas mus, mes geras tarnybas duosim. Kiti vėl: už teisybę pasauly kovosim, o treti: Lietuvą prikelsim, žemę pajudinsim!

Visaip atsisakinėju, bet anieji nepaleidžia. Užeina sykį tokis raudonkepuris (galva atrodo kaip Dievo karvytė) ir kad droš kumščia į stalą:

— Tai ar tu kairysis ar dešinysis, pagaliau?! Šokdini kairiąsias, o kavinėj sėdi su dešiniosiomis, kurgi tavo charakteris?

— Ir tas ir tas, — sakau. — Rašau su dešine—dantis valau su kaire; vinį kalu su dešine, nosį valau su kaire; kavą geriu su dešine, pieną su kaire, o šukuojuosi tai su abiem. Gi kai dėl šokių, tai, broli mielas, gali nesikabinėti — kiek šokau, visos jos kairiarankės.

Na ir susiginčijom visai rimtai. Jis vis apie idėjas ir charakterį, o aš apie kaires ir dešines. Pagaliau išsiaiškinau. — Jei su pavasarininkais po kaimus trankeisi, tai negali būti kairysis. Turi stot pas mus. Mes,—sako,—rūpinamės jaunystės ateitimi. Mes pavasarininkų draugai— beveik vienas ir tas pats biznis, tik anie mėlynas kepures dėvi, tai ir viskas. Bet iš visko matyti, — tu mūsų žmogus.

Ir įstojau, žinote, į "Šatriją". Vieną kalbą pasakau, kitą — patiko. Dar prašo.

— Negi aš ir už profesorius geriau kalbu, kad vis man ramybės neduodate? — neiškentęs paklausiau.

— Matai, — sako vienas, — profesorius tai labai daug pasako. Bet tu nors ir beveiko nieko nepasakai, bet gerai šneki.

Žinoma, tokis pareiškimas man patiko. Pliekiau paskui sieksnines kalbas, net lubos drebėjo.

Daugiausia tai kalbėjau apie Naują Europą.

Žmonės taip užsidegė Naują Europą sukurti, kad niekas, rodės, jų nesulaikys. Ir todėl kai patrankos pasigirdo rytuose, tiek daug žmonių pasijudino į vakarus. Aš tik Vokietijoj būdamas tepagalvojau, kad tai turbūt anos mano kalbos dėka visi išdūmė Naują Europą kurti. Na, žinoma, ji ir tapo sukūrenta. Ir vis tai anos kalbos dėka. Tik kažkodėl niekas neatkreipia į tai dėmesio. Gal istorija kada įvertins.

Na, kur jau kur, bet Vokietijoj tai atsišnekėjau. Minėjimai ant minėjimų, susirinkimai ant susirinkimų, o tarpe jų — suvažiavimas. Laiko marios—kalbėk ir nemanyk baigti! Nežinau ar esu kalbėjęs kur trumpiau nei tris valandas. Turbūt kad ne. Atsimenu, buvo visų DP tautų subuvimas — arbatėlė,—žinoma tai tik tradicinis vardas, nes kas gi gers dažytą vandenį, kai melasinės devynios statinės visuose kampuose, — bet vistik vadiname visus subuvimus senaisiais pavadinimais ir jautėmės lyg namieje būdami. Taigi štai per tą arbatėlę ir prireikė mano

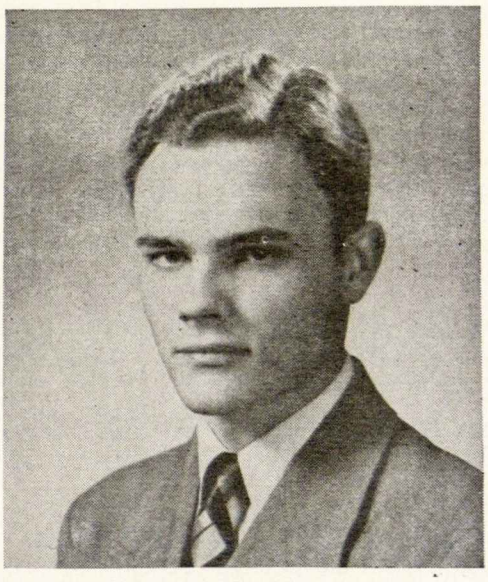

ANTANAS SUŽIEDĖLIS—ČIUKAS DĖLIS, AKTYVUS "ATEITIES" BENDRADARBIS

ROMUALDAS KISIELIUS

VIZIJA

Regiu štai tylų, tylų partizano kapą
Pamiškėje, tarp mirgančių žvaigždžių....
Miškų tankmėj liūdni paparčiai šneka
Apie žygius tautos sūnų didžių.

Vidurnaktyj ateina čia draugai ginkluoti,
Mažutį beržo kryžių įsmeigia kape,
Palikę kapą vėtroms, viesulams globoti,
Vėl dingsta juodo miško tankmėje....

Ir glosto vėtros laisvės Aro kapą,
Saulutė barsto mėlynakes žibutes...
O Lietuva sukniubusi ten maldą šneka,
Pakėlusi nuo žemės drebančias rankas.

O Viešpatie! Palengvink žemės kelią,
Pagirdyk laisvės trokštančius vaikus...
Takais ir vieškeliais parveski į lūšnelę,
Pavesk Madonai vėl globoti mus...

A. GINTAUTAS

PALIKUSIAM KATINUI

Tu — man geriausias iš visų draugų,
Tu vienas savo širdį man parodei...
Tarp tiek daug vargo ir kančių,
Tu mane drąsinai ir guodei...

...Prisimenu, kai jie mane paliko —
Paguosti, tu, tuomet pas mane atslinkai —
Visur abu—mes taip gerai sutikom,
Galvojom pasilikti amžinai.

Bet dienos, dienos, katine, vis slenka
Ir keičias žmonės — keičiasi veidai,
Taigi ir aš turėjau tau paduoti ranką
Ir tart "sudieu" — gal amžinai...

Bet neliūdėki, katine, nenusiminki,
Tu, juk žinai, kad vėl sugrįšiu pas tave —
Ir kai paliks draugai, aš vėl atminsiu,
Kad tik tu vienas supratai mane.

žodžio. Išsigandau truputį: reiškia savo tautą, visą tautą reprezentuoti reikia — nešnekėsi niekų, kaip Klaipėdos praradimo minėjime, reikia ką nors tiršČiau. Na ir pyliau! Sakau, — matote, ponai, kaip bloga be tėvynės! Valgome biskvitus vietoj duonos, reiškia, žemės ūkis iš po kojų išslydo—nieko nebeturime, ubagai!

Žiūriu, kad jau broliškos gentys graudenasi. Palauk, galvoju, aš jiems dar:

— Taigi matote, čia ir biskvitai neskanūs ir melasinė surūgus. Nemiela čia mums, oi ne! O, kad taip kur prie Baltijos kranto dabar voliotumėmės, ar ne miela būtų?

Ir prapliupo visi verkti, kad esame nelaimingi DP.

Kalbėjau dar visokiomis progomis: ir studentams apie idealizmą, ir moksleiviams apie meilę; filatelistams apie kapitalizmą, o meškeriotojų draugijos suvažiavime—apie komunizmą. Visur sekės, visi dar prašė, nors ir sunkiai po mano kalbų nuo suolų keldavosi. Matyt mano svarūs argumentai ir gilios mintys juos kaip girnų akmenys prie žemės priplodavo...

Prasidėjo emigracija. Na, kur tu čia apseisi be atsisveikinimo kalbos! Ir vėl pliekiu, net silpna darosi. Atsimenu išleidau tokią grupę į Naują Zelandiją. Bliauna visa stovykla, kad tie jauni vyrai taip bijo komunizmo —net į pasaulio kraštą mauna.

— Tai kur mums lysti? — užklausė sena bobelka savo kaimynę ir apsipylė ašaromis.

Užlipau ant scenos ir pradėjau:

— Taigi, gerbiamieji, netenkame geriausios stovyklos dalies. Nieko, žmogus nepadarysi, — užsirašei sykį— turi važiuot! Vienok nesigailėkime jų: jie vėl parvažiuos. Amerikos lietuviai sudės dolerių krūvą ir pirksim laivyną. Tada pašvilpt mums ant IRO, — niekam nedėkui, plauksim ten, kur norėsim, o Stalinui ūsus Dėdė Samas nusvilins su atominiais degtukais — čiūkšt ir parplaukiam namole! Ar negerai? Ir ko čia graudentis?

Ir pradėjo visa salė balsu kvatoti, kad greitai Lietuvon grįšime. Juokėsi seni ir suaugę, kad iš tiesų bus gerai, kai nuosavą laivyną turėsime...

Išleidome vyrus su Geležinio Vilko maršu ir nuo to laiko nė vienos išleistuvės be mano kalbos nebepraėjo.

Galop privertė ir mane emigruoti. O baisiai nenorėjau. Bet privertė. Labai paprastas reikalas: stovykla tiek sumažėjo, kad nebebuvo kam mano kalbų klausyti. Važiuosiu, sakau, į Ameriką lietuvius ir amerikonus į karą skatinti.

Pereinamosiose stovyklose vėl, aišku, kalbas sieksnines pyliau, o laive tai net paskaitą sudėjau apie... blaivybę.

Galop po visų vargų atsidūriau Brooklyne. Svietulėli, kas per miestas: niekas neina pėsčias — visi čia bėga. Susitikau pažįstamus, norėjau šnektelt—nubėgo.

— Čia Amerika, — sako, — kas nebėga, tas negyvena.

Ir nutiko sykį, kad po gerų dvylikos mėnesių sustabdė mane tokis jaunikaitis ir žemai lenkdamasis sako:

— Gal galėtumėte mums kalbą kuopos metinei šventei pasakyti.

— Oho! — sakau. — O kiek desėtkų metų jūsų kuopa jau gyvuoja? — ir pajutau šiokį - tokį džiaugsmą, kad mano kalbos dar reikalingos.

— Tik metai, — sako jis man, — bet gal vistiek sutiktumėt?

Ir sutikau.

Kai sutikau, tai tik tada pagalvojau, kad be galo kvailas reikalas tokia proga kalbėti: ką gi ten gali pasakyti? Na, bet pažadėta, tai ir turi kalbėti. Nesvarbu apie ką—apie viską!

Nueinu, o ten jau galybės visokio plauko jaunimo ir senimo linksminasi. Pasistojau ir pradėjau:

— Taigi vienus metus jau nuveikėte, vaikai; dabar veikite kitus. Nedarykite gėdos mums, seniams, nes mes jums jos nepadarėme.

Ir peržvelgę visą ateitininkų, pavasarininkų ir angelaičių istoriją, nusikėlęs į Vytauto Didžiojo laikus ir iščitavęs pusę Maironio eilėraščių, kiek ilgiau sustojau prie lietuvių literatūros. Apžvelgęs visus svarbesnius rašytojus, pamačiau, kad publika lyg ir mieguista darosi. Tada jau įsikarščiavau (minios visus garsius kalbėtojus uždega, kaip žvakes ant altoriaus) ir perėjau prie politikos ir išpyliau visus savo pažiūras į Korejos karą. Iš ten—visai mažas šuolis prie komunizmo—ir jo problemų. Išnagrinėjęs, kaip tik mokėdamas, "Didįjį Inkvizitorių", grįžau prie Lietuvos klausimo ir ,metęs šūkį: "Kovoti arba žūti!",— užbaigiau ir atsisėdau į kėdę, iš kurios prieš penketą minučių buvo pakilęs paskutinis mano klausytojas...

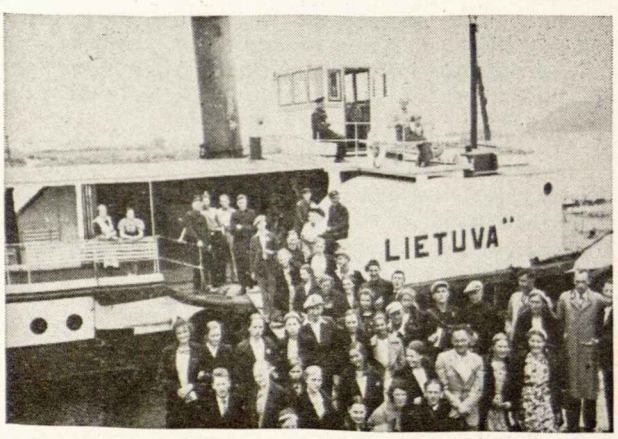

PANEVĖŽIEČIAI AT-KAI "GAMTOS DRAUGO" EKSKURSIJOJ 1938 M.

GIMTOJI KALBA

DĖL KAI KURIŲ PRIESAGŲ REIKŠMĖS

L. DAMBRIŪNAS

Nors priesagų reikšmės aiškinimų randame kiekviename beveik kalbos vadovėlyje, nors aplamai neblogai orientuojamės, kada kuri priesaga vartotina, praktikoje vis dėlto būna atvejų, kada nėra visai aišku, su kuria čia priesaga tas ar kitas žodis geriau tiktų pavartoti.

To yra kelios priežastys. Pirmiausia priesagų reikšmės apibrėžimai kartais nėra pakankamai tikslūs ir aiškūs, o kartais per daug bendri. Pvz. sakoma, kad priesaga **—inis** vartojama priklausomybiniams būdvardžiams sudaryti ir galinti reikšti be kita ko medžiagą, iš kurios kas padaryta (**molinis** puodas), bei paviršutinį daikto panašumą (**siūlinės** šaknys). Kad pabraukti čia būdvardžiai reiškia medžiagą ir paviršutinį panašumą, to niekas nenuneigs, bet kad jie būtų kartu ir priklausomybiniai, sunkiau suprasti, nes argi galima sakyti, kad **molinis puodas** reiškia puodą, priklausantį moliui, o **siūlinės šaknys** — šaknis, priklausančias siūlams?

Panašiai ir su kitom priesagom, pvz. **—iškas.** Vienur sakoma, kad ji žymi būdingas daikto ypatybes, vidinį panašumą, bet kitur teigiama, kad **dvasiškas, ūkiškas** (dvasiški, ūkiški reikalai) reiškia priklausomybę.

Antra, skirtingos kartais priesagos turi nors ir panašią, bet vis dėlto nevienodą reikšmę. Kai tas reikšmės skirtumas nepažymimas, pasidaro neaiški jų vartosena. Pvz. sakoma, kad priesagos **—ija** ir **—ynas** žymi kolektyvą, nors yra aišku, kad jų viena kitos vietoj vartoti negalima. Tai rodo reikalą priesagų reikšmės išsiaiškinti plačiau ir tiksliau.

Būdvardinė priesaga — iškas

Apie ją sakoma, kad ji žymi vidinį panašumą, būdingas ar esmines daikto ypatybes. Čia kaip tik praktikai ir svarbu, kaip reikia suprasti tą panašumą, kada, kuriuo atveju būdvardžiai reiškia panašumą, o kada būdingas, esmines ypatybes. Antra, labai svarbu išaiškinti priesagų **—iškas** ir **—inis** reikšmės skirtumą ir vartoseną. Mat šios abi priesagos yra glaudžiau susijusios viena su antra, negu su kitomis priesagomis. Jos dažnai vartojamos lygiagrečiai. Su šiomis priesagomis sudaryti būdvardžiai, sakomi su vienu ir tuo pačiu daiktvardžiu, gali reikšti vieną ir tą patį realų daiktą, pvz. **tautiški drabužiai** ir **tautiniai drabužiai.** Tai kaip tik sukelia kartais ginčų, nes būna daug kam neaišku, ar abu šie posakiai geri, taisyklingi, ar vienas kuris. Šio rašinio uždavinys ir yra kaip tik tuos klausimus bei neaiškumus išsiaiškinti.

1. Reikšmė.

Aiškumo dėliai reikia skirti dvi pagrindines priesagos **—iškas** reikšmes. Ji gali reikšti a) rūšinį panašumą ir b) būdingas (būdines), esmines daikto ypatybes.

a) —iškas reiškia rūšinį panašumą.

Pirmiausia keletas tos rūšies pavyzdžių: **vaikiška kepurė, kalviškas kūjis, kiauliška daina, piemeniškas darbas, čigoniškas gudrumas.** Yra aišku, kad **vaikiška kepurė** yra tokia kaip vaiko, panaši į vaiko kepurę. Bet gali būti nevisai aišku, kodėl čia sakoma, kad šie būdvardžiai reiškia rūšinį panašumą. O todėl, kad būdvardžiai gali reikšti kartas ir nerūšinį panašumą. Tokį nerūšinį panašumą kartais reiškia būdv. su priesaga **—nis,** pvz. **siūlinės šaknys.** Šiais dviem žodžiais pasakome dviejų visai skirtingų daiktų paviršiaus, formos panašumą (šaknys panašios į siūlus). Siūlai ir šaknys juk yra visai skirtingi daiktai, skirtingi ne tik savo rūšimi, bet ir gimine.

Kitokį panašumą reiškia aukščiau minėti būdvardžiai su priesaga **—iškas.** Čia kalbama ne apie skirtingos giminės, bet tik apie skirtingos rūšies daiktų panašumą. Posakiu **vaikiška kepurė** pripažįstame esant dvi kepurių rūšis, būtent a) vaikų kepures ir b) nevaikų (suaugusiųjų) kepures. Ir jeigu norime pasakyti, kad vienos rūšies daiktas (suaugusiojo kepurė) panašus į kitos rūšies tokį pat daiktą ar daiktus (vaikų kepures), tai vartojame būdvardį su priesaga **—iškas.** Taigi **kalviškas kūjis** reiškia kūjį panašų į kalvio kūjį, **kiauliška daina** panaši į kiaulių dainą (žviegimą), o **piemeniškas darbas** yra darbas, panašus į piemens darbą. Čia, vadinas, turime palyginimą dviejų skirtingos rūšies daiktų panašumo atžvilgiu.

Kiek skirtingi pavyzdžiai yra tokie, kaip **lepšiškas žmogus, karviška merga, žvėriškas grapas.** Gali atrodyti, kad šie daiktai reiškia ne skirtingos rūšies, bet skirtingos giminės daiktų panašumą. Juk žmogus ir lepšė, merga ir karvė skiriasi ne rūšimi, bet gimine. Reikia betgi pastebėti, kad čia lyginami ne patys daiktai kaip tokie, pvz. žmogus su lepše, bet jų vidaus ypatybės, jų būdai. Dėl to ir čia iš tikrųjų turime tik dviejų skirtingos rūšies dalykų palyginimą, panašumo išreiškimą. **Karviška merga** reiškia ne tai, kad merga apskritai panaši į karvę, bet kad mergos būdas (kai kurios jo ypatybės) panašus į karvės būdą. **Žvėriškas grapas** reiškia grapą, panašų į žvėrį, tiksliau— reiškia, kad grapo būdo ypatybė panaši į žvėries būdo ypatybę, grapo žiaurumas į žvėries žiaurumą. Galima dėl to sakyti, kad šiuo atveju priesaga **—iškas** reiškia vidinį panašumą. Bet aplamai ši priesaga gali reikšti ir paviršiaus panašumą, pvz. **vaikiška kepurė, kalviškas kūjis** reiškia didžio, formos, vadinas, paviršiaus panašumą. Dėl to rūšinio panašumo terminas yra bendresnis ir geriau tam reikalui tinka.

Kartais sakoma, kad priesaga **—iškas** minetuose pavyzdžiuose reiškia esminį panašumą (žr. Pr. Skardžiaus **Lietuvių kalbos žodžių daryba,** 153-4, iš kur ir daugumas cituotų būdvardžių paimta). Nenorėčiau su tuo sutikti, bent kol neaišku, kaip tas esminis panašumas kieno yra suprantamas. Panašūs daiktai iš tikrųjų gali būti panašūs savo esmėmis ar panašūs tik kai kuriomis neesminėmis ypatybėmis, bet minėti būdvardžiai to neišreiškia, jais pasakome tik patį panašumą, panašumo buvimo faktą. Dvi kepurės, vaiko ir suaugusiojo žmogaus, aišku, savo esme yra panašios, net tapatingos, bet būdvardis **vaikiška** to neišreiškia. **Vaikiška kepurė** ar **kalviškas kūjis** reiškia tik panašumą neesminės, paviršiaus (didžio, formos) ypatybės atžvilgiu. Iš kitos pusės kiauliška daina, kad ir kaip būtų panaši į kiaulių dainą (žviegimą), bet vistiek tos dvi dainos esmiškai skiriasi, savo esme nėra panašios ir dėlto **kiauliška daina** nereiškia esminio panašumo, bet tik patį panašumo faktą.

Platesne formule galma šitaip nusakyti šių pavyzdžių priesagos reikšmę: **būdvardis su priesaga —iškas reiškia daikto ypatybę (vidaus ar paviršiaus), kuria jis panašus į kitos rūšies, bet tos pačios giminės daiktus.**

b) —iškas reiškia būdingas (būdines), esmines daikto ypatybes.

Apie šią priesagos reikšmę kalbėdami turime galvoj tokius pavyzdžiui, kaip **moksliškas veikalas, tautiškas auklėjimas, lietuviška kalba, vyriški drabužiai, katalikiška spauda, krikščioniškas menas** ir k. Visi šie būdvardžiai reiškia ne patį panašumą, kaip anksčiau kalbėtuose pavyzdžiuose (a), bet būdines, esmines daikto ypatybes. **Moksliškas veikalas** reiškia mokslinio pobūdžio veikalą, kurio esmė yra mokslas. **Tautiškas auklėjimas** yra auklėjimas, kurio esminiai dalykai yra susiję su tautybe, kurio esmė yra tautiškumas. **Lietuviška kalba** yra kalba, kurios esmė yra lietuviškumas ir t.t.

Kai sakome būdvardžius, reiškiančius panašumą (a), visuomet turime galvoje du dalykus, nes juk turi būti dalykas, kuris yra panašus, ir antras dalykas, į kurį pirmasis yra panašus. Tuo tarpu šiuo pastaruoju atveju (b) paprastai turime galvoj tik vieną dalyką. Sakydami **moksliškas veikalas** negalvojame apie veikalą, kuris yra tik panašus į kitą, mokslo, veikalą, bet galvojame apie vieną dalyką, veikalą, turintį tam tikrų ypatybių, sudarančių jo būdingumą ar esmę. **Lietuviška kalba** nėra tai kalba, kuri yra tik panaši į lietuvių kalbą, bet yra ta pati lietuvių kalba, vadinas, **lietuviška kalba** ir **lietuvių kalba** yra tas pats dalykas. Taip pat ir **krikščioniškas menas** ir **krikščionių menas** yra vienas ir tas pats dalykas.

(Bus daugiau)

DARBAI ŽMONĖS

ŠULINYS SODYBOJE

Tuo vardu neseniai knygų rinkoje pasirodė Petronėlės Orintaitės poezijos knyga. Tai jau trečiasis jos eilėraščių rinkinys. Autorė plačiau yra pasireiškusi kaip beletristė, ne kaip poetė. "Poezijos kurti aš nesistengiau niekad", sako autorė savo pasikalbėjime su "Draugo" korespondentu, 'o kartais net pasiryždavau jos daugiau popieryje nežymėti. Bet lyg nejučiomis vis atsirasdavo vienas kitas eilėraštis. Nerinkau ir nesirūpinau, tai daug taip sau ir dingo, išspausdinti arba ir ne. Dabar visai sau pačiai netikėtai sumaniau šitą knygą—taip slogu ėmė darytis šių dienų mūsų knygos bado grėsmėje"... "Gal ir bus vienas kitas skaitytojas pradžiūgintas vienu antru puslapiu."

Pasisako autorė ten pat ne tik apie knygos genezę, bet ir apie poeto uždavinius: "Kūrėjas... turi tik vieną uždavinį—eiti savo keliu, kuriuo privalo eiti pagal savo talentą"... "Eilėraščių knyga, kurioje sudėta keliasdešimt paskirų dalykų, nėra vientisas kūrinys, tad ir tikrajam kritikui būtų sunku idėjiškai apibendrinti. Į kiekvieną eilėraštį reikia žiūrėti kaip į visa atskirą, savaimingą veikalėlį. Pav. vienas labiau linksmas ir optimistinis, o kitas—liūdnas kaip juoda naktis; vienas dinamiškai judrus ar lengvai lakus, o kitas —statiškas ar tyliai slogus. Bendrumo žymių nors ir gausu—autorius vis vien patį save išsako ir vien nuosava forma, bet kūrėjo pasaulis dažnai tokių įvairybių (ir priešingybių) kupinas, kad kai kada, rodos, pats savęs neatpažįsti."

Pacituoti autorės žodžiai pakankamai gražiai apibūdina bendrąjį knygos vaizdą. Knyga suskirstyta į keturis skyrius, kurių kiekvieną pradeda dailininko Miko Šileikio iliustracija. Pirmasis skyrius **"Rytmečių giedrėjimuos"** atskleidžia poetės individualinį santykį su gyvenimu, su pasauliu, jos kasdieniško kelio eiseną ir nuotaikas. Įvairias pasaulio ir gyvenimo apraiškas poetė čia priima ir išgyvena jautriu ir nepaprastai švelniu emociniu būdu, o išreiškia gana gausiu simbolių pasauliu. Lyg svajinga melodija sklinda beveik iš kiekvieno posmo, ir gyvenimas atsiskleidžia lyg kaž kas neaiškaus, bet labai viliojančio:

Tartum gyvas vandenynas supasi aplink,
Ir tiek žodžių, tiekas pasakų jis supila tavin,
Ir tau siela lyg padangė šviesiai plečias,
Ir vingiuoja, ir plasnoja tartum pūkas —
Baltas pūkas, plaukdamas dausų šalin...
.....
Tai gyvenimas šioj žemėj —
Tartum naktį tas šešėlių rūkas... 7 psl.

Tačiau tikrai šviesių vaizdų, garsų ir laimės švystelėjimų poetė randa tik gausiuose savo jaunystės atsiminimuose. O dabartis — amžinas vienišumas:

Aš kas vakaras budėdama svajoju
Ir paklystu tolyje, padangių pakraščiuos...
Vieniša pasaulyje, tartum tuščiuos namuos,
O širdis — vien smuiko muzika gailioji... 9 psl.

Liūdna poetei, kad gyvenimo pavasariai baigias, kaip tirpsta saujoje snaigės. Kartais pažvelgus atgalios, net pesimistiški posmai suskamba:

Ženklo žemės dulkėje nepalikai —
Tavo gyvenimas niekai... 24 psl.

Bet liūdesys ir melancholija, kurie šiame skyriuje prasiveržia gana svajingais posmais, plaukia ne tik iš asmeniško nusivylimo laimės trapumu ir nepastovumu, bet ir iš visuotinesnio šaltinio, kurį galime pavadinti žmogaus gyvenimu žemėje:

Tai kodėlgi sielvartas nekviečiamas palieka,
Argi jis — vienintelis gajus gyvenimo keliuos?
O džiaugsmų versmėj nepasemi tu nieko... 9 psl.

Antrame skyriuoje **"Ir plaukia liūdesys"** poetė atlieka patriotinę pareigą savo Tėvynei. Ir ne tik pareigą! Ji rodo gyvą savo širdies žaizdą. Iš šio skyriaus paimtas šulinys sodyboje virsta didžiuoju simboliu visai knygai. Tai lyg tas gyvybės šaltinėlis, kuris gaivina savo neišsekančia gelme:

— Ak, vien šulinio gelmėj dar lašas žiba!
Nieko, nieko nėr daugiau tėvų sodyboj... 27 psl.

Sodybos nuėjo pelenais ir pavirto griuvėsiais, taip kaip ir audrų blaškoma tremtinio širdis, bet nesenka šulinio tyras vanduo, kaip neišsenka tas didysis tėvynės ilgesys ir brangūs prisiminimai. Ir pašešupio smilgą ir piemenėlio dainą mes nešamės savo širdyje:

Dobilėlio balto,
To skaisčių skaisčiausio
Tėviškės takelių žiedo įstabaus,
Sielvarte ilgėtis
Niekad nepaliausiu,
— Niekad nepamilsiu svetimo dangaus... 43 psl.

Tačiau stiprios emocijos šiame skyriuje gana dažnai prasiveržia tiesioginiu pasisakymu, negaunančiu pakankamai išbaigtos poetinės formos. Atsiminimuose iškyla čia ir epinis elementas ir net žadinamasis patriotinis motyvas. Savaime jie nbūtų neigiamas elementas, jei jie susirastų originalesnę, ne kasdieninės kalbos ir lūpose nutrintų šūkių formą. Visiems mūsų poetams, kurie tik ėmėsi patriotinių etmų ir kurie ryžosi išreikšti dabartinę mūsų tautos tragiką, teko susidurti su didelėmis kliūtimis formos originalumo ir išraiškos naujumo atžvilgiu. Sunku buvo ir P. Orintaitei tikrai menine forma apipavidalinti tas gausias patriotines emocijas, kurios veržėsi lyg nesustabdomas kraujas iš pervertos širdies.

Trečiojo skyriaus **"Kaip jūroj lašas"** vedamasis motyvas yra meilė. Jis čia iškyla daugiau praeities atsiminimų forma. Kai pirmojoje knygos dalyje vyravo daugiau romantiškas svajingumas, tai šiame skyriuje rasime daugiau realizmo ir epinių elementų. Ne kiekviename eilėraštyje pasiekiama reikiamo darnumo ir nuotaikos vieningumo. Iš viso šio skyriaius labiausiai liko atmintinas eilėraštis "Žilagalviuos Pirėnuos" — ir ritmikos lengvumas, ir kainų egzotika, ir jausmų kontrastai čia darniai sujungti į vieningą visumą.

Ketvirtasis skyrius **"Žmogus"** turi daugiausiai protitinio elemtnto. Daugelyje tų motyvų, kurie pirmajame skyriuje yra išsiveržę pro svajingą poetės santykiavimą su pasauliu ir gyvenimu, č i a g a u n a lyg filosofinius rėmus ir šaltą realistinį charakterį. Mąstomoji poezija, žinoma, taip pat yra poezija, jei išsilaikoma poetinėje plotmėje, vadinasi, jei neprarandama vaizdingumo ir nepradedama kalbėti sąvokų kalba. P. Orintaitė šiame skyriuje įpynė nemaža visai prozinių posmų. Naujas žanras autorės kūryboje yra satyra, kurios pavyzdžių randame ir šiame skyruje. Ne lengvas sąmojus, bet aštrus juvenališkas plakimas, savo stiliumi artimas Maironio satyroms, yra būdinga šių P. Orintaitės kūrinių savybė.

Paskutinis šio skyriaus eilėraštis, kuriuo užbaigiama knyga, vėl mus perkelia į aną svajingą nuotaiką, kuri bangavo knygos pradžioje. Jame autorė lyg ir apibūdina poetiniais vazdais savo poeziją:

Trumpa mano giesmė,
Kaip laukų žibuoklių dainos,
Kvepėjimu pasklindančios rasotais rytmečiais....
Trumpa giesmė — ir nieko lyg nelieka,
Tik mažas debesėlis virpa skliaute mėlynam,
Žvaigždės atosvaišta nakty ant nugarėlės slieko,
Ir—jau nei probrėkšmio, nei pėdsako nelieka,
Kai baigias vakarop varpų gaudimas patyloom...
94 psl.

Bet iš tikrųjų perskaičius visą rinkinį lieka gilus pėdsakas. Poetinių nuotaikų atošvaistės dar ilgai spindi sieloje, lyg būtum gavęs ką tai brangaus ir skaidriai trapaus. Prozinis elementas lieka neįsimintas, o tikroji poezija, kurios apstu knygoje, yra brangi dovana išsiilgusiems gyvos lietuviškos kultūros kibirkštėlės.

Pr. Naujokaitis

PRIE CEZARIO VAIČIKONIO KAPO

DR. V. MAJAUSKAS

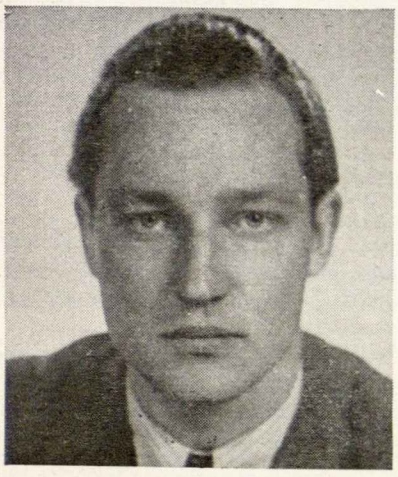

Čikagoje, Šv. Kazimiero kapinėse, ant naujai supilto kapo, vysta gruodžio šalnų pakąstos gėlės. Čia 1950 m. gruodžio 2 d. būrelis artimųjų tyliai atsisveikino Cezarį-Angelą Vaičikonį.

Kiekvienas, kas Cezarį pažino, neabejoja, kad tai buvo viena šviesiausių asmenybių bet kada gyvenime sutiktų. Skaidri nuotaika, nepaprasta tolerancija, dvasinė kultūra, švelni prigimtis, vispusiškas išsilavinimas bei išsiauklėjimas, gilus religingumas, sugebėjimas valdyti žodį ir plunksną — jo sielos deimančiukai žerėję trumpame gyvenimo kelyje. Daugelio mintyse jo vardas ryškėja šalia Stasiukaičio, Šapalo, Sėleno.

Gimęs 1922 m. sausio 4 d. Punkiškių km., Šimonių vals., Panevėžio apskrityje mokytojų šeimoje. Tai bene pats lietuviškiausias mūsų tėvynės kampelis. Gamta turtino jo sielą ir ugdė meilę žmogui ir grožiui. Religingi ir giliai patriotiškai nusiteikę tėvai stengėsi duoti sūnui viską, ką jie galėjo.

1932 m. įstoja į Rokiškio kun. Tumo-Vaižganto V. V. Gimnaziją. Čia greit jis suranda save ir jau pirmose klasėse tampa ateitininku. 1938 m. persikelia į Kupiškio Valst. Gimnaziją. Jį sutinkame aktyviai besireiškiantį literatų būrelio susirinkimuose, minėjimuose, at-kų valdybose. 1940 m. gauna brandos atestatą. Abiejų okupacijų metais Cezarį vėl sutinkame Salose. Mokytojauja pradžios ir Ž. Ž. Ūkio Mokykloje, steigia vietinį teatrą, įvairiomis progomis ruošia minėjimus. Visur jis mylimas ir laukiamas. 1942 m. vasarą su ekskursija aplanko Pabaltijo valstybes ir Vokietiją. 1944 m. įvykiai Cezarį atbloškia į Vakarus. Įsikuria Anglų zonoje — Meerbeke, kur jis ir vėl stovyklinio gyvenimo centre: dirba liet. komitete, vargonauja, mokytojauja liet. gimnazijoj. Vėliau pradeda anglų kalbos, literatūros ir filologijos studijas Bonnos universitete. 1949 m. rudenį atvyksta į New Yorką, gi sekančių metų pavasarį įsikuria Čikagoje. Tenka stebėtis jo energija: jis net vakarines poilsio valandas paskiria teatrui, įstoja į "Atžalyno" kolektyvą. Tai buvo jo pirmieji žingsniai teatre. Per trumpą laiką savo nuoširdumu, paprastumu ir kuklumu jis įgyja viso kolektyvo simpatijas.

Lapkričio paskutinėmis dienomis Cezaris suserga, ir vos penkias dienas pasiblaškęs, 30-tąją miršta. Net medicinos mokslo pažanga, padedama fizinių jaunystės jėgų, neįveikė vienos iš sunkiausių smegenų plėvių uždegimo formų.

Neišsakomam skausme liko žmona su 4 mėnesių sūneliu. Kiekvienas buvo priblokštas jo staigios ir netikėtos mirties, kiekvienas pajuto ir suprato kad netekta perdaug brangaus asmens: sūnaus, vyro, tėvo, draugo, tauraus lietuvio, gilaus humanisto— kultūrininko.

—Ar tau, Cezari, bus lengva, kaip įprasta sakyti, svetimoji žemė?— ne mums spręsti. Bet viena aišku: tu dar nepriklausei šiam kraštui, nes organiškas ryšys tampriai tebesiejo tave su gimtąja žeme. Ir šiandien tu lauktum, kad tau skirtąjį "Requiem" palydėtų ne padanges raižančių keturmotorių ūžimas, ne didmiesčio fabrikų sirenos, bet paežerės beržų šlamėsys ar ankstyva vyturėlio giesmė, trykštanti virš Aukštaitijos laukų...

Vokietis apie lietuvius.

Spaustuvės vadovas, kuriame buvo spausdinamas "Lietuvių Kalbos Vadovas", pareiškė: "Mes vokiečiai, gyvendami tėvynėje, lenkiame savo galvas prieš jus, lietuviai, kurie tremtyje sugebėjo išleisti tokius didžius veikalus. Mes gerai žinome, kad visą šį didžiulį darbą Jūs padarėte tik savo užsispyrimu. Esame daug girdėję apie lietuvius partizanus ir žinome, kad Jūsų tauta didžiai garbinga ir užsispyrusi."

● Katalikų radijo siųstuvas Olandijoj gruodžio mėn. atšventė 25 m. sukaktį. Tai stipriausias radijo siųstuvas Olandijoj, kuris su dideliu pasisekimu skleidžia katalikybės idėjas.

Gruodžio mėn. 4 d. suėjo 100 metų nuo "Tyli naktis, šventa naktis" autoriaus mirties. Tai giesmei, kuri pasaulyje yra daugiausiai paplitusi, žodžius parašė kunigas Josef Mohr, Obendorf šv. Mykolo parap. vikaras. Mokytojas Franz Xaver Gruber sukūrė melodiją. Tai įvyko 1818 m. prieš Kalėdas. Jos žodžių autorius, kun. J. Mohr mirė 1850 m. gruodžio mėn. 4 d., o melodijos kompozitorius F. X. Gruber, ilgametis Halleino bažnyčios vargonininkas, 1863 m. birželio mėn. 7 d. Austrijos respublika išleido tos giesmės autoriams atminti specialius pašto ženklus.

TIES PRAĖJUSIŲ METŲ "AIDŲ" KOMPLEKTU

Kai užverti paskutinį, 480-tą puslapį ir savo rankose pajunti storoką didelio formato knygą (jei ją įrištum), tik tada pamatai, koks didelis kultūrinis įnašas yra praėjusių metų "Aidų" komplektas. Ypač jų vertė padidėja atsiminus tas sąlygas ir tas aplinkybes, kuriose jie prirašomi ir išleidžiami. Kai lietuviškai knygai išleisti Amerikoje dar trūksta geresnės organizacijos, tai šis gražiai ir skoningai leidžiamas kultūros žurnalas mūsų kultūrininkams pasidaro beveik vieninteliu gilesnės intelektualinės kultūros lietuviškuoju židiniu.

Truputį iliustracijos tiems pareikštiems teigimams. Poezijos megėjai čia ras pačias stipriausias mūsų pajėgas: J. Aistį, B. Brazdžionį, A. Vaičiulaitį, F. Kiršą, M. Vaitkų, B. Rutkūną, G. Tulauskaitę, K. Grigaitytę, H. Nagį, Nyką-Niliūną, K. Bradūną, L. Žitkevičių, J. Kėkštą, V. Joniką, V. Kazoką, P. Stelingį, V. Šlaitą, P. Kozulį, K. Veselką, J. Švabaitę, S. Prapuolenytę, J. Meką ir kt. Jau pats vardų gausumas kalba už save. Kai kurie jų yra davę po visą pluoštą tikrai skaidrios lietuviškos poezijos. Ir jaunesnieji neatsilieka nuo senesniųjų.

Beletristai taip pat atidavė gausią duoklę. Įspūdingas yra J. Jankus su savo "Pasaulio dailininku", patrauklus A. M. Katiliškis su savo dviem beletristikos dalykais, klasišku skaidrumu spindi A. Vaičiulaičio beletristiniai dalykai. Dar prie jų pridėkime N. Mazalaitę, St. Ylą, A. Baroną — jie visi savo kūrybinėje aukštumoje.

Straipsnių skyriuje buvo nagrinėjamos įvairios kultūrinės problemos. Religinės ir moralinės srities gilių straipsnių davė eilė autorių, kurių žodį reikia laikyti tikrai autoritetingu. Pav., vysk. V. Brizgys davė du straipsniu: "Religijos ir moralės vaidmuo tautos ir tautiškumo išlaikyme", "Teateinie Tavo Karalystė"; vysk. V. Padolskis paskelbė čia teologo pastabas dėl V. Krėvės naujojo veikalo "Dangaus ir žemės sūnūs". Tai sričiai artimas ir K. Žalalio str. "Literatūriniai šventraščio žanrai." V. Šilkarskis rašė apie Solovjovą ir Dostojevskį. A. Maceina davė net tris gilius straipsnius: "Krikščionybės ateitis", "Šeimos laimė ir tragika", "Laiškas poetui". Randame tris įvairių sričių Z. Ivinskio straipsnius: "Šventieji metai ir jų reikšmė", "Vatikano archyvas—aruodas lietuvių kultūros istorijai", "Europos kelias į dabartinę krizę".

Bene daugiausia vietos žurnale yra paskirta gyvybinėms mūsų problemoms nagrinėti ir lituanistikai. V. Čižiūnas išspausdino du išsamius straipsnius: "Tautinės sąmonės ugdymas ir išlaikymas emigracijoje", "Tai, kas geriausiųjų gyvybėmis apmokama." Tai sričiai priklauso ir J. Girniaus str. "Tautinės moralės pagrindų beieškant", J. Griniaus du str.: "Meno reikšmė tautai", "Menas ir mokslas lietuvių tautos tarnyboje", K. Širvai-

čio "Tremtiniai ir lietuviškųjų papročių ir tradicijų išlaikymas". J. Aistis rašė apie kultūrininkų likimą ir apie Kazį Binkį, S. Barzdukas ir P. Skardžius rašė apie J. Jablonskį, M. Biržiška — apie Ambraziejų Pabrėžą ir apie 16 amžių lietuvių kultūrinėje raidoje, V. Maciūnas — apie S. Stanevičių ir jo laikotarpį, E. Fraenkelis— apie kalbininkus, tyrinėjusius lietuvių kalbą. Prof. K. Paštas paskelbė savo ilgą studiją apie Lietuvos ribas.

Dar pridėkime T. J. Belecko, T. B. Grauslio, J. Lingio, K. Mockaus, B. Stočkaus, J. Navicko, J. Žilevičiaus, P. Padalskio, Vydūno, H. Nagio ir kitų įdomius straipsnius ir plačias kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo apžvalgas — ir galėsime pasakyti, kad "Aidai" yra tikrai didelė lietuviškosios kultūros tvirtovė mūsų po pasaulį išblaškytai inteligentijai.

Savoji kultūra yra lyg toji ugnelė, kuri nekurstoma gęsta ir blėsta. Redaktorius A. Vaičiulaitis su visu redakciniu kolektyvu ir Tėvai Pranciškonai, pasiėmę sunkią leidimo naštą, atliko praėjusiais metais tikrai didelį darbą. Jį tęsia ir šiais metais. Pirmasis tikrai gilus ir turiningas numeris turėtų atsirasti ant kiekvieno lietuvio inteligento stalo, ne tik pirmasis, bet ir visi sekantieji. **Pr. N.**

"DRAUGO" KULTŪRINIS PRIEDAS

Lietuvių katalikų dienraštis "Draugas" kiekvieną šeštadienį duoda antrą laikraščio dalį, skirtą lietuvių kultūriniams reikalams nagrinėti. Tai tikrai vertas dėmesio dalykas.

Visa eilė aktualių problemų, pradedant literatūrinėmis ir teatrinėmis ir baigiant tiksliųjų mokslų sritimi ir technika, čia buvo ir yra nuolatos keliama ir nagrinėjama. Čia buvo paskelbta keletas ilgesnių beletristinių kūrinių; čia yra gyvos kultūrinės polemikos, yra visuomeninių ir kultūrinių aktualijų. Jei neturėtume šito kultūrinio priedo, jaustume tikrą spragą, nes leidžiamieji mūsų mėnesiniai kultūriniai žurnalai, retai tepasirodydami, negali aprėpti visų gyvenimo iškeliamų bėgamųjų klausimų, kuriems reikia duoti greitą eigą ar surasti tinkamą atsakymą.

Džiaugdamiesi tuo kultūriniu priedu ir "Draugo" konkursais keliamu sąjūdžiu, tik vieno, gal, galėtume pageidauti, kad šio skyriaus redakcija visada turėtų drąsos paskelbti tokius straipsnius, kokie yra parašomi dalyką sprendžiančių žmonių, faktų nevyniojant į medvilnę. Žinoma, tai nelengvas uždavinys, nes kai kas čia Amerikoje iš seno yra įpratę girdėti tik pagyrimus ir garbinimus, o visiškai nepakenčia kritikos. Su jų redakcijomis turi skaitytis, žinoma, ir redakcija. Bet ten, kur yra gyvybiniai klausimai ir keliamos tų klausimų reformos, ten tylėjimas jau būtų nepakenčiamas. Šis "Draugo" priedas šioje srityje jau tikrai daug yra padaręs, bet aiškesnė kryptis šiuo atžvilgiu būtų dar labiau sveikintina. nes.

Tada šis priedas virstų tikru gyvenimo formuotoju. Dar būtų tikslu, kad jis būtų ne tik priedu, bet kad jį galima būtų užsiprenumeruoti ir paties dienraščio neprenumeruojant.

Pr. N.

"Draugas" — geriausias laikraštis lietuvių kalba.

Linguaphone Instituto teisėjų komisija, kurią sudaro žymiausi svetimų kalbų žinovai ir mokytojai, "Draugui" suteikė Linguaphone Instituto "Honorable Mention" pažymėjimą už geriausią lietuvių kalbos panaudojimą, už gerą laikraščio sutvarkymą bei spaudą, kas daro laikraštį lengvai skaitomą.

Rašytojas Jurgis Jankus atidavė spaudai naują romaną "Šešėliai'.

Kolumbijoje pasirodė naujas lietuvių laikraštis — Kolumbijos lietuvis. Leidžia tėvai saleziečiai.

Muzikas I. Vasiliūnas, didelis ateitininkų bičiulis, profesoriauja vienoje Kolumbijos konservatorijoje. Kartas nuo karto jis duoda koncertus lietuviams ir kolumbiečiams.

Voice of America — Amerikos balsas — nuo vasario vidurio duos ir lietuvišką programą. Dabar jis transliuoja savo programą 27 kalbomis. Ji skirta rusų okupuotiems kraštams.

Prof. A. Maceinos "Didysis Inkvizitorius" išeina vokiečių kalba. Leidžia viena domininkonų leidykla Heidelberge.

Juozas Gobis — ateitininkas sendraugis, žinomas pedagogas, keletos knygelių autorius, iš tremties atvažiavo į JAV ir apsigyveno Clevelande.

Dr. Jonas Grinius vadovauja lietuvių komitetui Traunsteine. Ponia Grinienė didelė jaunųjų bičiulė, lanko mašinraščio ir anglų kalbos kursus Ingolstadte.

Lietuvoje praeitais metais mirė prof. Augustinas Janulaitis. Jis buvo Teisių Fakulteto profesorius, parašęs keletą veikalų iš Lietuvos teisės istorijos.

Kan. M. Vaitkus parašė atsiminimus iš Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo laikų.

Lietuviai dailininkai, įsikūrę Australijoje, susiorganizavo į "Aitvaro" sambūrį.

Dail. K. Žeromskis (ateitininkas, šatrijietis) iš Kolumbijos persikėlė gyventi į Chicagą. Kolumbijoje jis surengė savo darbų parodą. Anksčiau iš Italijos 1946 m. nuvažiavo į Ispaniją ir Madride surengė 3 savo darbų parodas.

Dail. Vytautas Kasiulis nuo gruodžio 9 iki sausio 9 Paryžiuje turėjo antrą savo kūrinių parodą. Kalėdinis "Time" įdėjo vieną jo spalvotą reprodukciją — "Bėgimas į Egiptą". Be to jis iliustravo ir dvi poezijos knygas: H. Radausko ir latvės Ilonos Leima-

Prof. S. Sužiedėlis Mindaugo Krikštui paminėti žada parašyti monografiją apie pirmąjį Lietuvos karalių Mindaugą.

Vytautas Marijošius — dirigentas, dabar profesoriaująs Hartfordo, Conn., Konservatorijoje, yra kviečiamas į Braziliją diriguoti simfoniniam orkestrui visam 1951 metų sezonui. Tame orkestre dirba ir du lietuviai— Lietuvos operos muzikas J. Malaiška ir klarnetistas A. Abrozaitis.

Argentinoje, Allevelande, vyksta gyvas kultūrinis judėjimas. Ten rengiami įvairūs paminėjimai ir pasirodymai. Ypač gyvai reiškiasi pijanistas Andrius Kuprevičius.

Dail. J. Mackevičius gyvenąs Vokietijoje, Hechingene, sulaukė 80 metų. Jis kadaise dirbo Capri saloje su kitais garsiais pasaulio dailininkais. Vėliau profesoriavo Kauno Meno Mokykloje. Dabar dailininkas yra visai apakęs.

Rašytojo Pulgio Andriušio kelionės įspūdžiai į Australiją buvo atspausdinti Vokietijoje "Frankfurter Illiustrierte" skiltyse. Leidėjai tačiau niekur nepažymėjo autoriaus pavardės.

Poetas F. Kirša vasario 13 d. šventė savo 60 metų jubiliejų. Jis yra senas ateitininkas, lankęs gimnaziją Vilniuje, vėliau studijavęs užsienyje. Literatūroje pradėjo reikštis gana anksti, yra leidęs ir redagavęs visą eilę žurnalų. Jubilijatą pagerbė vietos lietuvių visuomenė.

Rašytojų Draugija Amerikoje skiria 500 dol. literatūros premiją už geriausią 1949 ir 1950 metų kūrinį. Premija bus įteikta Čikagoje balandžio mėn. 15 d. Į Lietuvių Rašytojų Draugijos Literatūros premijos jury komisiją pakviesti šie rašytojai: Stasys Santvaras, Stepas Zobarskas, Antanas Rimvydis, Paulius Jurkus ir Vincas Maciūnas.

Vatikano radijas 25 kalbomis paskelbė apie adresą, kurį Šv. Metų K-tas Liet. Priimti Romoje įteikė šv. Tėvui. Adresas papuoštas tautiniais motyvais Popiežiaus ir Lietuvos spalvomis, kuriame buvo surašyta apie pustrečio milijono maldų, aukų bei gerų darbų, atliktų lietuvių šv. Tėvo intencija.

Liudvikas Gurlys, vienuolis pasijonistas, išgyvenęs Romoje 47 m., š. m. sausio mėn. 13 d. mirė. Jis daug kam tėra žinomas brolio Ignaco vardu. Brolis Ignacas, savo amžių praleidęs svetur, didele meile degė Lietuvai ir visokiomis priemonėmis kovojo už jos laisvę.

Rašytojas Stasius Būdavas perrašinėja savo kelių tomų apysaką-romaną "Rapolas Gelžinis". Pirmąjį tomą tikisi dar šiais metais atiduoti spaudai.

Jeronimas Kačinskas kuria mišias pirmojo Lietuvos karaliaus Mindaugo krikšto jubiliejaus proga.

Bern. Brazdžionis 700 metų sukakties proga nuo Mindaugo krikšto rašo žodžius specialiai kantatai.

SPORTAS

ATEITININKIJOS VAIDMUO LIETUVOS SPORTINIAM GYVENIME

ANDRIUS KETURAKIS

Minint ateitininkijos 40 metų jubiliejų, pravartu pažvelgti į praeitį, ką at-ja yra davusi sportiniam gyvenimui. Geresniam dalyko pažinimui noriu duoti trumpą apžvalgą, iš ko pamatysime, kad at-kai, nors ir nebūdami sporto organizacija, daug yra prisidėję prie Lietuvos fizinės kultūros pakėlimo ir sportinio sąjūdžio išplėtimo.

Ateitininkijos sąjūdis, būdamas ideologinis, gimęs kaipo reakcija prieš iš Rusijos plūstantį nihilizmą, pradžioje nesidomėjo fizinės kultūros reikšme.

Iki Nepriklausomybės atgavimo apie Lietuvos sporto organizacijas ar Lietuvos fizinę kultūrą kalbėti netenka. Po Nepriklausomybės Kovų, Lietuva, atgavusi laisvę, visose srityse pradėjo kūrybinį darbą. Atsirado pionierių ir Lieuvos sporto gyvenime. Jų buvo nedaug: Steponas Darius (Amerikos liet.), šveicaras prof. dr. J. Eretas (gyv. Šveicarijoj ir kovoja už Lietuvos laisvę), Dineika. Jų pasėta sėkla Lietuvos jaunime rado gerą dirvą. Jaunimas su dideliu entuzijazmu įsijungė į sportinį gyvenimą, tačiau sąlygos buvo labai sunkios, nenormalios.

Lietuvos gyvenimui įeinant į normalias vėžes, visose gyvenimo srityse organizacinis darbas ėjo pirmyn. Ateitininkijos sąjūdis išsiplėtė ir apjungė visas Lietuvos aukštesniąsias mokyklas. Tada jau prie at-kų kuopų pradėta steigti sporto sekcijos. At-kų centre buvo paskirtas specialus žmogus sporto reikalams. Sportinis sąjūdis ateitininkijos tarpe buvo labai gyvas ir kai kuriose sporto šakose buvo pasiekta gerų rezultatų.

Lietuvos sportinis gyvenimas jau buvo įgavęs tam tikras formas, ir tuo laiku veikusios sporto organizacijos įkūrė Lietuvos Sporto Lygą, kuriai privalėjo priklausyti visos sporto organizacijos. Ateitininkų organizacija nenorėjo priklausyti tai lygai, nes daug kas neatitiko at-kų ideologiniams principams. Tada buvo įkurta katalikų jaunimui speciali sporto organizacija, kuri buvo pavadinta Lietuvos Gimnastikos ir Sporto Federacija. Sutrumpintai ji buvo vadinama — LGSF (toliau mes taip ir vadinsime). LGSF centrui priklausė visos at-kų sporto sekcijos, "Pavasario" s-gos sporto rateliai, ir naujai suorganizuoti LGSF sporto klubai. LGSF organizacijos kūrėjai buvo dr. J. Eretas ir K. Dineika. LGSF įkurta 1922 m. LGSF klubų tinklas greitai plėtėsi ir jau 1924 m. jų buvo per 40. Tais metais šiauliuose per "Pavasario" kongresą įvyko pirmoji LGSF olimpijada, kurioje dalyvavo virš 800 organizuotų sportininkų. Ši olimpijada buvo pavadinta Vilniaus Olimpijada — prisiminimui lenkų okupuotos sostinės.

1926 m. LGSF jau turėjo 60 klubų su 5000 narių. Ši organizacija buvo tada tokia stipri, kad pajėgė pravesti lengvosios atletikos pirmenybes, kuriose dalyvavo per 200 aktyvių atletų. Didžiausios varžybos vyko tarp šiaulių "Sakalaičių" ir Marijampolės "Aro".

1926 m. baigiasi pirmasis tarpsnis LGSF veikloje. Reikia pažymėti, kad darbas ir organizavimas nėjo taip lengvai ir sklandžiai, kaip aš čia perduodu. Reikėjo nugalėti daug kliūčių, įdėti daug darbo ir pasišventimo. Be to, senųjų kartos veikėjų kai kurie buvo priešingi ateitininkų sportiniam judėjimui. Iš pradžių net toks šviesus ir garbingas ateitininkijos organizatorius a. a. prel. Jakštas-Dambrauskas tam buvo nepalankus. Tačiau gyvenimas nuėjo prof. J. Ereto pranašautais keliais, ir vėliau jau nė viena at-kų konferencija neapsėjo be sporto paradų ir varžybų.

1929 m. per at-kų kongresą įvyko didelės sporto varžybos. Dalyvių gausumas ir jų dideli sugebėjimai sporto varžybose, visų buvo gerai įvertinti. Sportininkų eilėse nemažai matėsi Lietuvos meisterio vardą nešiojusių: S. Šačkus, J. Kudirka, J. Vabalas, A. Akelaitis (Amerikoj dabar), Inčiūra, Ražaitis, Bielskus ir daug kitų. Prisimenu, tada buvęs sporto "priešas" prel. Jakštas-Dambrauskas pertraukos metu nužingsniavo prie atletų jais pasidžiaugti. Jau niekas nebekėlė balso dėl sporto reikalingumo ateitininkijos sąjūdyje.

Iki šiol kalbėjau apie at-kų vidaus sporto sąjūdį. Jis, matome, buvo platus ir reikšmingas Lietuvos gyvenime. Be to, ateitininkai sportininkai pasistatė sau uždavinį apginti lietuvio sportininko vardą ir kitataučių akyse.

Klaipėdos krašte veikė stiprūs, gerai organizuoti vokiečių sporto klubai. 1925 m. vokiečių sporto klubas "Spielvereingung" laimėjo Lietuvos lengvosios atletikos meisterio vardą ir Lietuvos Respublikos Prezidento bei Ministerio Pirmininko pereinamąsias dovanas. Tada LGSF tose pirmenybėse nedalyvavo, o kiti sporto klubai buvo per silpni apginti lietuvio sportininko garbę. 1927 m. LGSF Lietuvos lengvosios atletikos pirmenybėse Klaipėdoje nugalėjo vokiečių sportininkus ir atsiėmė pereinamąsias dovanas. Vokiečių sporto klubai niekad daugiau nejveikė lietuvių. Po rungtynių Klaipėdoje LGSF sportininkui nuvyko į Palangą, kur vyko At-kų Reorganizacinė Konferencija. Per įvykusias sporto varžybas konferencijos dalyviams ir vasarotojams buvo pademontruotas aukštas sportinis lygis. Grafas Tiškevičius tada susižavėjo ir sportininkus apdovanojo gausiomis dovanomis. Tarp kitų dovanų buvo brangi pikė iš garsaus jo rinkinio .

Tolimesnis at-kijos sportinis sąjūdis turėjo susiaurėti, nes ano meto mūsų krašto vyriausybė at-kų veikimą varžė. Teko išgyventi labai sunkius laikus, bet pasiryžimas visas kliūtis nugalėjo. Gražiai išbujojęs organizacinis tinklas turėjo susitraukti — iš 60 LGSF sporto klubų, kuriuos daugiausia sudarė at-kai, turėjo redukuotis į keletą vienetų, nes, vyriausybei uždraudus moksleivių at-kų sąjungą, daugelis ateitininkiško jaunimo turėjo pasitraukti ir iš LGSF klubų. Tačiau esant ir tokioms sunkioms aplinkybėms, LGSF-as vadovaujamas at-kų, kad ir mažesniame maštabe, reiškėsi labai aktingai, o ypač Kaune. Keletas pavyzdžių: 1928 m. LGSF laimėjo Lietuvos krepšinio ir lengvosios atletikos pirmenybes, burmistro buvo apdovanoti gražia bronzine statula, kurią vėliau bo'ševikai konfiskavo.

(Bus daugiau)

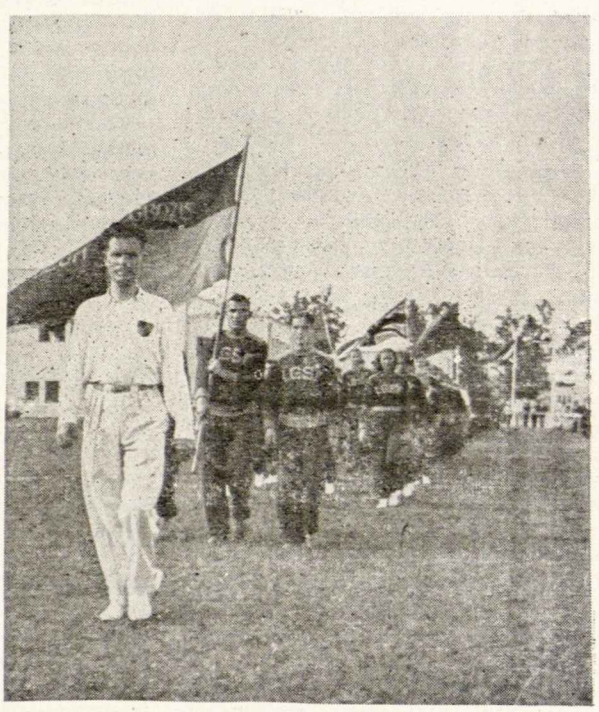

A. KETURAKIS ŽYGIUOJA SU LGSF I-JOJ TAUTINĖJ OLIMPIADOJ

PLAČIAME PASAULYJE

STUDENTAI ATEITININKAI PARYŽIUJE

Nuo 1947 m. Paryžiuje veikė Lietuvių Studentų Katalikų Būrelis, kuris savo gražia veikla įnešė daug gero į vietos lietuvių jaunimo gyvenimą. 1949 m. pabaigoje, lapkričio 11-tą, Lietuvių Katalikų Studentų Būrelis persiorganizavo į Paryžiaus "Ateities" Draugovę.

1950 m. vasario mėn. 12 d. naujoji Paryžiaus "Ateities" Draugovė šventė savo įsikūrimą.

Dabartinę Paryžiaus "Ateities" Draugovės valdybą sudaro: B. Šlepetytė - Venskuvienė — pirmininkė, J. Puškorius — sekretorius, A. Venskus —iždininkas.

Draugovė palaiko stiprius ryšius su prancūzų ir kitų užsieniečių katalikais studentais Prancūzijoje, reprezentuodama lietuvius studentus ateitininkus-kas yra ytin svarbu Paryžiuje, Europos kultūros centre.

"Cathunitas" — į kurį įeina čekoslovakų, vengrų, rumunų, latvių, lenkų, ukrainiečių, baltgudžių, kroatų ir kt. tautos, lietuvius atstovauja B. Šlepetytė - Venskuvienė ir A. Venskus.

Iš didžiausių suvažiavimų bei subūrimų, kuriuose atstovauta Paryžiaus "Ateities" Draugovė, pažymėtina:

Paryžiaus bei visos Prancūzijos katalikų studentų tradicinė maldos kelionė per Sekmines į Chartres (8 km nuo Paryžiaus), kuri didesne dalimi atliekama pėsčiomis. Pereitais metais dalyvavo apie 9.000 katalikų studentų. Ateitininkus atstovavo J. Puškorius.

Paminėtinas 1950 m. lapkričio mėn. 18 - 19 d.d. Europos Jaunimo atstovų suvažiavimas Strassburge, kuriame dalyvavo Tarptautinis Katalikų Sąjudis, Europos Federalistų Unija, Jungtinių Europos Tautų Demokratų ir Socialistų Sąjudis.

1950 m. Kalėdų Paryžiaus Universiteto studentų katalikų tradicinė Maldos kelionė — kopimas į Montmartre kalną, pėsčiomis nuo Sorbonos į Šv. Širdies Baziliką. Dalyvavo apie 3.000 katalikų studentų. Malda už taiką— buvo šios kelionės tikslas.

HAMILTONAS

Hamiltono ateitininkų kuopa įsisteigė pireš metus laiko. Pirmosios valdybos pirmininku buvo inž. Br. Aponiūnas.

1950 m., gegužės mėn. 12 d. viešuoju susirinkimu Hamiltono ateitininkai įėjo į naują gyvenimo fazę.

Pereitų metų pabaigoje ateitininkai surengė pasilinksminimą, kurio visą pelną paskyrė Tautos Fondui.

Minėjimu buvo atžymėta Kristaus Karaliaus diena. Vasarą buvo pakviesti Toronto ateitininkai ir suvaidino komediją "Svetimos plunksnos". Greitu laiku numatoma surengti Šv. Kazimiero minėjimą ir atžymėti Popiežiaus Leono XIII enciklikos "Rerum Novarum" sukaktį. Kuopos nariai per spaudos kioską, kuris yra salėje po bažnyčia, sėkmingai platina lietuvišką spaudą. Spaudos reikalus dabar tvarko Jer. Pleinys (jo adr.: 83 Erie Ave., Hamilton, Ont., Canada).

Kuopos susirinkimuose paskaitas skaitė kun. Dr. J. Gutauskas, adv. P. Vilutis, adv. E. Sudikas ir kun. K. Juršėnas.

Dabartinis valdybos sąstatas: K. Matkevičius— pirm., J. Pleinys—vicepirm., A. Astravas—sekr., El. Gudinskienė — ižd., V. Kezys—moksleivių reikalams.

Parengimų komisiją sudaro: K. Lelešiūtė, M. Kėžinaitytė ir E. Olšauskas.

Kuopai nuoširdžiai padeda dvasios vadas kun. Dr. J. Tadarauskas.

Lapkričio mėn. 14 d. įsteigtas moksleivių ateitininkų ratelis, kuris dabar turi 11 narių. Ratelio valdybos sudėtis: Stasys Verbickas—pirm., Laima Baltrukonytė—sekr., Stasė Verbickaitė— vicepirm., iždininkė ir socialiniams reikalams. Ratelio globėju Vysk. M. Valančiaus vardo šeštadieninės mokyklos mokytojas Vl. Kezys.

Kuopos veikimą sunkina ne tik pamainų darbas, bet ir skirtingos laisvos dienos, nes daugelis poilsio dienas turi ne sekmadieniais, bet įvairiomis savaitės dienomis. **K.**

TORONTAS

Toronto Ateitininkų Kuopa, minėdama Ateitininkų S-gos 40 metų sukaktuves, 1950 m. gruodžio 17 d. 4 val. p.p. Šv. Elenos parapijos salėje surengė lietuvių visuomenei viešą paskaitą, kurią skaitė atvykęs iš JAV Detroito universiteto prof. dr. Pr. Padalskis. Paskaita iš tikrųjų buvo labai įdomi, aktuali ir susirinkusiųjų išklausyta su didele dėmesio įtampa. Kuopos pirmininkas inž. P. Razgaitis prieš paskaitą tarė sklandaus įvado žodį, o po paskaitos, padėkojęs prof. dr. Pr. Padalskiui, užbaigė sueigą gražių minčių pluoštu, pakviesdamas susirinkusius minutei atsistoti ir susikaupus prisiminti Tėvynėje palikusius artimuosius. Baigta buvo Tautos Himnu.

Ta pačia proga ateitininkų intencija 10 val. ryto buvo atlaikytos šv. Mišios, kurių metu didelis skaičius Toronto ateitininkų priėmė šv. Komuniją. Parapijos klebonas kun. P. Ažubalis pasakė šventei pritaikintą pamokslą, iškeldamas at-kų nuopelnus tiek savo tautai, tiek katalikų bažnyčiai.

TRAUNSTEIN - INGOLSTADT

Buvusi Gmuendėje Marijos Pečkauskaitės kuopa, perkeliavusi Heilbronną, Pfozheimą, atsidūrė Traunsteine, pačioje Bavarijos gilumoje už Muencheno. Tačiau ir ten ilgai nesidžiaugė kalnais. Visos kuopos mergaitės išvažiavo Ingolstatan, į mašinraščio ir anglų kalbos kursus. Ten be minėtų dalykų dar dėstoma knygų vedimas, raštinės tvarkymas ir kit. Mūsų mergaitės yra kursų pažiba, pačios geriausios mokinės. Kartu su jomis kursus lanko ir p. Alina Grinienė. Laisvu laiku jos rengia įvairius pašnekėsius ir diskusijas organizacijos ir aktualiais gyvenimo klausimais.

Gegutė.

HARTFORDAS

Susirinkimas New Britaine. Kadangi nemažą dalį šios kuopos narių sudaro gyvenantieji New Britaine, tad buvo jau anksčiau numatyta kartais susirinkimus daryti čia. Sausio mėn. 7 d. įvyko pirmas susirinkimas New Britaine. Tą dieną vietos tremtiniai paskelbė padėkos diena savo geradariams ir buvo pakviestas prof. kun. S. Yla, tad ateitininkai, pasinaudodami gerbiamo svečio buvimu, padarė susirinkimą, kuriame prof. kun S. Yla skaitė įdomią paskaitą. Į šį susirinkimą taip pat atsilankė ir Šv. Andriejaus (New Britaine) parapijos kunigas Matutis.

Šis pirmas susirinkimas New Britaine praėjo labai jaukioje nuotaikoje. Kai kas pageidavo net dažniau daryti susirinkimus New Britaine.

Po susirinkimo kuopos valdyba padarė valdybos posėdį, kuris buvo bene paskutinis šios valdybos. Buvo jau anksčiau praneštas valdybos atsistatydinimas ir prašyta rinkti naują, tačiau susirinkimo buvo prašyta ši valdyba dar pasilikti bent ligi kuopos įsteigimo metinių, kurios yra vasario mėn. 26 d. Dabartinės valdybos sąstatas yra sekantis: Pirm. — J. Navickas, vicepirm. A. Giedraitis, sekr. —R. Rauchaitė, ižd. — E. Orentas, kult. reik. ved. — B. Empakerytė.

ČIKAGA

Čikagos ateitininkų rengtos Kūčios ir Naujieji Metai pasisekė puikiai. Už tai turime būti dėkingi Dvasios Vadui Tėvui J. Borevičiui, S. J. ir kuopų valdyboms.

"Ateities" klubo krepšininkai dalyvauja pirmenybėse. Stalo tenisininkai taip pat nemiega. Jie dalyvauja amerikiečių rengiamuose turnyruose, laimėdami pirmąsias vietas. Per Naujus Metus įvykusiame Čikagos lietuvių stalo teniso turnyre ateitininkai savo uždavinį atliko puikiai.

Paskutiniame kuopos susirinkime (I. 27) įsisteigė literatų sekcija. Jai vadovauti sutiko žinomas rašytojas A. Baronas.

Susirinkimuose būna nagrinėjami įvairūs klausimai. Priešpaskutiniame susirinkime (1950. XII. 23). kun. Vyšniauskas skaitė paskaitą, tema: "Moksleivio ateitininko uždaviniai Amerikoje." Pažymėtina, kad kun. Vyšniauskas yra gimęs Amerikoje, tačiau puikiai kalba lietuviškai. Paskutiniame susirinkime p. Galvydis kalbėjo apie retoriką.

Jau baigėsi senosios valdybos vadovavimo laikas. Naujosios valdybos rinkimai įvyks sekančiame susirinkime. Per vienerius metus valdyba nuveikė labai daug. Ji suruošė visą eilę paskaitų ir ekskursijų. Sujungė visus Čikagos moksleivius ateitininkus į vieną vienetą. Visą laiką jai energingai vadovavo J. Manelis. Savo patarimais ir tėviška globa daug padėjo Dvasios Vadas Tėvas J. Borevičius, S. J.

Sausio mėn. 7 d. "Ateities" klubo vakaras. Parengimas pavyko. Tuo įrodėme, kad ateitininkiškasis jaunimas nemiega. Jis nepasitenkina vien tik sportu, bet savo žvilgsnį taip pat kreipia ir į meną, nes "menas grožiui, o grožis gyvenimo tobulinimui" (S. Šalkauskis).

Kuopos valdyba pradeda rūpintis vasaros stovyklos steigimo reikalu. Stovykla bus rengiama Čikagos ir artimesnių miestų, kaip Detroito, Clevelando ir kt., ateitininkams.

Prie Dievo Apvaizdos bažnyčios moksleiviai at-kai atidarė spaudos kioską. Jam vadovauja F. Palubinskas ir L. Litvinas. Kioske galima gauti naujausius lietuviškus leidinius.

V. Kl.

DEMĖSIO, KALBA AMSTERDAMAS, N. Y.!

Amsterdame, "kilimų mieste" gyvena keletas tūkstančių lietuvių. Turi savo Šv. Kazimiero vardo parapiją ir klubą. Tremtinių nedaug—apie 150 galvų.

Moksleivių kuopos nėra, veikiama kartu su sendraugiais. At-kai susiorganizavo 1950 m. gegužės mėn. Išrinkta sekančios sudėties valdyba: pirm.—Br. Kriščiūnas, sekr.—K. Ralys ir ižd. Vyt. Valaitis. Kuopos Dvasios Vado pareigas eina kun. Balčys.

Ypatingesnės veiklos išvystyti kol kas neįmanoma. Tuo tarpu pasitenkiname uždarais pobuviais (jų, dėja, įvyko tik du) ir spaudos kiosku.

Pastarasis įsteigtas pereitų metų liepos mėn. moksleivių pastangomis. Šių skaičiui sumažėjus, neseniai prie darbo prisidėjo ir kiti nariai. Kioskas veikia sekmadieniais 8-12 val. parapijos patalpose. Platinami laikraščiai, žurnalai, knygos, tautos meno dirbiniai ir kiti dalykai. Be to, kioskas turi ir daugelio lietuviškų laikraščių atstovybes.

Piniginė apvarta —$720.17. Iš gaunamo mažo komiso nutarta šelpti Diepholzo kuopą Vokietijoje, kitą dalį skirti kitiems reikalams.

Ta proga tenka tarti lietuvišką ačiū parapijos klebonui kun. Roštučiui ir kun. Balčiui, kurie visaip kiosko veiklą remia.

Pereitų metų gruodžio 10-17 d.d. kuopos pastangomis suorganizuota spaudos savaitė. Jos metu išplatinta nemaža knygų, tautos meno dirbinių ir kitko — viso $252 sumoje. Iš gauto pelno $30 paskirta "Ateičiai". Prie vajaus pasisekimo daug prisidėjo "Draugo" administracija, nemokamai atspausdinusi atsišaukimus, abu kunigai, skelbę apie vajų iš sakyklos, p. Olšauskas ir kt. Jiems ačiū.

Vyt. Valaitis

ČIKAGOS AT-KIŲ OKTETAS. Iš kairės: L. Širmulytė, M. Gulbinskaitė, B. Miniotaitė, N. Velžaitė, O. Stankaitytė, N. Gulbinskaitė, pian. A. Prapuolenytė.

BALTIMORE

Baltimorės ateitininkų kuopa įsisteigė 1949 m. gegužės mėn. Pirmąją kuopos valdybą sudarė: C. Surdokas — pirm., K. Bradūnas — vice-pirm., I. Lozaitytė — sekr. Kuopos veikime gyviausiai pasireiškė jaunimo grupė. Sendraugiai atskiro veikimo neišvystė, užtat produktyviai pasireiškė konkrečiuose darbuose. K. Bradūno pastangomis prie Šv. Alfonso bažnyčios suorganizuotas, berods, pirmasis Amerikoj spaudos kioskas. Čia kiekvieną sekmadienį kuopos jaunimas, Bradūnui vadovaujant, pardavinėja ir išrašo knygas ir žurnalus.

1950 m. balandžio mėn. 16 d. kuopa surengė gražiai nusisekusį literatūros ir muzikos vakarą, kuriame dalyvavo — rašytojai: Nadas Rastenis, Henrikas Radauskas (jo novelę "Raudonasis avilys" paskaitė akt. Juozas Palubinskas), Juozas Mikuckis, Antanas Vaičiulaitis (novelė "Daili žmona" ypatingai vaizdžiai buvo paskaityta J. Palubinsko), Alfonsas Nyka-Niliūnas ir Kazys Bradūnas. Muzikai: smuikininkas Alfonsas Paukštys, klarnetistas Klemensas Praleika ir pianistė-akompaniatorė Elena Juškauskaitė.

Vasarą kuopa surengė pavykusią viešą gegeužinę.

Paskutiniąją 1950 m. dieną kuopa minėjo 40 m. ateitininkų veikimo sukaktį. Minėjimo dalyviai buvo nustebinti pozityvia - kūrybiška šventės programa.

Kuopos susirinkimai vyksta nereguliariai — dažniausiai pagal reikalą. Paskaitų kuopai yra skaitę: prof. kun. Dambrauskas, prof. J. Girnius, K. Bradūnas, Tėvas Stepaitis, OFM. ir kiti.

1950 m. vasarą dalis kuopos jaunimo dalyvavo išvykoj su Philadelphijos ateitininkais. Pittsburgh'o suvažiavime kuopą atstovavo C. Surdokas ir J. Dilijonas.

Kuopa šelpė vieną studentę Vokietijoj.

Dabar kuopa rūpinasi surengti Baltimorėje 700 m. Lietuvos krikšto minėjimą.

Dabartinę kuopos valdybą sudaro: dvasios vadas — kun. P. Patlaba, J. Dėdinas—pirm., D. Buračas — vice-pirm., J. Lozaitytė—sekr. Jaunesniuosius globoja D. Vieraitytė. **J. S.**

BOSTONAS

Ir studentai ir moksl. at-kai Bostone po truputį kruta. 1950. XII. 3. at-kai buvo nuvykę į Brockton'o atkų kuopos metinę šventę. Programą atliko brocktoniečiai, kuri buvo įvairi ir įdomi. Po meninės dalies sekė linksmoji — šokiai. Su gera nuotaika mes grįžom namo

1951. I. 7. Boston'o at-kai minėjo savo metinę šventę, tuo pačiu priimdami į savo tarpą 4 naujus narius, davusius pasižadėjimą. Po turiningos prof. A. Sužiedėlio paskaitos buvo meninė dalis, susidėjusi iš tautinių šokių, montažo ir gyvojo paveikslo "Lietuva", kuris geriausiai visiems patiko. Šokiai užbaigė šį malonų pobūvį.

An. Dr.

DETROITAS

Detroito Ateitininkų Jaunimo kuopos steigiamasis susirinkimas įvyko 1950 m. vasario mėn. 5 d. Šiam susirinkime dalyvavo 15 studentų ir abiturientų ateitininkų. Buvo nutarta ir toliau bendradarbiauti su Detroito "Ateities" klubu, jam tiesioginiai priklausant, palaikyti ryšius su "Vyčiais", Katalikų Federacija ir kitomis katalikiškomis organizacijomis. Į valdybą išrinkti: Algimantas Bražėnas—pirm., Algirdas Petrulis—sekr. ir Vytautas Kazlauskas, vald. nariu.

Vasario 16 d. išvakarėse Jaun. Ateitininkų pastangomis buvo suorganizuotos ged. pamaldos, mirusiems už laisvę pagerbti. Prie trispalvės apdengto katafalko garbės sargyboje stovėjo ateitininkai, vyčiai ir skautai.

Spalio mėn. 22 d. susirinkime buvo nutarta studentams veikti kartu su vyr. klasių moksleiviais, o susirinkimus vykdyti šeimyniškoje aplinkumoje, paįvairinant menine dalimi ir žaidimais.

Lapkričio 5 d. buvo išdiskutuotos ateities veikimo gairės ir išrinkta sekanti valdyba: Nevenauskas— pirm., Dr. J. Mikulionis—vicepirm., A. Jusaitytė—sekr., E. Alkevičius — socialiniams reikalams ir A. Polikaitis — vald. narys. Susirinkime dalyvavo 32 studentai ir vyr. klasių moksleiviai. Susirinkimas praėjo gurkšnojant kavutę su dainomis.

Gruodžio 9 d. vakare įvyko Jaun. Ateitininkų susikaupimo valanda. Pamokslą pasakė Kun. Boreišis. Sekančią dieną sumos metu apie 40 Detroito ateitininkų priėmė bendrą Šv. Komuniją. Po pamaldų parapijos mokykloje įvyko agapė, kurios metu apie šių dienų politinę padėtį ir mūsų uždavinius, kalbėjo prof. Dr. Pr. Padalskis. Nuoširdžiai At-kus sveikino Kun. Dr. Ignas Boreišis, kurio asmenyje Detroito ateitininkai turi didelį užtarėją. Agapė baigta menine dalimi.

Alg. Bražėnas

CLEVELANDAS

Sausio 21 d. Clevelando ateitininkai iškilmingai šventė ateitininkų organizacijos jubiliejų. Šventė pradėta pamaldomis šv. Jurgio parapijos bažnyčioje. Ateitininkų himno garsams aidint, pašventinta nauja Ateities klubo vėliava. Dienai pritaikintą pamokslą pasakė klubo dvasios vadas kun. dr. K. Širvaitis. Per pamaldas giedojo šv. Jurgio parap. choras, vedamas muziko Pr. Ambrazo, ir svečiai solistai: Iz. Motekaitienė ir St. Baranauskas.

Penktą valandą po pietų lietuvių salėje įvyko iškilmingas aktas, kurį atidarė "Ateities" klubo pirmininkas J. Staniškis. Gražiai dekoruotoje scenoje abiejų vėliavų fone garbės prezidiumo vietas užėmė visa eilė ateitininkijos vadų: prof. K. Pakštas, prof. A. Damušis, kun. dr. K. Širvaitis, NCWC atstovė Miss Krause, vėliavos kūmai J. Damušienė ir prof. Malinauskas ir "Ateities" klubo valdyba. A. Kemežaitė padeklamavo eilėraštį, kurio metu prisiminti už tautos laisvę ir savo idealus žuvusieji at-kai. Žodžiu sveikino Čiurlionio ansamblis, skautai - tės, varpininkai, Lietuvos tautinė sąjunga ir kt. Clevelando organizacijos. Po to įdomų ir turiningą žodį tarė prof. K. Pakštas. Jis iškėlė at-kų nuopelnus Lietuvos atstatymo darbe. "Jūs nesate bėgliai iš kovos lauko", — kalbėjo prof. Pakštas, "bet esate pabėgusi tauta, kuri turi ginti visus savo reikalus čia ir grįžti į tėvynę, nešdama atsigaivinimo liepsną. O mums, kaip ateitininkams, yra skiriamas žemės druskos vaidmuo: ateitininkai turi judinti visą kultūrinį veikimą." Uždaromąjį žodį tarė Federacijos vadas prof. dr. A. Damušis. Minėjimas baigtas at-kų himnu.

Minėjimas apvainikuotas solistų Iz. Motekaitienės ir St. Baranausko koncertu. Kuklioje salėje, muzikui A. Kučiūnui meistriškai akomaponuojant, visos dainos ir arijos skambėjo gražiai ir galingai. Solistai po daug kartų turėjo pasirodyt ir dainuot bisui.

Po koncerto klubo nariai ir ateitininkų bičiuliai turėjo vaišes, kurių metu prie lietuviškais valgiais apkrauto stalo pasakyta daug gražių minčių, sudainuota linksmų ir liūdnų, tačiau vienodai skambių lietuviškų dainų ir atkurta ta jauki lietuviška nuotaika, teikianti net ir svetimai aplinkai tėvynės jausmą.

A. Barzdukas

1951 METŲ "ATEITIES" GARBĖS PRENUMERATORIAI

J. E. Vysk. V. Brizgys, Kun. P. Juras, Prel. J. Balkūnas, Kun. J. J. Valantiejus, Kun. P. Totoraitis, Kun. A. Petraitis, Kun. V. Paulauskas, Kun. S. Raila, Kun. I. Valančiūnas, Kun. K. Paulonis, Kun. M. Vembrė, Kun. Dr. L. Mendelis, Kun. J. Pakalniškis, Kun. N. Pakalnis, Dr. I. Kazlauskas, Kun. V. Demikis, Kun. Dr. A. Deksnys, Kun. P. Juknevičius, Kun. P. Lekešis, Kun. M. Kemėžis, Kun. K. Juršėnas, Kun. Dr. F. Bartkus, Prel. I. Kelmelis, Kun. Dr. V. Martusevičius, Kun. Dr. St. Valiušaitis, A. Daugirda, Kun. B. Liubauskas, Kun. K. Vasys, Kun. V. Zakarevičius, Kun. L. Jankus, Kun. I. Patašius, Kun. A. Ezerskis, Kun. I. Ruokis, Kun. V. Martinkus, Kun. Dr. A. Juška, Kun. P. Karalius, W. Kvetkas, Kun. J. Klimas, Kun. P. Patlaba, Kun. Dr. V. Cukuras, Kun. Z. Gelažius, P. Pupius, A. Pargauskas, Kun. Dr. K. Širvaitis, P. Tamulionis, Kun. T. Narbutas, Kun. A. Tamolūnas, C. Surdokas, Kun. E. Paukštis, Kun. V. Endriūnas, Kun. A. Sabas, Kun. I. Gedvila, P. Balčiūnas, Kun. K. Balčys, V. Palubinskas, Kun. Kazėnas, Dr. J. Adomavičius, Kun. J. Vaškys, E. Norkeliūnaitė, Dr. Valeišis, J. J. Raugalis, A. Petrauskas, M. Šmulkštys, Dr. V. Šmulkštys jr., Dr. P. Bagdanavičius, Kun. V. Karalevičius, Kun. V. Slavinas, Kun. P. Brazauskas, Kun. K. Albavičius, Kun. Znotinas, Dr. B. Radzivanas, J. Rimeikis.

JUBILIEJINIAM "ATEITIES" NUMERIUI AUKOJO:

50 dol.— Toronto Ateitininkų Kuopa.
40.00 dol. — Kun. P. Juras.
Po 30.00 dol. — Kun. I. Valantiejus, Amsterdamo Ateitininkų Kuopa.
Po 25.00 dol. — Kun. V. Slavinas, Philadelphijos "Ateities" Klubas.
Po 15.00 dol. — Kun. A. Vasys.
12.00 dol. — Tėvai Pranciškonai.
Po 10.00 dol. —Kun. J. Pakalniškis, Detroito At-kų Jaunimo Kuopa, A. Pargauskas.
Po 7.00 dol. — S. Laniauskas, Dr. A. Juozapavičius, Kun. V. Katarskis, L. Valiukas.
Po 5.00 dol. — Kun. A. Steponaitis, Kun. J. Juršėnas, Kun. L. Peciukevičius, Kun. A. Ezerskis, Kun. S. Stonis, Dr. Juodeika, K. Keblinskas, A. Puida, A. Bagdanavičius, Kun. B. Rutkauskas, J. Eitavičienė, Kun. J. Švagždys, B. Žukauskas, Kun. Dr. Gutauskas, M. Gudjurgis, Kun. Znotinas.

Kiti aukojo mažiau.

Visiems aukojusiems šiam jubiliejiniam numeriui, be to, visiems garbės prenumeratoriams tariame nuoširdų ačiū.

Didelė dalis aukų ir garbės prenumeratų gauta per malonų "Ateities" bičiulį prelatą J. Balkūną. Gerbiamam Prelatui leidėjų ir administracijos vardu reiškiame nuoširdžiausią padėką.

PADĖKA

Kun. Kaziui Mažučiui, atsiuntusiam "Ateičiai" po keletą egzempliorių savo parašytų knygų "Didžiosios Grumtynės" ir "Mažasis Žmoniškumo Manifestas", tariame nuoširdžią padėką.

Administracija

Į STOVYKLĄ!

Šiemet moksleivių ateitininkų vasaros stovykla įvyks rugpiūčio 23—31 dienomis Marijanapolyje, Thompson, Conn. Moksleiviai ateitininkai, jau dabar pradėkite ruoštis vykti į stovyklą. Daugiau informacijų bus paskelbta vėliau.

P MAS Centro Valdyba

Juozo Krumino apysaka **"Naktis viršum širdies"**. Išleido Gabija, 141 psl., kaina $1.50. Dail. P. Osmolskis. Tiražas 1500 egz. Knyga gaunama: Gabija, 40 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. ir pas platintojus.

REDAKCIJOS LAIŠKAI

SKAITYTOJUI

At-kijos 40 metų sukaktis nebuvo plačiau spaudoj paminėta. "Ateities" žurnalo 40 metų jubiliejaus redakcijai buvo reta proga skaitytojui patiekti daugiau medžiagos iš at-kų istorijos, nes esamose aplinkybėse nedaugelis teturi išsaugoję literatūros tais klausimais. Dėkojame rėmėjams, kurių dėka šis padidintas leidinys galėjo pasirodyti.

Redakcijos užsimotas jubiliejinis leidinys tačiau tik dalinai pavyko. Trūksta pagrindinių ideologinių straipsnių prof. K. Pakšto ir prof. A. Maceinos, kurių dėl rimtų priežasčių negavome. Dėl esamų politinių aplinkybių kai kuriuos mums brangius atkų pirmtakūnus negalėjome tinkamai paminėti. Dėl spaustuvės ir popieriaus trūkumo šis numeris išeina pavėluotai.

Dėkojame visiems, sveikinusiems redakciją 40 m. sukakties proga. Dėl vietos stokos tik dalį sveikinimų galėjome patalpinti. Dėkojame ir bendradarbiams, gausiai prisiuntusiems medžiagos. Dalį medžiagos negalėjome į šį numerį patalpinti. Prof. A. Šapokos apie Mindaugą, T. Žiūraičio, O. P. apie religiją ir kultūrą, B. S. apie atominę energiją, P. Naujokaičio apie A. Jakštą, taip pat širmulytės, A. Sužiedėlio ir kt. kūrinius rasime sekančiuose Ateities numeriuose.

Dėkojame V. Augustinui, V. Maželiui ir "Draugo" Administracijai, sušelpusiems mus kliošėmis.

Redakcija

MUMS RAŠO

Prof. Z. Ivinskis: ...Džiaugiuos naujai išleistu "Ateities" numeriu. Puikiai atrodo ir laužymo, ir kitais atžvilgiais. Tad redaktoriui tik garbę daro. Žinoma, Kreivos šypsenos su savo rizikinga poezija gali kartais sukelti nepasitenkinimo. "Ateitį" skaito ir patys jaunieji. Jei jie rizikaunos spaudos USA mato iki valiai, tai bent "Ateitis" turėtų sudaryti garbingą išimtį. Šiaip man "Ateitis" patinka, ir mieliems Redaktoriams reikia dėkoti, kad jie ją taip gražiai leidžia.

J. Šeškevičius: ...Derėtų, kad šiam jubiliejiniam numeryje nebūtų užmiršta ana didžioji tėviškėje likusi at-kijos dalis. Ar tai bus atlikta vaizdais, ar straipsniais, ar jiems siunčiamais sveikinimais, nesvarbu. Turime skaitytis su tuo, kad esame tik maža nuo medžio atplėšta šaka, kamienas liko ten ir neša didelę naštą.

S. Jūreivis, East Chicago, Indiana: ...p. Redaktorius skundžiasi neišjudinamais jaunaisiais, kaltina juos ir ypač jų auklėtojus. Akis už akį, dantis už dantį. Kaltinimą atsakysiu kaltinimu: kalta tiktai redakcija ir MAS C. Valdyba. Jei redakcija yra tiek gabi surasti ir tiesiog išplėšti, anot Barono, rankraščius iš profesorių, aš neįsivaizduoju, kaip ji to nepadaro su jaunaisiais. Aš ne tik paremiu kiekvieną Barono žodį, bet juos noriu girdėti daug griežtesnius. Baronas puikiai supranta, kad Ateitis tik moksleiviams. Galų gale tariu **veto** prieš Ateities padarymą filosofų ir senių žurnalu ir prieš mėgėjų redakcinį kolektyvą, nes kad mėgėjai nuvažiavo, tai matome. Mėgėjas nereiškia redaktorių. Ačiū mėgėjams už "naudingus" at-kijai darbus.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

"Aidai" — mėnesinis kultūros žurnalas, 1951 m. nr. 1. Šis numeris spausdintas ant geresnio popieriaus, sudaro nepaprastai puikų įspūdį. Turinys kaip ir visada rimtas. "Aidus" redaguoja A. Vaičiulaitis.

"Šv. Kazimiero Akademijos Aidai" — to paties vardo akademijos leidžiamas žurnalas, skiriamas moksleiviško amžiaus jaunimui. Vasario mėn. numeris (Nr. 3), spausdintas ant kreidinio popieriaus, nepaprastai gražus. Daug klišių; turinyje šalia žymesnių autorių, rašo ir patys jaunieji — akademijos mokiniai.

"Margutis" — mėnesinis žurnalas, vasario mėn. Nr. 2. Numeris skirtas Vasario 16 paminėti. Daug gražių iliustracijų ir straipsnių.

"Vytis" — Lietuvos Vyčių organas, sausio mėn., Nr. 1. Turinyje geri lietuvių ir anglų kalbomis straipsniai, plati Amerikos lietuvių sporto apžvalga. Nuo šio numerio "Vytį" perėmė redaguoti Dr. J. Leimonas.

"Darbo Rankos" — Prancūzijos lietuvių periodinis laikraštis. Kalėdinis numeris, Nr. 4-5. Spausdintas rotatoriumi. Redaktorius — ponia J. Navakienė.

"Tėvų Kelias" — Venecuelos lietuvių mėnesinis žurnalas, sausio mėn., Nr. 1 (17). Redaguoja Tėvas A. Sabaliauskas.

"Laikas" — dvisavaitinis Argentinos lietuvių laikraštis. Redaguoja vyr. redaktorius Dr. P. Brazys.

"Karys" — Nr. 3, Pasaulio Lietuvių Karių Mėnesinis Žurnalas. Vyr. redaktorius kpt. Simas Urbonas. Žurnalas apima 24 psl., įvairus straipsniais. Daug iliustracijų iš Lietuvos kariuomenės gyvenimo.

V. AUGUSTINO "LIETUVOS VAIZDAI"

Pradedama ruošti spaudai V. Augustino Lietuvos vaizdų knyga. Tai bus didelio formato, gerame popieriuje spausdintas leidinys su virš šimto meniškų Lietuvos nuotraukų. Leidinį jau galima užsiprenumeruoti. Užsisakant iš anksto ir kartu sumokant pinigus, leidinys tekaštuos 3 dol., o pasižadant pinigus sumokėti leidiniui išėjus — 4 dol.

Užsakymus ir pinigus siųsti šiuo adresu: Povilas Ališauskas, 140-02 84th Dr., Jamaica, N. Y.

PADĖKA

Čikagos ateitininkai atsiuntė "Ateičiai" 100 dol. čekį.

Brooklyno ateitininkai "Ateičiai" paskyrė 50 dol. pelną, gautą iš Naujų Metų sutikimo pobūvio.

Nuoširdus ačiū!

Platintojai ir pavieniai asmenys, turintieji atliekamų šių metų "Ateities" 1 nr. egzempliorių, prašomi grąžinti juos administracijai.

Sekantis "Ateities" numeris išeis balandžio mėn. viduryje.

ALp(LKA)1786
1951, Nr.2

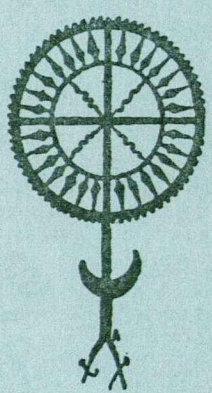

90. 725. 182